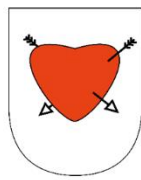

Raport diagnostyczny

**Portret partnerstwa JST
z obszarów zagrożonych trwałą
marginalizacją na terenie
działalności Stowarzyszenia
Aglomeracja Beskidzka oraz
samorządów powiązanych
z nimi funkcjonalnie**

GMINA
ISTEBNA

GMINA
MILÓWKA

GMINA
RADZIECHOWY-
WIEPRZ

GMINA
RAJCZA

GMINA
WĘGIERSKA GÓRKA

GMINA
UJSOŁY

*aglomeracja
beskidzka*

STOWARZYSZENIE
AGLOMERACJA BESKIDZKA
Z SIEDZIBĄ
W BIELSKU-BIAŁEJ

Raport diagnostyczny

**Portret partnerstwa JST
z obszarów zagrożonych trwałą
marginalizacją na terenie
działalności Stowarzyszenia
Aglomeracja Beskidzka oraz
samorządów powiązanych
z nimi funkcjonalnie**

Raport diagnostyczny

Portret partnerstwa:

Związek Miast Polskich

Zespół utorski Robert Adach, Artur Stelmach

Konsultanci

Ryszard Grobelny, Adam Mikołajczyk

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” poprzez bezpośrednie doradztwo ZMP w strategicznym planowaniu rozwoju 38 partnerstw samorządowych, ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego, wzmocnienie zdolności gmin i powiatów do podejmowania przemyślanej i celowej współpracy oraz planowania kompleksowych przedsięwzięć aktywizujących potencjał obszaru partnerstwa i budujących jego rozwój.

Dzięki współpracy Związku Miast Polskich, samorządów lokalnych i regionalnych oraz Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej, dla ponad 370 partnerskich gmin i powiatów z obszarów borykających się z problemami rozwojowymi przygotowywane są diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczo-przestrzennej, a następnie strategie terytorialne oraz pakiety przedsięwzięć podnoszące jakość życia mieszkańców.

Projekt „Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego” realizowany jest w okresie od września 2020 do marca 2022 roku w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2014-2020.

2021 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa

Gmina Rajcza, Gmina Ujsoły, Gmina Isebna, Gmina Milówka, Gmina Węgierska Górka, Gmina Radziechowy Wieprz.

Skład Rady Partnerstwa

Rada Partnerstwa składa się z przedstawicieli władz wykonawczych 6 jednostek samorządu terytorialnego i wchodzących w skład Partnerstwa i przedstawiciela Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka

W skład Rady Partnerstwa wchodzi przedstawiciele:

Zbigniew Paciorek, Wójt Gminy, Gmina Rajcza

Tadeusz Piętka, , Wójt Gminy, Gmina Ujsoły

Ryszard Macura, Zastępca Wójta Gminy, Gminy Isebna

Robert Piętka, Wójt Gminy, Gmina Milówka

Piotr Tyrlik, Wójt Gminy, Gmina Węgierska Górka

Maciej Mika, Wójt Gminy, Gmina Radziechowy Wieprz

Monika Król, przedstawiciel Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka

Skład Grupy Roboczej

Alicja Owczarzy, Agnieszka Sałamun, Gmina Rajcza

Julia Grygny, Kierownik Referatu Organizacyjnego, Gmina Ujsoły

Józef Michałek, Gmina Isebna

Wiesław Bednarz, Gmina Węgierska Górka

Maciej Mika, Wójt Gminy, Grzegorz Biela, Sekretarz Gminy, Gmina Radziechowy Wieprz

Bogusława Budny, Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka

Krzysztof Białożył, Bartłomiej Majiczek, Gmina Milówka

Spis treści

WSTĘP.....	10
1 CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA.....	13
1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie	13
1.2 Powiązania funkcjonalne na obszarze Partnerstwa	24
1.2.1 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze Partnerstwa	25
1.2.2 Wiodące funkcje Partnerstwa	30
1.2.3 Podsumowanie	33
2 PORTRET STATYSTYCZNY OBSZARU PARTNERSTWA.....	35
2.1 Analiza ogólna obszaru Partnerstwa	35
2.2 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar społeczny	39
2.2.1 Sytuacja demograficzna na obszarze Partnerstwa.....	42
2.2.2 Dostępność i jakość usług i infrastruktury	58
2.2.3 Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych	61
2.2.4 Bezpieczeństwo mieszkańców	66
2.2.5 Potencjał społeczny obszaru Partnerstwa.	72
2.2.6 Podsumowanie	87
2.3 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar gospodarczy.....	89
2.3.1 Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	90
2.3.2 Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	116
2.3.3 Zdolność finansowania rozwoju obszaru Partnerstwa	136
2.3.4 Podsumowanie	154
2.4 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar środowiskowo-przestrzenny ..	155
2.4.1 Lokalne środowisko przyrodnicze	158
2.4.2 Tereny zielone i formy ochrony przyrody na obszarze Partnerstwa	162
2.4.3 Jakość powietrza na obszarze Partnerstwa.....	165
2.4.4 Infrastruktura służąca ochronie środowiska	167
2.4.5 Ład i struktura przestrzenna obszaru	169
2.4.6 Dostępność komunikacyjna Partnerstwa.....	170
2.4.7 Podsumowanie	175
3 POTENCJAŁY, BARIERY I POTRZEBY ROZWOJOWE OBSZARU PARTNERSTWA.....	176

2.	.....	181
3.1	Bariery rozwojowe obszaru Partnerstwa	181
3.2	Obszary strategicznej interwencji	184
3.3	Wyzwania rozwojowe Partnerstwa	189
3.4	Determinanty rozwoju Partnerstwa	191

WSTĘP

Niniejsze opracowanie przedstawia syntetyczną diagnozę społeczno-gospodarczą i środowiskowo-przestrzenną obszaru Partnerstwa i zostało sporządzone w celu opracowania strategii terytorialnej obszaru na lata 2021-2030, z perspektywą do 2050 r. Diagnoza wykorzystuje podstawowe dane statystyczne, dane i opracowania gminne, badania społeczne i porusza wybrane, najważniejsze dla rozwoju obszaru Partnerstwa zagadnienia.

Zakres czasowy opracowania obejmuje lata 2010-2019¹, jednakże tam, gdzie było to możliwe wykorzystano najbardziej aktualne na dzień sporządzenia opracowania informacje. Dla analizy procesów demograficznych rozszerzono zakres czasowy diagnozy na lata 1995-2019.

Dane wykorzystane do analizy pochodzą ze źródeł pierwotnych i są pozyskane z krajowej statystyki publicznej (dane Głównego Urzędu Statystycznego), właściwych miejscowo Urzędów Skarbowych, Zakładów Ubezpieczeń Społecznych, Kas Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i zasobów informacyjnych jednostek samorządu terytorialnego wchodzących w skład Partnerstwa.

Ważnym punktem odniesienia w procesie analizy danych, w tym formułowania wniosków były dane dotyczące województwa Śląskiego oraz kraju.

Analiza danych statystycznych została uzupełniona wywiadami z władzami i pracownikami jednostek samorządu terytorialnego², liderami lokalnymi³ (społecznymi, gospodarczymi, samorządowymi), a także ankietowymi badaniami mieszkańców⁴ i młodzieży⁵.

---

¹ Wskaźniki syntetyczne dla obszaru Partnerstwa prezentowane są za okres 2014-2019. W statystyce publicznej na dzień opracowania diagnozy nie były dostępne dane za 2020 r.

² Ankietowe badania powiązań funkcjonalnych na obszarze Partnerstwa (luty 2021 r.), badanie ankietowe realizacji celów strategicznych JST wchodzących w skład Partnerstwa (marzec 2021)

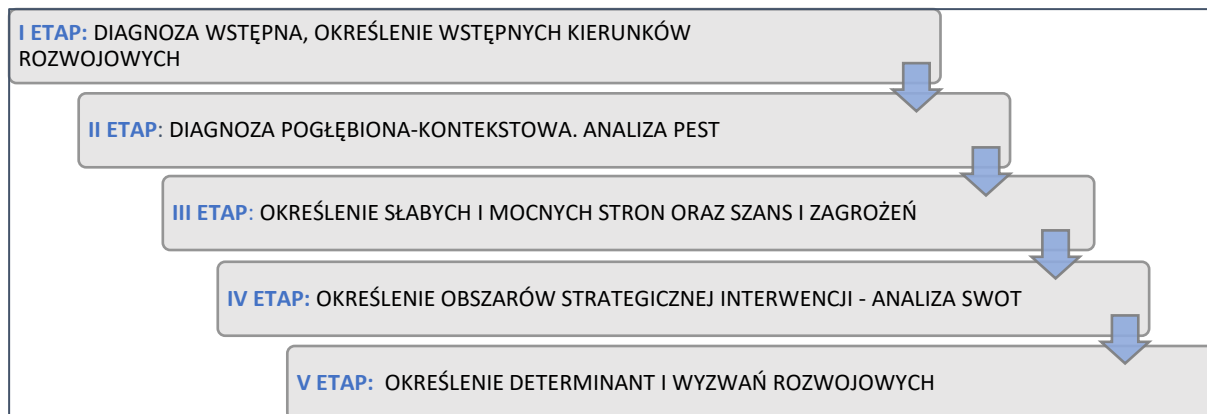
³ Anonimowe badanie ankietowe liderów lokalnych: społecznych, gospodarczych, samorządowych (2021 r.)

⁴ Anonimowe badanie ankietowe mieszkańców obszaru Partnerstwa: jakość życia (sierpień 2020 r.), powiązania funkcjonalne i jakość życia (2021 r.),

⁵ Anonimowe badania ankietowe uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych obszaru Partnerstwa: opinie i plany życiowe młodzieży (2021)

Diagnozę obszaru Partnerstwa przeprowadzono w pięciu etapach (rysunek poniżej) :

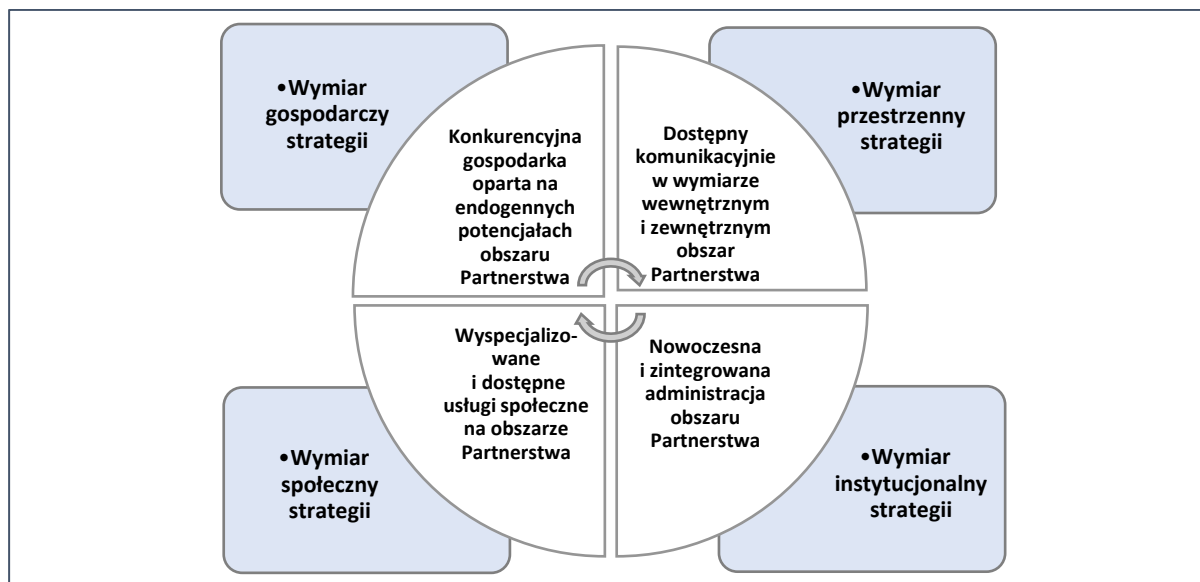
Ryc. 1 Proces diagnozy – metodyka

Źródło: opracowanie własne

W pierwszym etapie na podstawie wstępnej diagnozy obszaru Partnerstwa określono (w drodze dialogu strategicznego) cztery kierunki rozwojowe Partnerstwa (wykres poniżej). Stały się one podstawą dla pogłębiana diagnozy w poszczególnych wymiarach diagnostycznych oraz rozważań i formułowania wizji, misji i celów strategicznych Partnerstwa.

Ryc. 2 Kierunki rozwojowe Partnerstwa

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie konwersacji strategicznej Partnerów

W drugim etapie – w celu potwierdzenia zasadności przyjętych kierunków strategicznych - przeprowadzono diagnozę pogłębioną (kontekstową) Partnerstwa w trzech wymiarach:

- wymiarze społecznym (obejmującym analizę procesów demograficznych, usług publicznych (edukacji i wychowania, kultury, sportu i rekreacji), usług komunalnych, aktywności i integracji społecznej mieszkańców (w tym opieki społecznej), bezpieczeństwa (w tym zdrowotnego) oraz mieszkalnictwa);
- wymiarze gospodarczym (obejmującym analizę rynku pracy, struktury gospodarczej, atrakcyjności inwestycyjnej i konkurencyjności obszaru w skali regionu, przedsiębiorczości, ze szczególnym uwzględnieniem turystyki i rolnictwa);
- wymiarze środowiskowo-przestrzennym (obejmującym charakterystykę najważniejszych aspektów środowiska przyrodniczego oraz jego ochrony, jakości powietrza, dostępności komunikacyjnej obszaru i jego zagospodarowania przestrzennego).

Została ona wzbogacona ją informacjami o współpracy i aktywności Partnerstwa (wymiar instytucjonalny). Diagnozę pogłębioną Partnerstwa uzupełniono analizą PEST (czynniki zewnętrznych wpływających na rozwój Partnerstwa). W wyniku diagnozy pogłębionej i analizy PEST wskazano potencjały, bariery i problemy Partnerstwa oraz określono jego mocne i słabe strony, a także szanse i zagrożenia (etap trzeci). Stały się one podstawą dla analizy SWOT pozwalającej na zweryfikowanie wstępnie określonych kierunków rozwojowych i ostateczne zidentyfikowanie obszarów strategicznej interwencji (etap czwarty). W kolejnym etapie (etap piąty) wskazano determinanty i wyzwania rozwojowe Partnerstwa w odniesieniu do wyodrębnionych obszarów strategicznej interwencji.

Dokument diagnozy został podzielony na trzy rozdziały:

- charakterystykę Partnerstwa (zawierającą opis Partnerstwa, współpracy, powiązań funkcjonalnych oraz funkcji Partnerstwa),
- portret statystyczny Partnerstwa (zawierający diagnozę ogólną i pogłębioną – kontekstową obszaru Partnerstwa),
- potencjały, bariery i potrzeby rozwojowe Partnerstwa (zawierający podsumowanie diagnozy z określeniem potencjałów, barier rozwojowych, kierunków strategicznej interwencji, determinant i wyzwań Partnerstwa).

1 CHARAKTERYSTYKA PARTNERSTWA

1.1 Podstawowe informacje o partnerstwie

Partnerstwo zawiązały jednostki samorządu terytorialnego z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, tj. Gminy Rajczy oraz Gminy Ujsoły oraz samorządów powiązanych funkcjonalnie z ww. jednostkami, tj. Gminy Istebna, Gminy Milówka, Gminy Węgierska Górka oraz Gminy Radziechowy Wieprz. Partnerstwo obszarowo położone jest bezpośrednio przy granicy Polski, w południowej części Województwa Śląskiego i graniczy: - od południa ze Słowacją i Czechami. 5 gmin leży na terenie Powiatu Żywieckiego, Gmina Istebna należy do obszaru administracyjnego Powiatu Cieszyńskiego. Obszar geograficzny partnerstwa mieści się w obrębie pasm Beskidów: Śląskiego i Żywieckiego i jest zaliczany do grupy rejonów o dużych walorach rekreacyjnych i turystycznych, zajmuje 565,8 km². Wszystkie gminy wchodzące w skład partnerstwa mają status gmin wiejskich.

Tabela 1 Dane statystyczne obszaru Partnerstwa, liczba mieszkańców w poszczególnych gminach.

DANE	RAJCZA	WĘGIERSKA GÓRKA	RADZIECHOWY WIEPRZ	MILÓWKA	UJSOŁY	ISTEBNA	suma
LICZBA MIESZKAŃÓW	8810	15080	13079	1067	4430	12159	54625
POWIERZCHNIA KM2	131,4	76,5	64,9	98,9	109,8	84,3	565,8
GĘSTOŚĆ ZALUDNIENIA OSÓB/KM2	68	198	202	102	41	143	125,6
Charakter Gminy	Gmina wiejska	Gmina wiejska	Gmina wiejska	Gmina wiejska	Gmina wiejska	Gmina wiejska	
Powiat	Powiat Żywiecki	Powiat Żywiecki	Powiat Żywiecki	Powiat Żywiecki	Powiat Żywiecki	Powiat Cieszyński	

Ryc. 3 Obszar Partnerstwa

Źródło: Opracowanie własne ZMP

W celu rozwoju współpracy i zwiększenia potencjału instytucjonalnego, gminy z obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją, z terenu działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, podpisały list intencyjny, który stanowi podstawę prawną partnerstwa. Celem tej inicjatywy jest uczestnictwo w projekcie doradczym Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej pn. "Pilotaż Centrum Wsparcia Doradczego". Produktem tej współpracy jest przygotowanie Strategii Rozwoju Regionalnego dla gmin obszaru partnerstwa. Niewątpliwym atutem i wzmocnieniem partnerstwa jest wejście w jego skład Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, które odpowiedzialne jest za programowanie ZIT 2021-2027 w subregionie południowym województwa śląskiego, zidentyfikowanym w Strategii Rozwoju Województwa jako większy obszar strategicznej interwencji, w który wpisuje się obszar zagrożony trwałą marginalizacją. Biuro Stowarzyszenia ma duże doświadczenie w realizacji wspólnych projektów realizowanych przez samorządy, oraz w kształtowaniu wspólnej polityki rozwoju

Gminy partnerstwa już wcześniej realizowały wspólnie projekty w zakresie ekologii, turystyki, bezpieczeństwa i transportu. Wykaz ważniejszych wspólnych inicjatyw realizowanych przez gminy partnerstwa :

Tabela 2 Wspólne projekty realizowane przez Gminy Partnerstwa

Nawa Projektu	RAJCA	WĘGERSKA GÓRKA	WIEPRZ RADZIECHOWY	MILÓWKA	USOŁY	ISTEBNA	Opis projektu
Słoneczna Żywiecczyzna	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Projekt ekologiczny polegający na instalacji w 10 gminach fotowoltaiki i pomp ciepła
Owca Plus	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Program przywracający na terenach górskich tradycyjną gospodarkę pasterską i dawne tradycje, zwyczaje i kulturę góralską. Program wsparcia obejmuje również drobne inwestycje w remonty, budowę infrastruktury pasterskiej służącej bacom i juhasom w codziennej pracy.
„Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie”	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Projekt „Oczyszczanie ścieków na Żywiecczyźnie” obejmuje 11 –ście gmin powiatu Żywieckiego i jest realizowany przez Związek Międzygminny ds. Ekologii
„Ograniczenie niskiej emisji na terenie działalności Związku Międzygminnego ds. Ekologii w Żywcu” – STOP SMOG	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Nie	Projekt służy pozyskaniu środków unijnych na wymianę pieców oraz odnawialne źródła energii. Obejmuje 11 –ście gmin powiatu Żywieckiego i jest realizowany przez Związek Międzygminny ds. Ekologii w Żywcu.

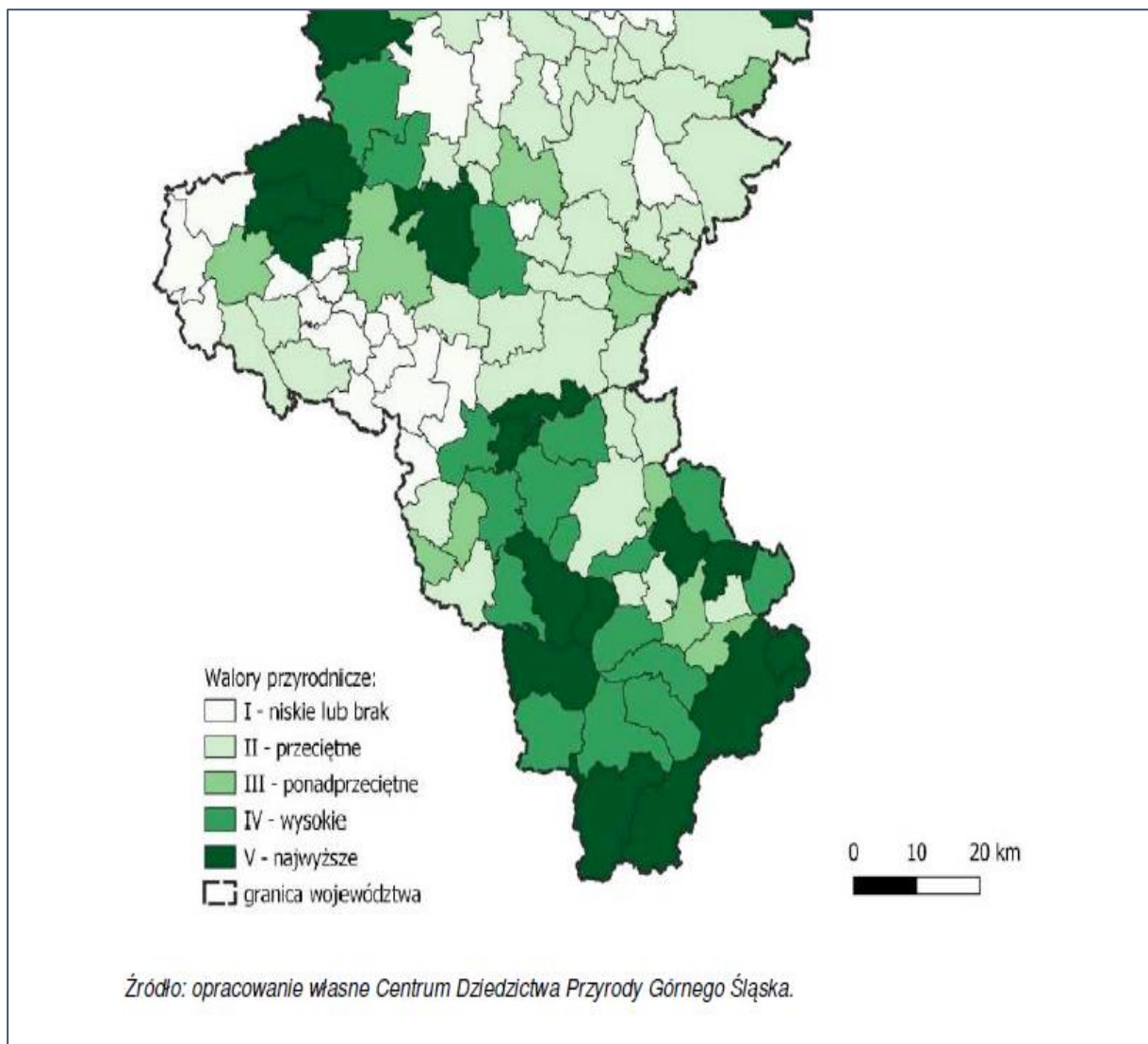
Nawa Projektu	RAJCZA	WĘGIERSKA GÓRKA	WIEPRZ RADZIECHOWY	MILÓWKA	USOŁY	ISTEBNA	Opis projektu
Subregionalny projekt kluczowy RPO WSL 2014-2020 z zakresu ochrony różnorodności biologicznej „Rewitalizacja nadbrzeży rzek, potoków i zbiorników wodnych Subregionu Południowego”	Nie	Tak	Tak	Nie	Tak	Nie	Wdrażanie projektów kluczowych składających się na przedsięwzięcie o skali subregionalnej. Alokacja projektu: ok. 100 mln zł
Regionalne Inwestycje Terytorialne Subregionu Południowego Województwa Śląskiego 2014-2020	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Wdrażanie RIT w ramach RPO WSL 2014-2020 na podstawie porozumienia 41 jst w tym wszystkich jst objętych partnerstwem. Alokacja ok. 460 mln zł
Program Rozwoju Subregionów 2007-2013	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Tak	Wdrażanie PRS w ramach RPO WSL 2007-2013 na podstawie porozumienia 41 jst w tym wszystkich jst objętych partnerstwem
Śląski System informacji Turystycznej	Tak	Tak	Nie	Tak	Tak	Tak	Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu do informacji turystycznej

Źródło: Stowarzyszenie Aglomeracja Beskidzka, Gminy Partnerstwa

W Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego, zgodnie z polityką europejską oraz krajową organizacji działań rozwojowych na zidentyfikowanych obszarach funkcjonalnych, wyznaczonych według określonych kryteriów przestrzennych oraz społeczno-gospodarczych, obszar partnerstwa został umieszczony w tzw. Subregionie południowym województwa. Obszar partnerstwa został zakwalifikowany w strategii województwa do najbardziej cennych pod względem walorów przyrodniczych.

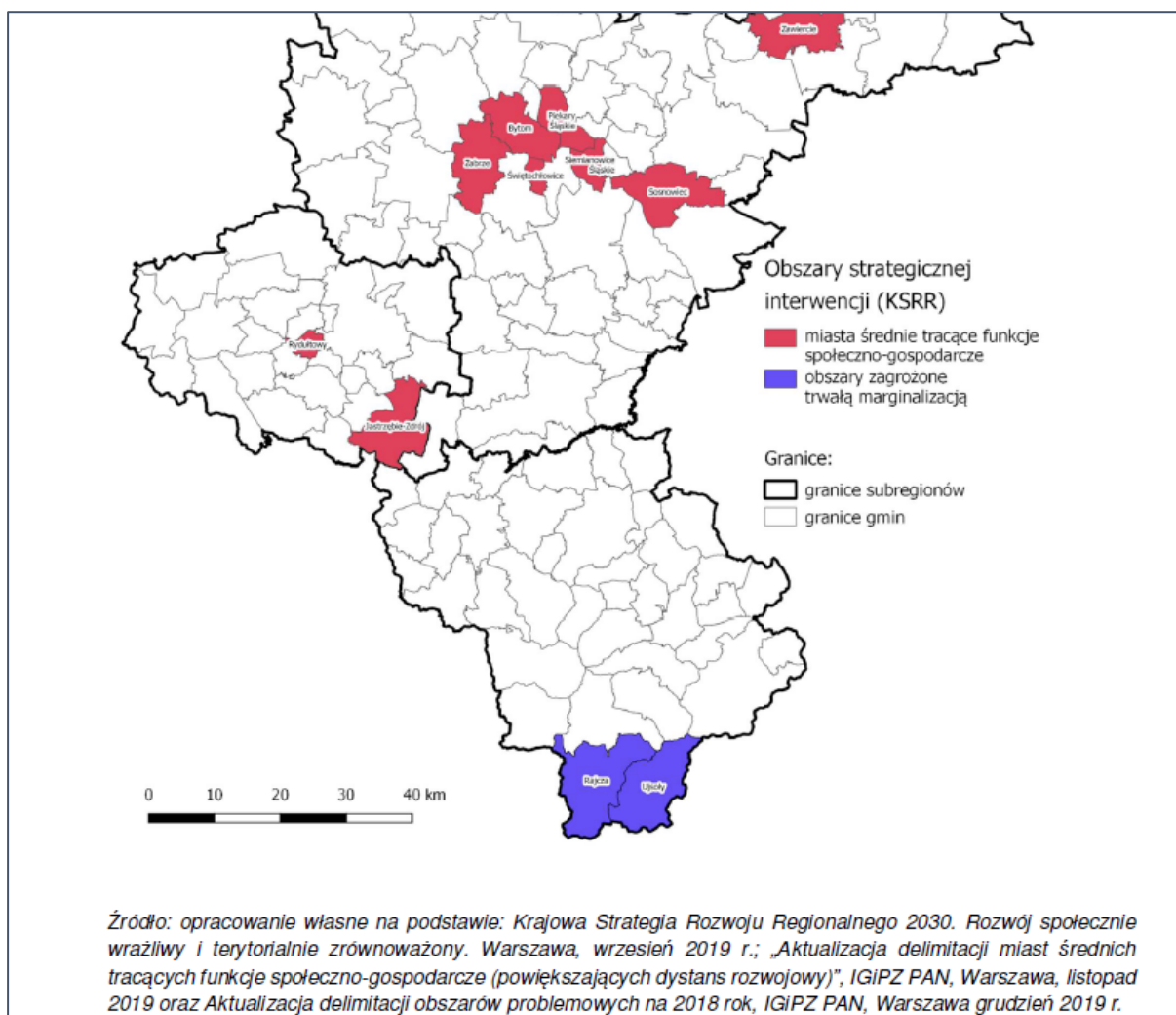
Ryc. 4 Mapa walorów przyrodniczych Województwa Śląskiego

Źródło: Opracowanie własne Centrum Dziedzictwa Przyrody Górnego Śląska

Dwie gminy z obszaru partnerstwa Ujsoty i Rajcza, zostały zakwalifikowane w strategii województwa do obszaru zagrożonego trwałą marginalizacją.

Ryc. 5 Obszar strategicznej interwencji w Województwie Śląskim

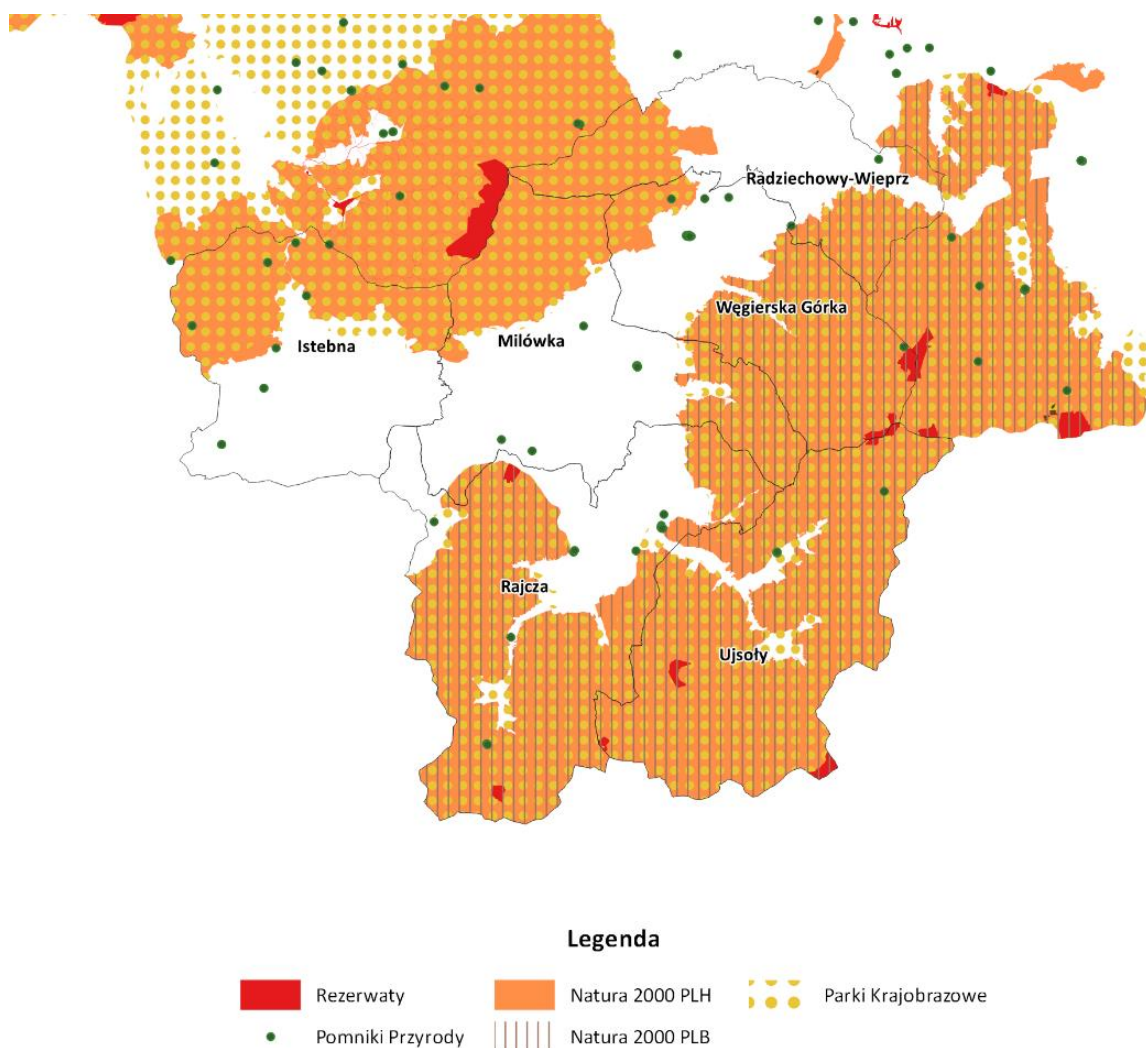

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego

Obszar geograficzny partnerstwa mieści się w obrębie pasm Beskidów: Śląskiego i Żywieckiego i zaliczany do grupy rejonów o dużych walorach rekreacyjnych i turystycznych. Największą rzeką płynącą przez obszar partnerstwa jest Soła. Szata roślinna dorzecza Soły, podobnie jak całych Beskidów Zachodnich, nosi wyraźne ślady wielowiekowej gospodarki człowieka, której działania można zaobserwować w postaci postępujących zmian w zabudowie i uprawie dorzecza wspomnianej rzeki. Beskidy stwarzają doskonałe warunki do całorocznego wypoczynku oraz rekreacji w różnorodnych, aktywnych formach: turystyce górskiej, rowerowej, uprawianiu sportów zimowych, wodnych oraz ekstremalnych (wspinaczka skałkowa, mountainbording, paintball), wędkarstwie, myślistwie a nawet leczeniu i prewencji zdrowotnej. Dodatkowo, na obszarze partnerstwa, w miejscowości Sól w Gminie Rajcza występują źródła solankowe. Są to jedne z najbardziej zmineralizowanych źródeł na obszarze całych polskich Karpat. To, co urzeka turystów i wczasowiczów

to piękne górskie krajobrazy, czyste rzeki i świeże powietrze oraz wspaniała i niepowtarzalna przyroda. Jednym z najcenniejszych elementów krajobrazu przyrodniczego są lasy. Dominującą pozycję w drzewostanie stanowi świerk (90%). Występują tu również takie gatunki drzew jak: modrzew, sosna, brzoza, klon, jawor, jodła a wzdłuż rzek i potoków spotkać można enklawy olszyny karpackiej. Szata roślinną reprezentuje ponad 1000 gatunków roślin, mchów i porostów, wśród nich tak rzadkie okazy górskiej flory, jak: dziewięcisz, rzeżucha trójlistkowa, lilia złotogłów, wilcza jagoda, wilcze łyko i czosnek niedźwiedzi. Z fauny spotyka się zającą, lisa, kunę leśną, sarnę, dziką, borsuka, rysia, jelenia a nawet wilka czy niedźwiedzia. Wśród ptaków widuje się: jastrzębie gołębiarze, gołębie siniaki, gołębie żarłaczce i jarząbki, ponadto rzadkie pluszcze, dzięcioły zielone oraz czajki. Potoki i rzeki zamieszkałe są przez liczne gatunki ryb, wymagających wód czystych, bogatych w tlen. Żyją w nich: pstrągi, lipienie, głowacze, brzany czy klenie. Urozmaicony jest także świat owadów, gadów i płazów. Na terenie obszaru partnerstwa, znajduje się wiele pomników przyrody. Praktycznie cały teren partnerstwa z nielicznymi wyjątkami pokrywają obszary cenne przyrodniczo i środowiskowo, objęte kilkoma formami ochrony. Poniższa mapa obrazuje obszar partnerstwa objęty w mniejszym bądź większym zakresie ochroną środowiska.

Ryc. 6 Formy ochrony przyrody na obszarze partnerstwa

Źródło: Opracowanie własne ZMP

Przez teren partnerstwa przebiegają dwa strategiczne połączenia transportowe (droga ekspresowa S1 i linia kolejowa nr 139 Katowice-Zwardoń) , które stanowią fragment korytarza europejskiego „Bałtyk-Adriatyk”. Droga Ekspresowa S1 oraz LK 139 pozwala na szybką komunikację, zarówno z miastem-rdzeniem obszaru funkcjonalnego – Bielskiem-Białą, jak i ze stolicą województwa. Jednocześnie dzięki S1 pozostającej w sieci TEN-T obszar jest dobrze skomunikowany w kierunku południowym z kilkoma stolicami europejskimi (Bratysława, Budapeszt, Wiedeń). PKP PLK S.A. realizuje aktualnie studium wykonalności dla modernizacji LK 139, co pozwoli podnieść standard infrastruktury (prawdopodobnie większa prędkość maksymalna oraz 2 nitki na całym przebiegu linii), jak i umożliwi przywrócenie silnej międzynarodowej funkcji tego korytarza kolejowego.

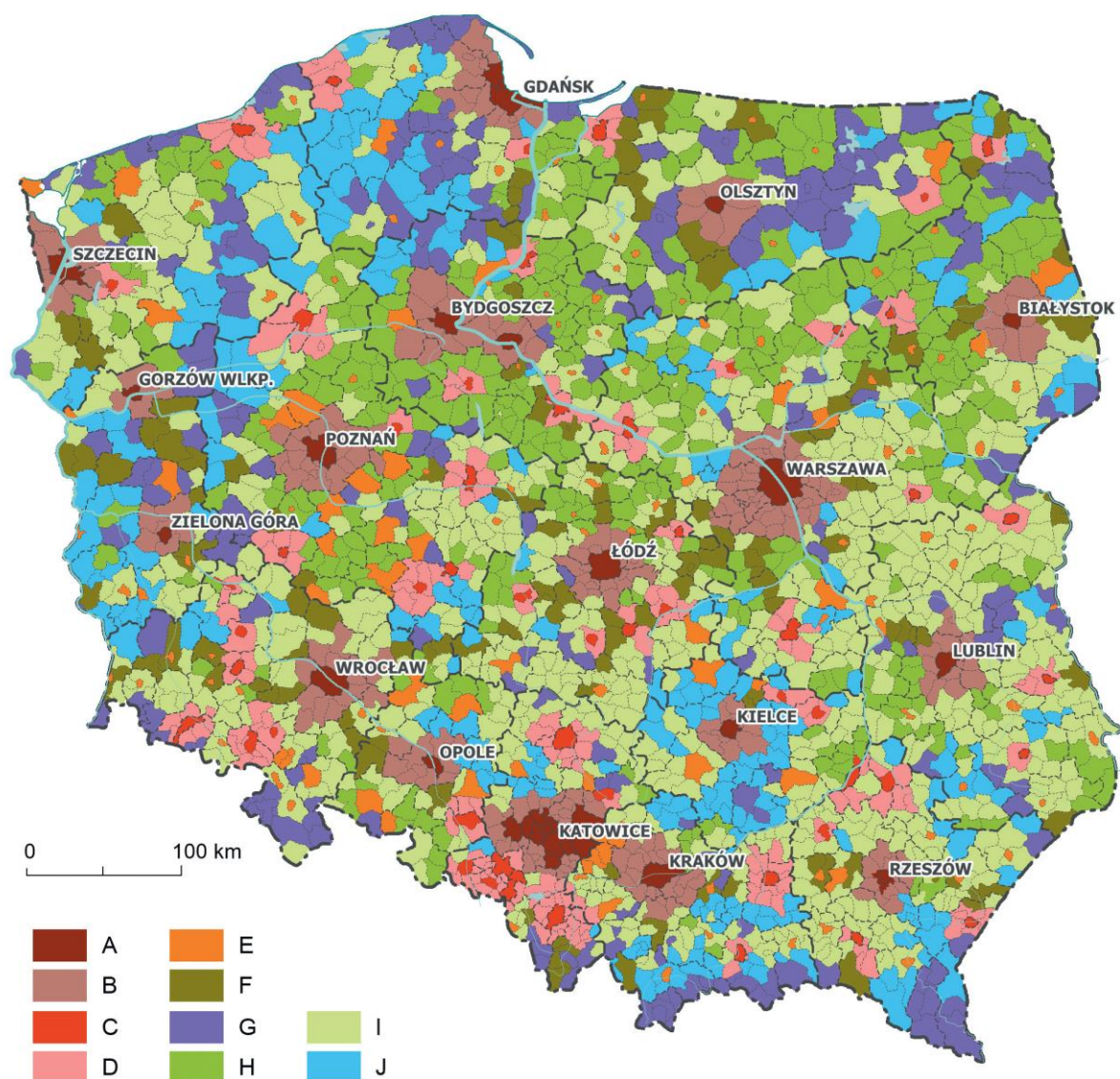
Przebieg tych dwóch strategicznych połączeń transportowych, znacznie wpływa na gospodarkę i logistykę obszaru partnerstwa. Diametralnie poprawił konkurencyjność obszaru i usprawnił organizację rynku pracy.

Ryc. 7 Przebieg drogi ekspresowej S1 i linii kolejowej Katowice Zwoleń

Źródło: Opracowanie własne ZMP

Ryc. 8 Klasyfikacja gmin

Źródło: Śleszyński i inni, 2015

Powyższy rysunek przedstawia klasyfikację gmin Polski opracowaną na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego w gminach⁶. Wykorzystuje ona metodę dedukcyjno-indukcyjną, wypracowaną pod względem koncepcyjnym i metodologicznym. W rezultacie zostało wyróżnionych 10 kategorii (typów) gmin. Gminy, które wchodzą w skład partnerstwa, zostały zakwalifikowane do dwóch grup funkcjonalnych: Gmin o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (G)

⁶Przemysław Śleszyński, Tomasz Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego, Przegląd Geograficzny, 2016, 88, 4, s. 469-488

(turystyka oraz funkcje wielkopowierzchniowe, w tym przemysł wydobywczy) i gmin z rozwiniętą funkcją transportową (F). Szczegóły delimitacji dla obu grup przedstawia tabela 3.

Tabela 3 Grupy F i G delimitacji

Kod	Nazwa	Szczegóły delimitacji
F	Gminy z rozwiniętą funkcją transportową	<p>1) gminy, na których terenie znajdują się węzły na autostradach i drogach ekspresowych istniejących lub znajdujących się w budowie w ramach obecnej perspektywy finansowej (termin zakończenia do końca 2015 r.), pod warunkiem, że odcinek autostrady lub drogi ekspresowej przekracza 10 km (121 gmin);</p> <p>2) gminy, w których funkcjonują porty lotnicze obsługujące połączenia rejsowe (tylko Babimost, pozostałe mieszczą się w MOF);</p> <p>3) przejścia graniczne drogowe na granicy wschodniej obsługujące ruch ponadlokalny (Gronowo, Grzechotki, Bezledy, Kuźnica Białostocka, Bobrowniki, Kukuryki, Terespol, Dorohusk, Hrebenne, Korczowa, Medyka) oraz punkty przecięcia głównych dróg międzynarodowych na granicach w ramach układu Schengen (Słubice, Trzebiel, Zgorzelec, Jabłonka, Dukla, Szypliszki);</p> <p>4) gminy na terenie których znajdują się terminale intermodalne (obecnie Brzeg Dolny, pozostałe są położone na terenie MOF, lub miast wielofunkcyjnych);</p> <p>5) gminy miejskie poniżej 10 tys. mieszkańców sąsiadujące z innymi wyróżnionymi w typie</p>
G	Gminy o innych rozwiniętych funkcjach pozarolniczych (turystyka oraz funkcje wielkopowierzchniowe, w tym przemysł wydobywczy)	<p>1) funkcja turystyczna: 2 z 2 warunków: a) miejsca noclegowa 100 mieszkańców; b) udzielone noclegi na 100 mieszkańców >150 oraz miasta: Augustów, Giżycko, Kołobrzeg, Mrągowo, Ostróda, Zakopane;</p> <p>2) funkcja rekreacyjna (powyżej 100 domów zbudowanych lub zmodernizowanych w latach 2005-2013);</p>

Kod	Nazwa	Szczegóły delimitacji
		<p>3) funkcja przemysłowa (duże powierzchniowo wydobywanie kopalin): Szczerców, Puchaczów, Bogatynia, Rudna, Pilawa Górna;</p> <p>4) gminy miejskie poniżej 10 tys. mieszkańców, sąsiadujące z innymi wyróżnionymi w typie.</p>

Źródło: Przemysław Śleszyński, Tomasz Komornicki, Klasyfikacja funkcjonalna gmin Polski na potrzeby monitoringu planowania przestrzennego

„Genius loci” partnerstwa można określić jako „tożsamość terytorialną mieszkańców” i łączyć należy przede wszystkim z „duchem” kultury pasterskiej i góralskiej, typowej dla ziem górskich. W tej chwili kulturę, tradycje i obyczaje związane z ziemiami górskimi podtrzymują stowarzyszenia, mieszkańcy i lokalne samorządy. **Charakterystycznym czynnikiem łączącym gminy Partnerstwa jest funkcjonowanie we wspólnej organizacji łączącej Górali: Związku Podhalań.** Wysoki wciąż stopień utożsamiania się mieszkańców partnerstwa z kulturą ziem górskich najlepiej zaobserwować podczas cyklicznych imprez takich jak: Tydzień Kultury Beskidzkiej, Dni Koronki Koniakowskiej, Wawrzyńcowe Hudy, Jarmark Pasterski, Górskie biegi regionalne, Narciarski Rajd Chłopski, czy Żywieckie Gody związane z kolędowaniem Dziadów Noworocznych na Żywiecczyźnie. Towarzyszą im jarmarki ludowe, degustacje potraw, w tym tradycyjnych serów góralskich, kwaśnicy i nalewek góralskich, w których mieszkańcy tłumnie uczestniczą podtrzymując tym samym tradycje oraz patriotyzm lokalny i więzy rodzinne, co jest mocną stroną obszaru partnerstwa. Charakterystyczna dla obszaru partnerstwa jest również historia tego regionu, o czym świadczą m.in. zabytkowe drewniane kościoły, jak również fortyfikacje obronne z czasów II wojny światowej.. Dzięki podtrzymywaniu kontaktów z rodziną Habsburgów, w świadomości mieszkańców bardzo wyrazisty pozostaje obraz dobrze prosperującego regionu z czasów, gdy władała nim żywiecka linia Habsburgów (XIX-XX wiek), bardzo blisko spokrewniona z Domem Cesarskim.

1.2 Powiązania funkcjonalne na obszarze Partnerstwa

Powiązania funkcjonalne to więzi społeczne i gospodarcze uwarunkowane cechami środowiska antropogenicznego, ściśle związane z przepływem osób, towarów i usług. Powiązania funkcjonalne tworzą się niezależnie od granic administracyjnych JST, a ich występowanie przesądza o istnieniu oraz charakterze obszaru funkcjonalnego.

1.2.1 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na obszarze Partnerstwa

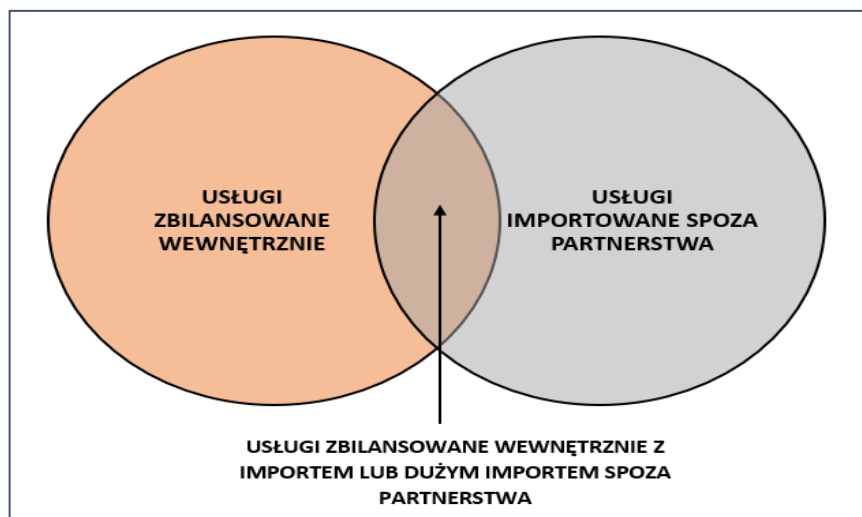
Wewnętrzne i zewnętrzne powiązania funkcjonalne w Partnerstwie określono na podstawie analizy przepływów związanych z podejmowaniem zatrudnienia przez mieszkańców Partnerstwa oraz importu/eksportu usług publicznych i prywatnych. Określenie miejsca, w którym mieszkańcy korzystają z usług lub podejmują zatrudnienie i porównanie ich z miejscem zamieszkania pozwoliło także na określenie granic obszaru funkcjonalnego oraz wyodrębnienie jego centrów.

1.2.1.1 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na podstawie przepływów mieszkańców związanych z korzystaniem z usług

Biorąc pod uwagę dostępność i przepływy mieszkańców usługi publiczne i prywatne świadczone na obszarze Partnerstwa dzielą się na 3 kategorie usług (ryc. 9, poniżej):

- a) usługi, z których mieszkańcy Partnerstwa korzystają głównie na obszarze Partnerstwa (usługi zbilansowane wewnętrznie),
- b) usługi, z których mieszkańcy Partnerstwa korzystają zarówno na obszarze, jak i poza obszarem Partnerstwa (usługi zbilansowane z importem lub dużym importem spoza Partnerstwa),
- c) usługi, z których mieszkańcy Partnerstwa korzystają głównie poza obszarem Partnerstwa (usługi importowane spoza Partnerstwa).

Ryc. 9. Usługi w Partnerstwie według dostępności i miejsca korzystania

Źródło: Opracowanie własne.

Analizę przeprowadzono na podstawie badań mieszkańców i opinii Grupy Roboczej. Badania ankietowe mieszkańców wykazały, że do grupy usług **zbilansowanych wewnętrznie** należą:

- Podstawowa opieka zdrowotna, przychodnia, lekarz, pielęgniarka, dentysta, apteka) (75 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa).
- Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem (przedszkole, żłobek) (59 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa).
- Usługi typu "beauty" (fryzjer, kosmetyczka, solarium, spa, itp.) (67 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa)

Do Grupy Usług zbilansowanych należą:

- Usługi bankowe i finansowe (pożyczki, kredyty, doradztwo, itp.) (43 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa, 41% poza obszarem partnerstwa)
- Usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki (43 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa, 46% poza obszarem partnerstwa)
- Imprezy sportowe, mecze, zawody, itp. (39 % mieszkańców realizuje na obszarze partnerstwa, 33% poza obszarem partnerstwa)

Do grupy usług najczęściej importowanych na obszar partnerstwa należą:

- Zakupy artykułów przemysłowych, odzieży, AGD (55 % mieszkańców realizuje poza obszarem partnerstwa)
- Usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncert, wystawy (81 % mieszkańców realizuje poza obszarem partnerstwa)
- Usługi lekarza specjalisty oraz specjalistyczne zabiegi (66,6 % mieszkańców realizuje poza obszarem partnerstwa)

Nieco inny jest podział na typy usług według Grupy roboczej – prezentują je poniższe tabele (tab. 4,5,6)

Tabela 4. Usługi zbilansowane wewnętrznie. Analizę przeprowadzono na podstawie opinii JST wchodzących w skład Partnerstwa.

Rodzaj usługi/ obszar realizacji usługi	Gmina	Obszar partnerstwa	poza obszarem partnerstwa
Usługi rolnicze i obsługi (dla) rolnictwa	48,33%	31,67%	20,00%
Usługi budowlane, remontowe, naprawcze z firm	61,67%	20,00%	18,33%
Uprawiania sportu i rekreacji indywidualnej	66,67%	15,00%	18,33%
Podstawowe opieka zdrowotna (przychodnia, lekarz, pielęgniarka, dentysta, apteka)	65,83%	15,83%	18,33%

Rodzaj usługi/ obszar realizacji usługi	Gmina	Obszar partnerstwa	poza obszarem partnerstwa
Usługi typu "beauty" (fryzjer, kosmetyczka, solarium, spa)	70,00%	13,33%	16,67%
Zakupy podstawowe artykuły gosp. dom. i żywność	73,33%	12,00%	14,67%
Edukacja podstawowa dzieci i opieka nad dzieckiem (przedszkole, żłobek)	92,50%	5,00%	2,50%

Źródło: Analizę przeprowadzono na podstawie opinii JST wchodzących w skład Partnerstwa

Tabela 5 Usługi zbilansowane z importem lub dużym importem spoza Partnerstwa

Rodzaj usługi/ obszar realizacji usługi	Gmina	Obszar partnerstwa	poza obszarem partnerstwa
Zakupy w sieciach handlowych, większych sklepach, hurtowniach	28,33%	20,00%	51,67%
Doradztwo i pośrednictwo zawodowe, poszukiwanie pracy	43,33%	6,67%	50,00%
Imprezy sportowe, mecze, zawody, itp.	33,33%	20,00%	46,67%
Usługi bankowe i finansowe (pożyczki, kredyty, doradztwo)	46,67%	10,33%	43,00%
Zakupy na targowiskach	41,67%	18,33%	40,00%
Usługi rehabilitacyjno-opiekuńcze nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi	43,33%	18,33%	38,33%
Usługi otoczenia i wsparcia biznesu oraz przedsiębiorczości (księgowe, doradcze szkoleniowe)	40,00%	26,67%	33,33%

Źródło: Analizę przeprowadzono na podstawie opinii JST wchodzących w skład Partnerstwa

Tabela 6 Usługi importowane spoza Partnerstwa

Rodzaj usługi/ obszar realizacji usługi	Gmina	Obszar partnerstwa	poza obszarem partnerstwa
Usługi z zakresu kultury wysokiej: teatr, koncert, wystawy	6,67%	11,67%	81,67%
Usługi i doradztwo prawne (adwokat, notariusz komornik, radca)	11,67%	6,67%	81,67%
Usługi lekarza specjalisty oraz specjalistyczne zabiegi	16,67%	16,67%	66,67%
Dokształcanie się, edukacja własna, kursy, szkolenia	12,50%	26,67%	60,83%
Wydarzenia o charakterze pop-kultury	26,67%	14,17%	59,17%
Imprezy i wydarzenia sportowe	26,67%	15,00%	58,33%
Usługi i imprezy kultury popularnej i rozrywki	31,67%	11,67%	56,67%
Zakupy artykułów przemysłowych, odzieży, AGD	28,33%	16,67%	55,00%

Źródło: Analizę przeprowadzono na podstawie opinii JST wchodzących w skład Partnerstwa

Zarówno mieszkańcy, jak i Grupa Robocza wskazali, iż usług o charakterze podstawowym są realizowane na terenie partnerstwa. Świadczy to o względnym zaspakajaniu potrzeb mieszkańców i podstawowej dostępności usług, w szczególności zaspakajających podstawowe wymogi i oczekiwania konsumenckie (potrzeby socjalno-bytowe, podstawowa opieka zdrowotna, edukacja do szczebla podstawowego, podstawowe usługi rolnicze, budowlane). Usługi zaspakajające inne niż podstawowe potrzeby mieszkańców, tj. potrzeby w zakresie edukacji wyższej, kultury wysokiej, wysokospecjalistycznych usług medycznych, doradztwo prawne, nie są dostępne na obszarze Partnerstwa bądź są dostępne w ograniczonym zakresie. Mieszkańcy obszaru korzystają z tych usług w ośrodkach zlokalizowanych poza obszarem Partnerstwa.

1.2.1.2 Identyfikowanie powiązań funkcjonalnych na podstawie przepływów mieszkańców związanych z podejmowaniem zatrudnienia

Dane pozyskane przez GUS podczas powszechnego spisu w 2011 roku, sugerują, że większość mieszkańców pracuje poza obszarem Partnerstwa. 6872 ankietowanych zadeklarowało, że pracuje poza gminami obszaru partnerstwa. Tylko 1009 mieszkańców zamieszkałych w badanych gminach oświadczyło, że pracuje na opisywanym obszarze. Wykaz aktywności zawodowej mieszkańców w gminach spoza partnerstwa, w których najczęściej pracują mieszkańcy, przedstawiają poniższe tabele:

Tabela 7 miejsce aktywności zawodowej mieszkańców partnerstwa

Gmina zamieszkania	Gmina pracy	Liczba osób
Radziechowy-Wieprz	Bielsko-Biała	348
Węgierska Górka	Bielsko-Biała	346
Milówka	Bielsko-Biała	214
Rajcza	Bielsko-Biała	186
Ujsoły	Bielsko-Biała	54
Istebna	Bielsko-Biała	22
Istebna	Cieszyn	81
Radziechowy-Wieprz	Żywiec	1195
Węgierska Górka	Żywiec	834
Milówka	Żywiec	466
Rajcza	Żywiec	273
Ujsoły	Żywiec	122
Rajcza	Katowice	199
Węgierska Górka	Katowice	172
Milówka	Katowice	167
Radziechowy-Wieprz	Katowice	143
Istebna	Katowice	41
Ujsoły	Katowice	26

Źródło: Narodowy Spis Powszechny rok 2011

Z badań mieszkańców wynika, że 41% mieszkańców w roku 2021 pracuje na obszarze partnerstwa, co wskazuje, że od spisu powszechnego w 2011 roku więcej mieszkańców badanych gmin podejmuje aktywność zawodową na obszarze partnerstwa. Polepszająca się sytuacja rynku pracy na terenie badanego obszaru, rozwój firm, przetwórstwa a także turystyki powoduje, że mieszkańcy coraz częściej znajdują pracę na terenie swoich i sąsiednich gmin, bądź zakładają własne firmy. Taki stan rzeczy potwierdza zestawienie „Podmiotów gospodarczych w rejestrze REGON w poszczególnych latach”. Od 2011, w którym odbył się Spis Powszechny, liczba firm zarejestrowanych w Regon zwiększyła się o 1010. Dokładną sytuację w gminach partnerstwa przedstawia poniższa tabela:

Tabela 8 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Regon w poszczególnych latach.

Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Regon w poszczególnych latach				
Rok	2011	2019	Różnica 2019-2011	% wzrostu
Istebna	936	1 157	221	19,1
Milówka	750	905	155	17,1
Radziechowy-Wieprz	891	1 102	211	19,1
Rajcza	644	765	121	15,8
Ujsoły	339	363	24,00	6,6
Węgierska Górka	1 204	1 482	278	18,8
Suma Partnerstwa	4764	5 774	1 010	16,1

Źródło: Analizy-monitor rozwoju

Z badań mieszkańców wynika, że **41%** respondentów, którzy pracują zawodowo wykonuje pracą na obszarze Partnerstwa. 45% mieszkańców pracuje poza obszarem partnerstwa

1.2.2 Wiodące funkcje Partnerstwa

Analiza dostępności usług na terenie Partnerstwa, uzupełniona analizą zakresu ustawowych zadań organów administracji publicznej pozwoliła na wyodrębnienie czterech funkcji, jaką pełnią JST wchodzące w skład Partnerstwa w zakresie zaspokajania indywidualnych i zbiorowych potrzeb mieszkańców.

Do funkcji tych należą:

- funkcje administracyjne lokalne,
- funkcje socjalno-bytowe,
- funkcje dostawcy usług o charakterze podstawowym,
- funkcje dostawcy usług o charakterze wyspecjalizowanym,
- Potrzeby i oczekiwania mieszkańców partnerstwa a także powiązania są realizowane i tworzone przez wiele innych podmiotów i grup społecznych
- funkcje dostawcy zasobów na rynki pracy,
- funkcje dostawcy zasobów na rynki zbytu,
- funkcje rynków pracy i zbytu.

Opis funkcji w zakresie zaspokajania indywidualnych i zbiorowych potrzeb mieszkańców oraz wykaz JST spełniających ww. funkcje prezentuje poniższa tabela.

Tabela 9 Funkcje gmin w zakresie zaspokajania indywidualnych i zbiorowych potrzeb mieszkańców

Nazwa funkcji	Opis funkcji	Ośrodki/gminy
Administracyjna lokalna	Związana z obsługą ludności przez jednostki i urzędy władzy publicznej, tj.: urzędy gminy (m.in. sprawy obywatelskie, obsługa przedsiębiorców, pomoc społeczna, pomoc rodzinie)	Wszystkie gminy z obszaru Partnerstwa
Socjalno-bytowa	Związana z zaspokajaniem podstawowych potrzeb bytowych ludności: zaopatrzenia w infrastrukturę techniczną i media, zapewnieniem dostępności komunikacyjnej, zapewnieniem bezpieczeństwa w tym bezpieczeństwa zdrowotnego na podstawowym poziomie, związana z zapewnieniem miejsca stałego pobytu – koncentrowania czynności życiowych	Wszystkie gminy z obszaru Partnerstwa
Dostawcy usług o charakterze podstawowym	Związana z dostarczaniem usług (w tym publicznych) o charakterze podstawowym, w szczególności: wychowawczych i opiekuńczych (przedszkola, żłobki), edukacyjnych na szczeblu	Wszystkie gminy z obszaru Partnerstwa

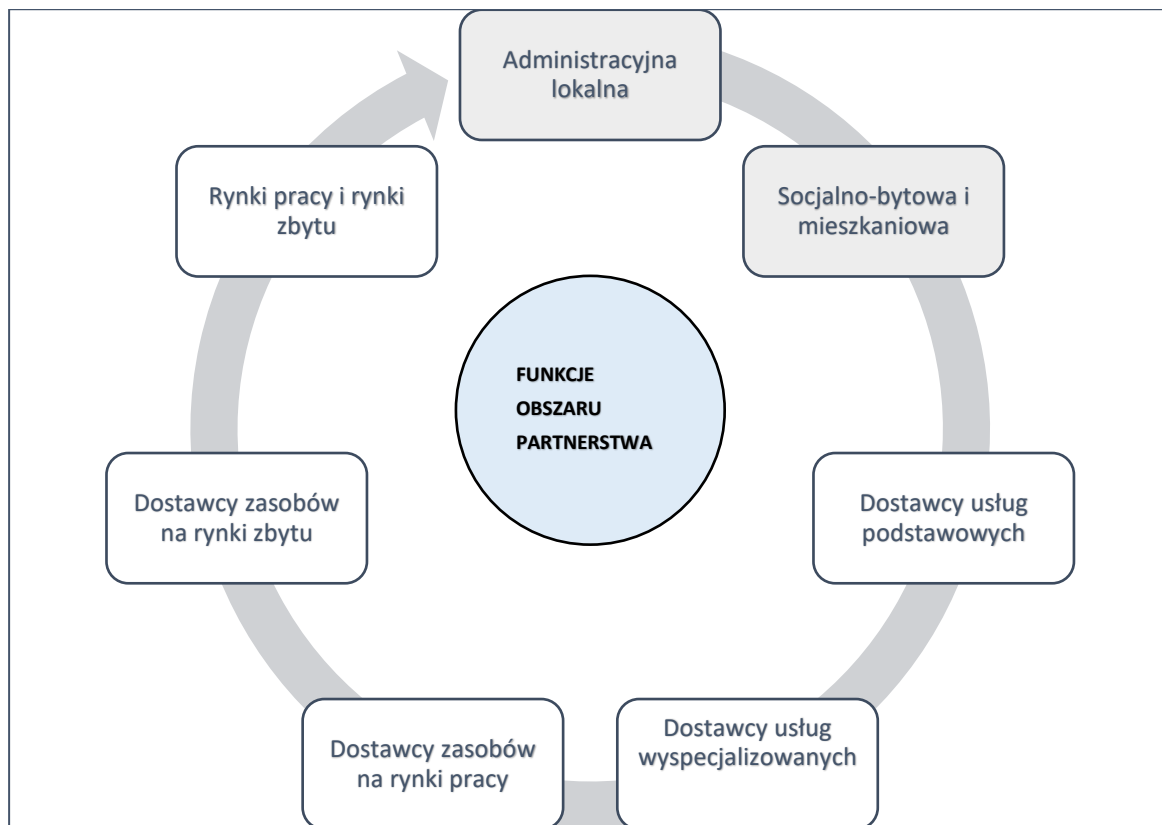
Nazwa funkcji	Opis funkcji	Ośrodki/gminy
	ponadpodstawowym, edukacji pozaszkolnej, związanych ze spędzaniem czasu wolnego	
Dostawcy usług o charakterze wyspecjalizowanym	Związana z dostarczaniem usług (w tym publicznych) o charakterze ponadpodstawowym - wyspecjalizowanym, w szczególności: wychowawczych i opiekuńczych (przedszkola, żłobki), edukacyjnych na szczeblu ponadpodstawowym, edukacji pozaszkolnej, związanych ze spędzaniem czasu wolnego – w szczególności kultury wyższej (sporadycznie), specjalistycznych usług zdrowotnych i usług społecznych	
Dostawcy zasobów na rynki pracy	Związana z obsługą lokalnych rynków pracy przez dostarczanie niezbędnych zasobów (w tym w szczególności zasobów ludzkich) i usług.	Gminy Obszaru Partnerstwa
Dostawcy zasobów na rynki zbytu	Związana z wytwarzaniem produktów zasilających lokalne i ponadlokalne rynki zbytu, w szczególności produktów rolnych i leśnych.	Gminy Partnerstwa
Rynki pracy i rynki zbytu	Miejsce wymiany różnego rodzaju produktów, towarów, usług oraz miejsce najemnej pracy zarobkowej.	Gminy Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne

Żadna z opisanych wyżej **funkcji** (poza administracyjną lokalną i socjalno-bytową realizowaną przez wszystkie JST na terenie całego kraju) **nie ma na obszarze Partnerstwa charakteru dominującego**. Oznacza to, że **Partnerstwo** jest **obszarem wielofunkcyjnym**, który charakteryzuje **różnorodność synergicznie powiązanych i komplementarnych funkcji**.

Ryc. 10 Funkcje Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne

Jednocześnie analiza powiązań funkcjonalnych wewnątrz Partnerstwa wykazała, że dla obszaru partnerstwa występują cztery ośrodki ciężenia spoza obszaru Partnerstwa – miasta subregionu południowego (Aglomeracji Beskidzkiej): Żywiec, Bielsko Biała, Cieszyn oraz poza subregionem – Katowice – stolica województwa śląskiego, pełniące funkcje administracyjne ponadlokalne, dostawców usług o charakterze wyspecjalizowanym oraz stanowiące główne rynki pracy i zbytu.

1.2.3 Podsumowanie

Przewaga na terenie Partnerstwa usług o charakterze zbilansowanym świadczy o samowystarczalności obszaru i dobrej dostępności usług zaspakajających podstawowe potrzeby mieszkańców (potrzeby socjalno-bytowe, podstawowa opieka zdrowotna, wychowanie i edukacja do szczebla ponadpodstawowego, podstawowe usługi handlowe, kultura). Mieszkańcy obszaru Partnerstwa korzystają z tych usług głównie w gminach położonych na obszarze Partnerstwa, choć nie zawsze w tych, w których mieszkają (co tworzy wewnętrzne powiązania funkcjonalne).

Usługi zaspakajające inne niż podstawowe potrzeby mieszkańców, tj. potrzeby w zakresie edukacji wyższej, kultury wysokiej, wysokospecjalistycznych usług

medycznych nie są w wystarczającym stopniu dostępne na obszarze Partnerstwa. Mieszkańcy obszaru korzystają z tych usług w ośrodkach zlokalizowanych poza Partnerstwem. Z uwagi na wielkość obszaru Partnerstwa oraz utrudnioną, ze względu na ukształtowanie geograficzne, dostępność komunikacyjną obszaru nie wszyscy mieszkańcy mają możliwość skorzystania w porównywalnym stopniu z procesów rozwojowych miast powiatowych i ośrodka wojewódzkiego. Do czterech ośrodków: miasta Żywca, Cieszyna i Bielsko-Białej i Katowic przyjeżdża w celu skorzystania z usług zdecydowanie najwięcej mieszkańców obszaru Partnerstwa. Są to więc ośrodki spoza partnerstwa o największej sile oddziaływania na teren obszaru Partnerstwa. Z analizy wynika, że miasta te są jednocześnie jednymi z głównych rynków pracy obszaru Partnerstwa (tabela 7).

Fakt, że ośrodki o największej sile oddziaływania są jednocześnie największymi rynkami pracy w Partnerstwie potwierdza istnienie silnych sprzężeń zwrotnych między rynkiem usług a rynkiem pracy.

Powiązania funkcjonalne wpływają na funkcje, jakie pełnią ośrodki osiedleńcze. Żadna ze zidentyfikowanych funkcji Partnerstwa (poza administracyjną lokalną i socjalno-bytową realizowaną przez wszystkie JST) nie ma charakteru dominującego. Oznacza to, że Partnerstwo jest obszarem wielofunkcyjnym, który charakteryzuje wielość oraz różnorodność synergicznie powiązanych i komplementarnych funkcji.

Współpraca instytucjonalna i aktywność Partnerstwa

Współpraca między JST (gminami, powiatami) wchodzącymi w skład Partnerstwa odbywa się w oparciu o formy zinstytucjonalizowane, tj. wspólną działalność w ramach organizacji, w skład których wchodzi wszystkie lub niektóre z JST tworzące Partnerstwo (rozdział 2 tabela 2). oraz formy niezinstytucjonalizowane (współpraca na podstawie porozumień/umów zawieranych celem wspólnej realizacji pojedynczych projektów/przedsięwzięć lub wspólne finansowanie przedsięwzięć). Wielopłaszczyznowa (z uwagi na różnorodność form zinstytucjonalizowanych i zakres) współpraca samorządów wchodzących w skład Partnerstwa oraz liczba wspólnie zrealizowanych przedsięwzięć świadczy o jego wysokiej skuteczności realizacyjnej.

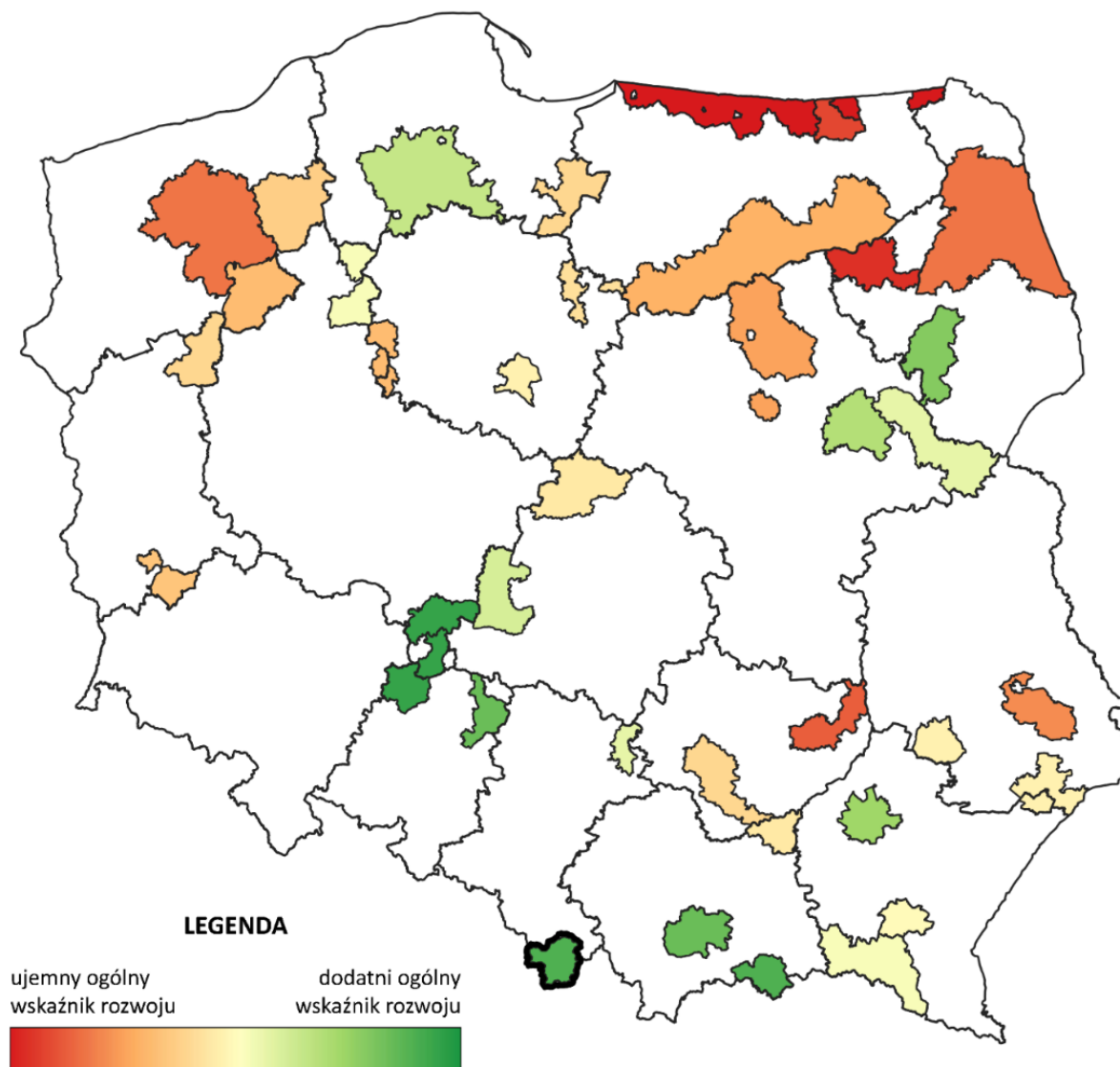
Natomiast efektywność realizacyjna Partnerstwa kształtuje się na średnim poziomie. Poziom ten jest wypadkową dwóch wymiarów efektywności: adaptacyjności (dostosowania się Partnerstwa do pojawiających się szans rozwojowych) i orientacji na otoczenie (dążenia Partnerstwa do kształtowania pozycji w otoczeniu zewnętrznym). Nie bez znaczenia dla obszaru partnerstwa jest przynależność do Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, które aktywnie i kreatywnie organizuje wspólne przedsięwzięcia i stymuluje rozwojowo nie tylko gminy partnerstwa ale całą Aglomerację Beskidzką (Patrz rozdział 2, Tabela 10). Wspólne projekty realizowane przez Gminy Partnerstwa).

2 PORTRET STATYSTYCZNY OBSZARU PARTNERSTWA

2.1 Analiza ogólna obszaru Partnerstwa

Ogólny poziom rozwoju obszaru Partnerstwa , syntetyzujący sytuację rozwojową w trzech wymiarach warunkujących zrównoważony rozwój: społecznym, gospodarczym i środowiskowo-przestrzennym jest stosunkowo wysoki (ryc. 12) na tle grupy porównawczej. Partnerstwo w latach 2015-2019 cechowało się dodatnim wskaźnikiem rozwoju . Dynamika wzrostu wskaźnika osiągała wartość dodatnią, co oznacza, że obszar partnerstwa poprawił swoją pozycję rozwojową wobec gmin o podobnym charakterze (z grup porównawczych).

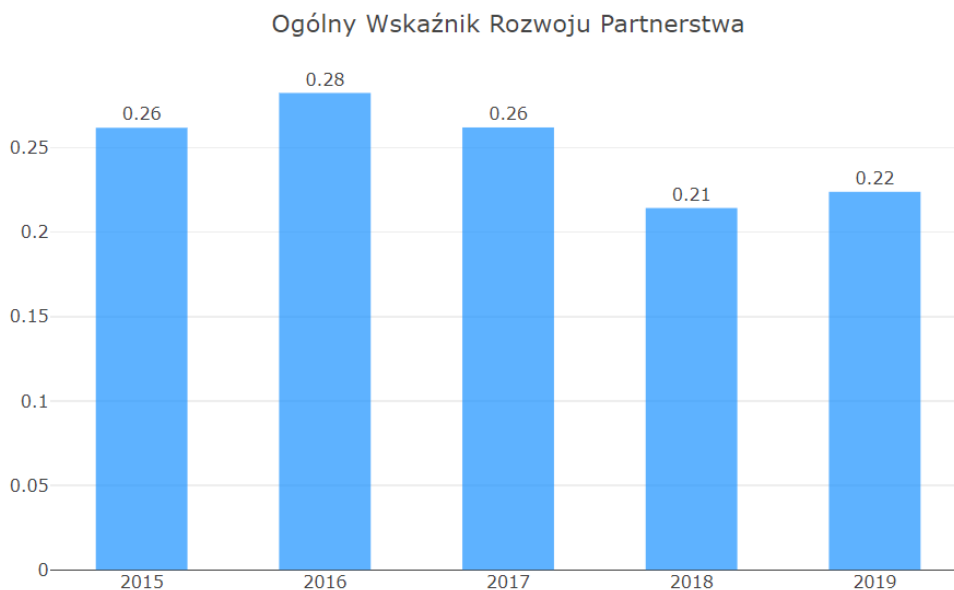
Ryc. 11 Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa

Źródło: Opracowanie własne Związek Miast Polskich

Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa lokuje się, na tle grup porównawczych, korzystnie. Stabilnie oscylując na przestrzeni ostatnich pięciu lat. Świadczy to o dużym potencjale badanego regionu i dobrej perspektywie rozwoju.

Ryc. 12 Ogólny Wskaźnik Rozwoju Partnerstwa

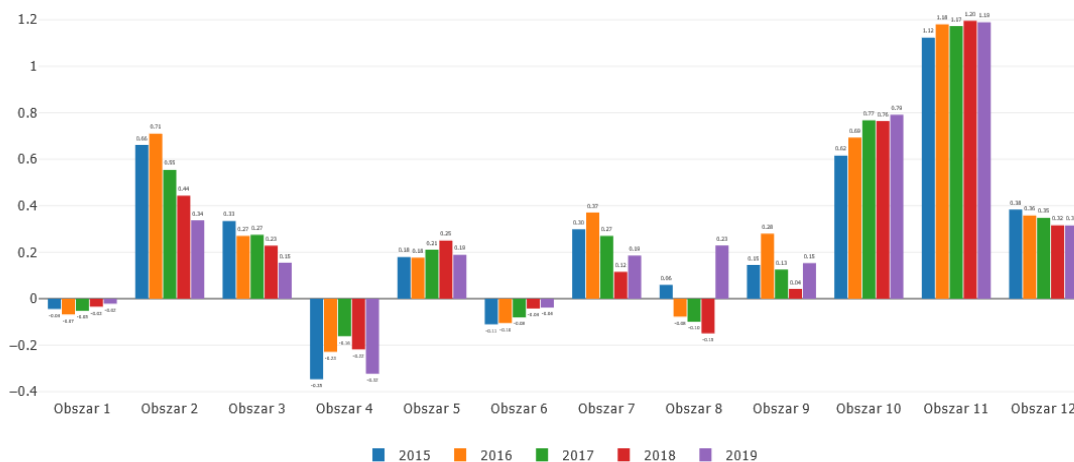

■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: partnerstwa.monitorozwoju.pl

Gminy obszaru partnerstwa mają przewagę konkurencyjną (w stosunku do gmin o podobnym charakterze) w wymiarze środowiskowym (ład i struktura przestrzenna, lokalne środowisko przyrodnicze, dostępność komunikacyjna) oraz rynku pracy i sytuacji materialnej mieszkańców. Wyraźnie gorsza niż w grupach porównawczych jest sytuacja w zakresie finansów lokalnych. (ryc.13, tabela 11)

ryc. 13. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)

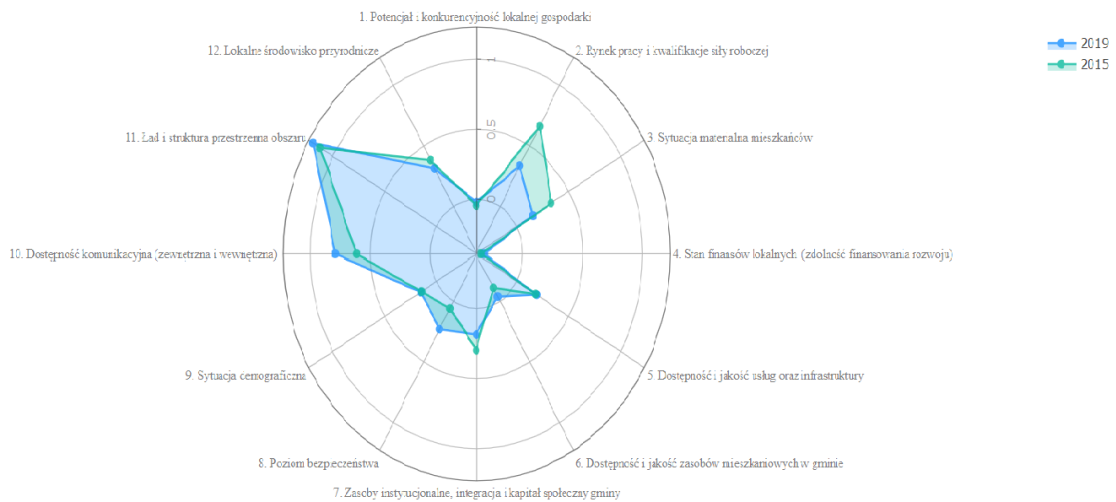
Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorozwoju.pl

Tabela 11. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)

NAZWA	2015	2016	2017	2018	2019
1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	-0,04	-0,07	-0,05	-0,03	-0,02
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	0,66	0,71	0,55	0,44	0,34
3. Sytuacja materialna mieszkańców	0,33	0,27	0,27	0,23	0,15
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	-0,35	-0,23	-0,16	-0,22	-0,32
5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	0,18	0,18	0,21	0,25	0,19
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie	-0,11	-0,1	-0,08	-0,04	-0,04
7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy	0,3	0,37	0,27	0,12	0,19
8. Poziom bezpieczeństwa	0,06	-0,08	-0,1	-0,15	0,23
9. Sytuacja demograficzna	0,15	0,28	0,13	0,04	0,15
10. Dostępność komunikacyjna (zewnątrzna i wewnętrzna)	0,62	0,69	0,77	0,76	0,79
11. Ład i struktura przestrzenna obszaru	1,12	1,18	1,17	1,2	1,19
12. Lokalne środowisko przyrodnicze	0,38	0,36	0,35	0,32	0,32

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Ryc. 14 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu

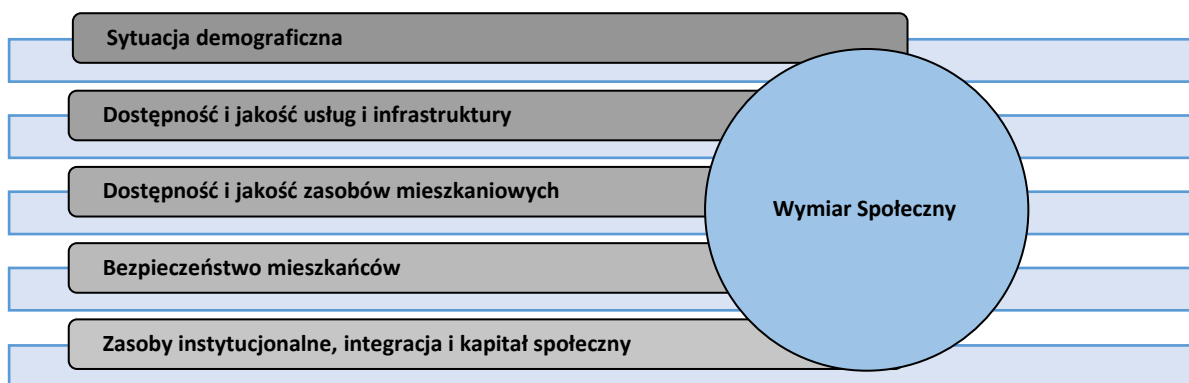
Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.2 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar społeczny

Diagnoza w wymiarze społecznym dotyczy jednego z kluczowych zasobów - zasobu ludzkiego oraz czynników warunkujących jego prawidłowy rozwój i funkcjonowanie. Liczba mieszkańców określonego terytorium i jej zmiany są podstawą dla szacowania aktualnego i prognozowania przyszłego popytu na usługi, infrastrukturę techniczną, nieruchomości mieszkaniowe i komercyjne, miejsca pracy. Sytuacja demograficzna wyznacza potencjalny zasób siły roboczej, a w konsekwencji zdolność do generowania podatków. Różnorodność, dostępność i jakość usług (nie tylko publicznych) oraz infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców, wpływając na atrakcyjność obszaru oraz decyzje osiedleńcze - zatrzymanie młodych i możliwość pozyskania nowych mieszkańców. Istotnymi czynnikami w procesie podejmowania decyzji osiedleńczych są także poziom bezpieczeństwa (w tym zdrowotnego) mieszkańców oraz warunki dla budowania wspólnoty lokalnej i integracji społecznej.

Diagnoza obszaru Partnerstwa w wymiarze społecznym obejmuje 5 obszarów, wpływających na ogólną sytuację rozwojową Partnerstwa (schemat poniżej).

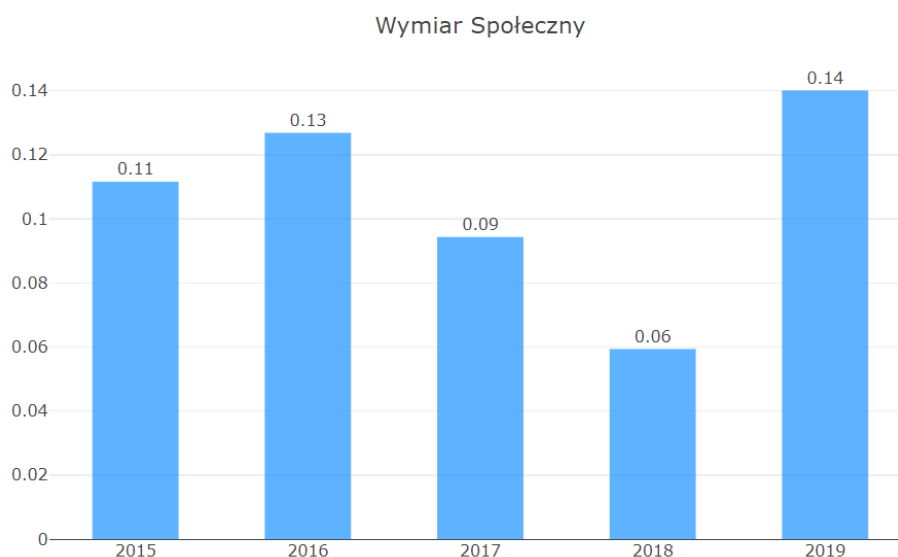
Ryc. 15 Wymiar społeczny diagnozy Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne w oparciu o partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Syntetyczny wskaźnik rozwoju Partnerstwa w wymiarze społecznym, uwzględniający sytuację w ww. obszarach jest korzystny - przyjmuje w całym okresie badawczym wartości dodatnie na tle grup porównawczych. Dynamika wzrostu wskaźnika jest dodatnia, co oznacza, że sytuacja w tym obszarze się poprawia (ryc.17), szczególnie w obszarze poziom bezpieczeństwa oraz sytuacji demograficznej. Negatywny wpływ na sytuację w obszarze społecznym ma ujemny wskaźnik zasobów mieszkaniowych, choć i w tym obszarze odnotowujemy dodatnią dynamikę zmian, natomiast sytuacja demograficzna obszaru pozostaje w zasadzie na stałym poziomie (Tab. 12).

Ryc. 16 Wskaźnik rozwoju Partnerstwa- wymiar społeczny

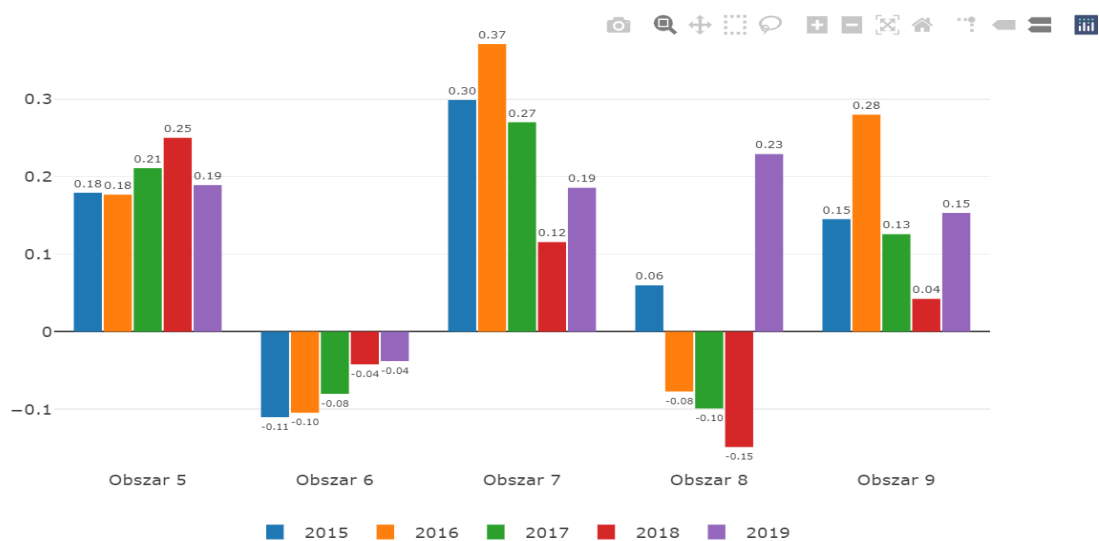

■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

ryc. 17. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)

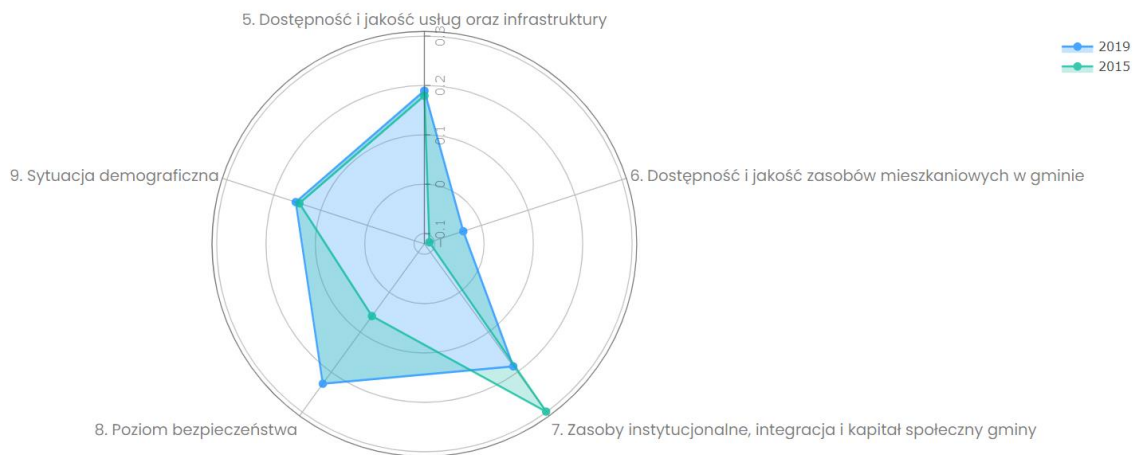
Źródło: Opracowanie Własne ZMP, partnerstwa.monitorozwoju.pl

Tabela 12. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)

NAZWA	2015	2016	2017	2018	2019
5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury	0,18	0,18	0,21	0,25	0,19
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie	-0,11	-0,1	-0,08	-0,04	-0,04
7. Zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy	0,3	0,37	0,27	0,12	0,19
8. Poziom bezpieczeństwa	0,06	-0,08	-0,1	-0,15	0,23
9. Sytuacja demograficzna	0,15	0,28	0,13	0,04	0,15

Źródło: Opracowanie Własne ZMP, partnerstwa.monitorozwoju.pl

Ryc. 18 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu

Źródło: Opracowanie Własne ZMP, partnerstwa.monitorozwoju.pl

2.2.1 Sytuacja demograficzna na obszarze Partnerstwa

Rozwój każdej jednostki terytorialnej bazuje w głównej mierze na zasobach endogenicznych wśród których kluczowe znaczenie ma zasób ludzki. Na jego jakość wpływa szereg czynników, w tym m.in. stan i struktura ludności, ruch naturalny czy procesy migracyjne. Sytuacja demograficzna w znaczący sposób wpływa na możliwości rozwojowe obszaru - starzenie się społeczeństwa, malejący przyrost naturalny czy depopulacja wpływają na liczbę osób zdolnych do podjęcia aktywności zawodowej, co z kolei bezpośrednio wpływa na jakość życia, zamożność mieszkańców i w konsekwencji zasobność gminy. Stabilna sytuacja demograficzna i zastępowalność pokoleń jest podstawą stabilnych finansów publicznych. Analiza obecnej struktury wieku lokalnej społeczności danego obszaru oraz obserwowanych trendów pozwala oszacować zmiany oczekiwane w przyszłości dotyczące popytu na usługi, infrastrukturę techniczną, nieruchomości mieszkaniowe i komercyjne, miejsca pracy.

2.2.1.1 Ludność obszaru Partnerstwa

Według informacji zawartych w Banku Danych Lokalnych - GUS, liczba mieszkańców obszaru partnerstwa ogółem w 2019 roku wyniosła 63625 osoby. Obszar partnerstwa na przestrzeni ostatnich lat, charakteryzuje się częstą zmianą krzywej przyrostu liczby mieszkańców. Od 2010 obszar Partnerstwa notuje stabilizację, z lekką tendencją spadkową w ostatnich trzech latach.

Tabela 13 Liczba ludności obszaru Partnerstwa w poszczególnych latach

Kategoria	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Istebna	11188	11238	11361	11003	11045	11126	11153	11188	11279	11283	11276	11291
Radziechowy Wieprz	12312	12150	12157	12187	12238	12319	12346	12374	12385	12391	12402	12503
Milówka	10005	10027	10072	9842	9845	9841	9851	9845	9926	9961	9969	9945
Węgierska Górka	14572	14874	14942	14496	14528	14566	14533	14529	14606	14624	14696	14647
Ujsoły	4917	4892	4923	4765	4793	4750	4771	4698	4686	4666	4644	4643
Rajcza	9309	9377	9339	9057	9048	9135	9147	9124	9059	9074	9039	9049
Ludność na obszarze partnerstwa	62303	62558	62794	61350	61497	61737	61801	61758	61941	61999	62026	62078
Kategoria	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	11345	11455	11759	11818	11854	11908	11935	11964	12044	12111	12110	12159
Radziechowy Wieprz	12573	12646	12881	12947	12997	13048	13097	13088	13095	13049	13095	13079
Milówka	9999	9981	10100	10127	10104	10107	10104	10090	10039	10051	10078	10067
Węgierska Górka	14703	14787	15045	15070	15123	15127	15131	15102	15154	15164	15101	15080
Kategoria	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019

Ujsoły	4633	4668	4740	4742	4685	4638	4609	4556	4557	4541	4499	4430
Rajcza	9014	8955	9249	9174	9094	9062	9025	8988	8930	8891	8842	8810
Ludność na obszarze partnerstwa	62267	62492	63774	63878	63857	63890	63901	63788	63819	63807	63725	63625

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Duży wpływ na liczbę mieszkańców obszaru partnerstwa ma niższy przyrost naturalny, w tym spadek dzietności kobiet i migracje.

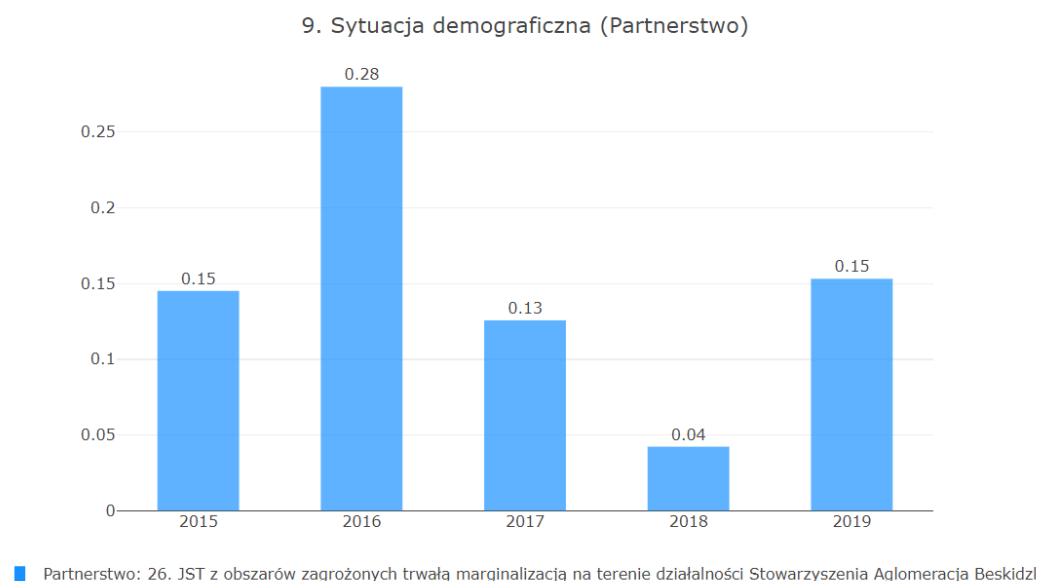
Ryc. 19 Liczba ludności na obszarze partnerstwa 1995-2019.

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Wskaźnik syntetyczny (porównawczy) sytuacji demograficznej na obszarze partnerstwa lokuje się powyżej grup porównawczych. W ostatnich latach wskaźnik ten ulegał wahaniom, w efekcie jest na poziomie sprzed 5 lat.

Ryc. 20 Wskaźnik porównawczy sytuacji demograficznej partnerstwa na tle grup porównawczych

Źródło: Opracowanie Własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

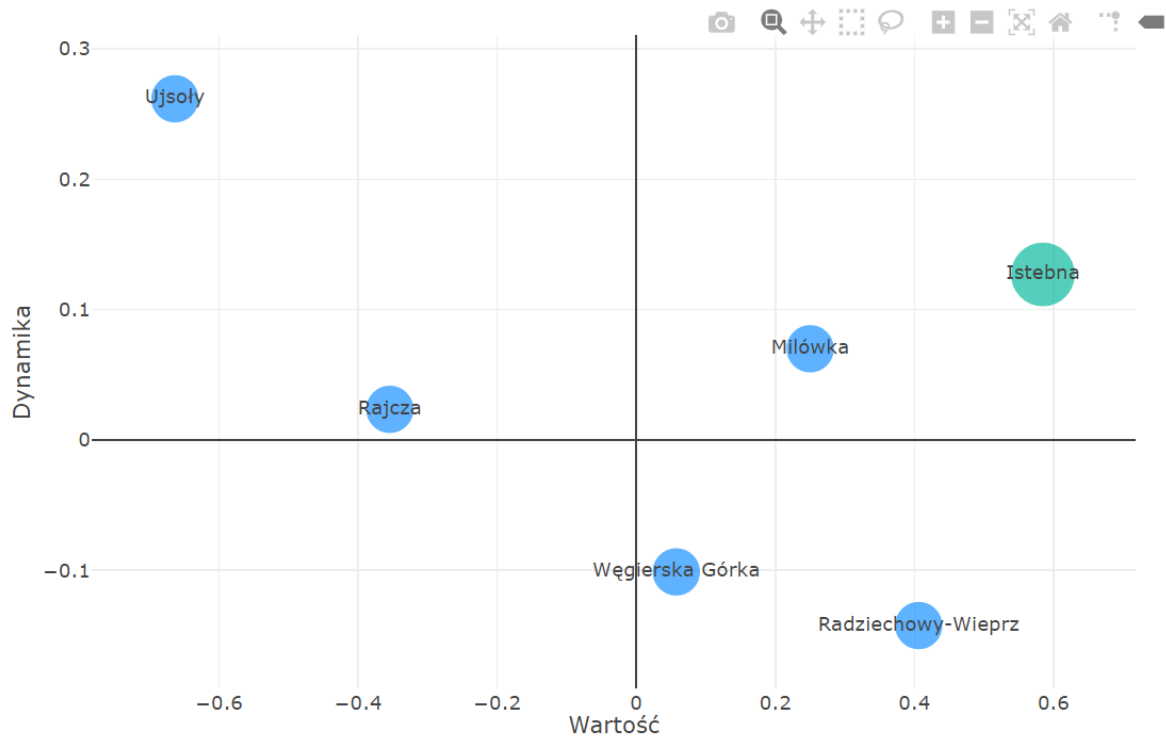
Ryc. 21 Rozkład wartości dla wskaźników w obszarze demografia

NAZWA	WARTOŚĆ	DYNAMIKA
9.1. Liczba i struktura wieku mieszkańców	0,15	0,02
9.2. Przyrost naturalny	0,23	-0,13
9.3. Ruchy migracyjne	0,26	0,34
9.4. Małżeństwa i rozwody	-0,09	-0,08

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Trzy z czterech wskaźników składających się na wskaźnik porównawczy w obszarze demografia, mają wartość dodatnią na tle grup porównawczych (Tab .21). Zarówno Liczba i struktura wieku mieszkańców, Ruchy migracyjne i przyrost naturalny stanowią przewagę rynkową Gmin Partnerstwa na tle grup porównawczych Najgorzej na obszarze partnerstwa wypadają dwie gminy, Ujsoły i Rajcza, które na tle swoich grup porównawczych notują ujemny wskaźnik syntetyczny sytuacji demograficznej. Najlepiej w tej kategorii wypadają gminy Milówka, Istebna i Radziechowy Wieprz(ryc. 22) .

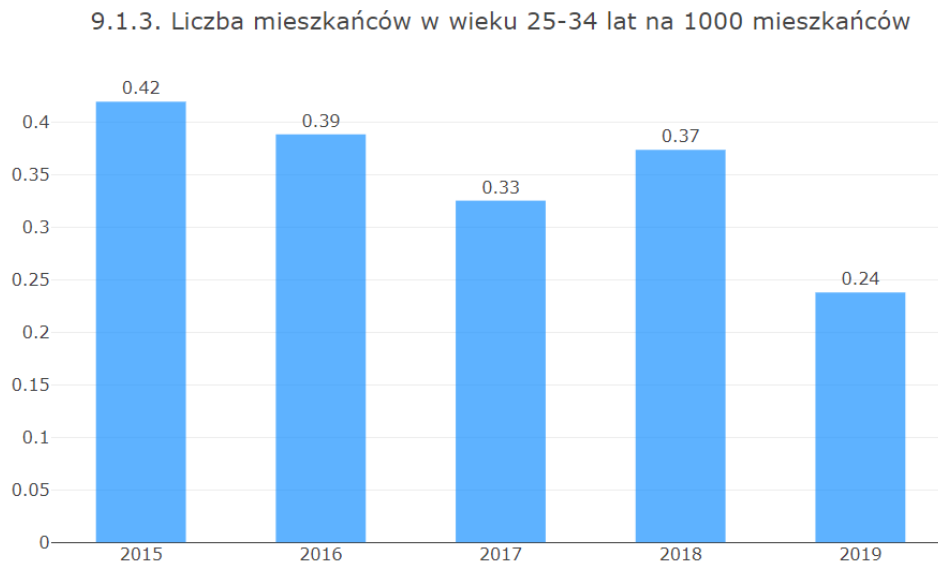
ryc. 22. Wskaźnik syntetyczny (porównawczy) sytuacji demograficznej partnerstwa na tle grup porównawczych w poszczególnych gminach.

Źródło: Opracowanie Własne ZMP, partnerstwa.monitorozwoju.pl

Wskaźnik „Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców” lokuje się powyżej średniej grup porównawczych. Jednakże może niepokoić ujemna dynamika omawianej determinanty. Przewaga rynkowa, w tym omawianym wskaźniku obszaru Partnerstwa od 2015 roku, zmniejszyła się prawie o połowę. (ryc. 23)

Ryc. 23. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców.

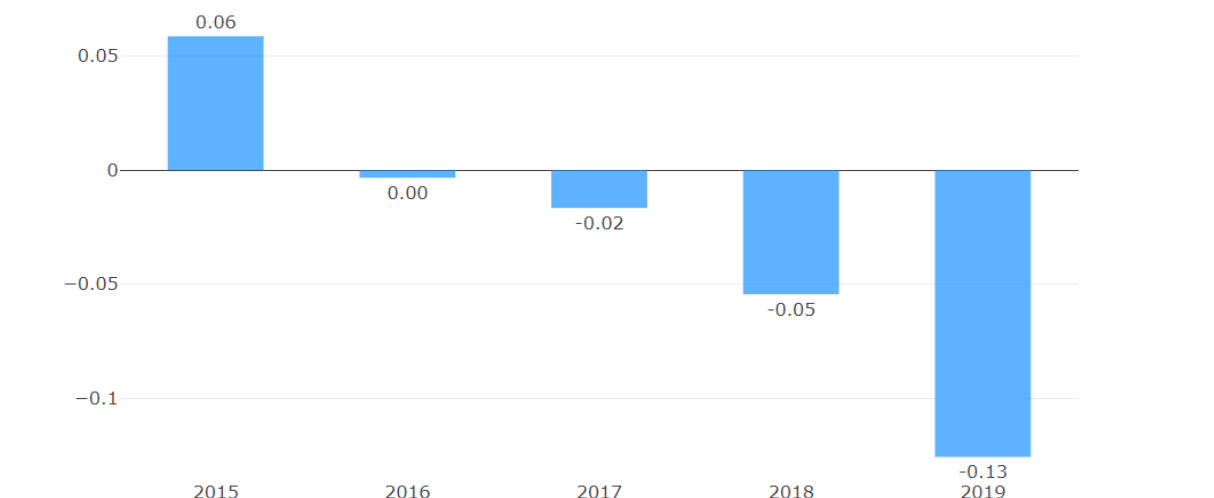
■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tzw. Wskaźnik zastępowalności pokoleniowej pokazywany poniżej, od 2016 roku osiąga ujemną wartość na tle grup porównawczych. Niepokojąca jest wysoka dynamika spadku badanej determinanty. Może to negatywnie wpływać w przyszłości na podaż pracowników na rynek pracy i starzenie się populacji mieszkańców.

ryc. 24. Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców

2.2.1 Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.2.1.2 Ruch naturalny i przyrost naturalny

Jednym z najistotniejszych czynników kształtujących sytuację ludnościową danego obszaru jest ruch naturalny, obejmujący urodzenia i zgony. W 2019 r. na obszarze Partnerstwa przyszło na świat 673 dzieci. W okresie 2009-2019 roczna liczba urodzeń na terenie Partnerstwa, charakteryzując się dynamiką ujemną. (w porównaniu z 2009 r. liczba urodzeń spadła o 8,68%).

Wskaźnik Urodzenia żywe na 1000 mieszkańców na obszarze partnerstwa na tle grup porównawczych klasuje się pozytywnie (ryc. 25). Jednakże dynamika wzrostu w ostatnich latach notuje trend spadkowy. Potwierdza to wykres wszystkich urodzeń na obszarze partnerstwa mierzonych od 1995 roku (ryc. 40).

Ryc. 25. Urodzenia na 1.000 mieszkańców, Wskaźnik porównawczy, na tle grup porównawczych

Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: partnerstwa.monitorrozwaju.pl

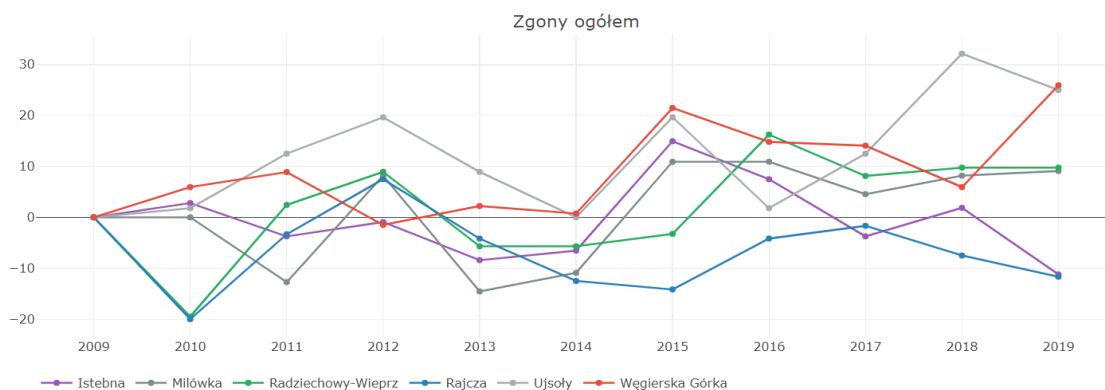
Ryc. 26. Urodzenia żywe na obszarze partnerstwa. Wartość bezwzględna

Źródło: opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

W 2019 r. na terenie Partnerstwa zmarły łącznie 696 osoby. W okresie 2009-2019 roczna liczba zgonów waha się, wykazując jednakże dynamikę wzrostową (w 2019 r. zmarło o 6,91% więcej osób niż w 2009 r.). W latach 2010-2018 zgony spowodowane były przede wszystkim przez choroby układu krążenia i nowotwory.

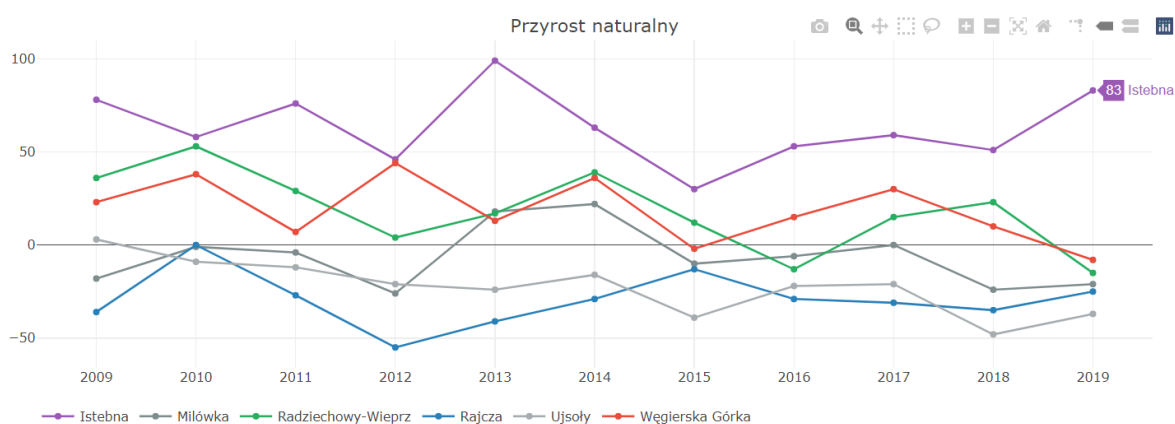
Ryc. 27. Dynamika zgonów w poszczególnych gminach partnerstwa

Źródło: analizy.monitorrozwoju.pl

Różnica pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów wskazuje na ujemną wartość przyrostu naturalnego na obszarze Partnerstwa 2019 r. Przyrost naturalny badanej populacji wynosił -23 osoby. W latach 2009-2019 wskaźnik przyrostu naturalnego na obszarze Partnerstwa wahał się, jednakże od 2015 r. wykazuje wyraźną dynamikę ujemną. Najtrudniejszą sytuację w tym zakresie (największą ujemną dynamikę przyrostu naturalnego 2009 r.) odnotowały: Ujsoty, Radziechowy Wieprz, Węgierska Górka, najkorzystniejszą zaś (dynamika dodatnia): Istebna

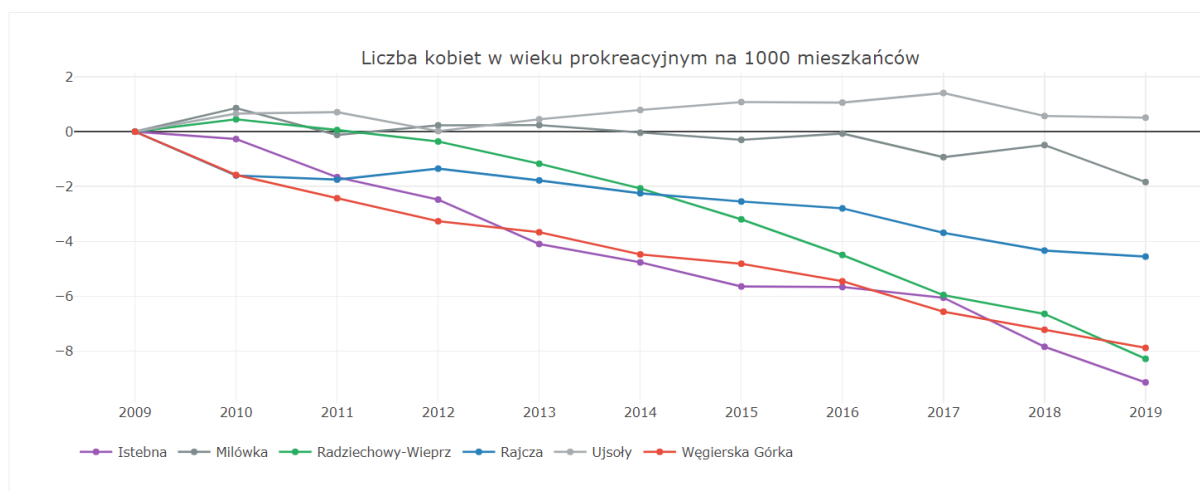
Ryc. 28. Przyrost naturalny na obszarze Partnerstwa w latach 2009-2019

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

Negatywny wpływ na przyrost naturalny na obszarze Partnerstwa w badanym okresie miała spadająca od 2009 r. liczba kobiet w wieku prokreacyjnym (15-49 lat) (ryc. 28) oraz ich dzietność. W latach 2009-2019 znacznie zmniejszył się wskaźnik liczby kobiet w wieku prokreacyjnym (Różnica 2009-2019 wynosi 702 kobiety). Wskaźnik porównawczy dzietności kobiet na tle grup porównawczych lokuje się powyżej średniej, z zauważalną spadającą tendencją w ostatnich latach (ryc.29).

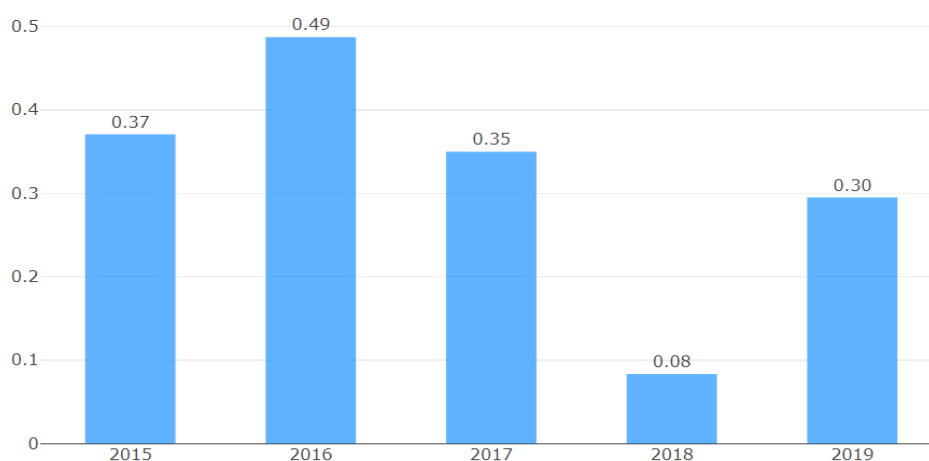
ryc. 29. Liczba kobiet w wieku prokreacyjnym.

Źródło: Opracowanie własne ZMP analizy.monitorrozwaju.pl

ryc. 30. Wskaźnik dzietności kobiet

9.2.3 Współczynnik płodności kobiet - urodzenia żywe na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat

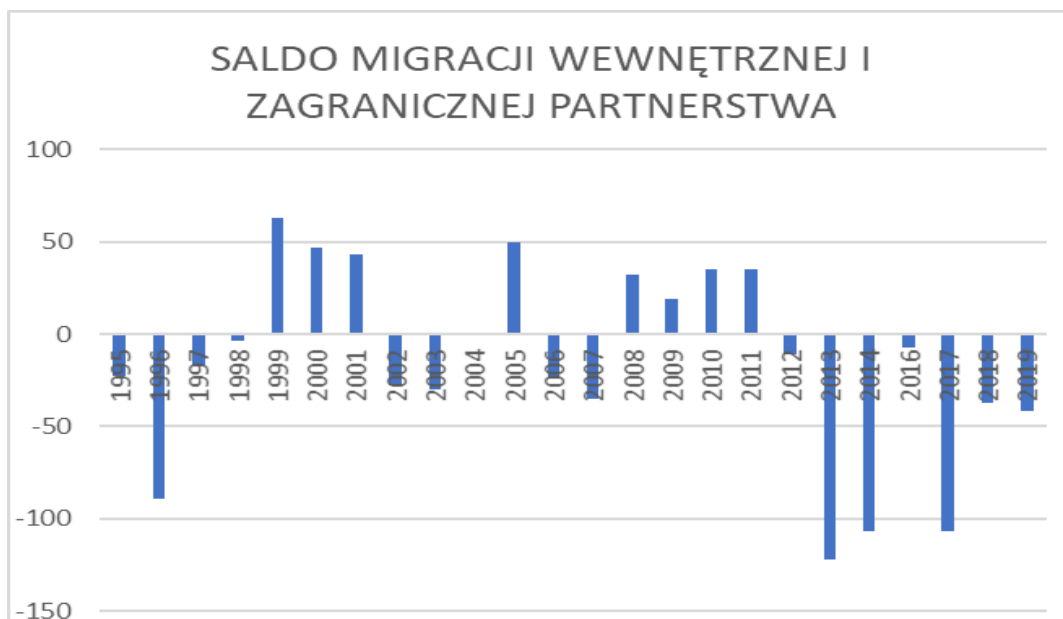
■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Pobierz XLSX

2.2.1.3 Migracje

Czynnikiem kształtującym stan i strukturę ludności Partnerstwa – oprócz ruchów naturalnych - są ruchy migracyjne. Obszar partnerstwa od roku 2012 notuje niekorzystne saldo migracji. Najgorzej w tym obszarze klasyfikują się gminy Węgierska Górka i Rajcza, które od 6 lat notują ujemne saldo migracji.

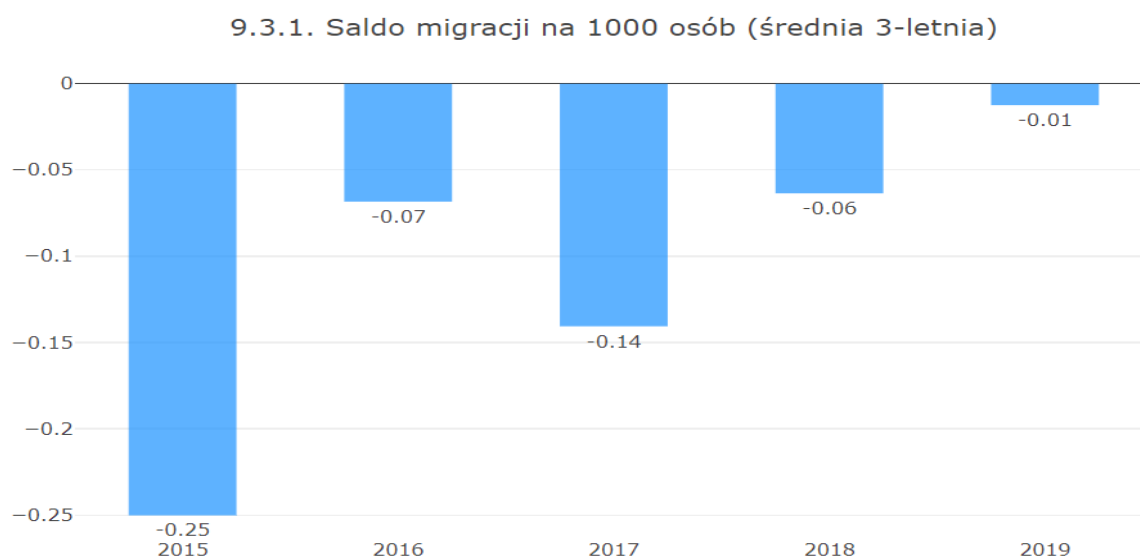
Ryc. 31. Saldo migracji

Źródło: Bank Danych Lokalnych

Jest to zbliżony poziom migracji jak w grupach porównawczych, choć jeszcze w 2015 roku był znacznie niższy. Niestety nie wynika to z poprawy sytuacji na obszarze partnerstwa, a z pogarszającej się sytuacji w grupach porównawczych. (Ryc. 31)

ryc. 32 Saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia)

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

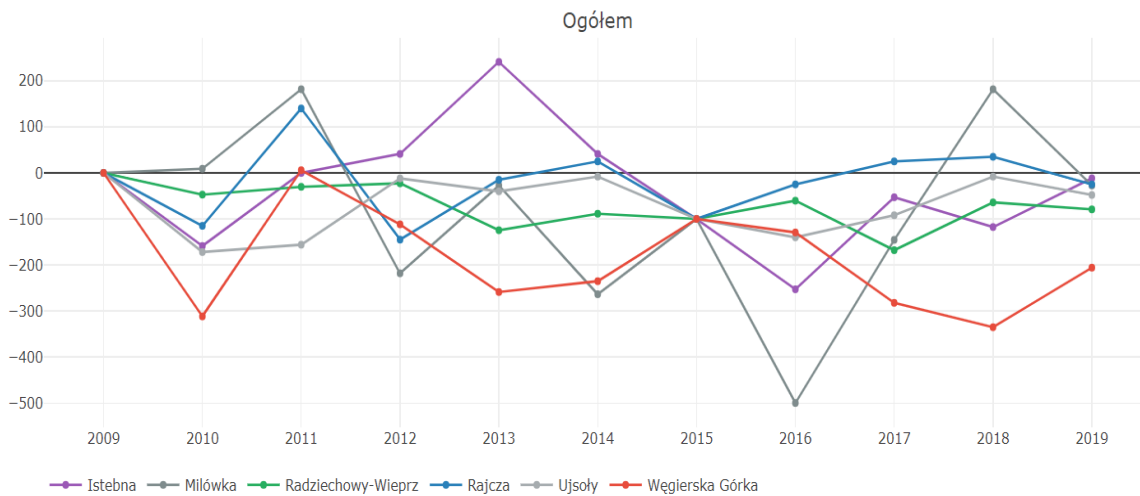
Wskaźnik porównawczy „Saldo migracji w poszczególnych gminach”, na tle grup porównawczych, przedstawia tabela (14). Najgorzej na tle konkurencyjnych gmin wypadają gmina Rajcza i Ujsoły. Najlepiej w tym porównaniu wypadają gminy Milówka i Radziechowy Wieprz

Tabela 14. Wskaźnik porównawczy „Saldo migracji w poszczególnych gminach”, na tle grup porównawczych

NAZWA	WARTOŚĆ	DYNAMIKA
Istebna	0,13	-0,19
Milówka	0,42	0,89
Radziechowy-Wieprz	0,63	0,24
Rajcza	-0,04	0,73
Ujsoły	-0,14	0,31
Węgierska Górka	0,22	0,23

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

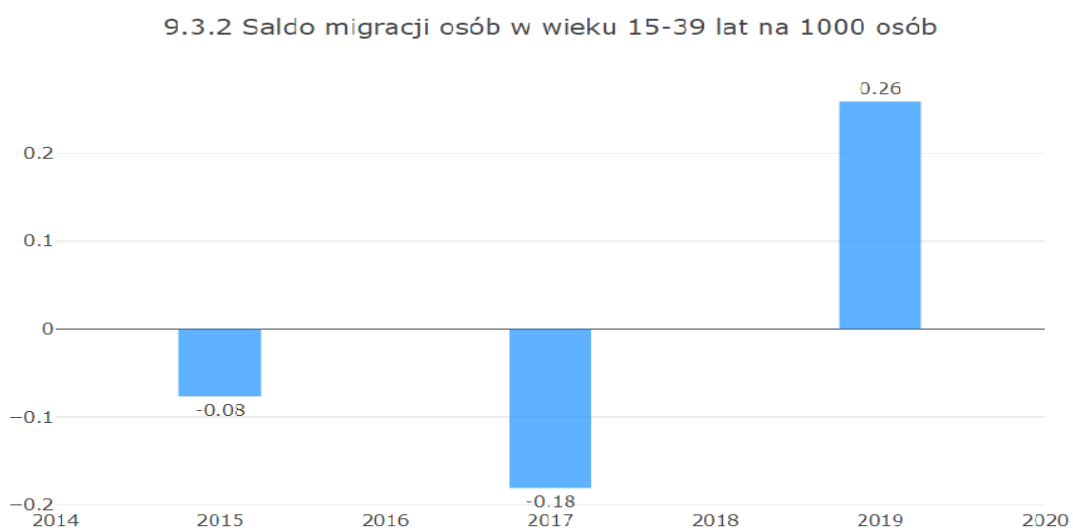
Ryc. 33. Saldo migracji w poszczególnych gminach.

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

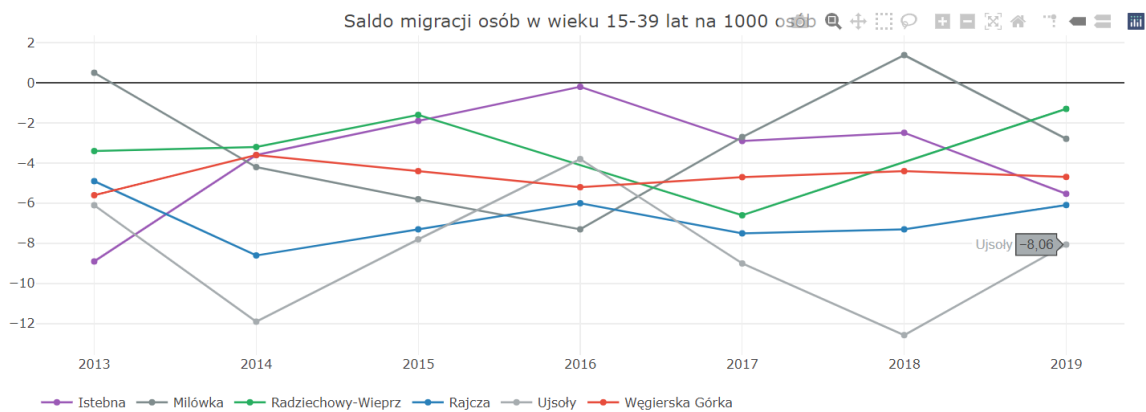
W roku 2019 poprawił się wskaźnik porównawczy „Saldo migracji ludzi młodych – w wieku 15-39 lat” (ryc. 33). Jest to istotny wskaźnik, który ma duży wpływ na rozwój gospodarczy obszaru partnerstwa. Może on świadczyć o zahamowaniu trendu emigracyjnego ludzi młodych z obszaru partnerstwa, bądź wzroście napływu potencjalnych młodych osiedleńców.

Ryc. 34. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób (wskaźnik porównawczy na tle grupy porównawczej)

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 35. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat w poszczególnych gminach.

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

Jednocześnie wyniki badań mieszkańców potwierdzają duże prawdopodobieństwo utrzymania się ujemnej dynamiki salda migracji ludzi młodych w przyszłości.

63,88% uczniów ostatnich klas szkół średnich planuje mieszkać poza obszarem Partnerstwa (w regionie, innym województwie, zagranicą). Tylko **23,34%** młodzieży wiązać chce swoją przyszłość z obszarem Partnerstwa jako miejscem zamieszkania.

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie badań młodzieży

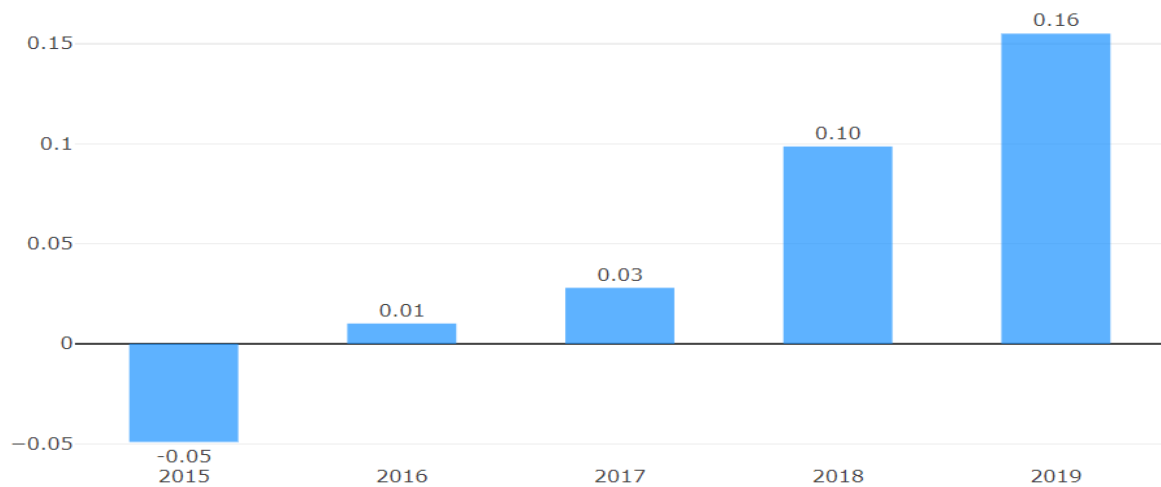
2.2.1.4 Struktura wiekowa mieszkańców

Struktura wiekowa mieszkańców obszaru Partnerstwa ma znaczny wpływ na potencjalne procesy w sferze gospodarczej, społecznej i ekonomicznej regionu. Obszar partnerstwa podlega tym samym procesom starzenie się społeczeństwa, wzrostu ludności wieku poprodukcyjnym, czy też spadku liczby urodzeń. Jednakże na tle grup porównawczych populacja partnerstwa podlega tym negatywnym procesom w mniejszym stopniu.

Wskaźnik porównawczy „Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku poprodukcyjnym” w ostatnich latach znacznie się poprawił i wypada korzystnie na tle grup porównawczych.

Ryc. 36. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

9.1.2a Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym

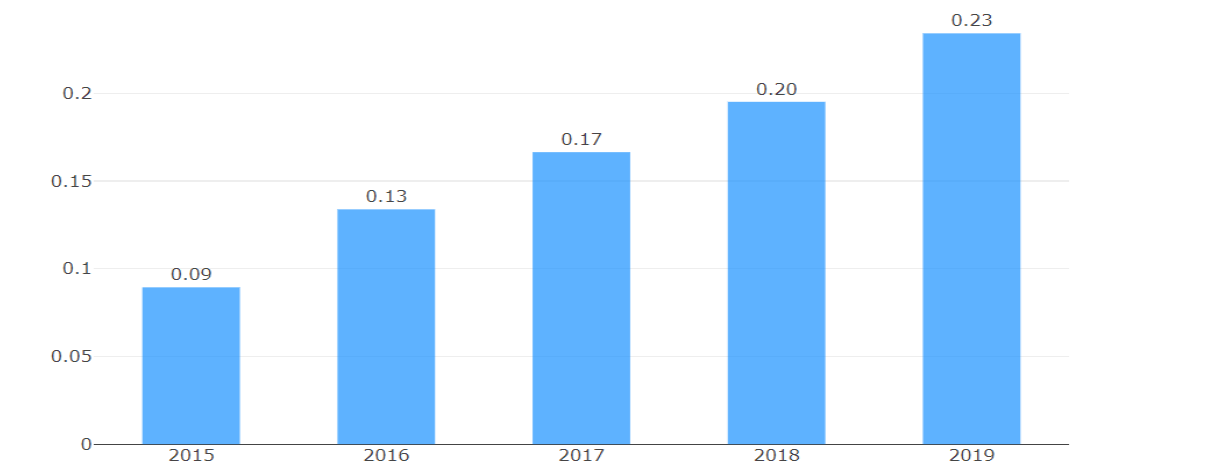

Źródło: opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Optymistycznie wypada, także tzw. Wskaźnik zastępowalności pokoleniowej. „Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku poprodukcyjnym”, na tle grup porównawczych przybiera dodatnią wartość, utrzymując wysoką dynamikę wzrostu. (ryc.36)

ryc. 37. Ludność w wieku produkcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

9.1.2b Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym

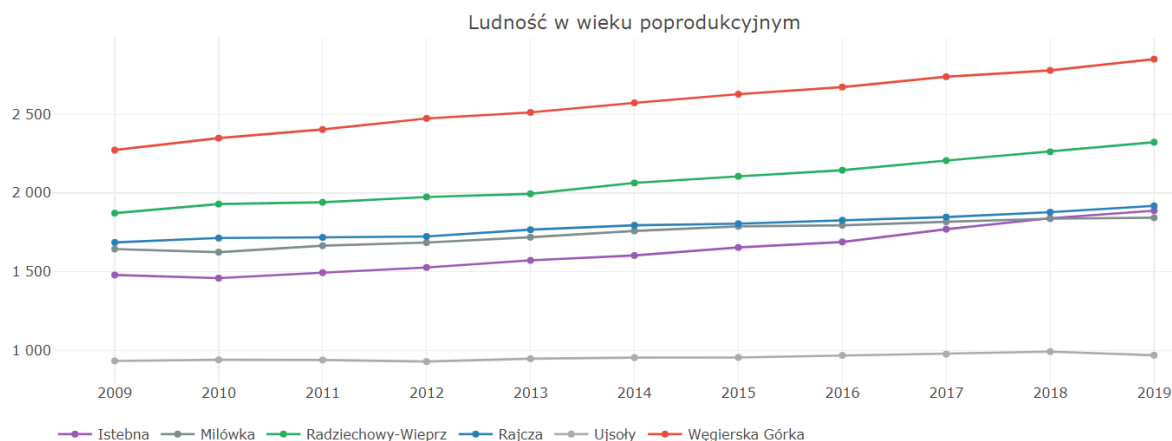

Źródło: opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Jednakże, w liczbach bezwzględnych obserwujemy wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym jak spadek ludności wchodzącej na rynek pracy. To zjawisko obrazuje wykres 37.

ryc. 38. Ludność w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych gminach obszaru Partnerstwa.

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Ryc. 39 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.

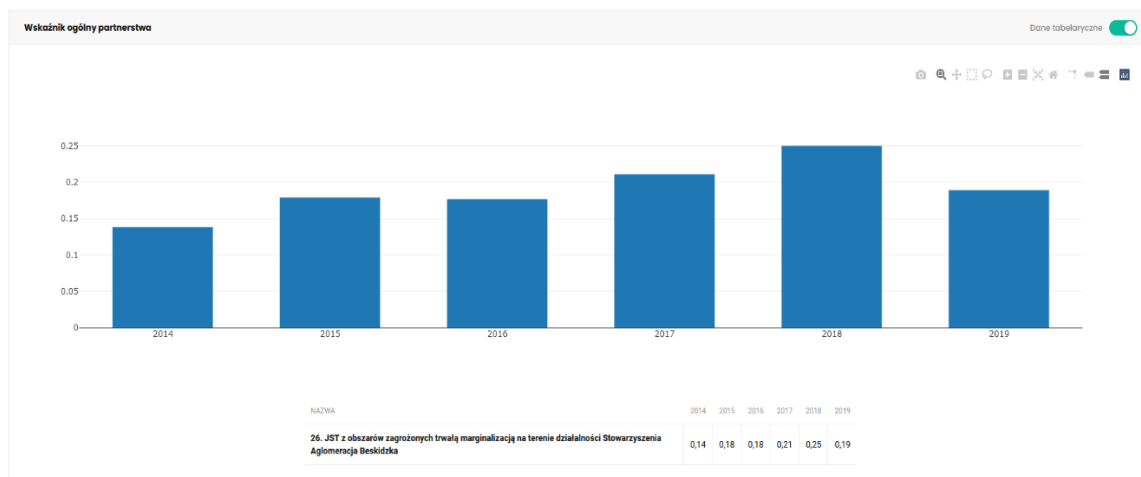
Źródło: opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.2.2 Dostępność i jakość usług i infrastruktury

Różnorodność, dostępność i jakość usług oraz infrastruktury ma kluczowe znaczenie dla warunków życia mieszkańców. Wpływa zatem bezpośrednio na atrakcyjność obszaru oraz decyzje osiedleńcze - zatrzymanie w gminach partnerstwa osób młodych oraz napływ nowych mieszkańców. Dzieje się tak, ponieważ ośrodki funkcjonalne obszaru partnerstwa pełnią funkcję centrów usług. Atrakcyjne usługi mogą również przyciągać przyjezdnych z bardziej odległych obszarów, co przekłada się na wzrost liczby użytkowników obszaru partnerstwa. Rosnąca liczba odbiorców stabilizuje popyt oraz przyczynia się do rozszerzania zakresu i dalszej poprawy jakości usług, zarówno publicznych (które zresztą coraz częściej są świadczone przez podmioty prywatne i społeczne) jak też rynkowych - komercyjnych. Wskaźnik syntetyczny dla obszaru „Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury” notuje na obszarze partnerstwa tendencję zwyżkową od 2014 roku, tj. od momentu rozpoczęcia prowadzenia analiz do 2018 roku. W 2019 roku dynamika wzrostu omawianego wskaźnika nieznacznie spadła, jednakże obszar partnerstwa plasuje się powyżej średniej swoich grup porównawczych na przestrzeni całego badanego okresu (Ryc. 41).

Ryc. 40. Wskaźnik porównawczy dla obszaru dostępność i jakość infrastruktury i usług na obszarze partnerstwa w latach 2014-2019.

5. Dostępność i jakość usług oraz infrastruktury

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

Choć na tle grupy porównawczej sytuacja partnerstwa w zakresie dostępności i jakości usług oraz infrastruktury jest korzystna i poprawia się, warto zwrócić uwagę na sytuację w podobszarach składających się na wskaźnik syntetyczny (Tabela. 15).

W dwóch podobszarach sytuacja jest niekorzystna i się pogarsza: „Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia” oraz wskaźnika „Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją”. Diagnozę syntetyczną z Monitora Rozwoju Lokalnego potwierdzają badania mieszkańców, którzy w większości artykułują niezadowolenie z ww. usług. (Tabela 17) Podobne wnioski można wyartykułować z badania młodzieży przeprowadzonego wśród uczniów zamieszkujących obszar partnerstwa. 44% respondentów oceniło, że infrastruktura rozrywkowa i sportowa zachęca do opuszczenia w przyszłości swoich miejscowości. Podobnie młodzież ocenia jakość usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych). 56% młodzieży uznało jakość tych usług na poziomie sprzyjającym emigracji. Podobnie sytuację oceniają liderzy z obszaru partnerstwa. W badaniach ankietowych przeprowadzonych na potrzeby diagnozy 61% respondentów oceniło, że oferta usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych) jest słabą stroną obszaru, deficytem. Podobnie, większość liderów (50%) oceniło jakość infrastruktury kulturalnej i rozrywkowej. Ujemną dynamikę wzrostu notuje wskaźnik „Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży”. Mimo dobrej pozycji wskaźnika na tle grup porównawczych w podobszarze „Stosunek liczby miejsc w przedszkolach do liczby dzieci w wieku 3-6 lat”, o ujemnej dynamice decyduje wskaźnik w podobszarze „Odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach”, który od wielu lat oscyluje poniżej średniej grup porównawczych partnerstwa.

Tabela 15. Rozkład wartości syntetycznych w podobszarach w ramach obszaru zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy w Żywcu w 2018 roku.

Rozkład wartości dla podobszarów	Wartość	Dynamika
5.1. Usługi edukacyjne i kształcenia zawodowego dla różnych grup wiekowych	0,7	0,47
5.2. Oferta usług związanych z kulturą, sportem i rekreacją	-0,07	-0,07
5.3. Oferta usług pomocy społecznej dla osób wymagających wsparcia	-0,88	-0,09
5.4. Usługi zdrowotne – ich jakość i dostępność	0,23	-0,04
5.6. Usługi wychowawcze dla dzieci i młodzieży	0,74	-0,3

Rozkład wartości dla podobszarów	Wartość	Dynamika
5.7. Zakres i jakość usług rynkowych dla mieszkańców i przyjezdnych	0,28	0,08

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwaju.pl

Tabela 16. Badania mieszkańców

. Co jest silną stroną (atutem), a co słabą stroną (deficytem) Pana/i gminy?	Jest silną stroną, atutem gminy	Jest słabą stroną, deficytem gminy
Oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa	23%	66,75%
Oferta i infrastruktura sportowa i rekreacyjna	37,50%	49,25%
Oferta usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych)	19,25%	67,25%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Wyniki egzaminu ósmoklasisty z Matematyki i Języka Angielskiego wypadają gorzej na tle ogólnopolskich wyników. Średnia egzaminu z Języka Polskiego klasyfikuje się wyżej na tle grupy porównawczej.(tabela 15)

Tabela 17. Wyniku Egzaminu Ósmoklasisty na terenie partnerstwa.

Wyniki Egzaminu Ósmoklasisty na terenie partnerstwa			
Gmina	Język Polski	Matematyka	Angielski
Węgierska Górką	64,06	44,3	53,75
Ujsoly	65,52	46,99	53,97
Rajcza	56,11	42,58	41,75
Średnia w Partnerstwie	60,96	42,41	48,61
Średnia w Polsce	59,00%	46,00%	54,00%

Źródło: Gminy Partnerstwa.

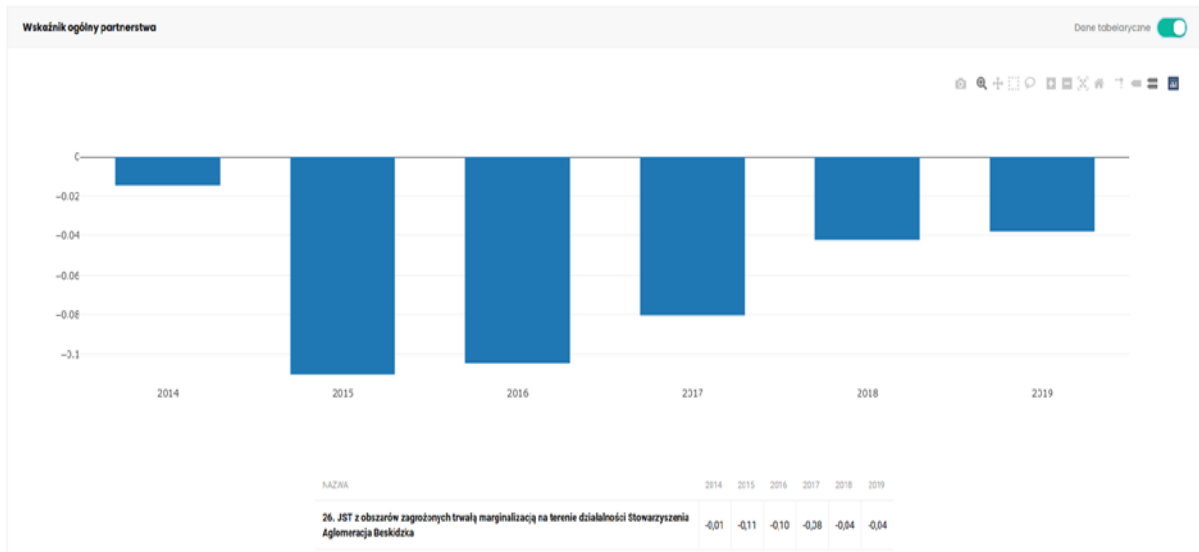
Mimo rozwoju infrastruktury sportowej i zwiększonych wydatków na kulturę i dziedzictwo narodowe **oferta i infrastruktura kulturalna i rozrywkowa** jest według **66,75%** mieszkańców **slabą stroną Partnerstwa**. Jednocześnie **50,5%** mieszkańców Partnerstwa twierdzi, że na obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności powinny być realizowane działania w zakresie poprawy oferty i infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Uatrakcyjnienie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego powinno być priorytetowym działaniem według **39,90%** mieszkańców.

2.2.3 Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych

Wskaźnik syntetyczny dostępności i jakości zasobów mieszkaniowych w obszarze partnerstwa (Ryc.39) od wielu lat wypada gorzej niż średnia z grup porównawczych w Monitorze Rozwoju Lokalnego. Jednakże optymistycznie wygląda dynamika wzrostu tego wskaźnika, który od 2015 roku notuje dodatnią wartość. Na gorszą sytuację wskaźnika syntetycznego wpływa zbyt mała liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, (ryc. 40) a także ujemny wskaźnik liczby lokali mieszkalnych sprzedanych na 1000 mieszkańców, który obrazuje sytuację na rynku nieruchomości (Ryc.41).

Ryc. 41. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych na obszarze Partnerstwa.

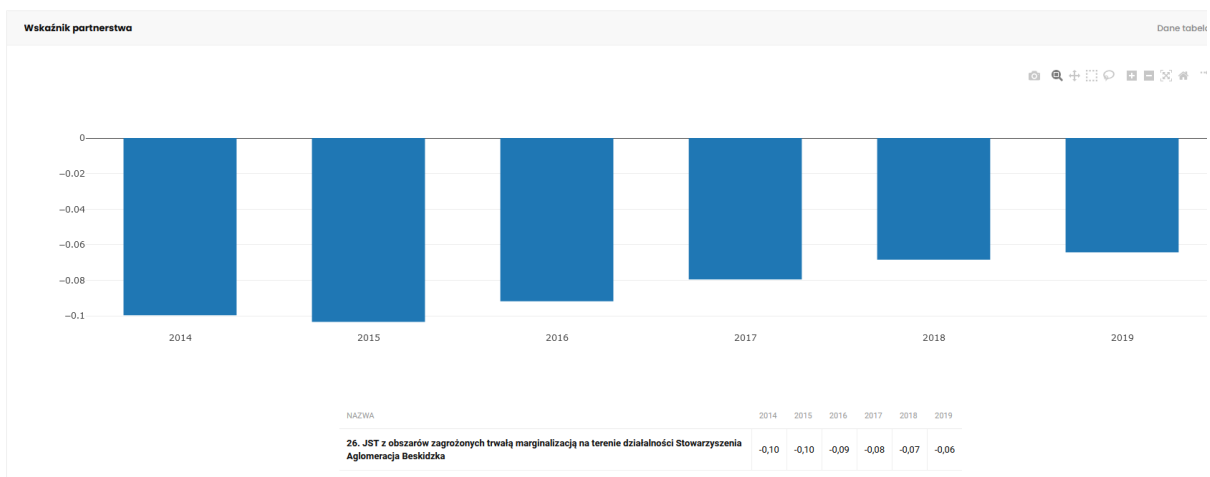
6. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych w gminie

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwaju.pl

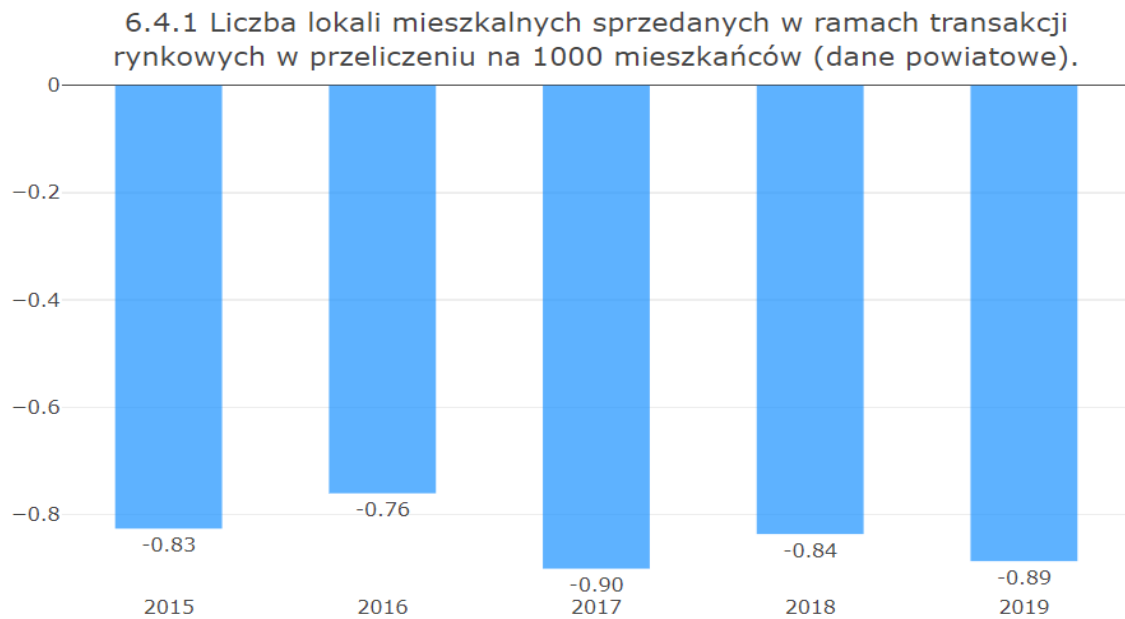
Ryc. 42. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminach obszaru Partnerstwa.

6.1.1 Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwaju.pl

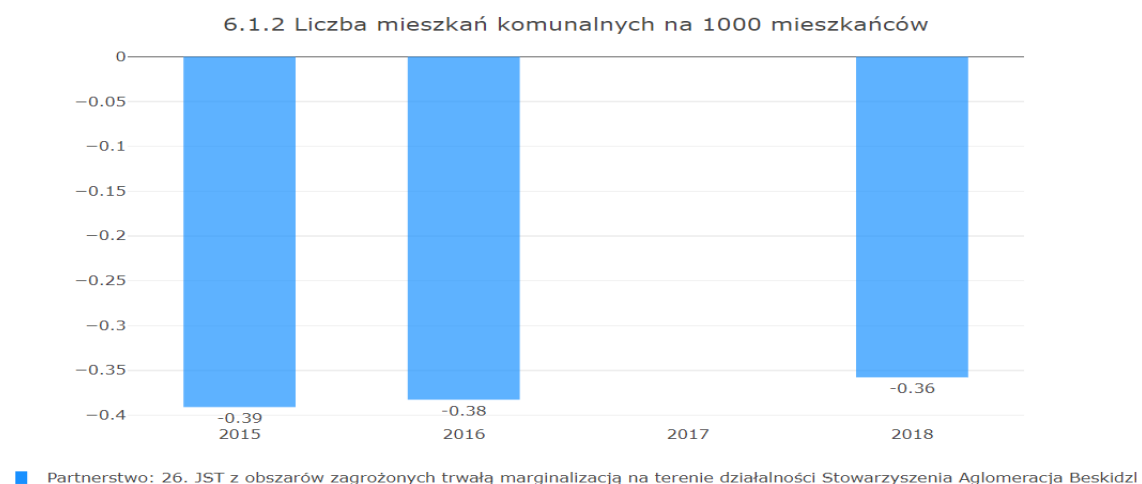
ryc. 43. Liczba lokali mieszkalnych sprzedawanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie analizy.monitorrozwaju.pl

Gminy z obszaru partnerstwa zarządzają mniejszą niż w grupach porównawczych liczbą mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców co także obniża wartość wskaźnika syntetycznego w tym obszarze. Wskazuje także na ograniczone działania gmin w obszarze podaży mieszkań komunalnych.(ryc.42)

Ryc. 44. Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w gminach obszaru Partnerstwa.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Tabela 18. Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej.

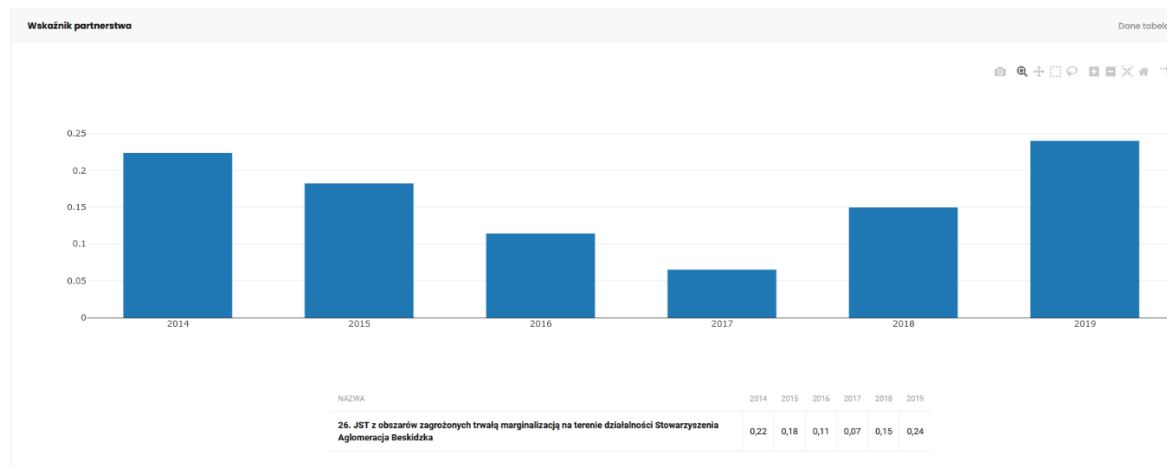
Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej			
Rok	2015	2016	2018
Wskaźnik syntetyczny	-0,39	-0,38	-0,36

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

W obszarze Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych możemy dostrzec kilka wskaźników, które mogą świadczyć o budowaniu pozytywnego trendu w tym badanym zakresie. Wskaźnik „Liczba mieszkań oddanych do użytkowania” od 2014 roku notuje dodatnią wartość na tle grup porównawczych, z wyraźną tendencją wzrostową od 2017 roku.

Ryc. 45. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania.

6.1.3 Liczba mieszkań oddanych do użytkowania

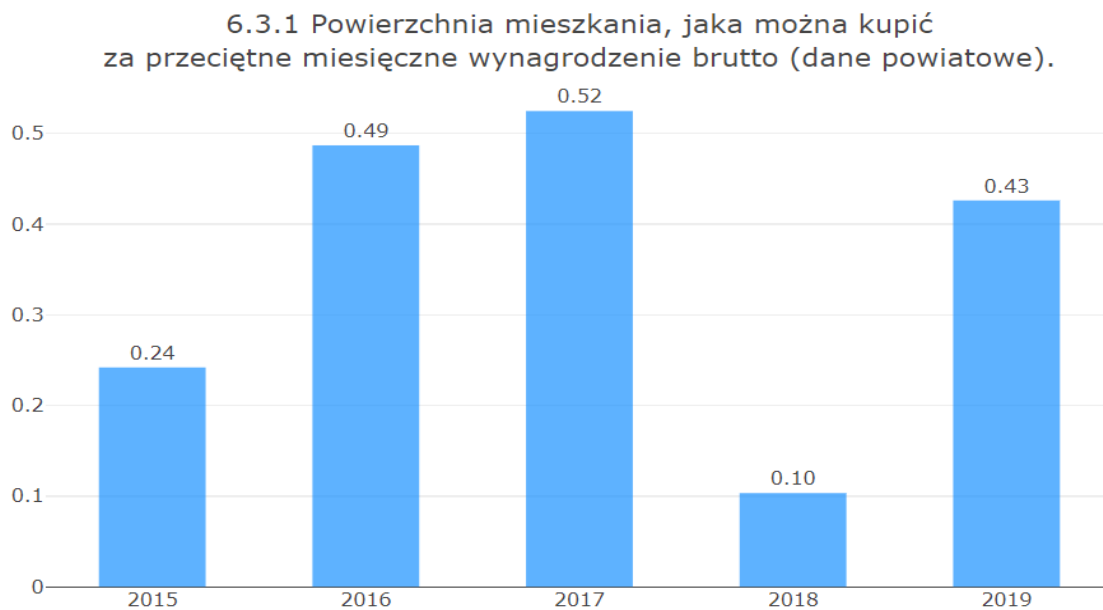

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ważnym wskaźnikiem, który notuje dodatnią wartość, w podobnym obszarze „dostępność mieszkań”, jest powierzchnia mieszkania jaką można kupić za przeciętne wynagrodzenie brutto (Ryc. 44). Jest to ważny wskaźnik, który obrazuje lepszą ekonomiczną dostępność mieszkań dla mieszkańców w obszarze partnerstwa.

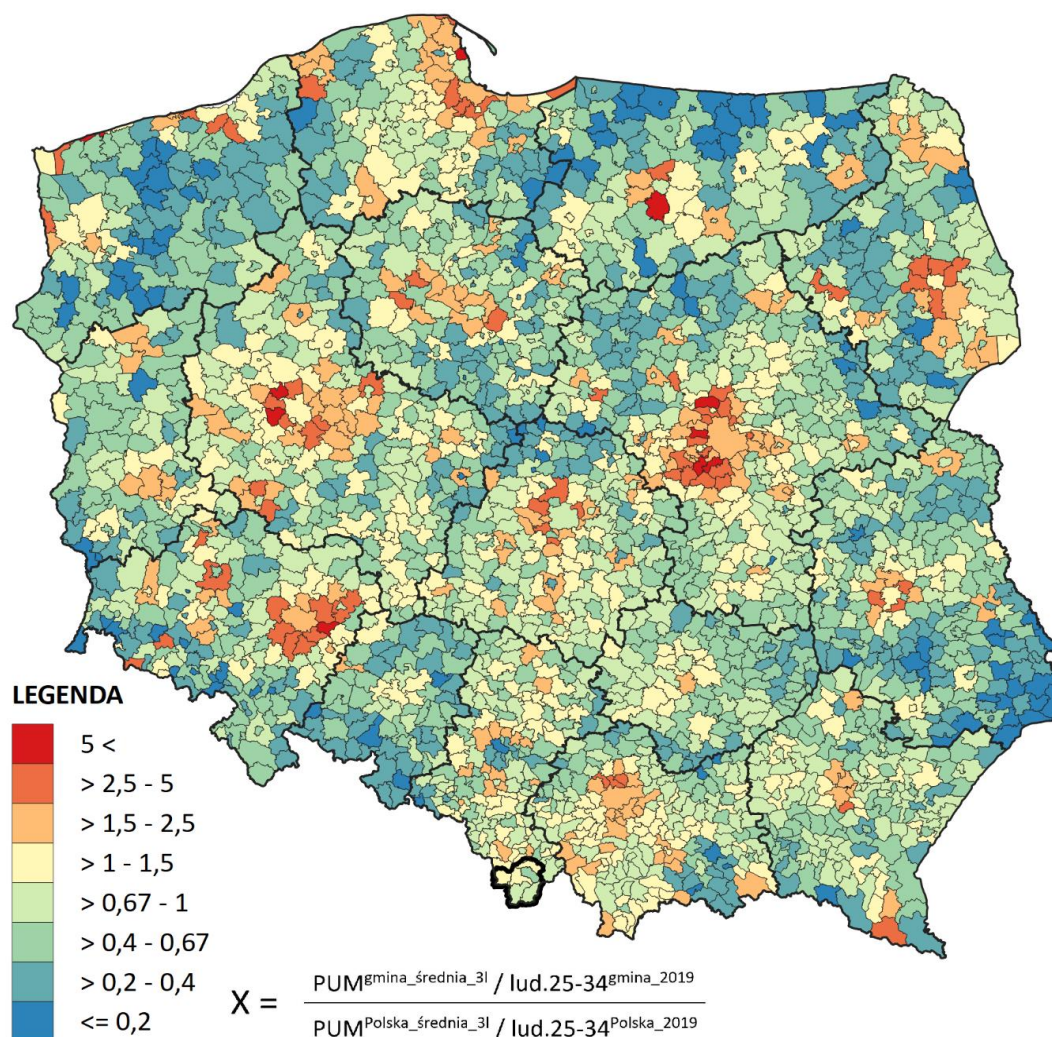
ryc. 46. Powierzchnia mieszkania jaką można kupić za przeciętne wynagrodzenie brutto.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Niezadawalającą dostępność zasobów mieszkaniowych potwierdzają badania mieszkańców i młodzieży. Wskazują one na deficyt w obszarze „Dostępność i ceny mieszkań”. Aż 57,75% mieszkańców uznaje ten wskaźnik za słabą stronę i deficyt gminy. 52% ankietowanej młodzieży z obszaru partnerstwa uważa, że słaba dostępność do zasobów mieszkaniowych, zachęca do opuszczenia obszaru partnerstwa. Atrakcyjność obszaru Partnerstwa pod kątem miejsca zamieszkania na tle innych obszarów pokazuje poniższa mapa. Badany obszar lokuje się w środkowej stawce oceny na tle wszystkich gmin w Polsce. Nie jest to sytuacja sprzyjająca przyciągnięciu mieszkańców. Jest to zatem jeden z potencjalnych obszarów do poprawy.

Ryc. 47. Atrakcyjność miejsca zamieszkania

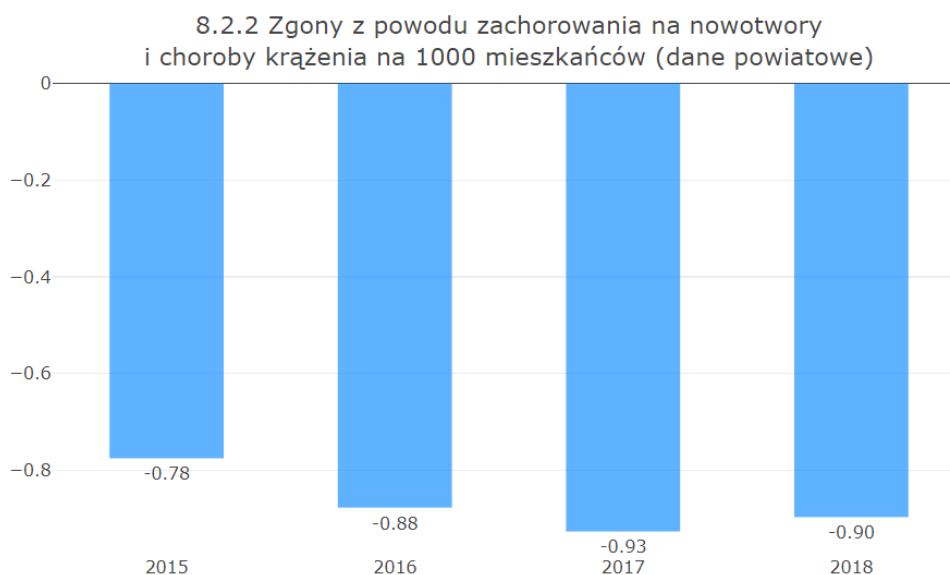
Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

2.2.4 Bezpieczeństwo mieszkańców

2.2.4.1 Bezpieczeństwo zdrowotne

W obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego sytuacja na obszarze partnerstwa zbliżona jest do tej w grupach porównawczych. Niepokoić może jedynie sytuacja w zakresie wskaźnika „Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia”. Jest on znacznie poniżej grupy porównawczej i dodatkowo w ciągu ostatnich 4 lat uległ pogorszeniu (ryc. 47). Co prawda wskaźnik ten jest średnią z obszaru powiatu, jednakże możemy antycypować, że pokrywa się ze stanem z obszaru partnerstwa.

ryc. 48. Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia

Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Wydatki na ochronę zdrowia ponoszone przez Gminy obszaru Partnerstwa oscylują poniżej wskaźnika porównawczego grupy porównawczej. Ten wskaźnik nie uwzględnia wydatków ponoszonych przez NFZ na obszarze partnerstwa, jednakże obrazuje determinację samorządów do finansowania działań uzupełniających w obszarze służby zdrowia (Tabela 22)

Tabela 19. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców.

Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców	wartość nominalna	wartość standaryzowana	Dynamika
Istebna	20976.46	-0.15	-0.05
Ujsoły	17491.93	-0.18	-0.06
Węgierska Górką	20935.04	-0.15	-0.02
Rajcza	22463.15	0.54	-0.33
Milówka	19929.68	0.3	-0.04
Radziechowy-Wieprz	16663.29	-0.01	0.04

Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego.

Na sytuację zdrowotną mieszkańców partnerstwa w pewnym zakresie może mieć wpływ spadająca dynamika porad lekarskich (tabela 23) a także niższe niż w grupie porównawczej wydatki na kulturę fizyczną sport i rekreację (tabela 24 ryc. 48) Prawdopodobnie nie bez znaczenia dla stanu zdrowia mieszkańców jest stan

jakości powietrza na obszarze partnerstwa (zobacz rozdz. 2.4.3). Jest on dalece niezadawalający.

Tabela 20. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców w 2018 roku.

Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców	wartość nominalna	wartość standaryzowana	Dynamika
Radziechowy-Wieprz	3184.42	0.2	-0.19
Milówka	5525.1	1,75	-0.28
Rajcza	3602.35	0.48	-0.07
Istebna	3129.07	-0.22	0.25
Ujsoły	3121.8	-0.22	-0.23
Węgierska Górka	3893.12	0.25	-0.08

Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego.

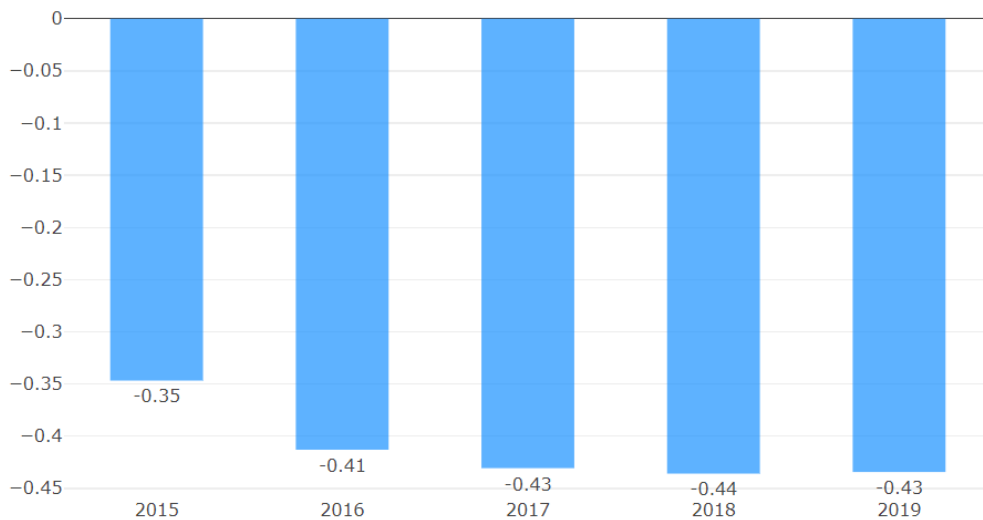
Tabela 21. Wydatki na kulturę fizyczną i sport.

Wydatki na kulturę fizyczną , sport i rekreację	wartość nominalna	wartość standaryzowana	Dynamika
Rajcza	28.96	-0.29	-0.24
Milówka	28.21	-0.3	-1.94
Radziechowy-Wieprz	24.25	-0.36	0.23
Istebna	6,63	-0.6	0.07
Ujsoły	63,00	-0.16	-1.52
Węgierska Górka	7,71	-0.59	-0.25

Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie Monitora Rozwoju Lokalnego.

ryc. 49. Wskaźnik porównawczy, na tle grup porównawczych, wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca.

5.2.4 Wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca

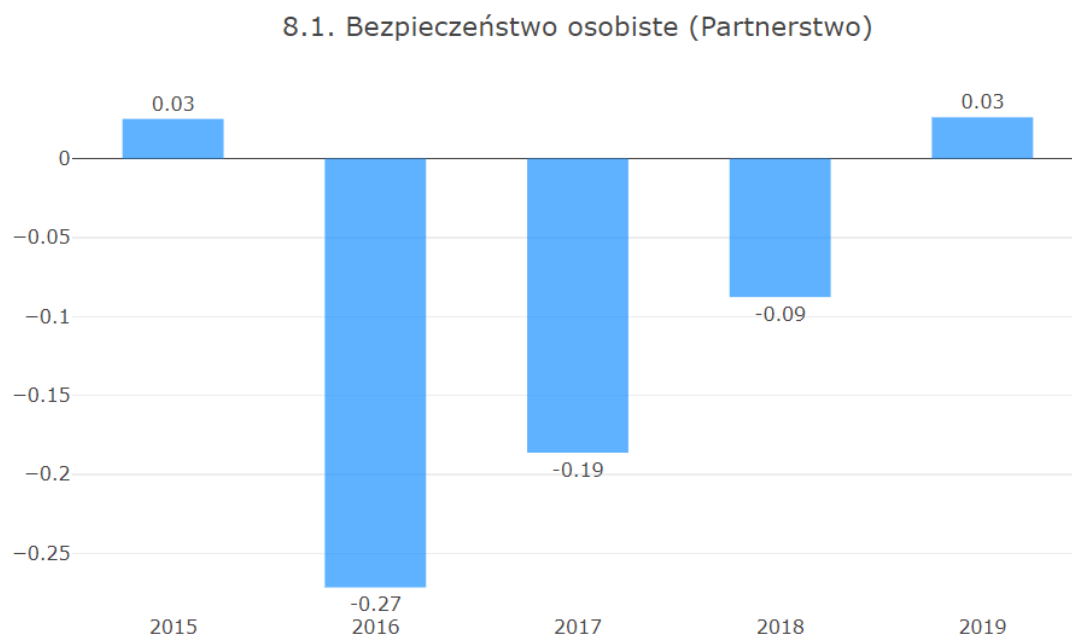
■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: opracowanie własne ZMP na podstawie, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.2.4.2 Bezpieczeństwo publiczne i osobiste

Analiza podobszaru bezpieczeństwa osobistego wykazała, że na tle grupy porównawczej w roku 2019 mamy do czynienia z polepszeniem się sytuacji (dodatnią dynamiką wzrostu w zestawieniu z grupami porównawczymi), choć obecnie niewiele odbiega on od sytuacji przeciętnej w grupach porównawczych (Ryc. 48). Jednakże należy mieć na względzie, że w 2 z 4 wskaźników miała wartość ujemną: 1) Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych, 2) Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców (tabela 25).

ryc. 50. Bezpieczeństwo osobiste na obszarze partnerstwa na tle gmin porównawczych

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tabela 22. Wskaźnik syntetyczny obszarów bezpieczeństwa.

Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej					
Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10 tys. mieszkańców	-0,17	-0,38	-0,45	-0,1	0,05
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10 tys. mieszkańców	-0,4	-0,64	-0,61	-0,87	-0,89
Przestępstwa drogowe stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. Mieszkańców (średnia trzyletnia, dane powiatowe)	0,64	0,21	0,49	0,71	0,91

Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej					
Wypadki przy pracy na 1000 mieszkańców(średnia trzyletnia, dane powiatowe)	-0,18	-0,15	-0,23	-0,21	-0,22

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Bezwzględna liczbę przestępstw przeciwko bezpieczeństwu osobistemu przedstawia poniższa tabela. Większość wskaźników w ostatnich latach notuje spadek bezwzględnych wartości, jednakże niepokoi wzrost w 2019 przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu.

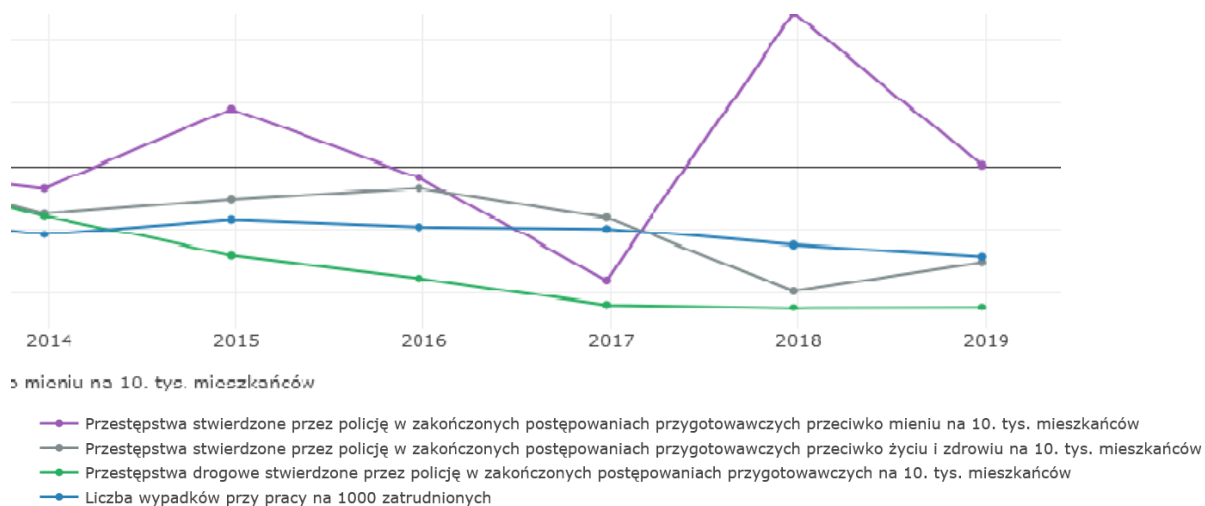
Tabela 23. Rozkład wartości wskaźników w podobzszarze bezpieczeństwo osobiste na przełomie lat.

rok/wskaźnik	2015	2016	2017	2018	2019
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko życiu i zdrowiu na 10. tys. mieszkańców	5,36	5,58	5,01	3,63	4,17
Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko mieniu na 10. tys. mieszkańców	116,74	95,4	63,2	146,8	99,2
Przestępstwa drogowe stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10. tys. mieszkańców	22,45	20,18	17,53	17,25	17,3
Liczba wypadków przy pracy na 1000 zatrudnionych (średnia 3 letnia, dane powiatowe)	7,42	7,21	7,16	6,71	6,39

Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Dynamikę zdarzeń w zakresie obszaru bezpieczeństwa na przestrzeni lat, przedstawia poniższy wykres (wykres 49)

Ryc. 51. Rozkład wartości wskaźników w podobszarze bezpieczeństwo osobiste.

Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

2.2.5 Potencjał społeczny obszaru Partnerstwa.

Jednym z czynników służących rozwojowi wspólnot lokalnych jest sprawna i efektywna administracja samorządowa - inicjująca i wspierająca działania na rzecz poprawy świadczenia usług publicznych, jakości życia mieszkańców oraz rozwoju lokalnego. Same struktury samorządowe, z przyczyn praktycznych i kompetencyjnych, nie są w stanie stworzyć optymalnych warunków dla rozwoju lokalnego. Partnerami samorządu terytorialnego w kształtowaniu i realizacji polityk rozwojowych są przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe oraz sami mieszkańcy (działający również poprzez różnego rodzaju nieformalne inicjatywy). Współpraca sektora publicznego i prywatnego (aktywnego, zintegrowanego) pozwala na pełne wykorzystanie istniejących szans rozwojowych. Potencjał społeczny na obszarze Partnerstwa można zaktywizować przez uruchamianie procesów partycypacji społecznej i współrzędzenia. Gminy z badanego obszaru uruchomiły fundusze sołeckie i prowadzą konsultację społeczne, jednakże jak wynika z wywiadu z Grupą roboczą, Gminy tylko incydentalnie wykraczają poza działania, które wymusza na nich prawo. W przyszłości należy przeanalizować potrzebę poszerzenia tych działań o większe delegowanie zadań gminy do organizacji pożytku publicznego.

2.2.5.1 Aktywność społeczna mieszkańców

Uczestnictwo i zaangażowanie obywateli w życie społeczne jest jedną z podstawowych wartości demokracji. Im więcej mieszkańców nastawionych na działanie, wyrażanie swoich poglądów, przy świadomości wielu procesów mających

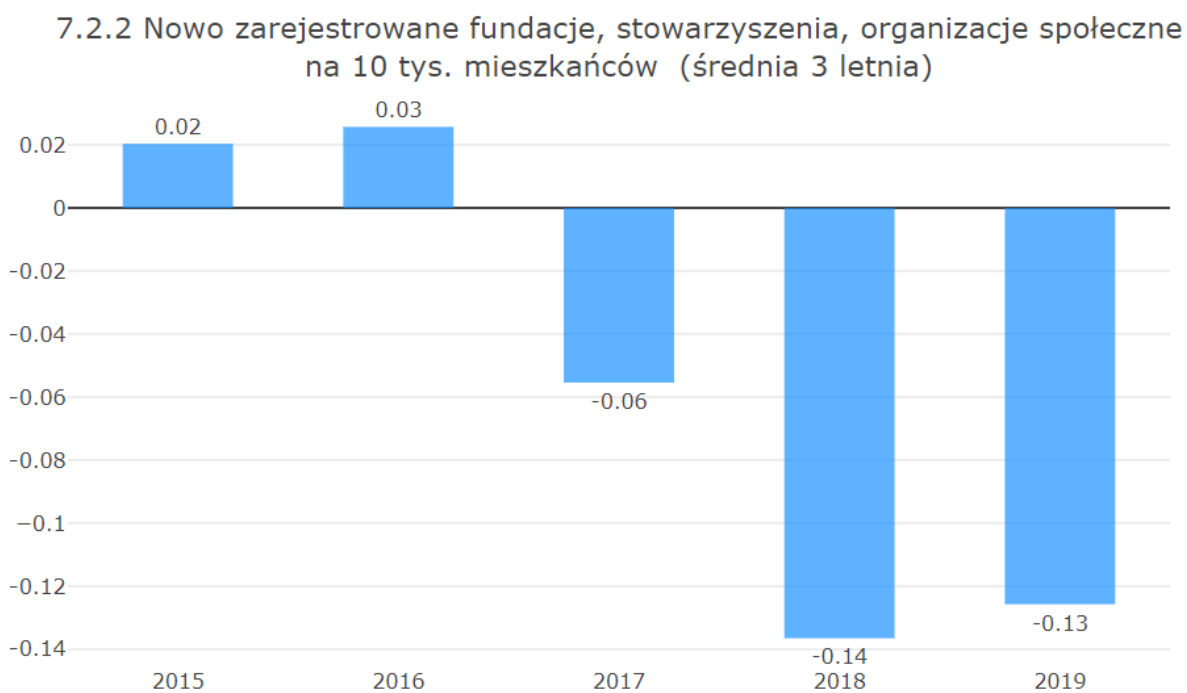
wpływ na życie lokalnej społeczności, tym większa szansa na zbudowanie silnego społeczeństwa obywatelskiego. Ma to swoje odzwierciedlenie w aktywności organizacji pozarządowych i ich roli jako partnera dla administracji samorządowej i samorządowych jednostek organizacyjnych w procesie współrzędzenia (governance). Z kolei aktywność mieszkańców w wyborach lokalnych jest obiektywną miarą ich zaangażowania w sprawy lokalne, zaś żywe uczestnictwo w kulturze wpływa na rozwój ich kapitału ludzkiego (im wyższy udział obywateli w aktywnościach kulturalnych, tym większy potencjał rozwojowy lokalnej społeczności). Należy zwrócić uwagę, że np. ustawa o rewitalizacji wymienia (w art. 9) oba te zjawiska razem uznając „niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym” za jedną z sześciu szczególnych przesłanek do zdiagnozowania kryzysu obszaru.

Partnerstwo charakteryzuje się niską aktywnością mieszkańców.

Na tle grupy porównawczej wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń, organizacji społecznych od 2017 roku notuje ujemną wartość (wykres 50).

- Samorzady w niewielkim stopniu wspierają OPP. Kwota wydatków na dotacje bieżące dla organizacji pożytku publicznego klasują się poniżej średniej grupy porównawczej (ryc.51), w wyniku czego pogłębia się deficyt aktywności. Dodatkowo jak wynika z analizy porównawczej, JST z obszaru Partnerstwa wydają mniej pieniędzy na szkolenia i podniesienie kwalifikacji swoich pracowników (ryc.59). W konsekwencji jak pokazują wyniki badań, większość mieszkańców nie deklaruje chęci działania, a ci którzy to robią często działają poza terenem partnerstwa (tabela 32) a młodzież nie darzy zaufaniem liderów OPP (tabela 37) Pewnym pozytywnym może być jedynie, nad reprezentatywne na tle grupy porównawczej, uczestnictwo w wydarzeniach kulturalno-sportowych. Należy także zauważyć, że choć na tle grupy porównawczej finansowe wsparcie dla organizacji pozarządowych spada, realna kwota wsparcia wzrosła z 773659 pln w 2011 roku do 977843 pln. w 2019. (ryc.55). Wzrasta także liczba członków klubów sportowych.(53)

Ryc. 52. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne. Wskaźnik porównawczy na tle grup porównawczych.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

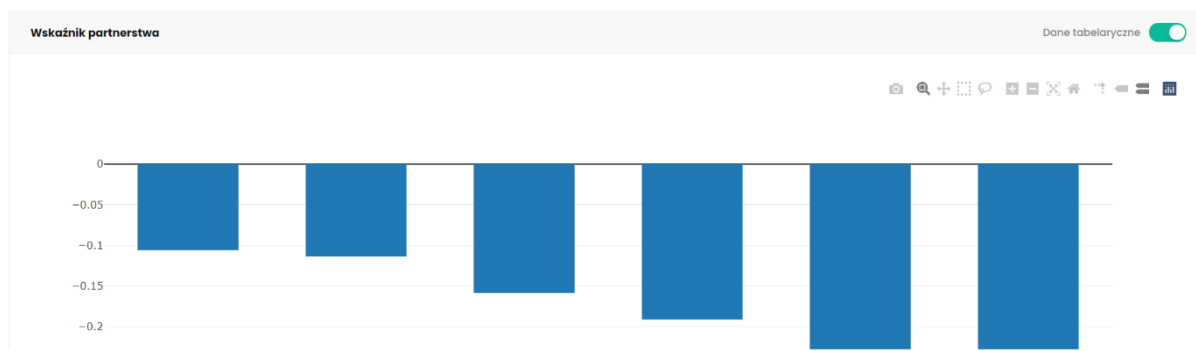
Tabela 24. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne. Wskaźnik porównawczy na tle grup porównawczych.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. Mieszkańców na obszarze partnerstwa /wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych	-0,33	0,02	0,03	-0,06	-0,14	-0,13

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 53. Kwota wydatków na dotacje bieżące dla organizacji pożytku publicznego.

7.2.4 Kwota wydatków na dotacje bieżące do organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców (średnia 3 letnia)

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

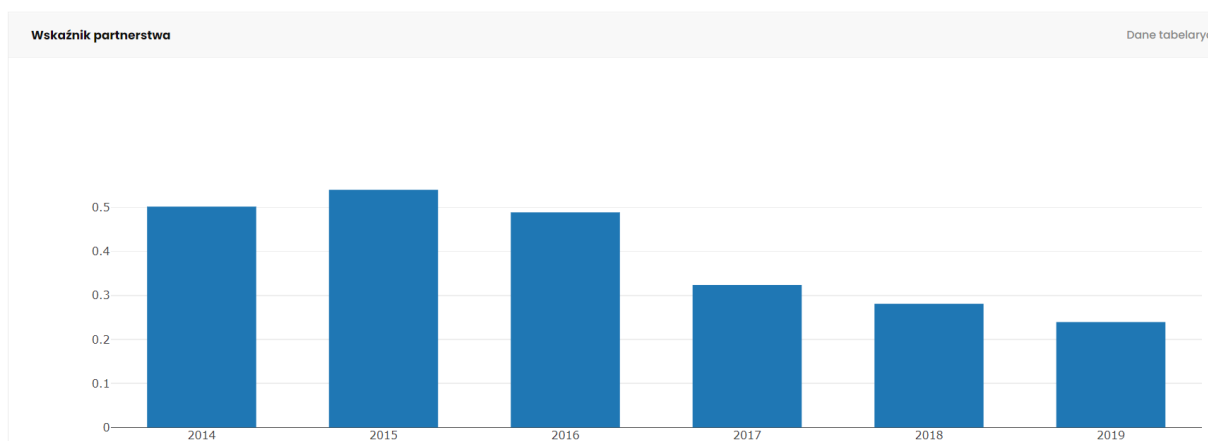
Tabela 25. Kwota wydatków na dotacje bieżące dla organizacji pożytku publicznego.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kwota wydatków na dotacje bieżące do organizacji pożytku publicznego przypadająca na 1000 mieszkańców /wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych	-0,11	-0,11	-0,16	-0,19	-0,23	-0,27

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 54. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców.

7.2.3 Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców (średnia 3 letnia)

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tabela 26. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców.

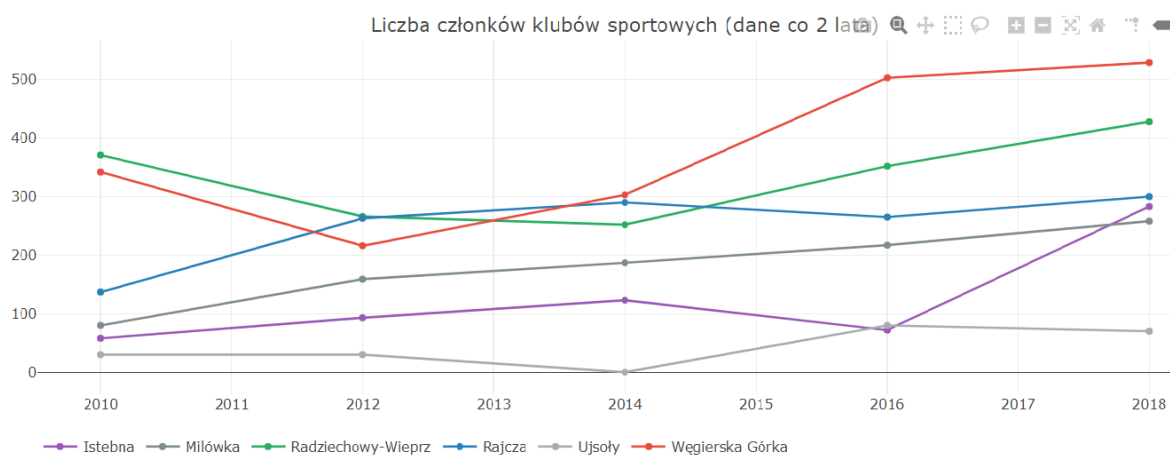
Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców (średnia 3 letnia)	0,5	0,54	0,49	0,32	0,28	0,24

Źródło:

Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

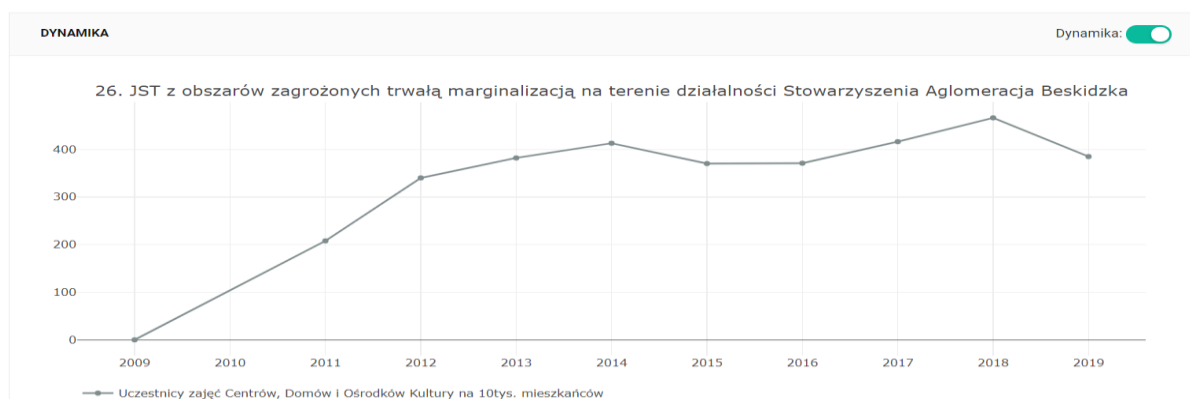
Od 2010 roku liczba członków klubów sportowych, na obszarze Partnerstwa wzrosła o 850 osób. W każdej diagnozowanej gminie aktywność sportowa mieszkańców znacznie wzrasta. Największe wzrosty tego wskaźnika zanotowała Węgierska Górką, najgorzej sytuacja się przedstawia w gminie Ujsoły. (Ryc. 53)

Ryc. 55. Liczba członków klubów sportowych.

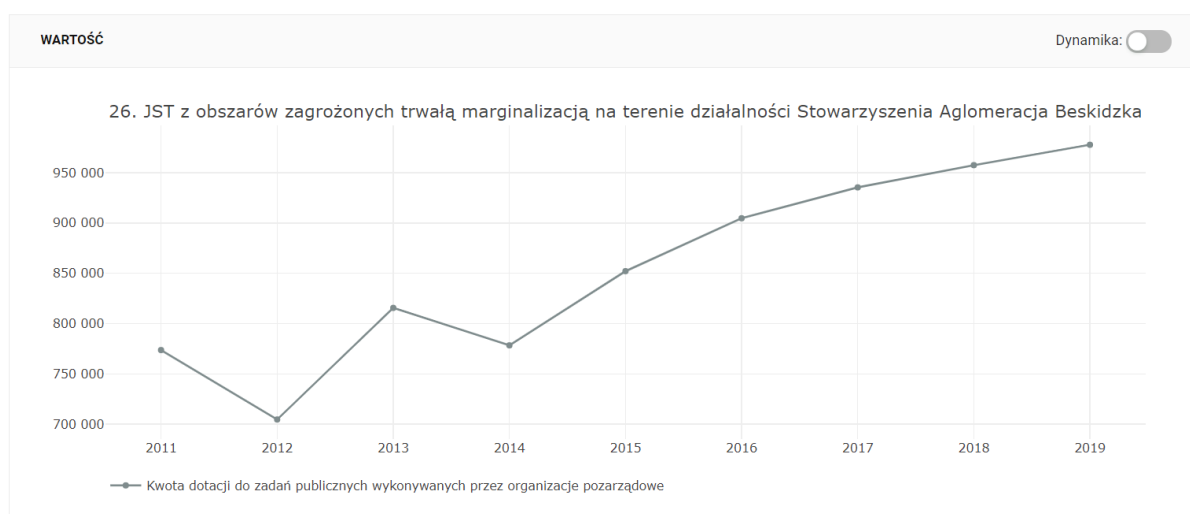
Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Ryc. 56. Uczestnicy zajęć centrów, /domów i Ośrodków na 10 tys. mieszkańców

Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

Ryc. 57. Kwota dotacji do zadań wykonywanych przez organizacje pozarządowe.

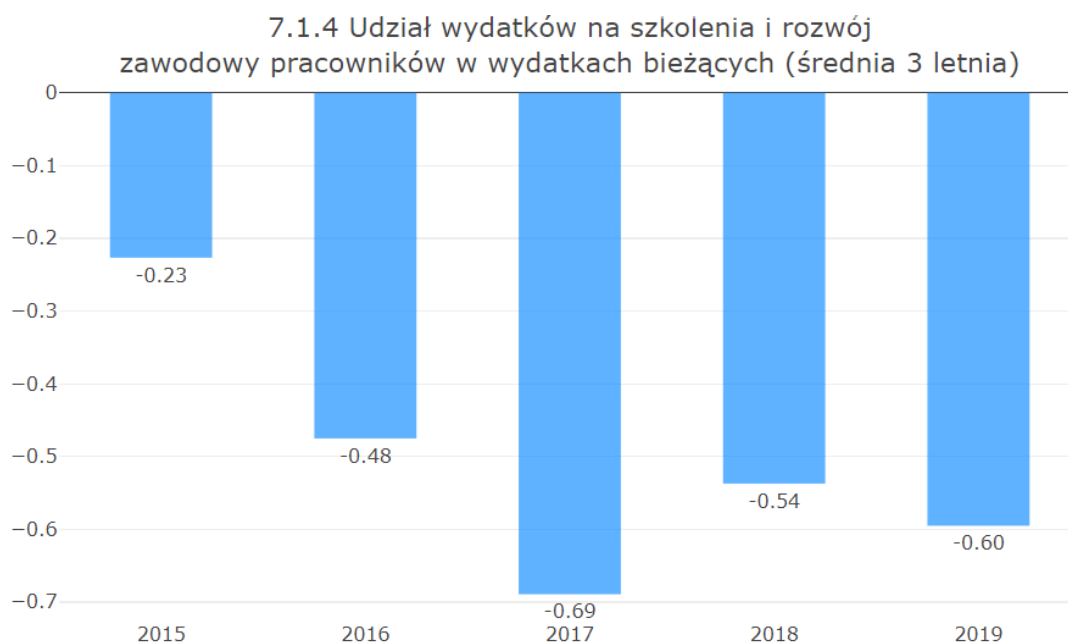
Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

Tabela 27. Kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe

Wskaźnik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe	773659	704613	815592	778342	852144	904765	935458	957587	977843

Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

ryc. 58. Udział wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy pracowników w wydatkach budżetowych

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerwa.monitorrozwoju.pl

Aktywność obywatelska mieszkańców obszaru partnerstwa, mierzona frekwencją wyborczą w ostatnich wyborach prezydenckich klasuje się powyżej średniej krajowej i wojewódzkiej. Na poziomie średniej z grup porównawczych kształtuje się frekwencja w pierwszej turze wyborów wójtów i burmistrzów. Dokładne dane w rozbiciu na poszczególne gminy możemy przeczytać w poniższych tabelach (tabela 30 i 31) Taka sytuacja może świadczyć o dużym potencjale rozwojowym kapitału społecznego mieszkańców.

Tabela 28. Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.

Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r	
Polska	68,18%
Województwo	66,91
Powiat Cieszyński	66,04%
Powiat Żywiecki	70,63%
Milówka	69,35%

Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r	
Radziechowy Wieprz	68,74%
Rajcza	67,85%
Ujsoły	68,85%
Węgierska Górka	69,02%
Istebna	66,66%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza.

Tabela 29. Frekwencja w pierwszej turze wyborów burmistrzów, wójtów, prezydentów miast.

Gmina	Frekwencja%	Wskaźnik porównawczy na tle grupy porównawczej
Ujsoły	52,06	-0,145
Węgierska Górka	58,37	0,08
Istebna	60,71	0,43
Radziechowy Wieprz	55	-0,11
Milówka	55,41	-0,03
Rajcza	54,49	-0,21
Średnia obszaru Partnerstwa	56,0	0,015

Źródło: Opracowanie ZMP, www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego

Z przeprowadzonych badań mieszkańców wynika, że aż 50 % ankietowanych nie podejmuje Aktywności społecznej, obywatelskiej, a 47% prowadzi taką aktywność poza obszarem partnerstwa(tab.32). Porównywalna liczba mieszkańców ocenia Aktywność społeczną i współdziałanie mieszkańców za atut gminy (38,75%) jak i

deficyt gminy (39,5%) (tabela 33). Bardziej optymistycznie oceniają ten wskaźnik Liderzy (tabela 34, 35) i młodzież (tabela 36)

Tabela 30. Badania mieszkańców dotyczące aktywności społecznej.

Gdzie najczęściej realizuje Pan/i swoje Aktywności społeczne, obywatelskie (np. wolontariat, zaangażowanie polityczne i samorządowe, org. pozarządowe, OSP; KGW, LGD, stowarzyszenia, fundacje, itp.)					
Odpowiedzi	w gminie w której mieszkam	w innej gminie z obszaru Partnerstwa	w stolicy mojego województwa	W innej gminie poza obszarem Partnerstwa	nie podejmuję tych aktywności
Procent respondentów	29,50%	6%	9%	47%	50%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Tabela 31. Badania mieszkańców dotyczące aktywności społecznej.

Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	Jest silną stroną, atutem gminy	Jest słabą stroną, deficytem gminy	Trudno powiedzieć
Procent ankietowanych	38,75%	39,50%	21,75%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Tabela 32. Badania liderów dotyczące aktywności społecznej.

Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	Jest silną stroną, atutem gminy	Jest słabą stroną, deficytem gminy	Trudno powiedzieć
Procent respondentów	44,44%	22,22%	27,78%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe liderów obszaru Partnerstwa.

Tabela 33. Badania liderów dotyczące aktywności społecznej.

Lokalne organizacje i stowarzyszenia: LGD, OSP, KGW, inne NGO, itp.	Mają duży wpływ	Mają wpływ, ale niewielki	Nie mają wpływu	Trudno powiedzieć
Procent respondentów	33,30%	27,28	11,11%	27,78%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe liderów obszaru Partnerstwa.

Tabela 34. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.

Aktywność społeczna i współdziałanie mieszkańców	zachęca do mieszkania	zachęca do opuszczenia	nie ma to dla mnie większego znaczenia
Procent respondentów	35,63%	30,22%	34,40%

Źródło:

Anonimowe badanie ankietowe liderów obszaru Partnerstwa.

Badania młodzieży wykazują ograniczone zaufanie do lokalnych organizacji społecznych.

Tabela 35. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.

w jakim stopniu masz zaufanie do Lokalnych organizacji społecznych (NGO)	pełne zaufanie	raczej ufam	nie wiem	ograniczone zaufanie	brak zaufania
Liczba respondentów	2,95%	11,06%	40,79%	27,03%	18,43%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe młodzieży obszaru Partnerstwa.

Jak wynika z badania ankietowego, młodzież jest w niewielkim stopniu zainteresowana działalnością w organizacjach społecznych. Aktywność i pracę społeczną, bycie użytecznym dla innych jako ważny element życia zadeklarowało jedynie 14% ankietowanej młodzieży. Dla większości badanych praca zawodowa w organizacjach pozarządowych postrzegana jest jako nieatrakcyjna.

Tabela 36. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.

Atrakcyjność pracy w organizacji społecznej (stowarzyszeniu, fundacji)	bardzo atrakcyjne	atrakcyjne	mało atrakcyjne	zupełnie nieatrakcyjne
Procent respondentów	13,51%	34,15%	34,40%	17,94%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe młodzieży obszaru Partnerstwa.

Młodych mieszkańców obszaru partnerstwa cechuje ograniczone zaufanie społeczne. 47% badanych nie ma bądź ma ograniczone zaufanie do lokalnych społeczników, 47% do radnych, 51% do kapłanów ze swojej parafii a 48% do wójta . Całkowitym zaufaniem badanych cieszy się przede wszystkim rodzina (stwierdziło tak 69% ankietowanych).

Tabela 37. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej. Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia.

Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia	Jest silną stroną, atutem gminy	Jest słabą stroną, deficytem gminy	Trudno powiedzieć
badania mieszkańców	62%	21%	17%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe młodzieży obszaru Partnerstwa.

Tabela 38. Tabela 39. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej. Lokalny patriotyzm, sentyment i historia.

Sentyment, lokalny patriotyzm, historia	zachęca do mieszkania	zachęca do opuszczenia	nie ma to dla mnie większego znaczenia
procent młodzieży	60,44%	15,48%	24,32%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe młodzieży obszaru Partnerstwa.

Tożsamość lokalna i przywiązanie do tradycji jest olbrzymim potencjałem społecznym partnerstwa. Na bazie, tego potencjału można skutecznie rozwijać aktywność społeczeństwa obywatelskiego.

2.2.5.2 Integracja społeczna mieszkańców, w tym opieka społeczna

Kluczowe pojęcia integracji społecznej mieszkańców to spójność społeczna i jej przeciwieństwo – rozwarstwienie. Oba te pojęcia dotyczą społeczności jako całości, natomiast w skali indywidualnej (pojedynczego mieszkańca) mówimy o włączeniu społecznym i jego przeciwieństwie – wykluczeniu społecznym. Społeczeństwo spójne, zintegrowane, to społeczeństwo niewykluczające nikogo, zaś rozwarstwienie społeczeństwa nieuchronnie pociąga za sobą wykluczenie jednostek lub grup. Niniejszy podobszar bada właśnie rozwarstwienie, a więc zagrożenie wykluczeniem.

Analizę opisywanego obszaru przeanalizujemy w oparciu o cztery wskaźniki: Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na 1000 mieszkańców, wskaźnik syntetyczny. To wskaźnik pokazujący nasycenie danej społeczności problemami społecznymi wymagającymi wsparcia systemowego na tle grupy porównawczej. W liczbie beneficjentów pomocy społecznej ujęto nie tylko osoby w kryzysie ubóstwa (spełniające kryterium dochodowe) ale wszystkie grupy beneficjentów pomocy środowiskowej. (Wykres/tabela 57/42)

Ryc. 59. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie ZMP, www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego

Tabela 40. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.

Osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców					
Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźnik syntetyczny	0,45	0,45	0,37	0,37	0,31

Źródło: Opracowanie ZMP, www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego

Tabela 41. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach.

Gmina	Wartość	Dynamika
Istebna	0,16	-0,25

Milówka	-0,01	-0,24
Radziechowy-Wieprz	1,21	0,12
Rajcza	-0,61	-0,37
Ujsoły	0,07	0,06
Węgierska Górka	0,46	-0,15

Źródło: Opracowanie ZMP, www.systemanaliz.pl/monitor-rozwoju-lokalnego

Na tle grupy porównawczej, mieszkańcy partnerstwa rządziej korzystają ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej. Najgorsza sytuacja w tym zakresie jest w gminach Rajcza i Milówka. Najlepiej w tym rankingu wypada Radziechowy Wieprz. W ostatnich latach liczba beneficjentów pomocy społecznej spada. Ten stan jest związany z konserwatywnym profilem mieszkańców, przywiązaniem do tradycji, więzi rodzinnych i spuścizny kulturowej. (patrz badania mieszkańców i młodzieży) Liczba wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze partnerstwa spadła o 38% porównując rok 2009 do 2019 (tabela 44)

Tabela 42. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze partnerstwa.

Rok	2009	20010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze partnerstwa.	6 004	5 912	5 858	5 867	6 586	6 022	5 541	4 904	4 455	4 006	3 695

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców to wskaźnik obrazujący grupę rodzin nie mogących ekonomicznie udźwignąć kosztów czynszu pomimo niewielkiego metrażu mieszkania (zasitek jest ograniczony wg kryterium wielkości powierzchni mieszkalnej). Długotrwałe pobieranie dodatku mieszkaniowego można uważać za jeden z predyktorów bezdomności.

Na tle grupy porównawczej, mieszkańcy partnerstwa rządziej korzystają z dodatków mieszkaniowych (tabela 45). Wszystkie gminy obszaru partnerstwa klasują się w tym wskaźniku powyżej grupy porównawczej (Ryc. 58a)

Ryc. 60. Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tabela 43. Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźnik: Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców.	0,51	0,5	0,49	0,43	0,46

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Najwyższy wskaźnik w obszarze przyznawanych dodatków mieszkaniowych (najwięcej przyznanych dodatków) zanotowała gmina Ujsoły, w której ilość wypłacanych zasiłków wrasta. Pozostałe pięć gmin partnerstwa, notuje ujemną dynamikę. Z jednej strony ilość wypłacanych zasiłków mieszkaniowych może świadczyć o dojrzałości instytucjonalnej gminnej administracji. Może także sygnalizować pogarszającą się sytuację ekonomiczną mieszkańców gminy.

Tabela 44 Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach.

Gmina	Wartość	Dynamika
Istebna	0,34	-0,1
Milówka	0,46	-0,03

Radziechowy-Wieprz	0,47	-0,06
Rajcza	0,48	-0,07
Ujsoły	0,85	0,06
Węgierska Górka	0,42	-0,03

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Liczba wszystkich osób korzystających z dodatków mieszkaniowych na obszarze partnerstwa spadła o 35% porównując rok 2009 do 2019. Taka sytuacja jest związana z polepszającą się sytuacją gospodarczą w regionie, w konsekwencji spadkiem bezrobocia. Nie bez znaczenia może być wskaźnik cen mieszkań, który na tle grup porównawczych klasuje się atrakcyjnie.

Tabela 45. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na obszarze partnerstwa.

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na obszarze partnerstwa	499	518	447	687	489	598	553	448	380	398	322

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.2.6 Podsumowanie

Analiza poszczególnych obszarów, tworzących wymiar społeczny wykazała opisane niżej zjawiska, deficyty i potencjały Partnerstwa.

Tabela 46. Tabela podsumowująca rozdział trzeci.

Obszar analizy	Zjawiska
Demografia	<p>Spadek liczby mieszkańców, jednakże obszar partnerstwa, na tle grup porównawczych wypada korzystnie.</p> <p>Wzrost liczby mieszkańców w wieku poprodukcyjnym i spadek w wieku przedprodukcyjnym</p> <p>Starzenie się społeczeństwa.</p> <p>Ujemne saldo migracji, (także na tle grupy porównawczej)</p> <p>Ujemny przyrost naturalny.</p> <p>Ujemny wskaźnik zastępowalności pokoleniowej</p>
Dostępność i jakość usług i infrastruktury	<p>Zwiększająca się liczba osób podejmujących aktywność fizyczną</p> <p>Rozwój infrastruktury wypoczynowo-rekreacyjnej</p> <p>Ujemny wskaźnik dostępu do usług związanych z kulturą i sportem, na tle grupy porównawczej.</p> <p>Brak instytucji i oferty kultury wysokiej</p> <p>Niska dostępność do usług wychowawczych (Żłobki)</p> <p>Dobra dostępność do usług edukacyjnych (przedszkola, szkoły podstawowe)</p> <p>Niski współczynnik skolaryzacji</p> <p>Wyniki egzaminu ósmoklasisty poniżej średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej z Matematyki i Języka Angielskiego</p>
Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych	<p>Duża podaż nowych mieszkań</p> <p>Średnia atrakcyjność mieszkaniowa obszaru</p> <p>Niski współczynnik mieszkań komunalnych</p>

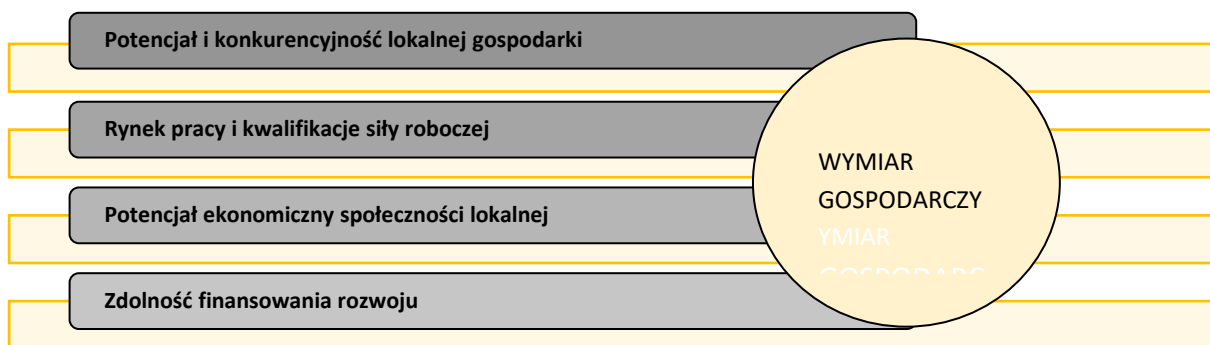

<p>Bezpieczeństwo mieszkańców</p>	<p>Wyższy niż w grupie porównawczej odsetek przestępstw przeciwko mieniu i życiu</p> <p>Niska, ale wzrastająca dostępność do podstawowych usług zdrowotnych</p> <p>Niska dostępność specjalistycznych i wysokospecjalistycznych usług zdrowotnych</p> <p>Niska jakość świadczonych usług zdrowotnych</p> <p>Zmniejszające się wydatki JST na ochronę zdrowia</p> <p>Wysoki wskaźnik zgonów i zachorowań na nowotwory i choroby układu krążenia</p>
<p>Integracja i aktywność społeczna (kapitał społeczny) mieszkańców</p>	<p>Niski poziom integracji społecznej mieszkańców</p> <p>Brak zainteresowania działaniami kulturalno-oświatowymi</p> <p>Niski odsetek osób korzystających z pomocy społecznej</p> <p>Niski wskaźnik nowo zarejestrowanych fundacji, stowarzyszeń i organizacji</p> <p>Wzrost członków klubów sportowych</p> <p>Wysoka frekwencja wyborcza.</p> <p>Wzrost uczestników zajęć w Ośrodków i Domów kultury</p>

2.3 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar gospodarczy

Diagnoza w wymiarze gospodarczym objęła 4 obszary, wpływające na ogólną sytuację rozwojową Partnerstwa (schemat poniżej).

Ryc. 61. Wymiar gospodarczy diagnozy Partnerstwa

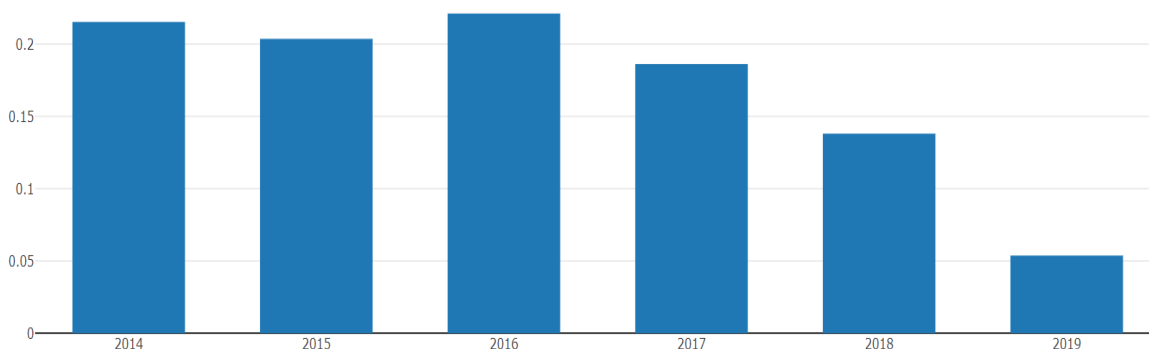
Źródło: opracowanie własne w oparciu o partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.3.1 Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki

Według Monitora Rozwoju wskaźnik rozwoju partnerstwa w wymiarze gospodarczym rysuje się dość optymistycznie na tle grup porównawczych (jest dodatni, czyli powyżej średniej z grup porównawczych), jednakże w latach 2018-2019 nastąpiło znaczne pogorszenie jego wartości.

Warto dodać, że sytuacja w obszarze gospodarczym dwóch gmin: Rajcza i Ujsoły w ostatnich trzech latach pogorszyła się i wskaźnik obniżył się poniżej średniej grup porównawczych (jest ujemny).

Ryc. 62. Wymiar gospodarczy. Wskaźnik porównawczy Partnerstwa na tle grup porównawczych.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Najlepiej w porównaniu wskaźnika gospodarczego na tle grup porównawczych wypadają Gminy: Istebna, Węgierska Górka, Milówka, Radziechowy Wieprz. Poniżej średniej porównawczej lokują się gminy: Rajcza i Ujsoły (Tabela 49).

Tabela 47. Wskaźnik ogólny (porównawczy) ,wymiar gospodarczy w gminach na tle grupy porównawczej.

Wskaźnik ogólny ,wymiar gospodarczy w gminach						
Gmina/Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	0,27	0,29	0,26	0,29	0,3	0,21
Milówka	0,36	0,34	0,41	0,34	0,27	0,01
Radziechowy Wieprz	0,17	0,11	0,12	0,07	0,02	0,01
Rajcza	-0,02	0,02	0,01	0	-0,07	-0,11
Ujsoły	0,05	0,02	0,05	-0,03	-0,09	-0,09
Węgierska Górka	0,31	0,3	0,33	0,28	0,21	0,13

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Wskaźnik porównawczy obszaru gospodarczego jest syntezą sytuacji w czterech obszarach:

- Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki
- Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej
- Sytuacja materialna mieszkańców
- Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)

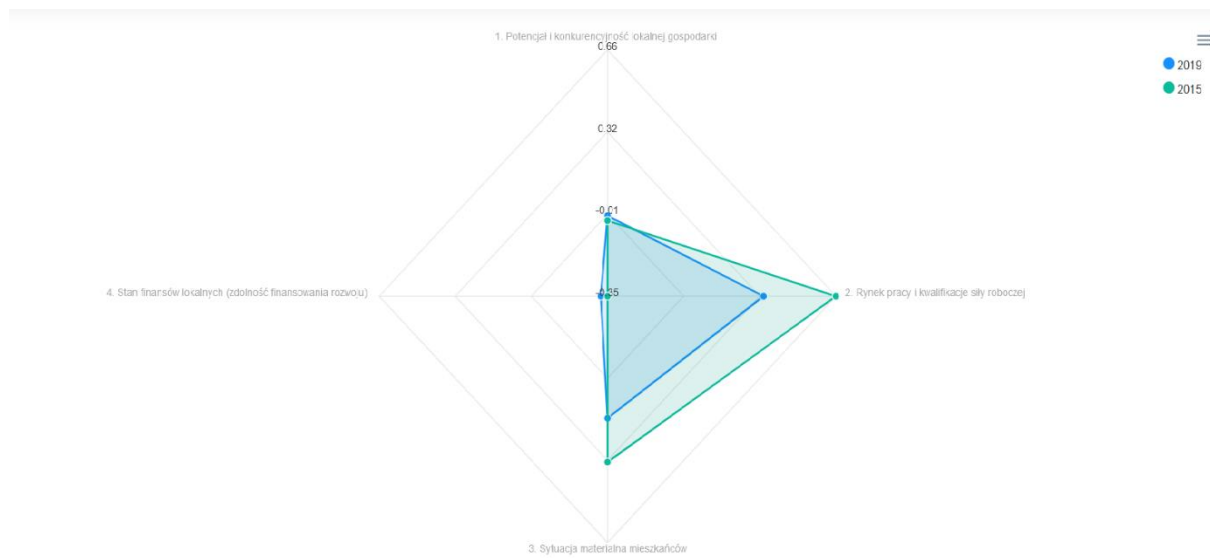
Poniższa tabela i wykres obrazują sytuację gospodarczą w partnerstwie w rozbiciu na poszczególne obszary. Dwa z nich (Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki i Stan finansów lokalnych) notują ujemne wartości w porównaniu z średnią grup porównawczych, jednakże porównując rok 2015 do 2019 wskaźniki notują poprawę. Obszary „Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej” i „Sytuacja materialna mieszkańców” mimo dodatniego wskaźnika na tle grup porównawczych od roku 2015 notują spadek.

Tabela 48. Dynamika zmian gospodarczych w poszczególnych obszarach

Dynamika zmian gospodarczych w poszczególnych obszarach					
NAZWA/ ROK	2015	2016	2017	2018	2019
1. Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	-0,04	-0,07	-0,05	-0,03	-0,02
2. Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	0,66	0,71	0,55	0,44	0,34
3. Sytuacja materialna mieszkańców	0,33	0,27	0,27	0,23	0,15
4. Stan finansów lokalnych (zdolność finansowania rozwoju)	-0,35	-0,23	-0,16	-0,22	-0,32

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

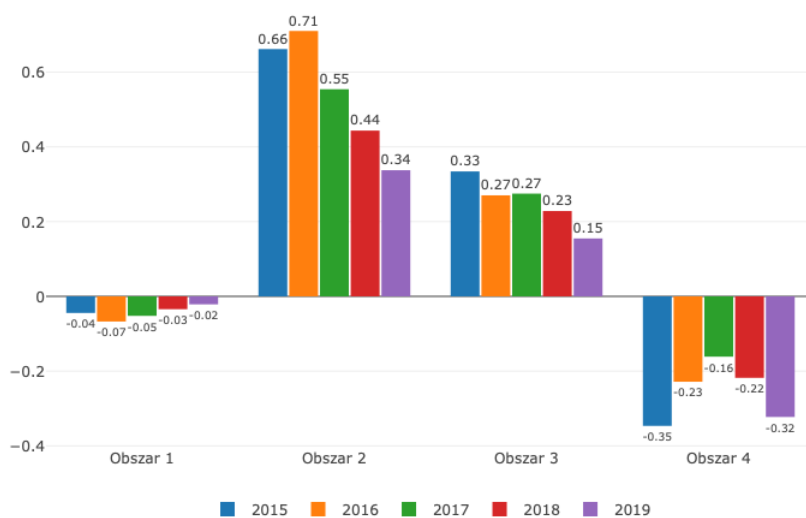
Ryc. 63. Wykres dynamiki zmian gospodarczych w poszczególnych obszarach

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Jak pokazuje poniższy wykres za spadek wskaźnika gospodarczego odpowiada i pogarszającą się sytuacją finansów lokalnych (obszar 4) oraz systematycznie zmniejszające się od kilku lat wskaźniki obszaru 2 (Rynek pracy) oraz 3 (Sytuacja materialna mieszkańców).

Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Powyższą analizę i wartości syntetycznej oceny, szczególnie w obszarze „Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki” potwierdzają badania liderów z obszaru partnerstwa. Na pytanie „Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane w obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności, żeby poprawić

warunki życia i zachęć mieszkańców - zwłaszcza młodych, do pozostania bądź powrotu?”, aż 55,56% ankietowanych wskazało odpowiedź: „Lepsze warunki i wsparcie dla lokalnych firm (w tym gospodarstw rolnych) - ich inwestycji, produktów i konkurencyjności”.

Badania ankietowe mieszkańców wskazują na deficyty rynku pracy szczególnie w obszarze jakości ofert pracy. Większość mieszkańców (75,75%) zwraca uwagę na małą atrakcyjność ofert i rynku pracy. Podobnie mieszkańcy obszaru oceniają atrakcyjność zarobków i płac na obszarze partnerstwa. 35% mieszkańców zwraca uwagę, że w pierwszej kolejności, na obszarze partnerstwa powinny zostać zrealizowane przedsięwzięcia tworzące lepsze warunki i wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania własnych firm, samozatrudnienia.

Tabela 49. Badania mieszkańców, rynek pracy.

Co jest silną stroną (atutem), a co słabą stroną (deficytem) Pana/i gminy?	Jest silną stroną, atutem gminy	Jest słabą stroną, deficytem gminy	Trudno powiedzieć
Oferty pracy, rynek pracy	5,50%	75,75%	18,75%
Wysokość zarobków i płac	3%	72,75%	24,25%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe mieszkańców

Niepokojąco wypadają badania młodzieży przeprowadzone wśród uczniów ostatnich klas szkół średnich, do których uczęszczają mieszkańcy obszaru partnerstwa. 65 % ankietowanych ocenia sytuację na rynku pracy negatywnie jako czynnik, który zachęca do emigracji z gmin obszaru partnerstwa. Negatywnym czynnikiem rynku pracy dla młodych ludzi z diagnozowanego obszaru jest wysokość zarobków i płac.

Tabela 50. Badania młodzieży, rynek pracy

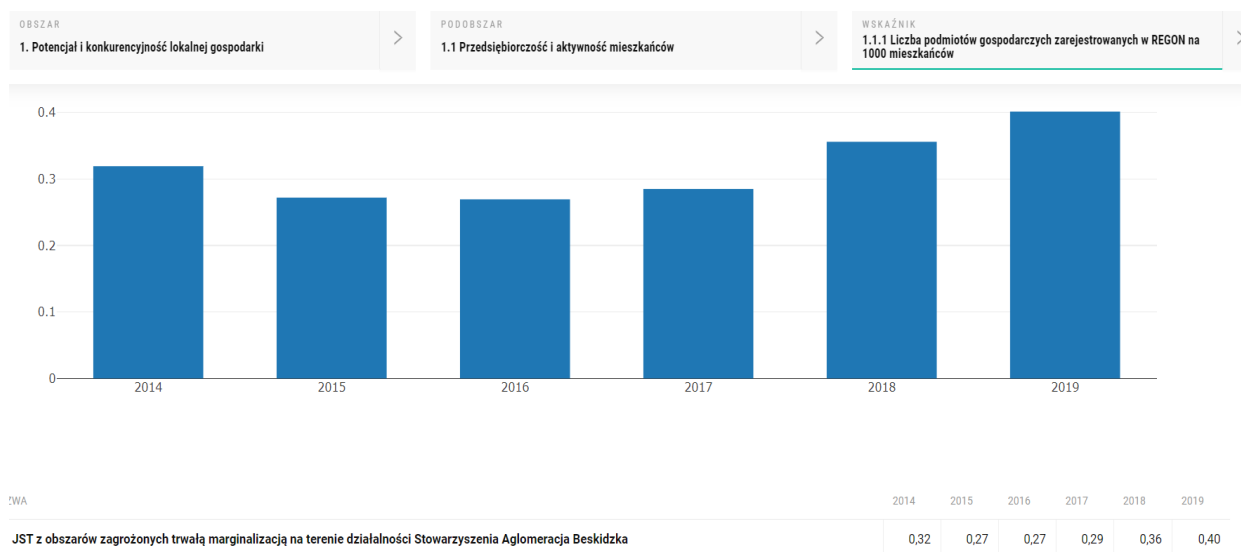
Co zachęca Ciebie do mieszkania (teraz i w przyszłości) w Twojej gminie/miejscowości, a co do jej opuszczenia?	zachęca do mieszkania	zachęca do opuszczenia	nie ma to dla mnie większego znaczenia	Liczba R.
Oferty pracy, rynek pracy	16,22%	65,36%	18,67%	408
Wysokość zarobków i płac	11,55%	73,22%	15,48%	408

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe młodzieży

2.3.1.1 Podmioty prowadzące działalność gospodarczą

Na obszarze partnerstwa wskaźnik porównawczy „Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców”, na tle grupy porównawczej, oscyluje powyżej średniej, a od 2016 roku dynamika wzrostu jest dodatnia.

Ryc. 64. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców. Wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Pięć z sześciu gmin obszaru partnerstwa notuje dodatni wskaźnik syntetyczny liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Regon na 1000 mieszkańców, na tle grupy porównawczej. Dynamika wzrostu tego wskaźnika jest dodatnia na obszarze całego partnerstwa co może dobrze rokować na przyszłość.

Tabela 51. Wskaźnik syntetyczny w rozbiciu na gminy: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców, na tle grupy porównawczej

Wskaźnik syntetyczny w rozbiciu na gminy: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców, na tle grupy porównawczej		
Gmina	Wartość	Dynamika
Istebna	0,12	0,12
Milówka	0,89	0,24

Wskaźnik syntetyczny w rozbięciu na gminy: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców, na tle grupy porównawczej		
Radziechowy-Wieprz	0,53	0,18
Rajcza	0,7	0,11
Ujsoły	-0,21	0,07
Węgierska Górk	0,2	0,05

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Na terenie partnerstwa w 2019 roku zarejestrowanych w rejestrze REGON podmiotów prowadzących działalność gospodarczą było 5774. Od 2014 roku do 2019 przybyło aż 813 podmiotów gospodarczych. Obszar notuje zatem dość wysoką dynamikę wzrostu podmiotów gospodarczych. Pozytywnie wypada stosunek podmiotów wyrejestrowujących się z rejestru Regon do nowo zarejestrowanych. Porównanie relacji 2019 rok do 2014 ilość nowo zarejestrowanych podmiotów wzrosła o 39,59% , a liczba wyrejestrowywanych podmiotów spadła o 32,32%.

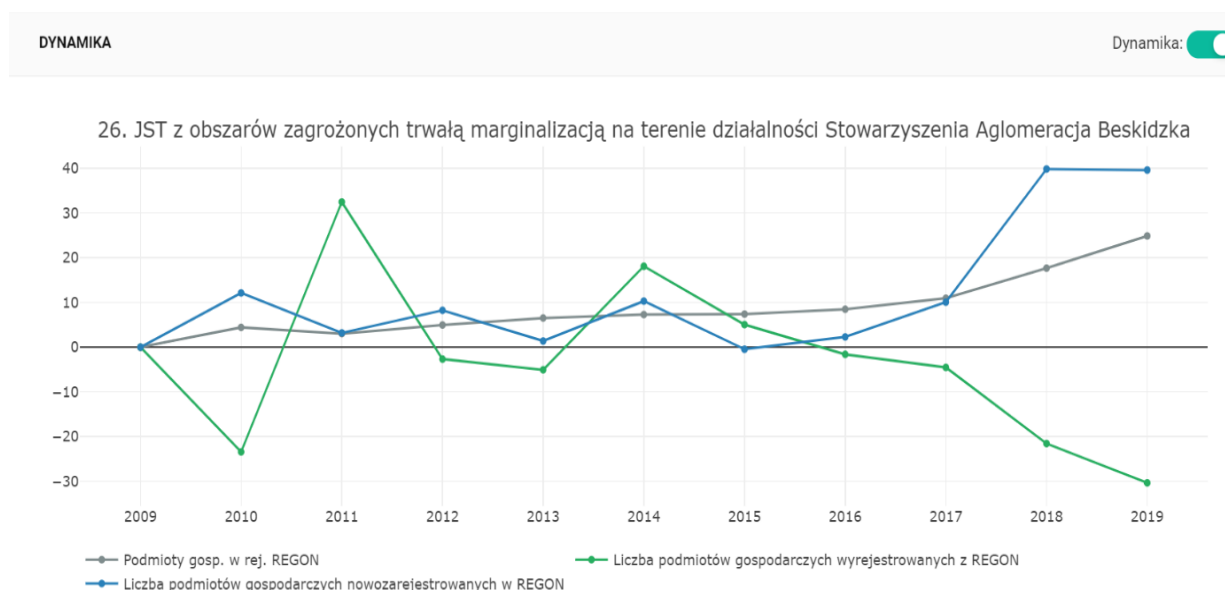
Tabela 52. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika
Podmioty gosp. w rej. REGON	4 961,00	4 966,00	5 016,00	5 130,00	5 441,00	5 774,00	24,87%
Liczba podmiotów gospodarczych wyrejestrowanych z REGON	444	395	370	359	295	262	-30,32%
Liczba podmiotów gospodarczych nowo-zarejestrowanych w REGON	482	435	447	481	611	610	39,59%

Źródło: analizy.monitorrozwaju.pl

Dynamikę zmian podmiotów zarejestrowanych, wyrejestrowywanych i nowo zarejestrowanych pokazuje poniższy wykres (ryc. 61) We wszystkich pokazywanych obszarach, sytuacja się polepsza.

Ryc. 65. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON

Źródło: analizy.monitorrozwaju.pl

Poniższa tabela przedstawia dynamikę poszczególnych rodzajów działalności zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD). Porównując rok 2009 do 2019 liczba firm zarejestrowanych w poszczególnych sekcjach PKD wzrasta. Jedynie sekcja G – Handel hurtowy i detaliczny i naprawy zanotowała jednoprocenowy spadek. Największe wzrosty odnotowały sekcje: M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (73%), Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna (62%) i S - Pozostała dział. usł., Gospodarstwa dom. zatrudn. (62%). Najwięcej firm jest zarejestrowanych w sekcji F – Budownictwo (1450 firm w 2019 roku). Firmy budowlane w wartościach bezwzględnych były najczęściej rejestrowanymi formami działalności gospodarczej. Od 2009 roku firm z tej branży przybyło na obszarze partnerstwa aż 464 (dynamika wzrostu 47%). Graficzny obraz dynamiki zmian w poszczególnych rodzajach działalności przedstawia ryc. 62.

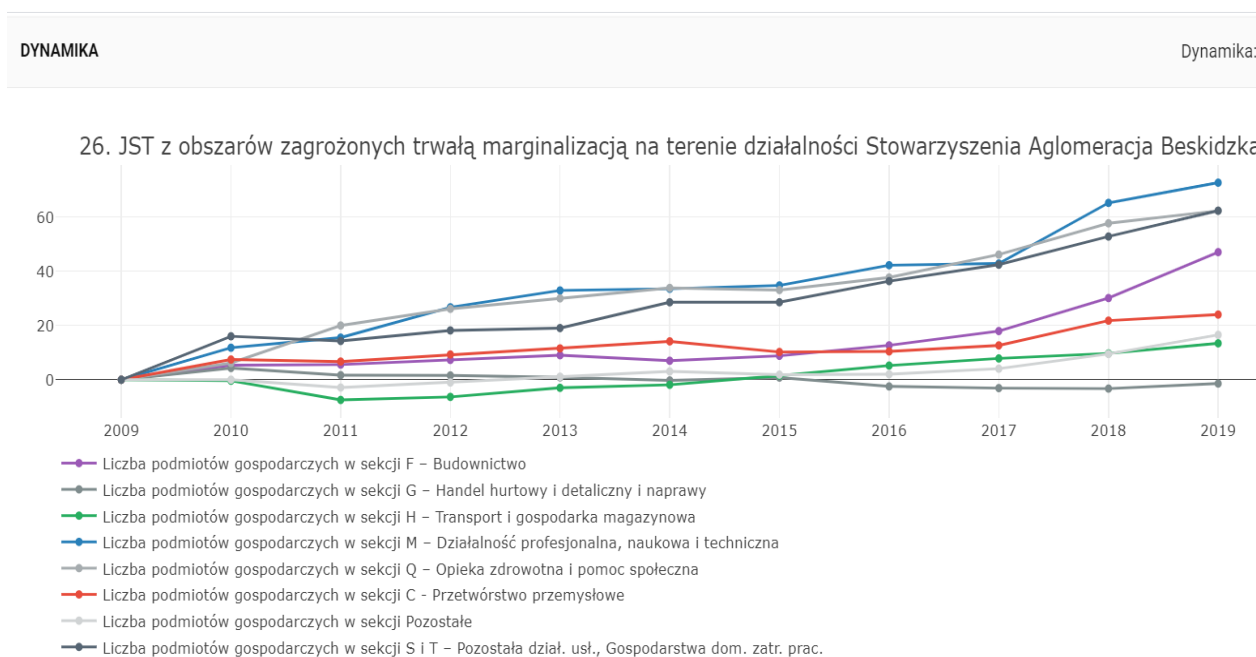
Tabela 53. Dynamika poszczególnych rodzajów działalności zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD)

Wskaźnik	2009	2017	2018	2019	Różnica (2019- 2009)	Dynamika %	Średnia
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji F – Budownictwo	986	1163	1283	1450	464	47	1121
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny i naprawy	1133	1098	1096	1117	-16	-1	1132
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji H – Transport i gospodarka magazynowa	268	289	294	304	36	13	273
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji M – Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	161	230	266	278	117	73	216
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji Q – Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	130	190	205	211	81	62	172
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji C -	537	605	654	666	129	24	600

Przetwórstwo przemysłowe							
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji Pozostałe	1178	1226	1290	1373	195	17	1215
Liczba podmiotów gospodarczych w sekcji S i T – Pozostała dział. usł., Gospodarstwa dom. zatrudn. prac.	231	329	353	375	144	62	298

Źródło: analizy.monitorrozwaju.pl

Ryc. 66. Dynamika poszczególnych rodzajów działalności zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD)

Źródło: analizy.monitorrozwaju.pl

2.3.1.2 Turystyka

Turystyka jako branża gospodarki obszaru partnerstwa klasują na samej górze ekonomicznej, gospodarczej i społecznej aktywności. Taką ocenę potwierdzają zarówno badania statystyczne (Bank Danych Lokalnych, Monitor Rozwoju, Monitor Rozwoju Gospodarczego), jak i badania socjologiczne mieszkańców, młodzieży i liderów. Obszar partnerstwa ze względu na swoje malownicze i przyrodnicze usytuowanie, a także przygraniczny charakter w obszarze oddziaływania trzech państw, stanowi bardzo atrakcyjny region aktywności turystycznej. Bardzo istotny czynnik rozwojowy dla obszaru partnerstwa jest naturalne zaplecze wypoczynkowe dla mieszkańców Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii. Zgodnie z analizowanymi strategiami Gmin obszaru partnerstwa i województwa śląskiego Gminy Partnerstwa leżą w obszarze funkcjonalnym miasta subregionalnego – Bielska-Białej (subregion południowym województwa śląskiego/ Aglomeracja Beskidzka). Dla tego subregionu przewiduje się rozwój funkcji turystycznych, wykorzystanie zasobów przyrodniczych i kulturowych oraz rozwój współpracy transgranicznej. Z promocyjnego punktu widzenia istotne jest, że subregion ten jest częściowo traktowany jako zaplecze turystyczne całego regionu (województwa) śląskiego w kontekście turystyki krótkoterminowej, wyjazdów – jednodniowych (bez noclegu) oraz weekendowych. Zarówno ze Strategii rozwoju gmin, jak i Strategii rozwoju województwa śląskiego wynika także, że celem jest rozszerzenie oferty adresowanej do turysty spędzającego także wakacje w tym regionie, to jest w sezonie letnim oraz zimowym. Wizję turystyki zawartą w dokumentach strategicznych województwa śląskiego a także strategii gmin można podsumować następująco:.

- 1) Potencjał turystyczny (produkty turystyczne) tych Gmin ujawnia możliwość rozprzestrzeniania się ruchu turystycznego w region transgraniczny, dywersyfikacja funkcji turystycznych, w tym wydłużających sezon turystyczny.
- 2) stworzenie jednolitego systemu informacji turystycznej oraz integracja oferty turystycznej,
- 3) rozwijanie współpracy transgranicznej wykorzystującej położenie subregionu,
- 4) przezwyciężanie peryferyjnego położenia obszarów górskich,
- 5) uzupełnienie braków w podstawowej infrastrukturze technicznej,
- 6) komplementarny (zrównoważony) system komunikacyjno-transportowy ze wzmocnieniem roli transportu szynowego oraz jego integracją z innymi systemami (szczególnie Żywiec – Sucha Beskidzka; Bielsko-Biała – Skoczów – Cieszyn/ Ustroń – Wisła; Bielsko-Biała – Kęty – Andrychów – Wadowice) poprzez włączenie w planowaną kolejową sieć lokalną (Beskidzka Kolej Aglomeracyjna),
- 7) racjonalizacja układu funkcjonalno-przestrzennego kolei i rewitalizacja,
- 8) wzrost dbałości mieszkańców o środowisko przyrodnicze,
- 9) zainteresowanie mieszkańców aktywnościami kulturalnymi,

10) aktywność gospodarcza mieszkańców przejawiająca się wysokim poziomem przedsiębiorczości,

11) turystyka opierająca się na dobrze rozwiniętej infrastrukturze turystycznej, tradycjach, wizerunku; górskie, turystyczne marki regionu,

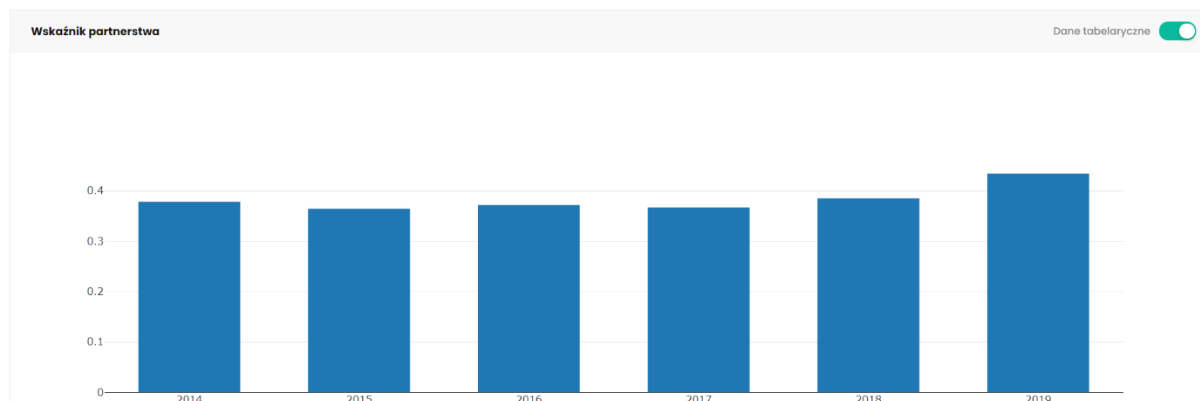
12) pasterstwo wysokogórskie (program „Owca+”).

Podsumowując zarówno w strategii województwa, jaki i w dokumentach strategicznych gmin, turystyka jest zdiagnozowana jako jeden z filarów rozwoju obszaru Partnerstwa, zarówno w zakresie rozwoju gospodarczego, edukacji (ekologicznej, kulturowej i historycznej) jak i utrzymania i tworzenia nowych miejsc pracy. Nie bez znaczenia jest aspekt wizerunkowy zarówno dla województwa śląskiego, jak i gmin Partnerstwa.

W podobnym zakresie i jakości świadczonych usług dla mieszkańców i przyjezdnych, możemy wyodrębnić wskaźnik „Liczba podmiotów świadczących usługi”, który, przyjmując, że dzisiejsza turystyka to głównie usługi turystyczne, pośrednio określa stan i dynamikę rozwoju usług turystycznych na obszarze Partnerstwa. Na tle grupy porównawczej partnerstwa opisywany wskaźnik lokuje się powyżej średniej z dodatnią dynamiką wzrostu we wszystkich gminach partnerstwa (ryc. 63). Taka sytuacja może świadczyć o sukcesywnym rozwoju branży turystycznej i usługowej na obszarze partnerstwa.

Ryc. 67. Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców, wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.

5.7.1 Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

W pięciu gminach obszaru Partnerstwa zarówno wskaźnik porównawczy jak i dynamika wzrostu lokuje się powyżej średniej grup porównawczych. Jedynie gmina Ujsoły zanotowała ujemną wartość wskaźnika „liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców” na tle gmin porównawczych.

Tabela 54. Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach, wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.

Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców		
GMINA	WARTOŚĆ	DYNAMIKA
Istebna	0,18	0,12
Milówka	1,12	0,17
Radziechowy-Wieprz	0,69	0,05
Rajcza	0,35	0,01
Ujsoły	-0,37	0,05
Węgierska Górka	0,25	0,02

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Co prawda wskaźnik liczby miejsc noclegowych na 1000 mieszkańców od 2016 roku jest w Partnerstwie dodatni, jednak należy pamiętać, że jest on agregowany na poziomie powiatów, zatem nie pokazuje całej, realnej sytuacji w partnerstwie w zakresie miejsc noclegowych. Podobnie ma się sytuacja w przypadku wskaźnika udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców, również pokazuje on dane powiatowe. Należy mieć to na uwadze przy interpretacji tych danych.

Ryc. 68. Miejsca noclegowe w hotelach, motelach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców. Wartość standaryzowana na tle grupy porównawczej (dane powiatowe)

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Sukcesywnie na obszarze partnerstwa wzrasta ilość udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców, we wszystkich gminach. Wskaźnik ten od 2015 roku lokuje się powyżej średniej dla grupy porównawczej, jednakże w 2018 dynamika wzrostu zanotował spadek. W 2018 r. Liczba udzielonych noclegów w Województwie Śląskim w 2018 r. wyniosła 6315,3 tys. Na obszarze partnerstwa w 2018 roku liczba udzielonych noclegów wynosiła 1634,64 tys., co stanowiło 25,8 % udzielonych noclegów w województwie.

Tabela 55 . Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)

liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców						
Obszar Partnerstwa	Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Suma		18242	19329	23086	25086	25691,82

Źródło: Opracowanie ZMP, Monitor Rozwoju Lokalnego

Ryc. 69. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)

Źródło: Opracowanie ZMP, Monitor Rozwoju Lokalnego

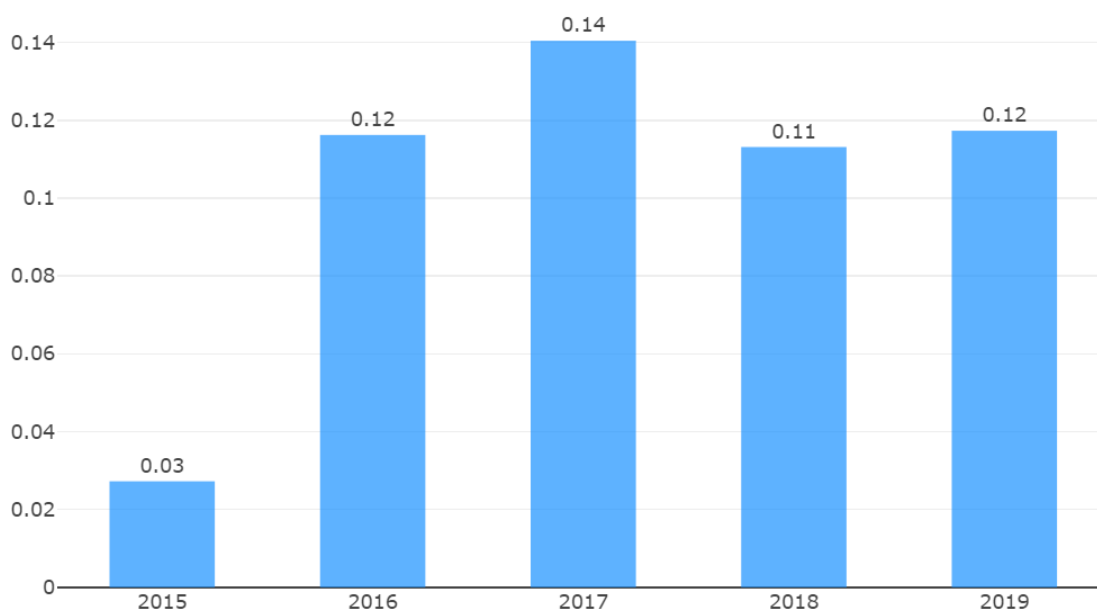
Obszar partnerstwa na tle grup porównawczych wypada korzystnie w zakresie świadczonych usług noclegowych. Świadczy to o wyraźnym turystycznym charakterze opisywanego obszaru (Tabela 58. Ryc. 66)

Tabela 56. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Wartość porównawcza na tle grup porównawczych (dane powiatowe).

liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Wartość porównawcza na tle grup porównawczych						
Obszar Partnerstwa	Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Wskaźnik na obszarze partnerstwa		0,03	0,12	0,14	0,11	0,12

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 70. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Wartość porównawcza na tle grup porównawczych. (dane powiatowe)

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Swego rodzaju podsumowaniem prowadzonej do tej pory analizy jest wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej danego miejsca (jest prezentowany na poziomie powiatów). Funkcja turystyczna to działalność społeczno-ekonomiczna, która jest nakierowana na obsługę turystów i którą miejscowość lub obszar spełnia w systemie gospodarki narodowej. O konkurencyjności danej miejscowości, gminy czy regionu decyduje wiele czynników, w te o charakterze zewnętrznym i wewnętrznym.

Korzystając z metodologii opracowanej przez prof. Adama Szromka przedstawiono poniżej aktualny stopień rozwoju funkcji turystycznej w poszczególnych powiatach Polski w 2019 roku. Zgodnie z przyjętą metodologią jest on wypadkową wartości wskaźnika rozwoju funkcji turystycznej (WRFT), ma on charakter syntetyczny i powstaje w oparciu o cztery wskaźniki składowe – dwa wskaźniki intensywności ruchu turystycznego oraz dwa wskaźniki zagospodarowania turystycznego. Są to:

- wskaźniki zagospodarowania turystycznego takie jak:
  - wskaźnik Baretje’a—Deferta informujący o liczbie miejsc noclegowych w danym roku przypadających na 100 mieszkańców,
  - wskaźnik gęstości bazy noclegowej informujący o liczbie miejsc noclegowych przypadających na 1 km² powierzchni,
- wskaźniki intensywności ruchu turystycznego takie jak:

- o wskaźnik Schneidera informujący o liczbie turystów przypadających na 100 mieszkańców,
- o wskaźnik Deferta, informujący o liczbie turystów przypadających na 1 km² powierzchni.

Ryc. 71 Kryteria klasyfikacji funkcji turystycznej obszarów

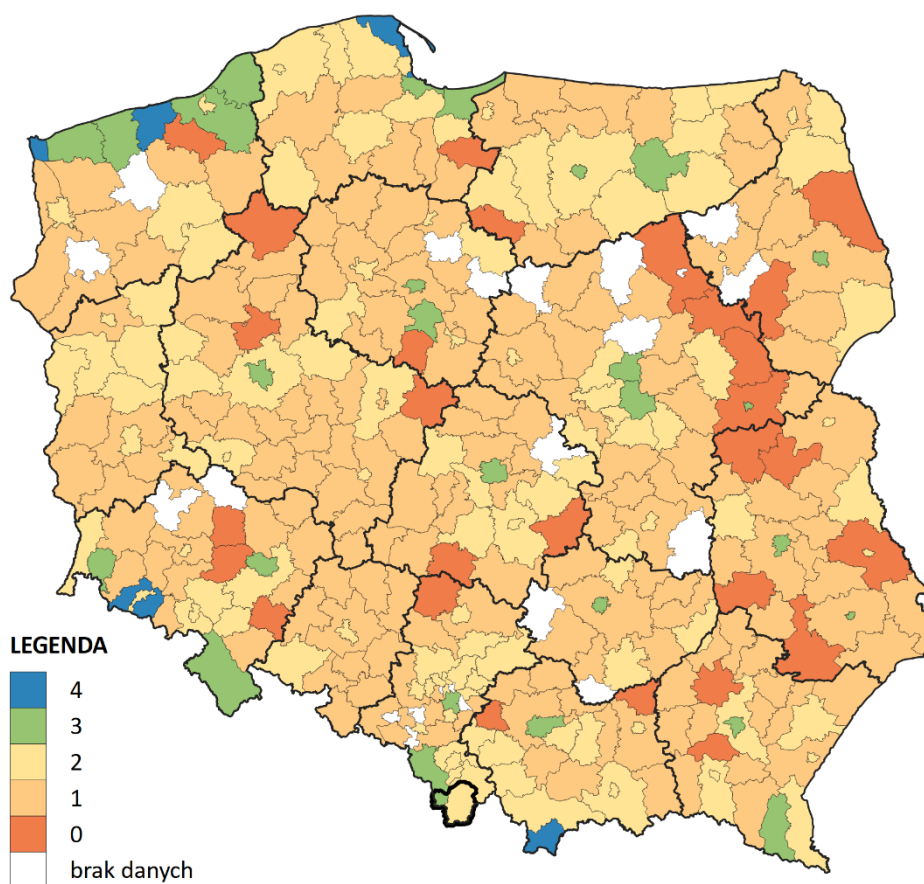
Pozycja określająca stopień rozwoju funkcji turystycznej – stymulanta ($P_{RFT} (P_X)$)	Poziom zagospodarowania turystycznego		Intensywność ruchu turystycznego		wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej (W_{RFT})
	wskaźnik Baretje'a-Deferta (W_{BD})	wskaźnik gęstości bazy noclegowej (W_{GBN})	wskaźnik Schneidera (W_{Sch})	wskaźnik Deferta (W_D)	
	miejsca noclegowe na 100 mieszkańców	na 1 km ² powierzchni	liczba turystów na 100 mieszkańców	na 1 km ² powierzchni	$(P_{BD}+P_{GBN}+P_{Sch}+P_D)/16$
0	0,00-0,78	0,00-0,78	0,0-7,8	0,0-15,6	0,00-0,10
1	0,78-6,25	0,78-6,25	7,8-62,5	15,6-125	0,10-0,30
2	6,25-25,00	6,25-25,00	62,5-250	125-500	0,30-0,60
3	25,00-50,00	25,00-50,00	250-500	500-1000	0,60-0,80
4	50,00 i więcej	50,00 i więcej	500 i więcej	1000 i więcej	0,80-1,00

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie danych BDL GUS oraz metodyki A. Szromka

Syntetyczny wskaźnik rozwoju funkcji turystycznej (WRFT) jest wystandaryzowany i przyjmuje wartość od 0 do 4. Na podstawie jego wartości określa się stopień (pozycję) rozwoju funkcji turystycznej jednostki terytorialnej (PRFT) w skali od 0 do 4, gdzie 0 oznacza bardzo niski, a 4 bardzo wysoki stopień rozwoju funkcji turystycznej danego obszaru.

Jak widać na poniższym rysunku większa część obszar partnerstwa posiada wskaźnik o wartości 2 (część powiatu żywieckiego - średni stopień rozwoju), mniejsza część o wartości 3 (mała część powiatu cieszyńskiego - wysoki stopień rozwoju funkcji turystycznej).

ryc. 72 Stopień rozwoju funkcji turystycznej w poszczególnych powiatach w 2019 roku

Źródło: Opracowanie ZMP

Uwaga: Pozycja określająca poziom rozwoju funkcji turystycznej jednostki terytorialnej jest miarą ilościową odzwierciedlającą jedynie liczbę miejsc noclegowych oraz turystów na danym obszarze (w przeliczeniu na jego powierzchnię oraz ludność). Nie uwzględnia jakościowych miar stopnia rozwoju funkcji turystycznej jednostki terytorialnej, w szczególności struktury miejsc noclegowych pod względem ich rodzaju.

Dane udostępniane przez Główny Urząd Statystyczny dotyczące turystyki eksponowane w Banku Danych lokalnych, wykazują wzrost ilości podmiotów gospodarczych, wpisanych do rejestru REGON w obszarze działalności turystycznej (Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi). W roku 2015 takich zarejestrowanych firm było 126, w 2020 ta liczba wrosła do 163. Wzrost ilości podmiotów gospodarczych dotyczył zarówno sekcji 55 „Zakwaterowanie” jak i sekcji 56 „działalność usługowa związana z wyżywieniem”. (tabela 59)

Tabela 57. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcjach powiązanych z usługami turystycznymi.

Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi						
2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rok/Gmina
40	39	41	41	45	44	Węgierska Górka
19	19	21	24	23	27	Milówka
16	15	16	20	18	20	Rajcza
41	41	49	47	51	57	Istebna
4	4	7	6	7	7	Radziechowy Wieprz
6	7	6	7	8	8	Ujsoły
126	125	140	145	152	163	Suma
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji I w grupie 55 Zakwaterowanie						
2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rok/Gmina
25	24	24	24	25	24	Węgierska Górka
9	9	9	10	10	12	Milówka
6	4	5	7	6	8	Rajcza
16	16	19	18	21	26	Istebna
3	3	3	4	4	4	Ujsoły
59	56	60	63	66	74	Suma
Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON wg sekcji I w grupie 56 działalność usługowa związana z wyżywieniem						
2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rok/Gmina
15	15	17	17	20	20	Węgierska Górka
10	10	12	14	13	15	Milówka

10	11	11	13	12	12	Rajcza
25	25	30	29	30	31	Istebna
4	4	7	6	7	7	Radziechowy Wieprz
3	4	3	3	4	4	Ujsoły
67	69	80	82	86	89	Suma

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Podmioty zarejestrowane w Rejestrze REGON sekcja I „Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi” stanowią około 6 % wszystkich podmiotów gospodarczych na obszarze partnerstwa (tabela 60). Jednocześnie możemy zaobserwować dodatnią dynamikę wzrostu tych podmiotów. W 2015 roku stanowiły 5,36% wszystkich zarejestrowanych firm, w 2020 ich udział wzrósł do 5,93%.

Tabela 58. Wszystkie Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji.

Wszystkie Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji						
2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rok/Gmina
512	511	524	544	584	593	Węgierska Górk
452	454	465	485	512	532	Milówka
323	330	342	357	367	374	Rajcza
477	476	494	521	549	567	Istebna
406	409	413	432	452	467	Radziechowy Wieprz
181	180	186	197	200	215	Ujsoły
2 351	2 360	2 424	2 536	2 664	2 748	Suma

Źródło: Główny Urząd Statystyczny

Najwięcej podmiotów gospodarczych związanych z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi w przeliczeniu na mieszkańca gminy jest zarejestrowanych w Gminie Istebnej, najmniej w Radziechowy Wieprz (Tabela 61.).

Tabela 59. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.

Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi							liczba mieszkańców gminy	Wskaźnik procent firm na mieszkańca
2015	2016	2017	2018	2019	2020	Rok/Gmina		
40	39	41	41	45	44	Węgierska Górka	15080	0,29%
19	19	21	24	23	27	Milówka	10067	0,27%
16	15	16	20	18	20	Rajcza	8810	0,23%
41	41	49	47	51	57	Istebna	12159	0,47%
4	4	7	6	7	7	Radziechowy Wieprz	13079	0,05%
6	7	6	7	8	8	Ujszoły	4430	0,18%

Źródło: Bank Danych Lokalnych (GUS)

Poza podmiotami wpisanymi do rejestru firm Regon, na obszarze partnerstwa funkcjonują podmioty, które świadczą usługi turystyczne na podstawie innych przepisów takie jak agroturystyka, domki, pokoje gościnne. Poniższa tabela(62) przedstawia bilans podmiotów świadczących usługi turystyczne udostępniony przez Gminy Partnerstwa.

Tabela 60. Podmioty turystyczne wykazane przez Gminy Partnerstwa.

Rodzaj obiektu/Gmina	Ujszoły	Istebna	Radziechowy Wieprz	Węgierska Górka	Milówka	Rajcza	Obszar Partnerstwa
Agroturystyka	16	24	1	25	41	12	78
Pokoje gościnne	6	47	4	12	21	21	90
Domki	19	47	3	17	30	23	109
Ośrodki wypoczynkowe	1	15	3	12	8	9	40
Zajazdy	0	5			1		5
Schroniska górskie	3	0			0	3	6
Suma	45	138	11	66	101	68	429

Źródło: Gminy Partnerstwa

Obszar gospodarczy związany z turystyką został zbadany i przeanalizowany w badaniach socjologicznych przeprowadzonych przez Związek Miast Polskich przy okazji szerokich badań trzech grup społecznych zamieszkujących obszar partnerstwa tj. Mieszkańców (1389 respondentów), Młodzieży (407 respondentów) i Liderów (18 respondentów). Turystykę, jako jeden z atutów obszaru partnerstwa, dostrzegają zarówno mieszkańcy, liderzy jak i ankietowana młodzież. Badania przeprowadzone w tych grupach potwierdzają turystyczny aspekt obszaru partnerstwa. Respondenci dostrzegają zarówno przyrodniczą, jak i historyczną i kulturową, wyjątkowość obszaru, w którym mieszkają. 77,78% Liderów i 66,75 mieszkańców oceniło, że Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki są silną stroną, atutem obszaru partnerstwa.

Tabela 61. Badania Liderów silne i słabe strony gminy w obszarze turystyki.

Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną stroną (atutem), a które słabą stroną (deficytem) Waszej gminy?			
	Jest silną stroną - atutem gminy	Jest słabą stroną - deficytem gminy	Trudno powiedzieć
Badania Liderów			
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	77,78%	11,11%	5,56%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe liderów

Tabela 62. Badania mieszkańców silne i słabe strony gminy w obszarze turystyki

Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną stroną (atutem), a które słabą stroną (deficytem) Waszej gminy?				
	Jest silną stroną - atutem gminy	Jest słabą stroną - deficytem gminy	Trudno powiedzieć	Liczba R.
Badania Mieszkańców				
Atrakcyjność turystyczna: przyrodnicza i kulturowa, zabytki	66,75	26,25	10	400

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe liderów

Badania trzech grup społecznych mieszkańców obszaru partnerstwa (mieszkańców, młodzieży, liderów) wskazują na deficyty i wyzwania, które należy uzupełnić w obszarze rozwoju turystyki. Większość ankietowanych zwraca uwagę na pilną potrzebę rozbudowy i modernizacji infrastruktury (chodniki, przystanki, ścieżki rowerowe, obiekty sportowe). 56 % liderów i 49 % młodzieży artykułuje potrzebę wsparcia dla rozwoju firm. Przeszło połowa mieszkańców i młodzieży zauważyła deficyty komunikacyjne obszaru partnerstwa, zarówno z regionem jak i ze światem, które mogą stanowić dużą przeszkodę rozwoju turystyki w regionie. 41,75% mieszkańców artykułuje potrzebę zwiększenia atrakcyjności turystycznej zamieszkiwanego obszaru. Ważnym aspektem dla młodzieży i mieszkańców są zagadnienia ekologiczne. 38 % anektowanych zwraca uwagę na pilną potrzebę poprawy warunków środowiskowych: więcej zieleni, czystość powietrza, rzek, itd. Dla mieszkańców obszaru partnerstwa wydaje się ważny aspekt związany z lepszą promocją miejscowości i regionu, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń. Warto zauważyć, że aż 54% młodzieży artykułuje potrzebę Lepszej i szerszej oferta edukacyjnej (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki), która może się przyczynić do rozwoju gospodarczego w tym turystycznego obszaru. Dokładne oczekiwania mieszkańców, liderów i młodzieży w zakresie niezbędnych działań w obszarze turystyki przedstawia poniższa tabela (65).

Tabela 63. Badania Liderów, mieszkańców i młodzieży. Zakres oczekiwanych działań w obszarze turystyki.

BADANIA LIDERZY	%	BADANIA MŁODZIEŻY	%	BADANIA MIESZKAŃCÓW	%
Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane w obszarze Partnerstwa w pierwszej kolejności, żeby poprawić warunki życia i zachęcić mieszkańców - zwłaszcza młodych, do pozostania bądź powrotu?		Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane na terenie Twojej gminy/miejscowości, aby młodzi ludzie - tacy jak Ty, chcieli tu pozostać lub wrócić po studiach i związać z tym miejscem/obszarem swoje plany życiowe?		Jakiego rodzaju przedsięwzięcia powinny zostać zrealizowane w Pana/i gminie w pierwszej kolejności?	

BADANIA LIDERZY	%	BADANIA MŁODZIEŻY	%	BADANIA MIESZKAŃCÓW	%
Budowa i modernizacja infrastruktury gminnej: chodniki, ścieżki, rowerowe, parki, obiekty rekreacyjne i sportowe	61,11%	Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury i warunków życia: chodniki, przystanki, ścieżki, rowerowe, obiekty sportowe	42,75%	Stworzenie atrakcyjnej infrastruktury i warunków życia: chodniki, przystanki, ścieżki, rowerowe, obiekty sportowe	50,50%
Lepsze warunki i wsparcie dla lokalnych firm	56%	Warunki i wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania własnych firm, samozatrudnienia	49%	Warunki i wsparcie dla rozwoju przedsiębiorczości, zakładania własnych firm, samozatrudnienia	34%
Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.	33,33%	Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.	51,11%	Lepsze połączenia komunikacyjne z regionem i światem, drogi, itp.	52,25%
Lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki)	22,22%	Lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki)	54,55%	Lepsza i szersza oferta edukacyjna (szkolnictwo zawodowe, podnoszenie kwalifikacji, studia, staże, praktyki)	23,75%
Poprawa warunków środowiskowych: więcej zieleni, czystość powietrza, rzek, itd.	27,78%	Poprawa warunków środowiskowych: więcej zieleni, czystość powietrza, rzek, itd.	38,32%	Poprawa warunków środowiskowych: więcej zieleni, czystość powietrza, rzek, itd.	38,82%
Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej gmin OP	27,78%	Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej gmin OP	29,48%	Zwiększenie atrakcyjności (oferty) turystycznej/ kulturalnej,	41,75%

BADANIA LIDERZY	%	BADANIA MŁODZIEŻY	%	BADANIA MIESZKAŃCÓW	%
Lepsza promocja miejscowości i regionu, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń	33,33%	Lepsza promocja miejscowości i regionu, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń	22,85%	Lepsza promocja miejscowości i regionu, budowanie marki, prestiżu, dobrych skojarzeń	29,75%

Źródło: Anonimowe badanie ankietowe liderów, mieszkańców i młodzieży.

2.3.1.3 Przetwórstwo rolne i leśne

Aktywność gospodarcza na terenie partnerstwa w przetwórstwie rolnym i leśnym jest jedną z ważniejszych dziedzin rozwoju regionu. Ze względu na specyfikę geograficzną regionu, rolnictwo w znacznym zakresie łączy się z aktywnością agroturystyczną i wytwórstwem produktów regionalnych. Poniżej przedstawiono dane statystyczne podmiotów zarejestrowanych w sekcji Rolnictwo, Leśnictwo, łowiectwo.

Tabela 64. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON związane z rolnictwem i leśnictwem.

Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo							
Sekcja A – Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	
Sekcja A	0	0	0	0	2	1	Ujsoły
Sekcja A	0	0	2	1	1	4	Rajcza
Sekcja A	0	1	2	0	0	1	Milówka
Sekcja A	0	3	1	2	3	1	Istebna
Sekcja A	0	0	0	0	1	0	Radziechowy Wieprz
Sekcja A	1	0	0	0	3	1	Węgierska Górka
Suma	1	4	5	3	10	8	Partnerstwo

Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji A dział 01 Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową.

Sekcja A dział 01	0	0	0	0	0	1	Ujsoły
Sekcja A dział 01	0	0	0	1	0	2	Rajcza
Sekcja A dział 01	1	0	0	0	3	1	Węgierska Górka
Suma	1	0	0	1	3	4	Partnerstwo

Podmioty nowo zarejestrowane wg sekcji A dział 02 Leśnictwo i pozyskiwanie drewna

Sekcja A dział 02	0	0	0	0	2	0	Ujsoły
Sekcja A dział 02	0	0	2	0	1	2	Rajcza
Sekcja A dział 02	0	1	2	0	0	1	Milówka
Sekcja A dział 02	0	3	1	2	3	1	Istebna
Sekcja A dział 02	0	0	0	0	1	0	Radziechowy Wieprz
Suma	0	4	5	2	7	4	Partnerstwo

Podmioty zarejestrowane w sekcji sekcji A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Sekcja A	2015	2016	2017	2018	2019	2020	Gmina
Sekcja A	12	12	12	12	12	11	Ujsoły
Sekcja A	7	6	8	9	10	13	Rajcza
Sekcja A	10	11	12	12	12	12	Milówka
Sekcja A	31	33	33	34	35	36	Istebna
Sekcja A	8	7	7	6	7	7	Radziechowy Wieprz
Sekcja A	8	8	8	8	11	12	Węgierska Górka
Suma	76	77	80	81	87	91	Partnerstwo

Podmioty zarejestrowane wg sekcji sekcji A dział 01 Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową.

Sekcja A dział 01	2	2	2	2	1	1	Ujsoły
Sekcja A dział 01	1	1	1	2	3	5	Rajcza
Sekcja A dział 01	4	4	4	4	4	4	Milówka
Sekcja A dział 01	4	4	4	3	3	3	Istebna
Sekcja A dział 01	4	4	4	3	3	3	Radziechowy Wieprz
Sekcja A dział 01	5	5	5	5	8	9	Węgierska Górka
Suma	20	20	20	19	22	25	Partnerstwo

Podmioty zarejestrowane wg sekcji A dział 02 Leśnictwo i pozyskiwanie drewna							
Sekcja A dział 02	10	10	10	10	11	10	Ujsoły
Sekcja A dział 02	6	5	7	7	7	8	Rajcza
Sekcja A dział 02	6	7	8	8	8	8	Milówka
Sekcja A dział 02	27	29	29	31	32	33	Istebna
Sekcja A dział 02	4	3	3	3	4	4	Radziechowy Wieprz
Sekcja A dział 02	3	3	3	3	3	3	Węgierska Górka
Suma	56	57	60	62	65	66	Partnerstwo

Osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej zarejestrowane w sekcji A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo							
Sekcja A	4	4	4	4	3	3	Ujsoły
Sekcja A	1	1	1	1	2	2	Rajcza
Sekcja A	4	4	4	4	4	4	Milówka
Sekcja A	6	6	6	5	5	5	Istebna
Sekcja A	3	3	3	2	2	2	Radziechowy Wieprz
Sekcja A	1	1	1	1	1	1	Węgierska Górka
Suma	19	19	19	17	17	17	Partnerstwo

2.3.2 Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej

2.3.2.1 Dostępność i jakość oferowanych miejsc pracy (strona popytowa)

Poniższa analiza oparta jest o dane dotyczące liczby ofert pracy składanych przez pracodawców, poziomu oferowanego wynagrodzenia, strukturę ofert pod względem wykształcenia, kwalifikacji, branży.

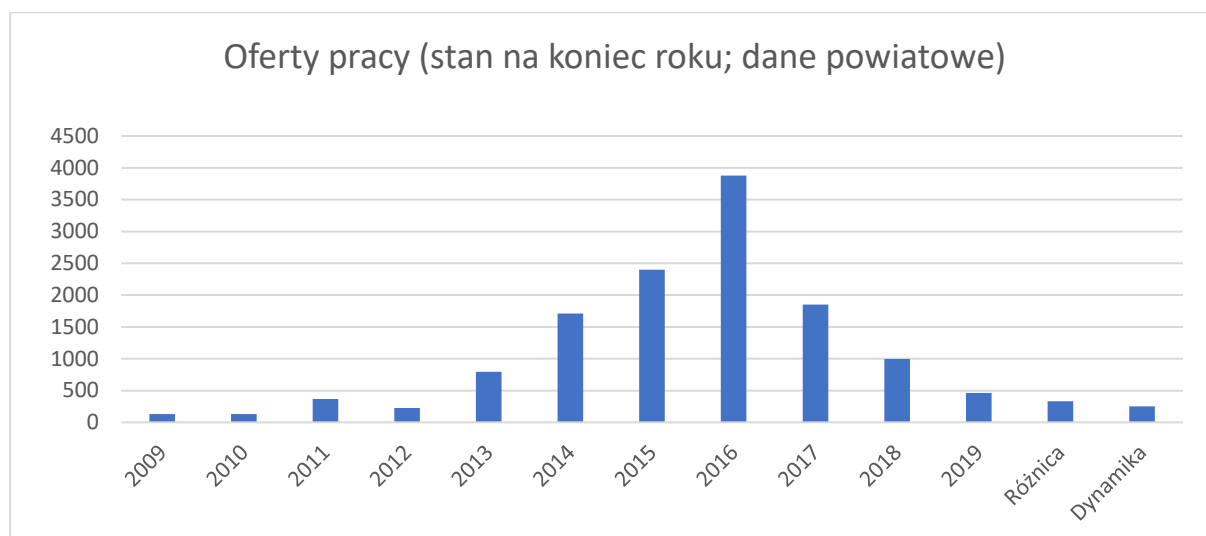
Wskaźnik „Oferty Pracy” zgłaszane przez pracodawców od 2009 roku do 2017 w bardzo szybkim tempie wzrastał. W roku 2009 pracodawcy zgłosili zapotrzebowanie do urzędu pracy na 132 pracowników, kilka lat później w roku 2016 wskaźnik ten wzrósł do 3878 wolnych miejsc pracy. W roku 2019 liczba ofert miejsc pracy zgłoszonych przez pracodawców spadła do 464. Poniższą statystykę może zakłócać obowiązek zgłaszania wolnego miejsca pracy, przed zatrudnieniem obcokrajowców. Jednakże statystyka ostatnich dwóch lat, może odzwierciedlać prawdziwą sytuację rynku pracy, który pod względem podaży wzrósł kilkukrotnie.

Tabela 65. Oferty pracy zgłaszane przez pracodawców do PUP, w poszczególnych latach.

Wskaźnik	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Różnica	Dynamika
Oferty pracy (stan na koniec roku; dane powiatowe)	132	131	365	228	795	1712	2398	3878	1850	994	464	332	251,52

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 73. Wykres dynamiki ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do PUP, w poszczególnych latach.

Źródło: Opracowanie ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

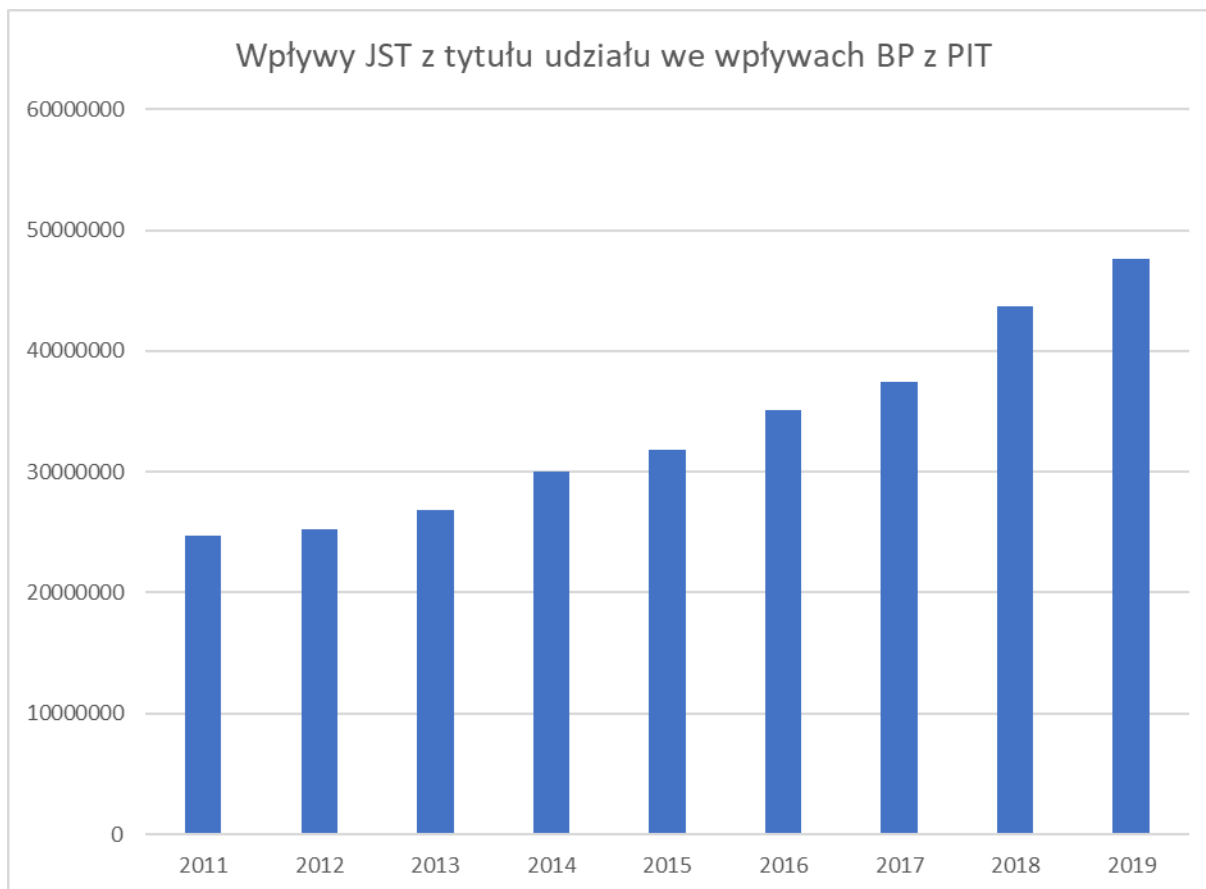
Polepszającą się sytuację na rynku pracy, zarówno w kontekście ilości miejsc pracy jak i wysokości dochodów, obrazuje wskaźnik „Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT”, który od 2011 sukcesywnie wzrasta. Wskaźnik jest pochodną dochodów osiąganych przeciętnie przez mieszkańca w okresie ostatnich trzech lat z różnych tytułów objętych obowiązkiem złożenia zeznania. Z uwagi na wysoki z reguły udział dochodów z tytułu stosunku pracy w łącznych dochodach mieszkańców ten wskaźnik pośrednio informuje o atrakcyjności rynku pracy. (tabela 68, Wykres 70)

Tabela 66. wykres 2.3.20 Wpływy JST z udziału we wpływach Budżetu Państwa z PIT.

Wskaźnik	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT	24685805	25268249	26809778	29982574	31835495	35157268	37443656	43674859	47658137

Źródło: Obliczenia własne na podstawie analizy.monitorrozwoju.pl

ryc. 74. Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT

Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Na Tle grupy porównawczej, przeciętne wynagrodzenie brutto na obszarze partnerstwa jest wyższe, jednakże od 2017 roku obserwujemy spadek różnicy w dochodach na tle grupy porównawczej. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto pośrednio wskazuje na atrakcyjność rynku pracy oraz na kwalifikacje zatrudnionych pracowników.

Tabela 67. wskaźnik syntetyczny przeciętnego wynagrodzenia brutto

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
wskaźnik syntetyczny przeciętnego wynagrodzenia brutto.	1,33	1,13	1,4	1,06	0,85

Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Ryc. 75. Dynamika wskaźnika syntetycznego przeciętnego wynagrodzenia brutto, w poszczególnych latach na obszarze partnerstwa.

Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Poniższa tabela przedstawia relacje popytowe i podażowe na rynku pracy w Powiecie Żywieckim, które w pośredni sposób opisuje sytuację na obszarze partnerstwa. Jako podażową stronę rynku pracy przyjęto liczbę osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy. Natomiast popyt na rynku pracy określono jako liczbę wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej.

Poniższy ranking generowany jest na podstawie rejestru osób bezrobotnych i rejestru ofert Powiatowego Urzędu Pracy. Celem konstrukcji rankingu jest zidentyfikowanie elementarnych grup zawodów charakteryzujących się deficytem, równowagą bądź nadwyżką na rynku pracy. Przedstawienie rankingów zawodów deficytowych, zrównoważonych oraz nadwyżkowych pozwoli dodatkowo na wskazanie kierunków i natężenia zmian zachodzących w strukturze zawodowej. Ranking został podzielony na kilka grup w zależności od sytuacji popytowej bądź podażowej miejsc pracy możemy rozróżnić trzy grupy:

- Zawody deficytowe

Zawody deficytowe to takie, na które istnieje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów deficytowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest wyższa niż liczba bezrobotnych, odsetek długotrwale bezrobotnych jest nieznaczny, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

- Zawody zrównoważone

Zawody zrównoważone to takie, na które na rynku pracy występuje zapotrzebowanie zbliżone do liczby bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów zrównoważonych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest zbliżona do liczby zarejestrowanych bezrobotnych, odsetek bezrobotnych długotrwale jest nieznaczny, a odpływ bezrobotnych przewyższa ich napływ w danym okresie sprawozdawczym.

- Zawody nadwyżkowe

Zawody nadwyżkowe to takie, na które istnieje na rynku pracy niższe zapotrzebowanie niż liczba bezrobotnych w danym zawodzie. Na potrzeby opracowania rankingu zawodów nadwyżkowych zdefiniowano je jako te, dla których liczba ofert pracy jest niższa niż liczba bezrobotnych, długotrwale bezrobocie jest relatywnie wysokie, a napływ bezrobotnych przewyższa ich odpływ w danym okresie sprawozdawczym.

Tabela 68. Wykaz zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie Żywieckim w 2018r.

zawód maksymalnie deficytowy	Urzędnicy do spraw podatków
	Tynkarze i pokrewni
	Programiści aplikacji
	Administratorzy systemów komputerowych
	Pracownicy obsługi technicznej biur, hoteli i innych obiektów
	Robotnicy wykonujący prace proste w hodowli zwierząt
Deficyt	Zawód deficytowy
	Technicy sieci internetowych
	Kierownicy do spraw produkcji przemysłowej
	Archiwiści i muzealnicy
	Projektanci wzornictwa przemysłowego i odzieży
	Monterzy maszyn i urządzeń mechanicznych
	Czyściciele pojazdów
	Robotnicy obróbki kamienia
Lektorzy języków obcych	

Równowaga	zawód zrównoważony	Kierowcy operatorzy wózków jezdniowych
		Operatorzy urządzeń do spalania odpadów, uzdatniania wody i pokrewni
		Spawacze i pokrewni
		Krawcy, kuśnierze, kapelusznicy i pokrewni
		Mechanicy maszyn i urządzeń rolniczych i przemysłowych
		Sekretarki (ogólne)
		Nauczyciele gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych (z wyjątkiem nauczycieli kształcenia zawodowego)
		Specjaliści do spraw zarządzania i organizacji
		Operatorzy innych maszyn i urządzeń przetwórczych gdzie indziej niesklasyfikowani
		Kucharze
		Piekarze, cukiernicy i pokrewni
		Zaopatrzeniowcy
		Pomoce i sprzętaczki biurowe, hotelowe i pokrewne
		Gospodarze budynków
		Robotnicy leśni i pokrewni
Elektrycy budowlani i pokrewni		
Pracownicy wsparcia rodziny, pomocy społecznej i pracy socjalnej		
Ślusarze i pokrewni		
Pracownicy administracyjni i sekretarze biura zarządu		
Specjaliści do spraw wychowania małego dziecka		
Masarze, robotnicy w przetwórstwie ryb i pokrewni		
Pracownicy biur informacji		
Nadwyżka	zawód nadwyżkowy	Operatorzy sprzętu do robót ziemnych i urządzeń pokrewnych

Nadwyżka	zawód maksymalnie nadwyżkowy	Średni personel do spraw statystyki i dziedzin pokrewnych
		Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej pracujący na własne potrzeby
		Rolnicy produkcji roślinnej i zwierzęcej
		Formierze odlewniczy i pokrewni
		Obuwnicy i pokrewni
		Wyprawiacze skór, garbarze i pokrewni
		Technicy leśnictwa
		Fotografowie
		Rolnicy upraw polowych
		Konstruktorzy i krojczowie odzieży
		Nauczyciele kształcenia zawodowego
		Technicy górnictwa, metalurgii i pokrewni
		Filozofowie, historycy i politolodzy
		Inżynierowie telekomunikacji
		Pracownicy obsługi biura gdzie indziej niesklasyfikowani
Technicy weterynarii		

Źródło: Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie żywieckim, Powiatowy Urząd Pracy 2018r.

2.3.2.2 Dostępność i jakość pracowników (strona podaźowa)

Dla ogólnego zobrazowania sytuacji demograficznej, kluczowej dla lokalnego rynku pracy niezbędna jest dokładna analiza. Mimo pozornie stabilnej sytuacji demograficznej na obszarze partnerstwa, należy zwrócić uwagę na pogarszający się wskaźnik Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców wieku produkcyjnym. Wskaźnik ten informuje nas o ilości osób wchodzących i schodzących z lokalnego rynku pracy w okresie najbliższych 15 lat. Informuje o zastępowalności pokoleń (deficycie rąk do pracy) - dostępności pracowników dla obsługi istniejących miejsc pracy w perspektywie 15-letniej. Na obszarze partnerstwa opisywany wskaźnik radykalnie się pogarsza co może sygnalizować potencjalny deficyt pracowników w nadchodzących latach. Kolejny wskaźnik „Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat na 1000 mieszkańców wieku produkcyjnym” potwierdza negatywną tendencję, sygnalizującą rosnącą przewagę osób wchodzących w wiek emerytalny do osób cechujących się

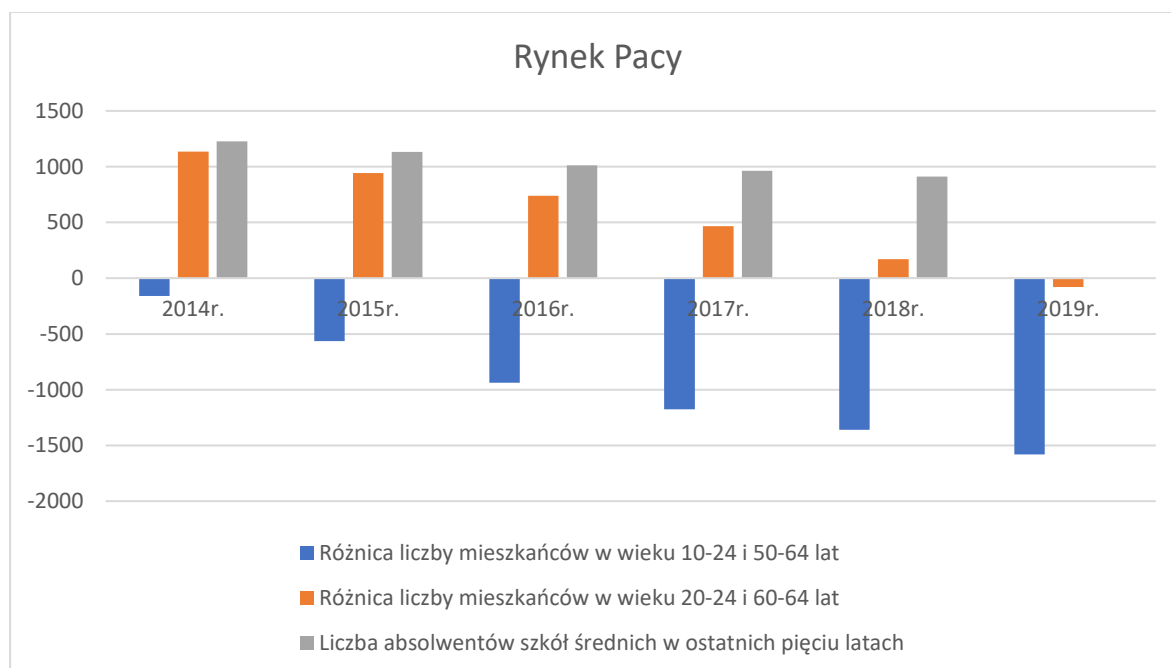
najwyższą mobilnością na rynku pracy. Liczba absolwentów szkół średnich w ostatnich pięciu latach w przeliczeniu na 1000 mieszkańców (w roku bazowym).Wskaźnik obrazuje ilu młodych ludzi z kwalifikacjami na poziomie szkoły średniej zwiększyło potencjał siły roboczej. Podsumowując ze względu na niekorzystną sytuację zastępowalności pracowników na rynku pracy wchodzących w wiek emerytalny, młodymi mieszkańcami, sytuacja na rynku pracy na obszarze partnerstwa w kontekście podaży pracowników może się pogorszyć.

Tabela 69. Demografia i rynek pracy

Wskaźnik	2014r.	2015r.	2016r.	2017r.	2018r.	2019r.
Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat	-161	-565	-938	-1175	-1361	-1582
Różnica liczby mieszkańców w wieku 20-24 i 60-64 lat	1135	943	740	466	171	-80
Liczba absolwentów szkół średnich w ostatnich pięciu latach	1228	1131	1012	962	912	

Źródło: analizy.monitorrozwoju.pl

Ryc. 76. Wykres graficzny wskaźników demograficznych rynku pracy na przestrzeni lat.

Źródło: analizy.monitorrozwoju.pl

Poniższy dane obrazują sytuację tzw. wskaźnika zastępowalności pokoleniowej, na tle grupy porównawczej. Od 2016 roku wskaźnik notuje wartość poniżej średniej

porównawczej, co może być związane z negatywnym trendem migracyjnym obszaru partnerstwa.

Tabela 70. : Różnica liczby mieszkańców na obszarze partnerstwa w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy 2019 na tle grupy porównawczej.

Rok	2015	2016	2017	2018	2019
Różnica liczby mieszkańców na obszarze partnerstwa w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy 2019 na tle grupy porównawczej	0,06	0	-0,02	-0,05	-0,13

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwaju.pl

Dane z poniższej tabeli potwierdzają stabilną sytuację na rynku pracy. Zarówno odsetek ludności mobilnej zawodowo jak i w wieku produkcyjnym wzrasta, bądź utrzymuje się na zadawalającym poziomie. Jednakże niepokojący jest spadek wskaźnika „Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród ludności ogółem” i wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem. Taka sytuacja może prognozować pogorszenie się tzw. Zastępowalności pokoleniowej na rynku pracy.

Tabela 71. Dane demograficzne dotyczące rynku pracy.

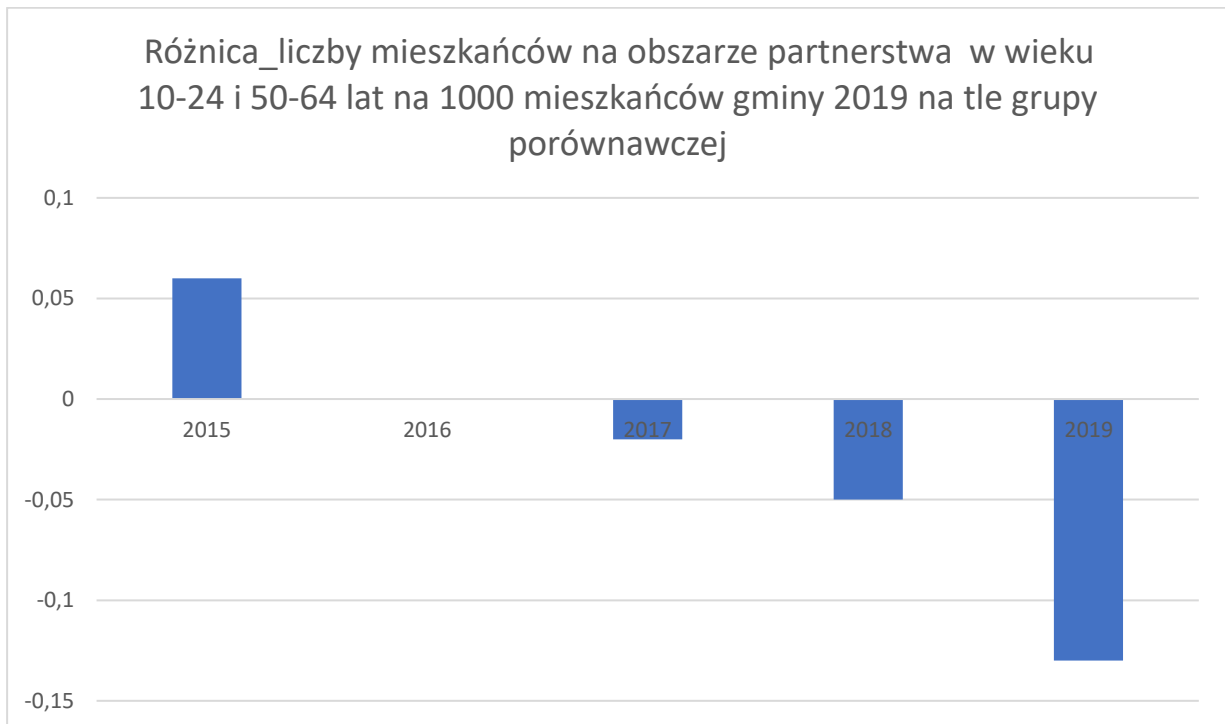
Wskaźnik	2009r	2010r	2011r	2012r	2013r	2014r	2015r	2016r	2017r	2018. r	2019r
Odsetek ludności mobilnej zawodowo (25-44 lat) wśród ludności ogółem	28,9	29,2	29,2	29,5	29,7	29,7	29,9	30,06	30,19	30,2	30
Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym wśród ludności ogółem	16,4	16,2	16,4	16,7	17	17,4	17,7	17,94	18,32	18,7	19
Odsetek ludności w wieku produkcyjnym wśród ludności ogółem	62	62,5	62,6	62,7	62,81	62,7	62,7	62,55	62,24	62	61,8

Wskaźnik	2009r	2010r	2011r	2012r	2013r	2014r	2015r	2016r	2017r	2018. r	2019r
Odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wśród ludności ogółem	21,6	21,3	21	20,6	20,19	19,9	19,7	19,51	19,44	19,3	19,2

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Negatywnie w ostatnich trzech latach wypada wskaźnik porównawczy tzw. Zastępowalności pokoleniowej. Od 2017 roku na tle grupy partnerstwa wynik gmin partnerstwa lokuje się poniżej średniej.

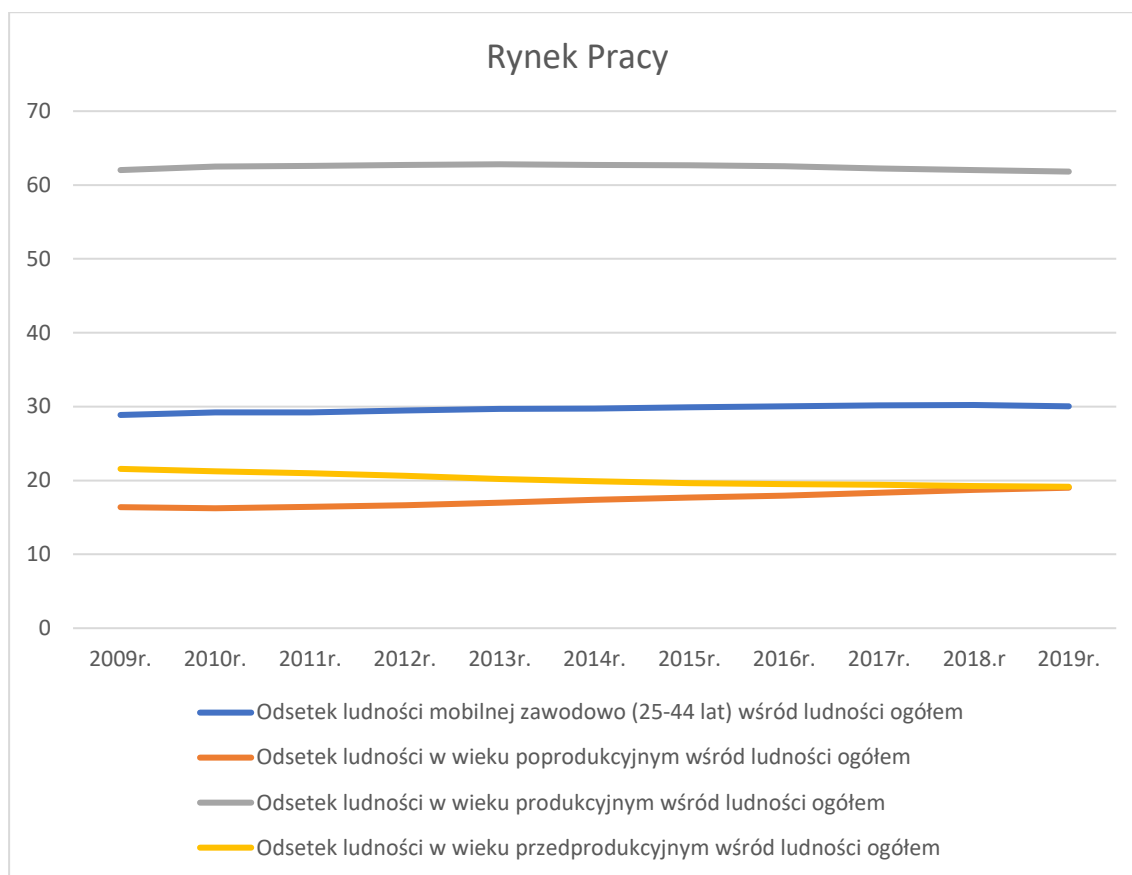
Ryc. 77. Relacje poszczególnych grup wiekowych.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tendencję w poszczególnych latach, wskaźników demograficznych, dotyczących rynku pracy przedstawia poniższy wykres (ryc. 74)

Ryc. 78. Wykres wskaźników demograficznych wpływających na rynek pracy

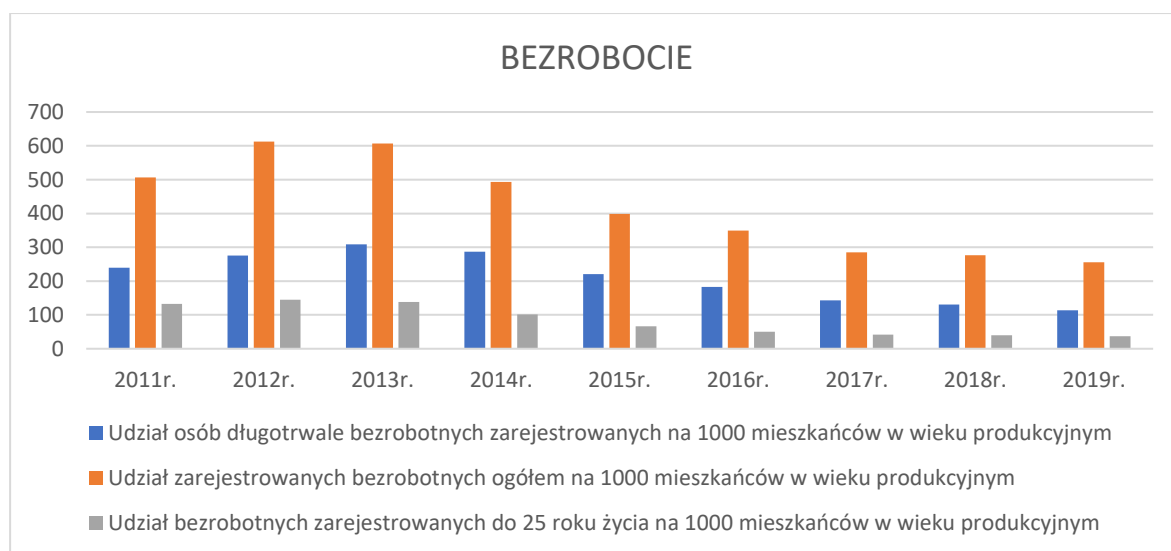
Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Sytuację popytową rynku pracy przedstawia poniższa tabela. Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja rynku pracy dla potencjalnych pracobiorców znacznie się poprawiła. Ważny wskaźnik „**Udział osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym**” znacznie się poprawił. Wskaźnik pozwala na pogłębienie analizy dzięki dodatkowej informacji o niedostosowaniu na lokalnym rynku pracy przez wskazanie udziału grupy osób, zarejestrowanych jako bezrobotne, które nie mogą znaleźć pracy przez okres powyżej 12 miesięcy, a także o sile absorpcji rynku pracy osób o niskich kwalifikacjach. Ilość takich bezrobotnych na obszarze partnerstwa zmniejszyła się 52%. Podobnie, o 44,7% poprawił się ogólny wskaźnik „**Udział osób bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym**”, który potwierdza dobrą tendencję na rynku pracy. Największy spadek (-71,94%) bezrobocia odnotowano w grupie młodych mieszkańców partnerstwa.

Tabela 72. Wskaźniki bezrobocia.

BEZROBOTNI										
Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	dynamika
Udział osób długotrwale bezrobotnych zarejestrowanych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	239,67	275,97	308,4	286,5	220,73	182,5	142,9	131,14	113,4	-52,68%
Udział zarejestrowanych bezrobotnych ogółem na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	506,66	612,55	606,7	493,2	398,16	349,2	285,1	276,55	255,2	-44,70%
Udział bezrobotnych zarejestrowanych do 25 roku życia na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	132,76	144,9	138,3	101,2	65,93	50,26	41,52	40,13	37,25	-71,94%

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Niestety mimo pozytywnych danych makroekonomicznych dotyczących poziomu bezrobocia czy też wysokości zarobków, ankietowani mieszkańcy partnerstwa sygnalizują, że zarówno oferty pracy jak i ich wysokość stanowią słabą stronę, deficyty gminy, w której mieszkają. Taka ocena jest konsekwencją faktu, że duża część mieszkańców badanego obszaru, pracuje poza obszarem partnerstwa.

Tabela 73. Badania liderów, rynek pracy.

Badania Liderzy				
Które z niżej wymienionych czynników Pana/i zdaniem są silną stroną (atutem), a które słabą stroną (deficytem) Waszej gminy?	Jest silną stroną - atutem gminy	Jest słabą stroną - deficytem gminy	Trudno powiedzieć	liczba respondentów
Oferty pracy, rynek pracy	11,11	72,22	11,11	17
Wysokość zarobków i płac	0	61,11	33,33	17

Źródło: Anonimowe badania liderów przeprowadzone przez ZMP

Tabela 74. Badania mieszkańców, rynek pracy.

Badania Mieszkańcy				
Co jest silną stroną (atutem), a co słaba stroną (deficytem) Pana/i gminy?	Jest silną stroną - atutem gminy	Jest słabą stroną - deficytem gminy	Trudno powiedzieć	liczba respondentów
Oferty pracy, rynek pracy	5,5	75,75	18,75	400
Wysokość zarobków i płac	3	72,75	24,25	400

Źródło: Anonimowe badania mieszkańców, przeprowadzone przez ZMP

Tabela 75. Badania młodzieży, rynek pracy.

Badania Młodzieży				
-------------------	--	--	--	--

Co zachęca Ciebie do mieszkania (teraz i w przyszłości) w Twojej gminie/miejscowości, a co do jej opuszczenia?	zachęca do mieszkania	zachęca do opuszczenia	nie ma to dla mnie większego znaczenia	liczba respondentów
Oferty pracy, rynek pracy	16,22	65,36	18,67	408
Wysokość zarobków i płac	11,55	73,22	15,48	408

Źródło: Anonimowe badania młodzieży, przeprowadzone przez ZMP

Badania określiły sytuację zawodową mieszkańców w kontekście branży i profilu aktywności zawodowej. 23% ankietowanych zadeklarowało pracę w sektorze publicznym, 18,75% wskazało dużą firmę powyżej 250 osób jako swoje miejsce pracy. 14,5% ankietowanych zadeklarowało, że prowadzi własną firmę.

Tabela 76. Badania mieszkańców dotyczące aktywności zawodowej.

Proszę wskazać Pana/i sytuację zawodową:		
Odpowiedzi	Liczba respondentów	%
Prowadzę własną firmę	58	14,5
Prowadzę/my rodzinne gospodarstwo rolne	6	1,5
Jestem najemnym pracownikiem w gospodarstwie rolnym	3	0,75
Jestem pracownikiem sektora publicznego (administracja, służby mundurowe, oświata, kultura, pomoc społeczna, itp.)	95	23,75
Jestem pracownikiem (praca na etat) w małej (mikro-)firmie, do 9 pracowników	30	7,5
Jestem pracownikiem (praca na etat) w małej firmie, 10 do 49 pracowników	37	9,25
Jestem pracownikiem (praca na etat) w średniej firmie, 50 do 250 pracowników	47	11,75
Jestem pracownikiem (praca na etat) w dużej firmie, powyżej 250 pracowników	75	18,75
Pracuję bez etatu (wolny zawód, freelancer, umowa zlecenie/dzielo)	11	2,75
Prowadzę gospodarstwo domowe	19	4,75
Jestem uczniem, studentem	35	8,75

Proszę wskazać Pana/i sytuację zawodową:		
Pracuje dorywczo	17	4,25
Jestem bezrobotny/a	15	3,75
Jestem rencist(k)ą	11	2,75
Jestem emerytką/em	21	5,25
Liczba / procent respondentów którzy odpowiedzieli na to pytanie: 400 / 100,00%		

Źródło: Badania mieszkańców przeprowadzone przez ZMP

Ciekawe wnioski w dotyczące oczekiwań młodzieży w kontekście rynku pracy przynoszą nam badania ankietowe przeprowadzone wśród uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych. Powyżej 60 % respondentów oceniła że praca w zagranicznej firmie jest dla nich atrakcyjna. 58 % młodzieży deklaruje zainteresowanie własną działalnością gospodarczą. Wysoki jest także odsetek ankietowanych (54%) oceniających pracę w firmie rodzinnej jako atrakcyjną. Najmniej popularną aktywnością zawodową dla młodych mieszkańców partnerstwa jest praca w gospodarstwie rolnym, prowadzenie domu, praca w instytucji publicznej, praca w dużej firmie(powyżej 250 pracowników. Badania pokazują , że absolwenci ostatnich klas szkół średnich mają już sprecyzowane plany zawodowe.

Tabela 77. Badania młodzieży dotyczące rynku pracy

Jak oceniasz atrakcyjność poniższych miejsc pracy	bardzo atrakcyjne	atrakcyjne	mało atrakcyjne	zupełnie nieatrakcyjne	Liczba R.
Własna działalność gospodarcza (pozarolnicza)	178 28,12%	192 30,33%	122 19,27%	51 8,06%	543 85,78%
Praca w firmie rodzinnej (poza rolnictwem)	120 18,96%	221 34,91%	145 22,91%	57 9,00%	543 85,78%

Jak oceniasz atrakcyjność poniższych miejsc pracy	bardzo atrakcyjne	atrakcyjne	mało atrakcyjne	zupełnie nieatrakcyjne	Liczba R.
Praca w małej lub średniej firmie lokalnej	72 11,37%	269 42,50%	158 24,96%	44 6,95%	543 85,78%
Praca w dużej firmie (powyżej 250 pracowników)	88 13,90%	215 33,97%	176 27,80%	64 10,11%	543 85,78%
Praca w rodzinnym gospodarstwie rolnym	44 6,95%	105 16,59%	165 26,07%	229 36,18%	543 85,78%
Praca w zagranicznej firmie	206 32,54%	199 31,44%	94 14,85%	44 6,95%	543 85,78%
Praca w instytucji publicznej, w urzędzie	62 9,79%	164 25,91%	187 29,54%	130 20,54%	543 85,78%
Prowadzenie własnego gospodarstwa rolnego	40 6,32%	99 15,64%	144 22,75%	260 41,07%	543 85,78%
Prowadzenie domu - gospodarstwa domowego	41 6,48%	113 17,85%	184 29,07%	205 32,39%	543 85,78%
Telepraca, praca zdalna, wolny zawód (freelancer –	111 17,54%	143 22,59%	162 25,59%	127 20,06%	543 85,78%

Jak oceniasz atrakcyjność poniższych miejsc pracy	bardzo atrakcyjne	atrakcyjne	mało atrakcyjne	zupełnie nieatrakcyjne	Liczba R.
praca bez etatu)					

Źródło: Badania młodzieży przeprowadzone przez ZMP.

Badania mieszkańców potwierdzą, deficyt rynku pracy polegający na potrzebie poszukiwania atrakcyjnej aktywności zawodowej poza obszarem partnerstwa 45 % ankietowanych zadeklarowało miejsce pracy poza obszarem partnerstwa (tabela 80). Wyniki Narodowego Spisu Powszechnego, także potwierdzają wyjazdowy charakter aktywności zawodowej mieszkańców Partnerstwa. Co prawda badania miały miejsce dziewięć lat temu i jak pokazują badania mieszkańców sytuacja uległa poprawie, ale wnioski ze Spisu Powszechnego dotyczące kierunków wyjazdów mieszkańców do pracy mogą nadal być aktualne. Badania Narodowego Spisu Powszechnego Zawierają wyniki w zakresie dojazdów do pracy opracowane na podstawie źródeł administracyjnych. Dojeżdżający do pracy to pracownicy najemni (zatrudnieni), których miejsce pracy znajduje się poza granicami administracyjnymi ich gminy zamieszkania. Udostępnione wyniki badania uwzględniają wyłącznie przepływy powyżej 9 osób. Dane zawarte w macierzy pozwalają na korelację miejsca zamieszkania z miejscem pracy na poziomie gminy. (tabela 80, 81)

Tabela 78. Miejsce pracy mieszkańców obszaru Partnerstwa.

Praca zawodowa – gdzie pracuję	W gminie, w której mieszkam	W innej gminie na obszarze partnerstwa	W stolicy województwa	Poza obszarem partnerstwa	Liczba respondentów
	28,75%	12,50%	5,75%	39,75%	400

Źródło: Badania mieszkańców przeprowadzone przez ZMP

Tabela 79 Wykaz miejscowości spoza obszaru partnerstwa, w których mieszkańcy podejmują pracę zawodową.

Gmina zamieszkania	Gmina pracy	Liczba osób
Radziechowy-Wieprz	Żywiec	1195
Węgierska Górka	Żywiec	834
Milówka	Żywiec	466
Radziechowy-Wieprz	Bielsko-Biała	348
Węgierska Górka	Bielsko-Biała	346
Rajcza	Żywiec	273
Istebna	Wisła	251
Istebna	Ustroń	225
Milówka	Bielsko-Biała	214
Rajcza	Katowice	199
Rajcza	Bielsko-Biała	186
Węgierska Górka	Katowice	172
Milówka	Katowice	167
Istebna	Skoczów - miasto	144
Radziechowy-Wieprz	Katowice	143
Ujsoły	Żywiec	122
Węgierska Górka	Łodygowice	109
Radziechowy-Wieprz	Jeleśnia	87
Istebna	Cieszyn	81
Istebna	Jastrzębie-Zdrój	74
Ujsoły	Bielsko-Biała	54
Węgierska Górka	Jeleśnia	52
Radziechowy-Wieprz	Łodygowice	50
Milówka	Sosnowiec	47
Radziechowy-Wieprz	Jastrzębie-Zdrój	44
Istebna	Katowice	41

Gmina zamieszkania	Gmina pracy	Liczba osób
Rajcza	Sosnowiec	36
Węgierska Górka	Jastrzębie-Zdrój	35
Milówka	Jastrzębie-Zdrój	34
Milówka	Łodygowice	28
Milówka	Ustroń	27
Radziechowy-Wieprz	Gliwice	27
Milówka	Mysłowice	26
Radziechowy-Wieprz	Wilkowice	26
Ujsoły	Katowice	26
Milówka	Czechowice-Dziedzice - miasto	25
Radziechowy-Wieprz	Lipowa	25
Węgierska Górka	Gliwice	23
Istebna	Bielsko-Biała	22
Węgierska Górka	Wilkowice	22
Milówka	Jeleśnia	21
Radziechowy-Wieprz	Czechowice-Dziedzice - miasto	20
Radziechowy-Wieprz	Buczkowice	18
Rajcza	Jastrzębie-Zdrój	18
Węgierska Górka	Sosnowiec	18
Milówka	Gilowice	17
Węgierska Górka	Buczkowice	16
Radziechowy-Wieprz	Czernichów	15
Radziechowy-Wieprz	Świnna	15
Rajcza	Łodygowice	15
Istebna	Skoczów - obszar wiejski	14
Istebna	Żory	14
Węgierska Górka	Czechowice-Dziedzice - miasto	14
Milówka	Skoczów - miasto	13

Gmina zamieszkania	Gmina pracy	Liczba osób
Rajcza	Gliwice	12
Węgierska Górka	Świnna	12
Milówka	Jasienica	11
Milówka	Gliwice	10
Radziechowy-Wieprz	Sosnowiec	10
Rajcza	Jeleśnia	10
Ujsoły	Czechowice-Dziedzice - miasto	10
	Suma	6609

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011.

Tabela 80. Liczba mieszkańców pracujących na obszarze partnerstwa poza gminą zamieszkania.

Liczba mieszkańców pracujących na obszarze partnerstwa poza gminą zamieszkania.			
Gmina zamieszkania	Gmina pracy	Obszar Partnerstwa	Liczba osób
Milówka	Węgierska Górka	Obszar Partnerstwa	204
Radziechowy-Wieprz	Węgierska Górka	Obszar Partnerstwa	185
Ujsoły	Rajcza	Obszar Partnerstwa	155
Milówka	Rajcza	Obszar Partnerstwa	74
Węgierska Górka	Milówka	Obszar Partnerstwa	65
Rajcza	Węgierska Górka	Obszar Partnerstwa	64
Węgierska Górka	Radziechowy-Wieprz	Obszar Partnerstwa	49
Rajcza	Milówka	Obszar Partnerstwa	45

Liczba mieszkańców pracujących na obszarze partnerstwa poza gminą zamieszkania.			
Rajcza	Ujsoły	Obszar Partnerstwa	36
Węgierska Górka	Rajcza	Obszar Partnerstwa	32
Ujsoły	Węgierska Górka	Obszar Partnerstwa	17
Milówka	Radziechowy-Wieprz	Obszar Partnerstwa	13
Radziechowy-Wieprz	Milówka	Obszar Partnerstwa	13
Milówka	Ujsoły	Obszar Partnerstwa	12
Węgierska Górka	Ujsoły	Obszar Partnerstwa	12
Milówka	Istebna	Obszar Partnerstwa	11
Radziechowy-Wieprz	Rajcza	Obszar Partnerstwa	11
Ujsoły	Milówka	Obszar Partnerstwa	11
Suma			1009

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011.

2.3.3 Zdolność finansowania rozwoju obszaru Partnerstwa

Zdolność finansowania rozwoju obszaru Partnerstwa jednostek samorządu terytorialnego z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, tj. Gminy Rajczy oraz Gminy Ujsoły oraz samorządów powiązanych funkcjonalnie z ww. jednostkami , tj. Gminy

Istebna, Gminy Milówka, Gminy Węgierska Górka oraz Gminy Radziechowy Wieprz.

Diagnoza obszaru Partnerstwa w aspekcie "Stanu finansów lokalnych (zdolności finansowania rozwoju)" odzwierciedla wpływ różnych czynników zewnętrznych oraz wewnętrznych, w tym prowadzonej polityki finansowej na jego możliwości rozwojowe. Z tego punktu widzenia omówione zostaną w szczególności wielkości budżetowe, które warunkują stabilność finansową i stanowią główne determinanty dla posiadanych możliwości finansowych w zakresie planowanych działań rozwojowych Partnerstwa.

Mając na uwadze cel prowadzonej analizy zidentyfikowane zostały kluczowe czynniki wpływające na poziom możliwości finansowych:

poziom nadwyżki operacyjnej,

poziom oraz struktura dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów budżetu,

obciążenie spłatą i obsługą zadłużenia,

absorpcja środków zewnętrznych.

Poziom nadwyżki operacyjnej wyznacza potencjalny ogólny poziom finansowania wydatków rozwojowych. Ponadto wysokości nadwyżek operacyjnych w budżetach członków Partnerstwa, pomniejszone o przypadające na dany rok spłaty zadłużenia, pozwalają na planowanie nowych działań rozwojowych. Tym samym tak rozumiana nadwyżka operacyjna uwzględnia konsekwencje dotychczasowego zaangażowania finansowego poszczególnych członków Partnerstwa. Potencjał rozwojowy Partnerstwa w ujęciu finansowym zależy od tego, czy poszczególne JST stabilnie generują nadwyżkę operacyjną i czy ta nadwyżka będzie występowała również w kolejnych latach. W praktyce oznacza to konieczność przeanalizowania źródeł dochodów bieżących, zwłaszcza podatkowych jak również poziomu wydatków bieżących.

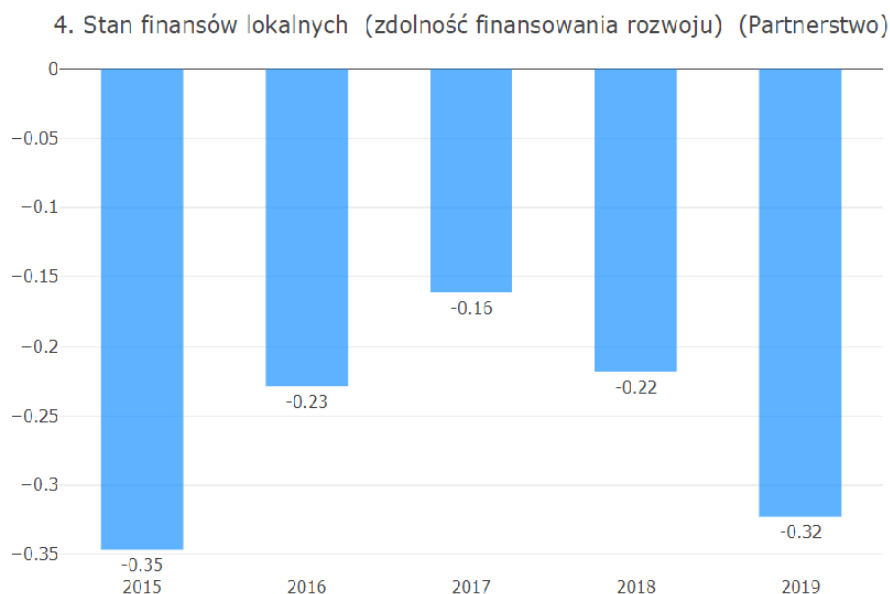
Zakres czasowy analizy będzie obejmował lata 2015- 2019.

Kształtowanie się sytuacji w całym obszarze "Stanu finansów lokalnych" prezentuje wskaźnik syntetyczny, który stanowi średnią wskaźników syntetycznych gmin będących członkami Partnerstwa w relacji do innych JST z tej samej grupy porównawczej. Umieszczenie na wykresie w jednej z czterech części wskazuje na sytuację członków Partnerstwa względem przyjętej grupy porównawczej.

Na wartość wskaźnika syntetycznego w obszarze „Stan finansów lokalnych” mają wpływ relacje odnoszące się do udziału dochodów własnych w dochodach ogółem, udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Ponadto na poziom wskaźnika syntetycznego mają wpływ wskaźniki prezentowane w przeliczeniu na 1 mieszkańca, które dotyczą wysokości nadwyżki operacyjnej, kwoty zadłużenia pozostającego do spłaty, a także kwoty wydatków majątkowych na projekty współfinansowane ze środków UE. Wzrost wskaźnika syntetycznego dla obszaru

będzie oznaczać poprawę sytuacji finansów lokalnych analizowanych z punktu widzenia możliwości finansowania rozwoju.

ryc. 79. Wskaźnik syntetyczny Partnerstwa w latach 2015-2019, na tle grup porównawczych .

■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: partnerstwa.monitorrozwaju.pl

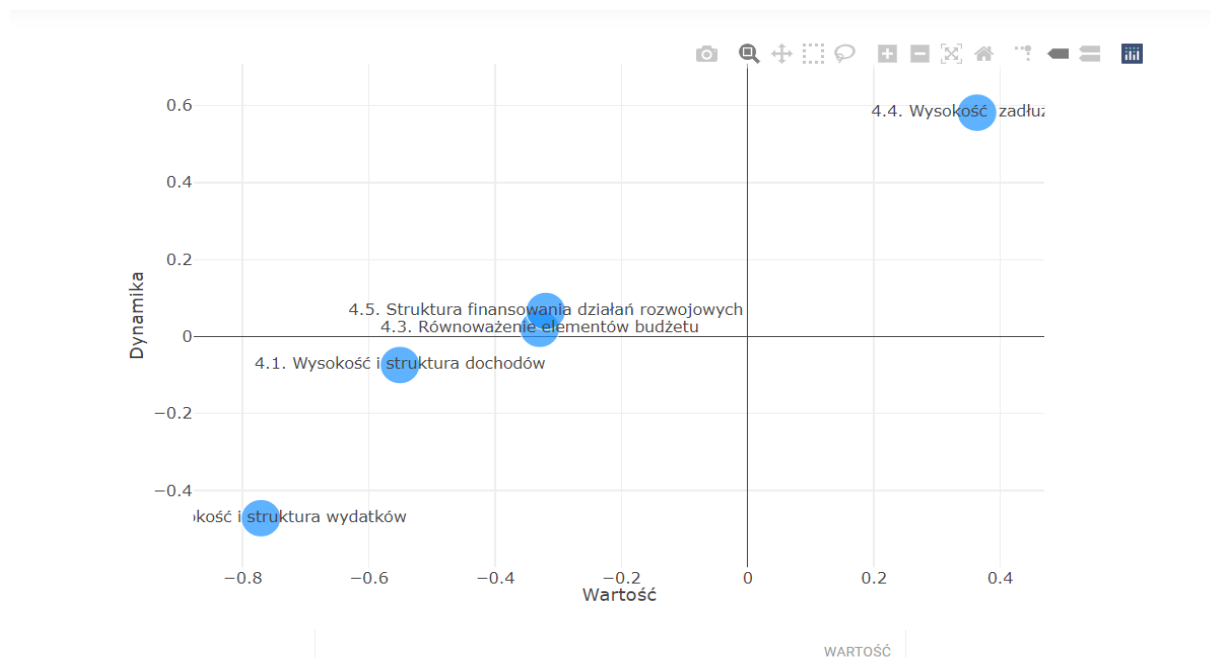
Analizując wskaźnik syntetyczny ogólny dla partnerstwa można zauważyć, że sytuacja partnerstwa w kontekście finansowania rozwoju jest poniżej grup porównawczych. Może to świadczyć o złej sytuacji budżetowej i ekonomicznej gmin obszaru partnerstwa. Od roku 2016 sytuacja zaczęła się nieznacznie poprawiać, jednakże już rok 2018 i 2019 zanotowano trend spadkowy. Dalsza część analizy będzie ukierunkowana przede wszystkim na:

- możliwość generowania nadwyżek operacyjnych,
- zdolność do spłaty i obsługi zadłużenia,
- analizę obszaru ze względu na rodzaj realizowanego projektu w szczególności dla działań infrastrukturalnych,
- analizę ryzyka braku możliwości sfinansowania projektu przez poszczególnych partnerów.

2.3.3.1 Charakterystyka podobszarów objętych analizą obszaru „Stan finansów lokalnych”.

Charakteryzując podobszary widzimy, że wartość wskaźnika dla podobszaru „Wysokość i struktura wydatków” jest ujemna (-0,77). Ten fakt pogarsza także ujemna dynamika czyli sytuacja uległa pogorszeniu w stosunku do 2017 roku. Ponadto wartość wskaźnika jest niższa względem 2018 roku. Podobną sytuację można dostrzec przy wskaźniku dla podobszaru „Równoważenie elementów budżetu”, który notuje ujemną wartość (-0,33) przy dodatniej dynamice, co może wskazywać na odwrócenie trendu. Najlepiej wypada obszar 4.4 „Wysokość zadłużenia” (zarówno wartość jak i dynamika są dodatnie (0,36)).

ryc. 80. Rozkład wartości dla podobszarów stanu finansów lokalnych, na tle grup porównawczych.

Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Tabela 81. Rozkład wartości dla podobszarów stanu finansów lokalnych, na tle grup porównawczych.

NAZWA	WARTOŚĆ	DYNAMIKA
4.1. Wysokość i struktura dochodów	-0,55	-0,07
4.2. Wysokość i struktura wydatków	-0,77	-0,47

4.3. Równoważenie elementów budżetu	-0,33	0,02
4.4. Wysokość zadłużenia	0,36	0,58
4.5. Struktura finansowania działań rozwojowych	-0,32	0,07

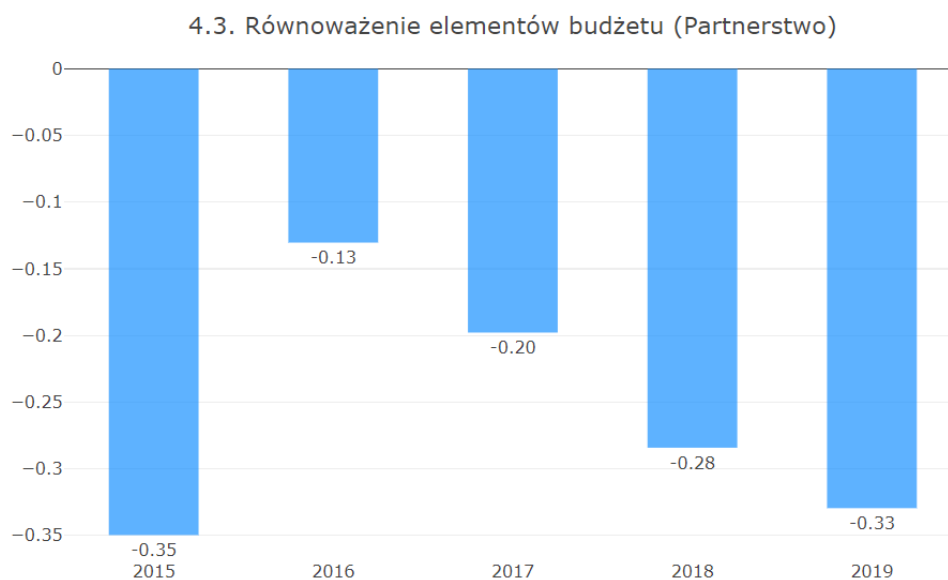
Źródło: partnerstwa.monitorrozwoju.pl

2.3.3.2 Podobszar „Zrównoważenie elementów budżetu”

Z punktu widzenia zdolności do finansowania rozwoju lokalnego istotne jest kształtowanie się poziomu nadwyżki operacyjnej (różnicy między dochodami bieżącymi a wydatkami bieżącymi). Z jednej strony jest to wymóg ustawowy, a z drugiej jedna z determinant do zwiększania zdolności spłaty i obsługi zadłużenia. Zatem uzyskana nadwyżka operacyjna może zostać przeznaczona na spłatę długu i/lub finansowanie zadań majątkowych w zależności od potrzeb gminy. Pożądany jest zatem wzrost poziomu nadwyżki operacyjnej zarówno brutto (tj. różnicy między dochodami bieżącymi i wydatkami bieżącymi) jak i nadwyżki operacyjnej netto (pomniejszonej o spłaty zadłużenia). Wartość wyniku operacyjnego netto informuje bowiem o wysokości środków finansowych, które mogą zostać przeznaczone na wydatki majątkowe. Jest to szczególnie istotne dla oceny zdolności do finansowania nowych inwestycji przez poszczególnych członków Partnerstwa).

Analizując poniższy podobszar w Partnerstwie widzimy, że sytuacja w nim ulegała zmianom w poszczególnych latach. W 2016 roku była najlepsza, potem w latach 2017, 2018 i 2019 pogarszała się. Jednakże we wszystkich analizowanych latach wskaźnik „Równoważenie elementów budżetu” notował się poniżej średniej grup porównawczych. Na taki obraz sytuacji w podobszarze mają wpływ wszystkie gminy partnerstwa, w tym te mające najwyższą zdolność finansową do rozwoju.

ryc. 81. Rozkład wartości dla podobszaru Równoważenie elementów budżetu.

■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

W poniższej tabeli przedstawiono wykaz gmin obszaru Partnerstwa wg. zdolności finansowej do rozwoju.

Tabela 82. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących.

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	Średnia
Istebna	13,62	9,77	10,11	9,99	10,84	11,28
Milówka	10,75	8,01	8,5	7,62	8,83	8,38
Radziechowy-Wieprz	9,3	9,32	10,66	9,41	6,99	8,3
Rajcza	10,15	7,89	6,44	6,56	8,08	6,64
Ujsoty	7,86	8,88	6,23	10,27	6,11	7,78
Węgierska Górka	11,01	10,63	8,45	10,35	11,5	9,85

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Warto zauważyć, że stabilny wysoki poziom nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących jest utrzymywany w szczególności przez Istebną, następnie Węgierską Górkę, Milówkę i Rajczę. Malejące wartości wskaźnika można zaobserwować w Gminie Ujsoty.

Dla gmin, w których powyższy wskaźnik wykazuje tendencje malejące może być to sygnałem, kurczenia się zdolności do generowania puli własnych środków (bieżących) na spłatę długu i inwestycje. To z kolei może przyczynić się do konieczności finansowania kolejnych inwestycji i spłaty długu z kredytów. Z tego względu w dalszej części dokonano analizy wartości dotyczącej nadwyżki operacyjnej netto (tj. pomniejszonej o spłatę długu).

W dalszej kolejności przeanalizowano wskaźnik relacji kwoty nadwyżki operacyjnej pomniejszonej o spłatę długu do dochodów bieżących, w celu sprawdzenia jaki wynik operacyjny netto w relacji do dochodów bieżących wykazują poszczególne gminy.

Z przeprowadzonej analizy wynika, że we wszystkich gminach w 2019r. nadwyżka operacyjna wystarczyła na spłatę długu i inwestycje. Dodatkowo wartości wskaźnika we wszystkich gminach Partnerstwa informują o tym, że potencjalne zapotrzebowanie na środki kredytowe było niższe, gdyż były w stanie wygospodarować z nadwyżki operacyjnej środki na inwestycje. Reasumując, w 2019 roku wszyscy członkowie Partnerstwa posiadali środki własne (bieżące), które mogły zostać przeznaczone na finansowanie inwestycji. Należy jednak zauważyć, że na przestrzeni analizowanych lat wskaźnik kształtujący się w okolicach lub poniżej 1% jest sygnałem do sformułowania wniosku o praktycznie braku środków własnych (bieżących) na finansowanie inwestycji. W takich sytuacjach przyczyną może być np. zwiększone obciążenie bieżącego budżetu spłatą długu lub niski poziom nadwyżki operacyjnej. W takich JST zaleca się m.in. analizy rozkładu przyszłych spłat długu i utrzymywanie zrównoważonego poziomu spłaty długu w latach objętych WPF.

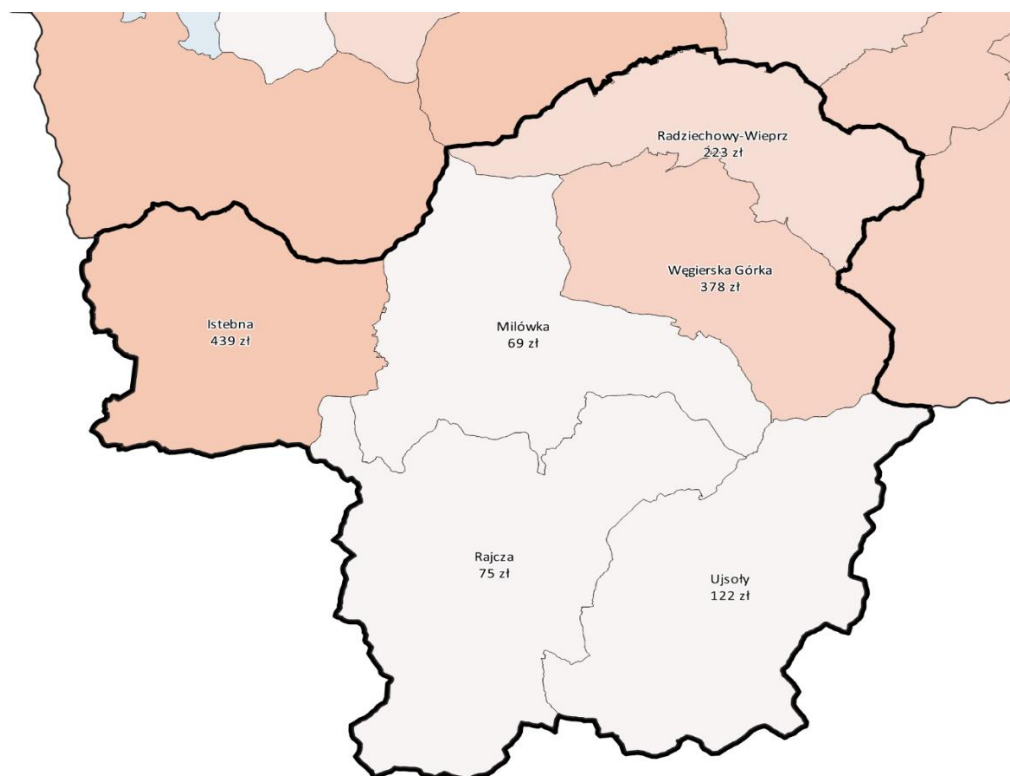
Tabela 83. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO pomniejszonej o spłaty długu do dochodów bieżących [w %]

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	7,22	6,52	7,32	5,15	8,52
Milówka	10,22	7,73	5,16	4,8	1,48
Radziechowy-Wieprz	4,19	6,29	6,13	6,82	5,16
Rajcza	6,03	3,62	2,78	-1,97	1,53
Ujsoły	-3,15	5,59	4,27	6,8	2,76
Węgierska Górka	5,57	6,03	4,14	6,83	8,27

Źródło: opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

Na poniższej mapie przedstawiono kwotę nadwyżki operacyjnej pomniejszoną o spłatę długu przypadającą na 1 mieszkańca. Wskaźnik informuje o tym, jaka część dochodów bieżących pozostaje w dyspozycji JST po spłacie długu oraz zrealizowaniu wydatków bieżących. Im wyższa jest wartość tego wskaźnika, tym więcej środków może być przeznaczona na wydatki majątkowe. Ujemna wartość wskaźnika może wskazywać na potencjalną utratę zdolności do finansowania spłaty aktualnego zadłużenia i można ją interpretować jako kwotę pieniędzy w przeliczeniu na mieszkańca niezbędną do uzupełnienia niedoboru środków na spłatę długu. W przypadku Partnerstwa nie zachodzi taka konieczność, gdyż wszystkie gminy posiadają dodatnie wartości tego wskaźnika. Są one bardzo zróżnicowane od 69 zł (w gminie Milówka) do 439 zł (w gminie Istebna) .

ryc. 82. Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłaty długu na 1 mieszkańca.

Źródło: Opracowanie własne ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

W dalszej kolejności niniejszej analizy pogłębiono ją przedstawiając wartość nominalną wyniku operacyjnego netto (nadwyżka operacyjna pomniejszona o spłatę długu).

Tabela 84. Wartość nominalna Wyniku Operacyjnego Netto poszczególnych gmin

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	2724030	3161901	4007793	2963163	5336051
Milówka	3070513	2787441	2074876	2027373	694423,1
Radziechowy-Wieprz	1495639	2756898	3006379	3497859	2909394
Rajcza	1715241	1253975	1042089	-777507	660420,6
Ujsoły	-458585	930792,4	761931,7	1233216	538825,5
Węgierska Górka	2354536	3213104	2344315	4227864	5691877

Źródło: Opracowanie ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Widzimy, że w 2019 roku wszystkie gminy obszaru Partnerstwa po wykonaniu wydatków bieżących oraz po spłacie zadłużenia posiadały środki na inwestycje. Sytuację należy ocenić pozytywnie, zwracając uwagę jednocześnie na gminy, które posiadały najniższą wartość. I tak np. Istebna miała ponad 5 mln zł.; Węgierska Górka 5,6 mln zł.; Radziechowy Wieprz prawie 3 mln zł. W Milówce na inwestycje pozostało 0,69 mln zł i ważne jest to, że w 2019 wskaźnik we wszystkich gminach miał wartość dodatnią. Co pozytywnie rokuje na przyszłość i wskazuje na potencjalną możliwość absorpcji środków zewnętrznych przez gminy Partnerstwa

WNIOSKI

Im wyższa wartość dodatniego wyniku operacyjnego netto, tym większe możliwości do finansowania wydatków majątkowych środkami własnymi (dochodami), bez konieczności pozyskiwania kredytów, pożyczek lub emisji obligacji. Ujemny wynik operacyjny netto oznacza, że badana JST nie posiada wystarczających środków własnych (dochodów) na spłatę zadłużenia. Wszystkie gminy w Partnerstwie posiadają dodatni wynik operacyjny netto w 2019 r.

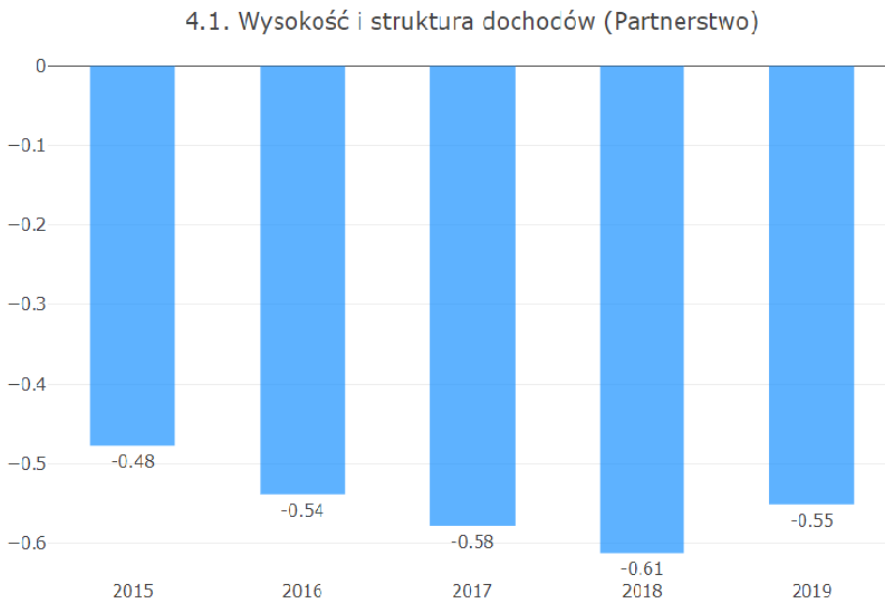
2.3.3.3 Struktura finansowania działań rozwojowych obszaru Partnerstwa.

Podobszar “Wysokość i struktura dochodów, w tym poziom dochodów własnych” Wskaźnik porównawczy dochodów własnych całego partnerstwa na tle grup porównawczych wykazuje tendencje ujemną w całym okresie sprawozdawczym z nieco lepszym wynikiem w roku 2019. Co oznacza, że sytuacja finansowa związana z wysokością i strukturą dochodów diagnozowanych gmin jest gorsza na tle gmin z grupy porównawczych. Jednakże uwzględniając górski charakter obszaru a także

potencjalnie niski wskaźnik zaludnienia, można wnioskować, że przy utrzymującym się wzrostowym trendzie wskaźnika, a także przy utrzymującym się wzroście dochodów sytuacja nie jest niepokojąca.

ryc. 83. Wysokość i struktura dochodów Partnerstwa.

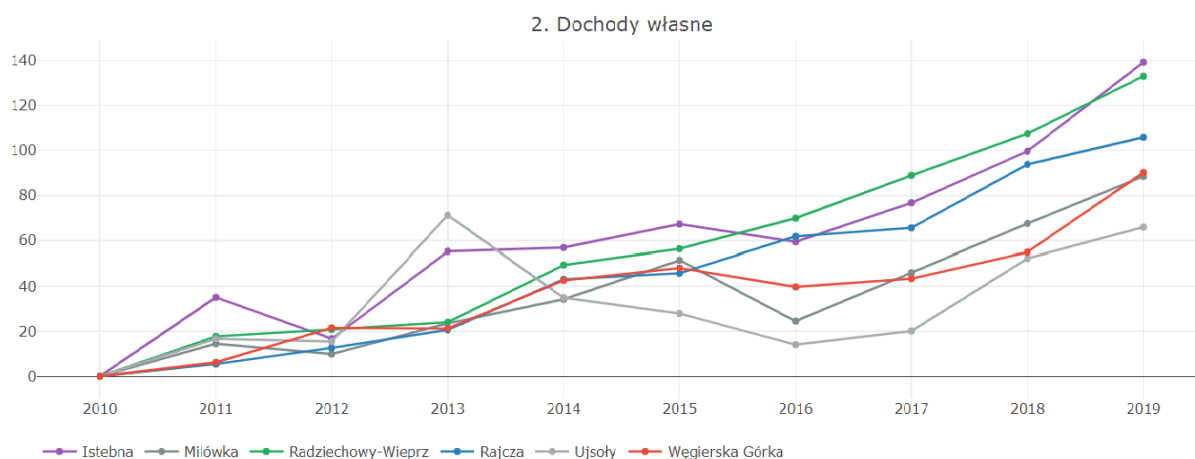

■ Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Szczegółowo dochody własne gmin obszaru partnerstwa przedstawiono poniżej. Z przeprowadzonej analizy widzimy, że w 2019 roku nastąpił duży wzrost dochodów własnych we wszystkich gminach obszaru partnerstwa, co należy uznać za tendencję pozytywną.

ryc. 84. Dochody własne JST z obszaru partnerstwa.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

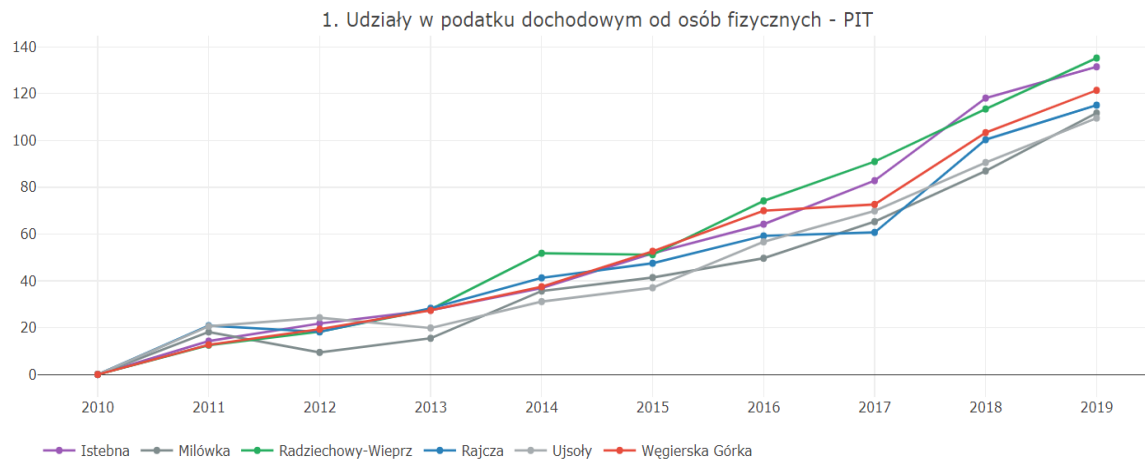
Natomiast wysokość i strukturę dochodów podatkowych z PIT całego Partnerstwa w rozbiu na gminy, przedstawiono w poniższej tabeli i graficznie na wykresie. Największe wpływy z PIT w 2019 roku miały gminy: Radziechowy Wieprz, Istebna, Milówka .

Tabela 85. Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT w gminach partnerstwa.

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	Dynamika	Średnia
Istebna	5567802	6023939	6706486	8001023	8490757	131,4393	5681891,1
Milówka	4704212	4978066	5498268	6219067	7042249	111,6945	4769284,3
Radziechowy-Wieprz	6485380	7470926	8191919	9155273	10089177	135,1874	6757797,1
Rajcza	4546459	4906545	4952554	6173521	6628066	115,0473	4596470
Ujszoły	1673496	1913036	2074443	2326840	2558702	109,5425	1782224,4
Węgierska Górka	8858146	9864756	10019986	11799135	12849186	121,4	8803112,4

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

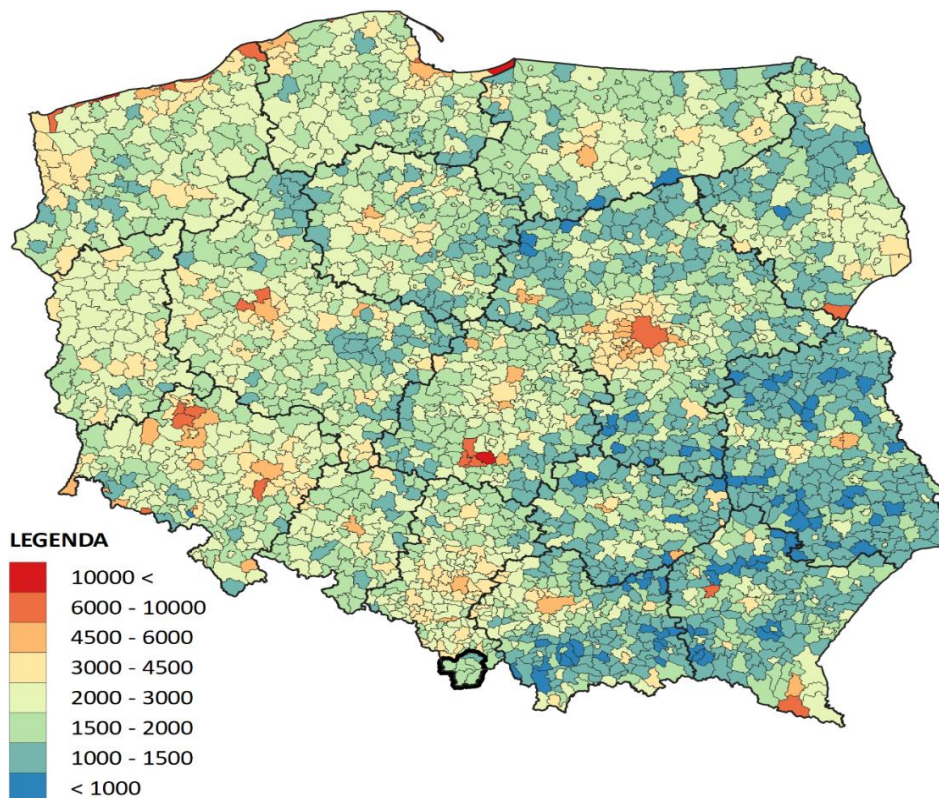
ryc. 85. Dynamika udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT w gminach partnerstwa.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Wartość dochodów własnych (bez dotacji i subwencji) przypadających na jednego mieszkańca, biorąc pod uwagę cały obszar Partnerstwa, przedstawia poniższa mapa, na której widzimy, że gminy partnerstwa mieszczą się w przedziale 1000-2000 na 1 mieszkańca.

ryc. 86. Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za rok 2019r.

2.3.3.4 Wysokość zadłużenia

Analizując podobszar „Wysokość zadłużenia” w pierwszej kolejności zwrócono uwagę na poziom spłaty długu w latach 2015-2019. W tabeli nr 87 zaprezentowano kwoty rozchodów w badanym okresie. Należy zwrócić uwagę, że co do zasady spłaty kapitału dokonywane przez większość partnerów charakteryzują się równomiernym rozłożeniem w czasie. Ma to bowiem istotne znaczenie z punktu widzenia zarządzania długiem.

Tabela 86. Spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	2415888	1577600	1526200	2789973	1453059
Milówka	156784,8	100453	1341259	1190231	3460845
Radziechowy-Wieprz	1825404	1329816	2224710	1329816	1029816
Rajcza	1170468	1480100	1370000	3360668	2831868
Ujsoły	1604467	546949,8	350136,8	628964,1	654317,6
Węgierska Górka	2298437	2451234	2441089	2177542	2220784

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

Graficzną interpretację danych liczbowych przedstawiających spłatę zobowiązań, przedstawia poniższy wykres.

ryc. 87. Spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwaju.pl

Poniżej zaprezentowano okres (liczony w latach) spłaty długu, przy założeniu, że jest ona finansowana wyłącznie z wypracowywanych nadwyżek operacyjnych (liczonych jako średnia z ostatnich 3 lat).

Tabela 87. Okres spłaty długu wg stanu w danym roku za pomocą średniej kwoty pełnej NO z ostatnich 3 lat.

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019	Średnia
Istebna	2,29	1,84	1,98	2,71	2,33	2,63
Milówka	6,14	5,52	5,6	6,21	4,9	6,99
Radziechowy-Wieprz	2,32	1,93	1,14	0,74	0,52	2,11
Rajcza	4,01	2,93	3,5	3,77	2,67	4,69
Ujsoły	6	4,43	4,61	3,19	3,1	4,44
Węgierska Górką	2,39	1,77	1,61	1,96	1,38	2,44

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Wskaźnik okresu spłaty długu informuje o liczbie lat potrzebnych do spłaty długu za pomocą przeciętnej nadwyżki operacyjnej z 3 lat. Wzrost wartości wskaźnika wskazuje na szybsze tempo wzrostu kwoty zadłużenia niż kwoty średniej wielkości nadwyżki operacyjnej. Może także świadczyć o spadku kwoty nadwyżek operacyjnych. Wartości ujemne będą oznaczały, że JST nie uzyskuje nadwyżek operacyjnych wymaganych przepisami art. 242 ustawy o finansach publicznych co jest zjawiskiem negatywnym. Im niższy wskaźnik tym krótszy okres spłaty długu z osiągniętej średniej wielkości nadwyżki operacyjnej np. Radziechowy Wieprz. Wzrost kwoty zadłużenia oraz jednoczesny spadek poziomu realizowanych wydatków majątkowych może wskazywać na konieczność zaciągania zobowiązań celem spłaty długu zaciągniętego w latach ubiegłych. W przypadku gmin obszaru Partnerstwa dynamika wydatków majątkowych jest zróżnicowana i przedstawia ją poniższa tabela i wykres. Wynika z nich, że w przypadku wszystkich gmin dynamika wydatków majątkowych jest ujemna.

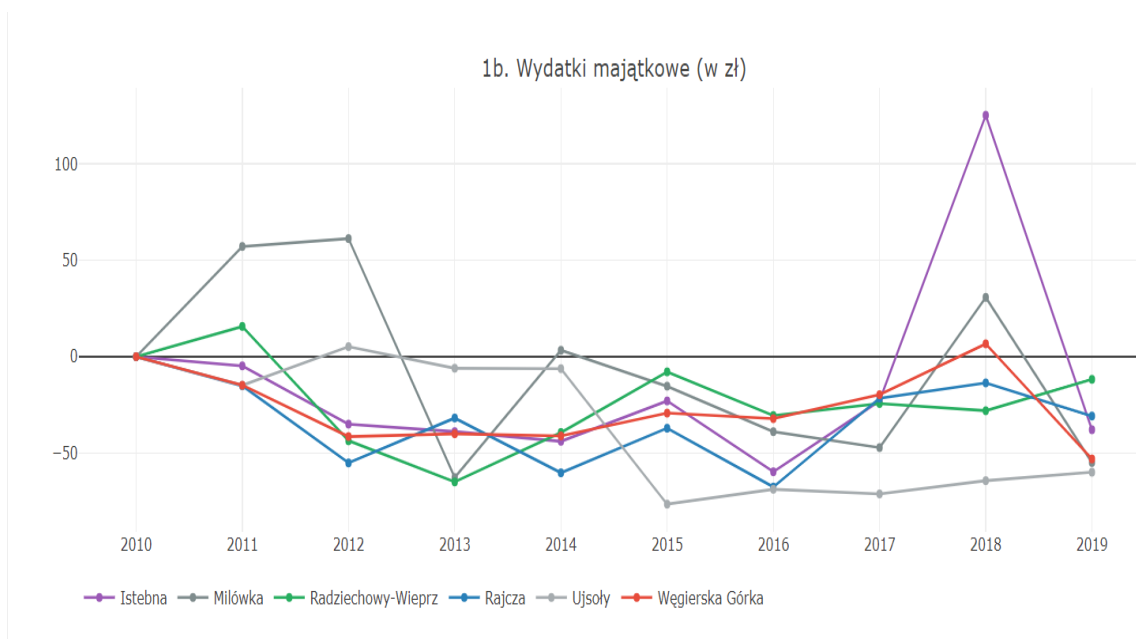
Tabela 88. Wydatki majątkowe w poszczególnych latach (z ostatnich 5 lat)

Miasto	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	7617378	3984358	7614682	22267638	6140598

Milówka	5728722	4131889	3574160	8844978	3048380
Radziechowy- Wieprz	5581367	4210457	4585643	4360650	5346493
Rajcza	4310916	2219441	5378399	5923078	4744256
Ujsoly	1446006	1920335	1772120	2195321	2465382
Węgierska Górka	7426167	7124913	8429375	11200228	4929401

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

ryc. 88. Dynamika oraz średnia (z ostatnich 5 lat) wydatków majątkowych obszaru Partnerstwa w poszczególnych gminach.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

Wyniki dla Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem

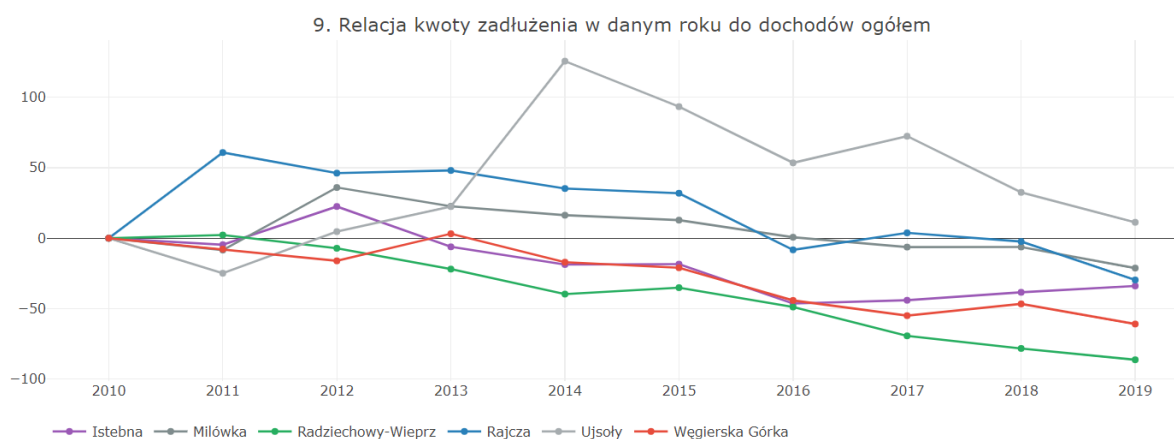
W tym przypadku należy zwrócić uwagę na poziom obciążenia dochodów ogółem kwotą zaciągniętych zobowiązań (dawny limit ustawowy 60%) – obecnie wskaźnik ten posiada wartość porównawczą ukazując poziom obciążenia budżetu wartością zadłużenia. Wysoki poziom zadłużenia (w relacji do dochodów ogółem) przy niskim wskaźniku (NO+R)/Db będzie świadczył o potencjalnych problemach ze spłatą długu). Najlepiej w tym porównaniu wypada Gmina Radziechowy Wieprz (Tabela 91)

Tabela 89. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem.

Gmina	2015	2016	2017	2018	2019
Istebna	26,85	17,65	18,42	20,28	21,77
Milówka	52,61	46,95	43,69	43,72	36,74
Radziechowy-Wieprz	19,95	15,72	9,44	6,69	4,22
Rajcza	30,91	21,5	24,32	22,88	16,49
Ujsoły	35,49	28,17	31,64	24,33	20,43
Węgierska Górka	23,75	16,78	13,53	16,04	11,75

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

ryc. 89. Wykres graficzny relacji kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem.

Źródło: Opracowanie własne ZMP, analizy.monitorrozwoju.pl

*Na tle grup porównawczych wskaźnik porównawczy partnerstwa „**Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem**” od 2 lat wypada korzystnie. Taki stan świadczy, że gminy partnerstwa w ostatnich latach lepiej sobie radzą zarówno ze strukturą zadłużenia jak i pozyskiwaniem dochodów do budżetu.(ryc.84)*

ryc. 90. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej.

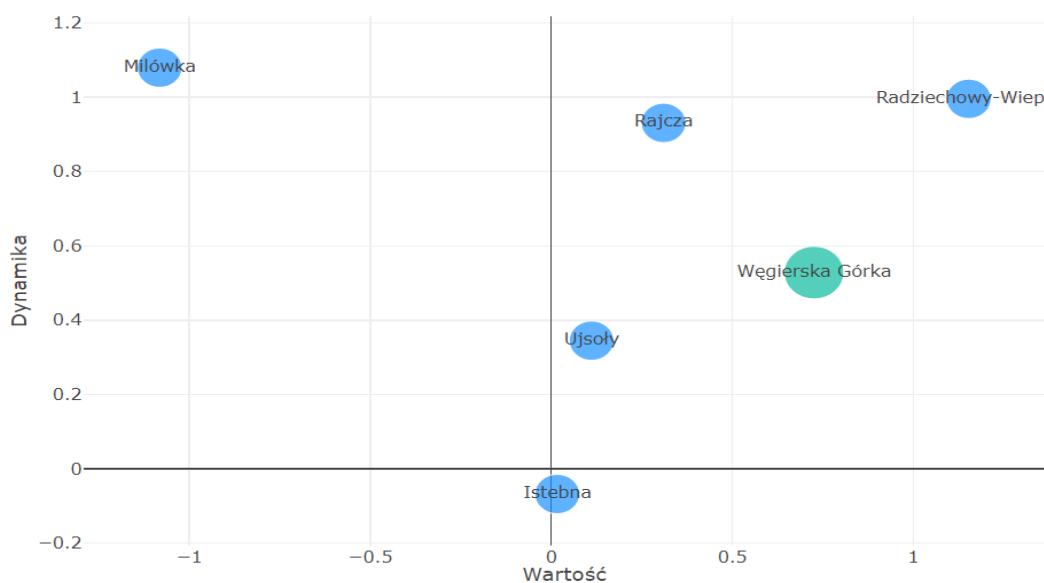

Partnerstwo: 26. JST z obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją na terenie działalności Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzi

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Najlepiej na tle grup partnerstwa wypada sytuacja w Gminach Radziechowy Wieprz Rajcza i Węgierska Górka, niekorzystną sytuację badanego wskaźnika notujemy w Milówce.

ryc. 91. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej w poszczególnych gminach.

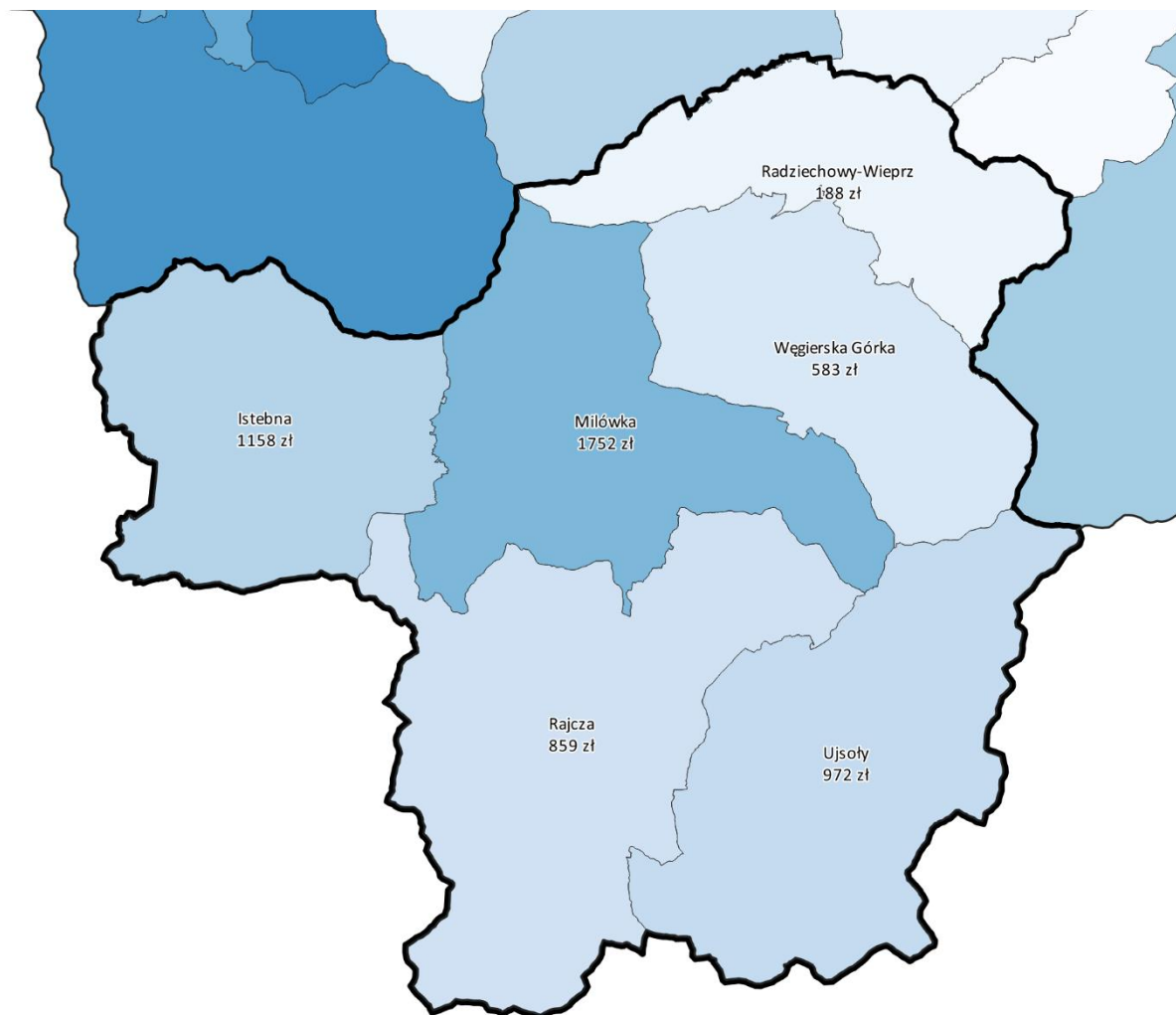

Źródło: Opracowanie własne ZMP, partnerstwa.monitorrozwoju.pl

Na koniec niniejszej analizy przedstawiono na poniższej mapie sumę zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca dla poszczególnych gmin obszaru partnerstwa. Niniejszy wskaźnik informuje o zadłużeniu JST w przeliczeniu na mieszkańca. Wzrost wartości wskaźnika może wskazywać na potencjalne ryzyko konieczności wzrostu obciążeń podatkowych mieszkańców w przyszłości.

ryc. 92. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca w gminach obszaru.

Źródło: Opracowanie ZMP na podstawie sprawozdań budżetowych za 2019 r.

WNIOSKI dla Partnerstwa

W wyniku przeprowadzonej ogólnej analizy sytuacji finansowej Partnerstwa możemy podsumować, że mimo niekorzystnej sytuacji finansowej na tle grup porównawczych Partnerstwa, możemy zaobserwować pozytywne czynniki, które w przyszłości mogą wpłynąć na ustabilizowanie się sytuacji finansowej gmin i szanse na finansowanie rozwoju. Do takich czynników możemy zaliczyć:

- pozytywną relację kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej.
- potencjalnie dobry okres spłaty długu wg stanu w danym roku za pomocą średniej kwoty pełnej NO z ostatnich 3 lat.
- wzrastający udział w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT w gminach partnerstwa.
- stabilny poziom zadłużenia gmin.

2.3.4 Podsumowanie

Pogłębiona analiza poszczególnych obszarów, tworzących wymiar gospodarczy wykazała wskazane niżej zjawiska, deficyty i potencjały partnerstwa .

Obszar analizy	Zjawiska
Potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki	Syntetyczny wskaźnik partnerstwa w obszarze gospodarczym powyżej średniej porównawczej, choć spadający dość znacznie w latach 2018-2019 Niekorzystna i pogarszająca się sytuacja na rynku pracy, w tym wzrastający wskaźnik poziomu bezrobocia wśród ludzi młodych na tle średniej dla grup porównawczych Sytuacja materialna mieszkańców powyżej grupy porównawczej
Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej	Rynek pracy i kwalifikacje siły roboczej powyżej grupy porównawczej Wysoki odsetek mieszkańców pracujących poza obszarem partnerstwa Pogarszający się wskaźnik zastępowalności pokoleniowej
Potencjał ekonomiczny społeczności lokalnej	Potencjalnie wysoki poziom wynagrodzeń (przeciętne miesięczne wynagrodzenie powyżej grupy porównawczej) Znaczny wzrost nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych Wzrost udzielanych noclegów, i ilości podmiotów świadczących usługi turystyczne
Zdolność finansowania rozwoju	Wskaźnik syntetyczny „Stan Finansów JST” poniżej średniej porównawczej Wzrastający udział podatku PIT w budżetach JST <i>Dobra relacja kwoty zadłużenia w 2019 roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej.</i> stabilny wysoki poziom nadwyżki operacyjnej do dochodów bieżących

2.4 Analiza pogłębiona obszaru Partnerstwa - wymiar środowiskowo-przestrzenny

Przestrzeń jako jedno z najważniejszych dóbr publicznych powinna podlegać szczególnej ochronie i być kształtowana w sposób zachowujący ład przestrzenny stanowiący - obok ładu środowiskowego, gospodarczego, społecznego i instytucjonalno-politycznego - podstawowy komponent ładu zintegrowanego każdej społeczności. Właściwa polityka przestrzenna realizowana przez władze gminy, (które są głównym jej kreatorem) przesądza nie tylko o porządku architektonicznym i ładzie przestrzennym, ale w dużej mierze wyznacza możliwości rozwojowe jednostek samorządu terytorialnego oraz określa potencjał i konkurencyjność lokalnej gospodarki, wpływając na sytuację ekonomiczną mieszkańców i ich poczucie zakorzenienia w społeczności lokalnej.

Ważnym elementem przestrzeni jest lokalne środowisko przyrodnicze, oddziałujące w znacznej mierze na jakość życia mieszkańców. Rodzaj tego oddziaływania (negatywny/pozytywny) wiąże się przede wszystkim ze stanem głównych komponentów środowiska naturalnego – jakością powietrza, wody i gleby oraz szeroko rozumianą dostępnością usług przyrodniczych

Wysoką jakość życia mieszkańców warunkuje również dostępność komunikacyjna (kształtowana polityką przestrzenną), rozumiana jako sprawność przemieszczania się oraz system i układ powiązań komunikacyjnych.

Diagnoza Partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym objęła 3 wskazane wyżej obszary, wpływające na ogólną sytuację rozwojową Partnerstwa w tym wymiarze (schemat poniżej).

ryc. 93 Wymiar środowiskowo-przestrzenny

Źródło: opracowanie własne

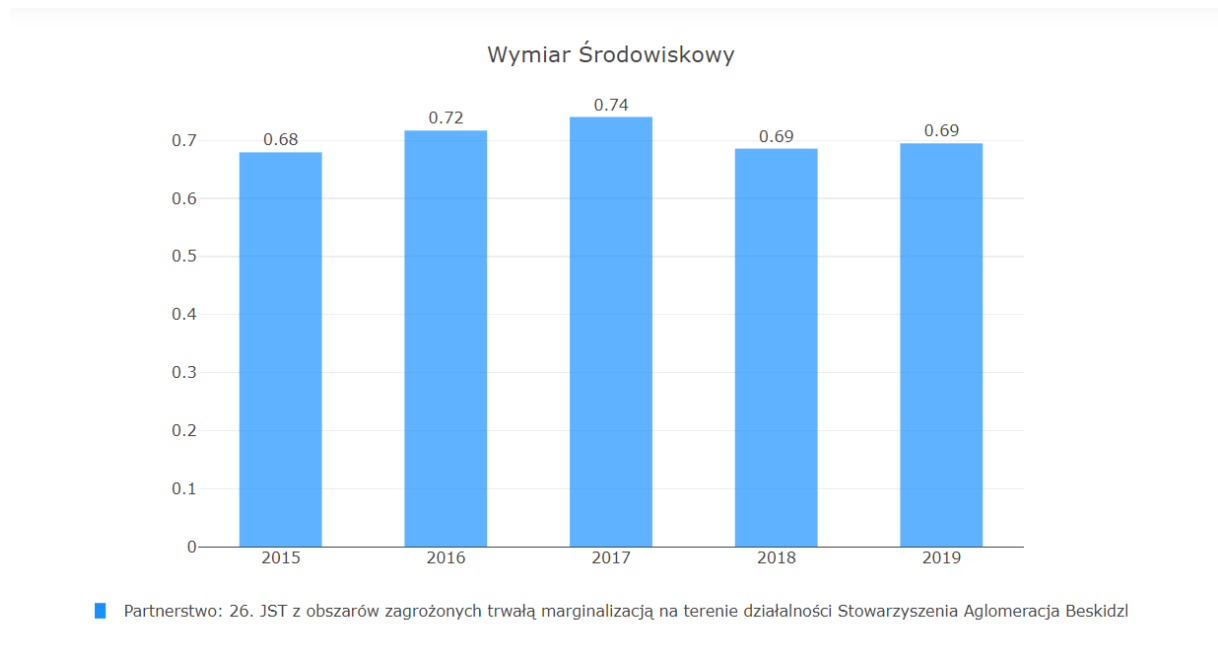
Syntetyczny wskaźnik⁷ rozwoju Partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym, uwzględniający sytuację Partnerstwa w trzech obszarach: lokalne środowisko przyrodnicze, ład i struktura przestrzenna obszaru, dostępność komunikacyjna uzyskuje w całym okresie badawczym⁸ wartości dodatnie. Jednak dynamika wzrostu wskaźnika w analizowanym okresie w trzech gminach obszaru partnerstwa notuje wartość ujemną.

Oznacza to, że Partnerstwo charakteryzuje **korzystną**, sytuacją w wymiarze środowiskowo-przestrzennym, we wszystkich trzech badanych obszarach dostępności komunikacyjnej, stanu lokalnego środowiska przyrodniczego i ładu i struktury przestrzennej (wykresy poniżej).

⁷ Wskaźnik syntetyczny wykazuje sytuację gmin partnerstwa na tle grup porównawczych

⁸ Okres badawczy obejmuje lata 2014-2019

ryc. 94. Wskaźnik porównawczy rozwoju Partnerstwa- wymiar środowiskowo-przestrzenny na tle grup porównawczych.

Źródło: Monitor rozwoju lokalnego

ryc. 95. Dynamika zmian wskaźnika rozwoju Partnerstwa – wymiar środowiskowo-przestrzenny

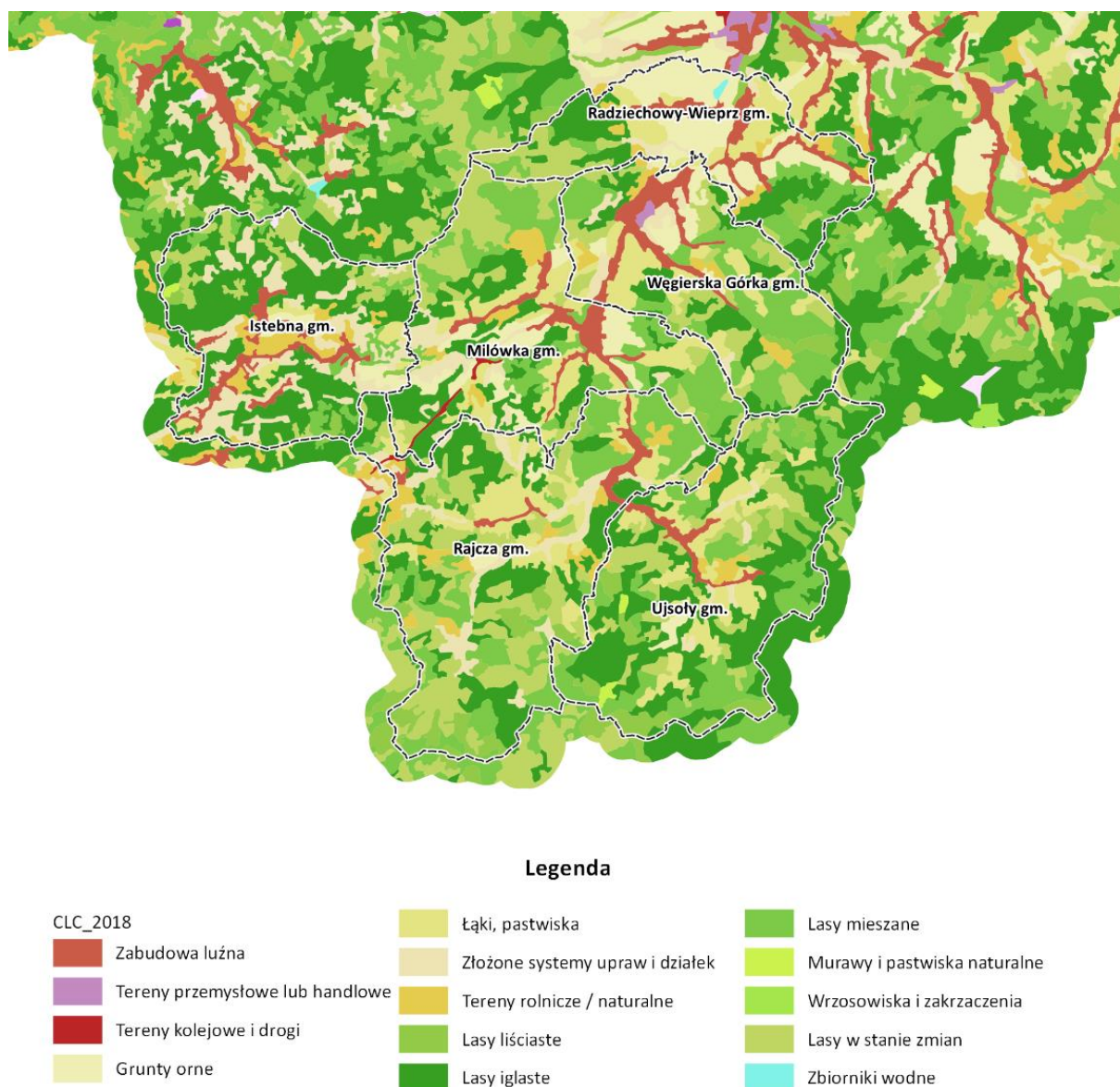
Źródło: Monitor rozwoju lokalnego

2.4.1 Lokalne środowisko przyrodnicze

Lokalne środowisko przyrodnicze tworzą zasoby przyrodnicze, wpływające w znacznej mierze na konkurencyjność obszaru Partnerstwa, tj.: uwarunkowania i walory naturalne (w tym klimat i hydrologia obszaru), tereny zielone (głównie lasy), jakość powietrza. Lokalne środowisko naturalne chronione jest poprzez wprowadzenie ograniczeń dla działalności człowieka (zakazy prawne dotyczące terenów szczególnie cennych przyrodniczo) oraz podejmowanie innych działań służących zachowaniu dobrego stanu środowiska naturalnego (w tym budowę i utrzymanie przez Partnerów infrastruktury technicznej).

Obszar Partnerstwa jest **obszarem leśno-rolniczym**; grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmują przeważający obszar partnerstwa (55%), natomiast użytki rolne – około 25% powierzchni Partnerstwa. Pozostałe grunty (pod wodami, grunty zabudowane i zurbanizowane użytki ekologiczne, nieużytki rolne i inne tereny) zajmują łącznie poniżej 20 % powierzchni obszaru (wykres i mapa poniżej).

ryc. 96. Klasy pokrycia terenu

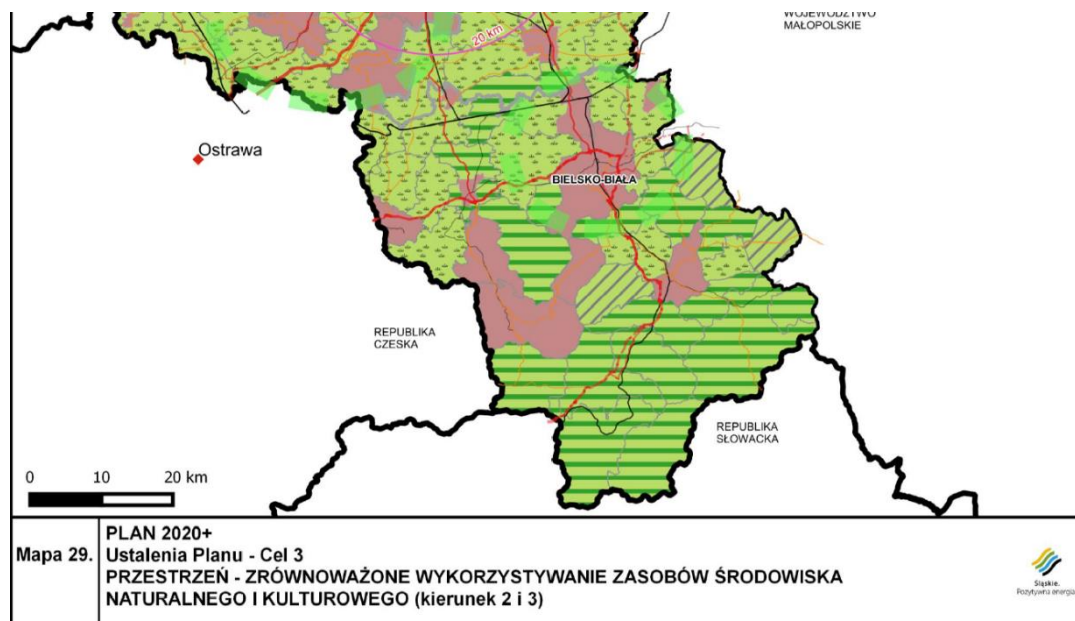
Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych CLC_2018

Struktura użytkowa gruntów jest silnie skorelowana z zagospodarowaniem i funkcjami gmin partnerstwa.

W Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ teren partnerstwa został zakwalifikowany do grupy obszarów rozwijania rolnictwa ekologicznego, agroturystyki oraz przetwórstwa produktów lokalnych i tradycyjnych na obszarach o wysokim potencjale przyrodniczym. Generalnie Wojewódzki plan przypisał obszarowi partnerstwa cechy związane z rozwojem walorów przyrodniczych, rolniczych, zachowania tożsamości kulturowej.

ryc. 97. Przestrzeń- zrównoważone wykorzystanie środowiska naturalnego.

	tereny rozwijania rolnictwa ekologicznego, agroturystyki oraz przetwórstwa produktów lokalnych i tradycyjnych na obszarach o wysokim potencjale przyrodniczym;
	obszary podnoszenia walorów przyrodniczych rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
	obszary zachowania tożsamości kulturowo-krajobrazowej, w tym zachowanie identyfikatorów krajobrazu, charakterystycznych dla danego obszaru wraz z ich adaptacją do nowych funkcji;
	tereny rewitalizacji zdegradowanych obszarów zabudowy mieszkaniowej;
	obszary likwidowania i rekultywowania tzw. bomb ekologicznych tj. nieczynnych składowisk odpadów niebezpiecznych i skażonych terenów przemysłowych, stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzi;
	obszary rekultywacji, rewitalizacji i kształtowania terenów zdegradowanych (w tym przemysłowych, powojennych, pokolejowych) z wykorzystaniem ich na tereny o funkcjach komercyjnych i publicznych (ekologicznych, turystycznych, kulturowych, usługowych i społeczno-gospodarczych);
	obszary kreowania przestrzeni publicznych umożliwiających wspólne spędzanie czasu przez mieszkańców i integrację społeczności lokalnych oraz ich wyposażanie w odpowiednią infrastrukturę;
	obszary rozwoju energetyki rozproszonej opartej na odnawialnych źródłach energii.

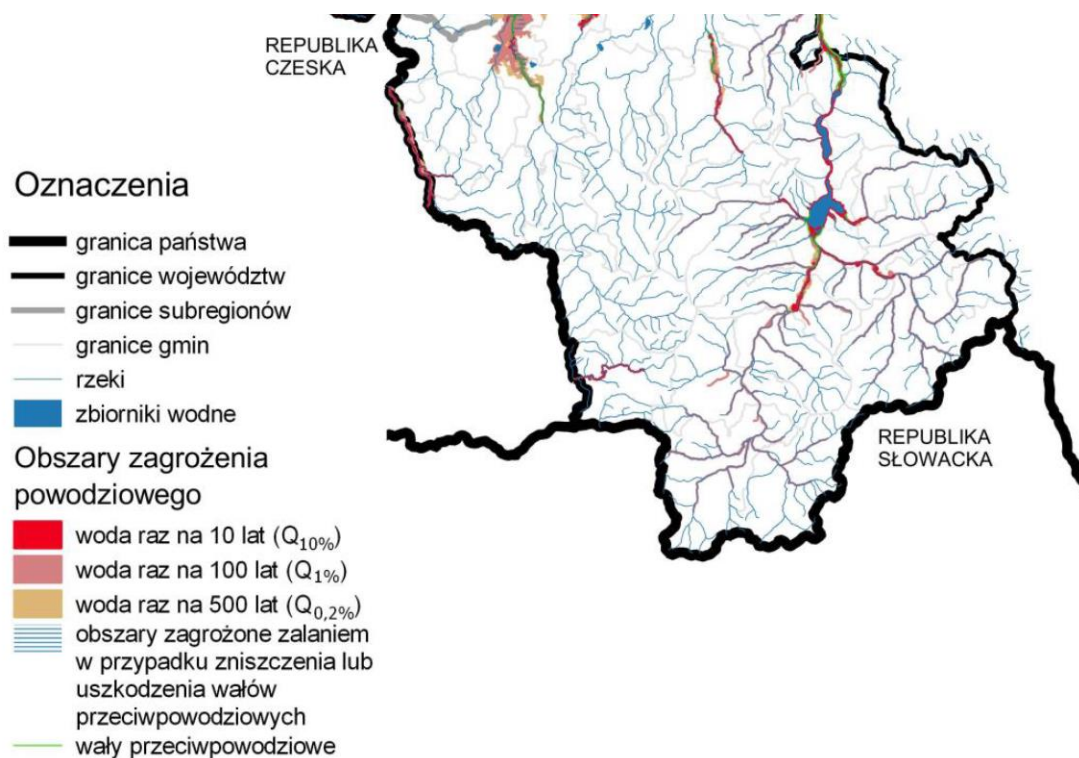

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Teren partnerstwa charakteryzuje się gęstą siecią hydrologiczną (rzeki i ciek wodne) Na wielu rzekach i potokach występują progi rzeczne, na których powstają wodospady i kaskady. Z jednej strony tak bogata i gęsta sieć rzek i strumieni stanowi realne zagrożenie powodziowe z drugiej stanowi istotny potencjał rozwojowy Partnerstwa dla różnych dziedzin gospodarki, w tym w szczególności dla turystyki. Tak bogata sieć hydrologiczna stanowi olbrzymi potencjał ekologiczny, przyrodniczy i krajobrazowy regionu.

ryc. 98. Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi.

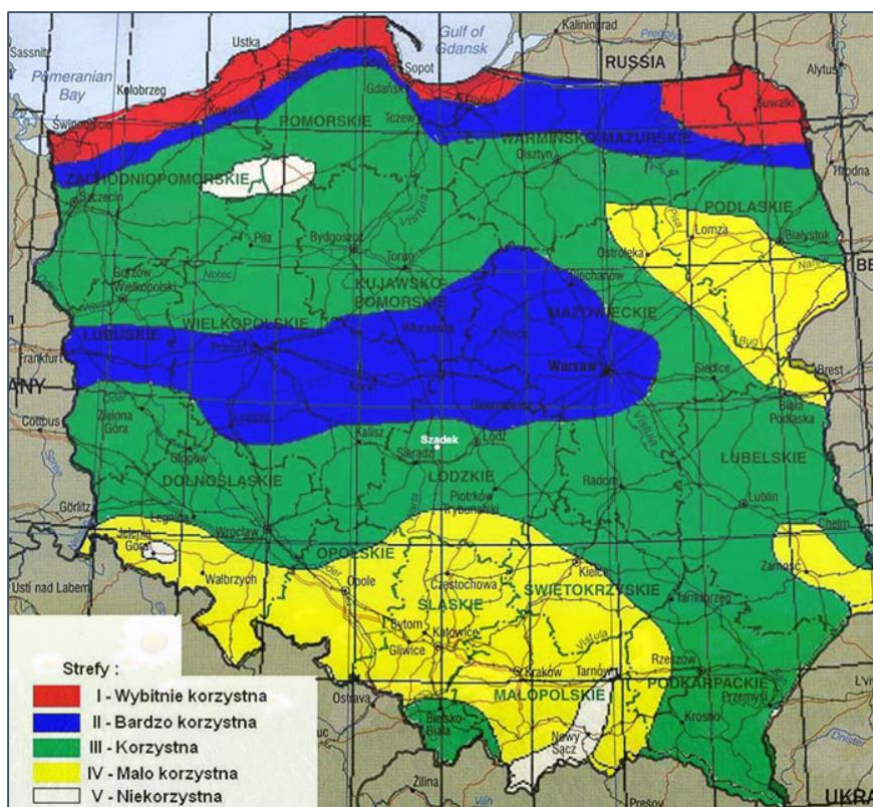

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Ukształtowanie terenu Partnerstwa jest zróżnicowane z przewagą terenów górskich, co wpływa na atrakcyjność (w tym wizualną) obszaru i stanowi ważny potencjał rozwojowy dla turystyki i rekreacji. Barię w tym zakresie może być natomiast **surowszy** górski klimat, który wpływa również niekorzystnie na produkcję w gospodarce rolnej (krótszy okres wegetacyjny roślin).

Obszar partnerstwa jest stosunkowo dobrze nasłoneczniony; natomiast cechują się **korzystną intensywnością i wielkością występowania prądów wiatru**, co stanowi potencjał dla wykorzystania elektrycznych zasobów wiatru (mapa poniżej). Podobnie ten potencjał dostrzega samorząd województwa śląskiego, który w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+ przewidział, na terenie partnerstwa, rozwój energetyki rozproszonej, opartej na źródłach odnawialnych.

ryc. 99. Strefy wietrzności w Polsce

Źródło: www.warmena.pl

2.4.2 Tereny zielone i formy ochrony przyrody na obszarze Partnerstwa

Tereny zielone Partnerstwa tworzą głównie grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione zajmujące aż **54,43% (tabela) powierzchni obszaru Partnerstwa**. Do najbardziej charakterystycznych zbiorowisk leśnych obszaru zalicza się lasy świerkowe. Jedynie w nielicznych miejscach można jeszcze spotkać pierwotne fragmenty żyznej buczyny karpackiej lub kwaśnej buczyny górskiej z bukiem pospolitym, w niewielu tylko miejscach uchowały się skupiska jodeł i pojedyncze jawory.

Tabela 90. Lesistość poszczególnych gmin Partnerstwa

Nazwa Gminy	Lesistość obszaru w %
Istebna	54,7

Milówka	50,5
Radziechowy-Wieprz	38,3
Rajcza	60,4
Ujsoły	71,1
Węgierska Górka	51,6
Suma	54,43

Źródło: Opracowanie własne ZMP, www.systemanaliz.pl

Partnerstwo charakteryzuje się **wysokim odsetkiem obszarów prawnie chronionych**.

W 2019 r. udział obszarów prawnie chronionych w powierzchni Partnerstwa ogółem wyniósł średnio 58,5% (podczas gdy w województwie Śląskim - 20,1%, a w skali kraju - 32,3%). Najwięcej terenów objętych ochroną prawną znajduje się w gminie Ujsoły (92%); najmniej

w Gminie Istebna (42%).

W strukturze form ochrony przyrody na terenie Partnerstwa, dominuje obszar Natura 2000, występują też parki krajobrazowe i rezerваты.

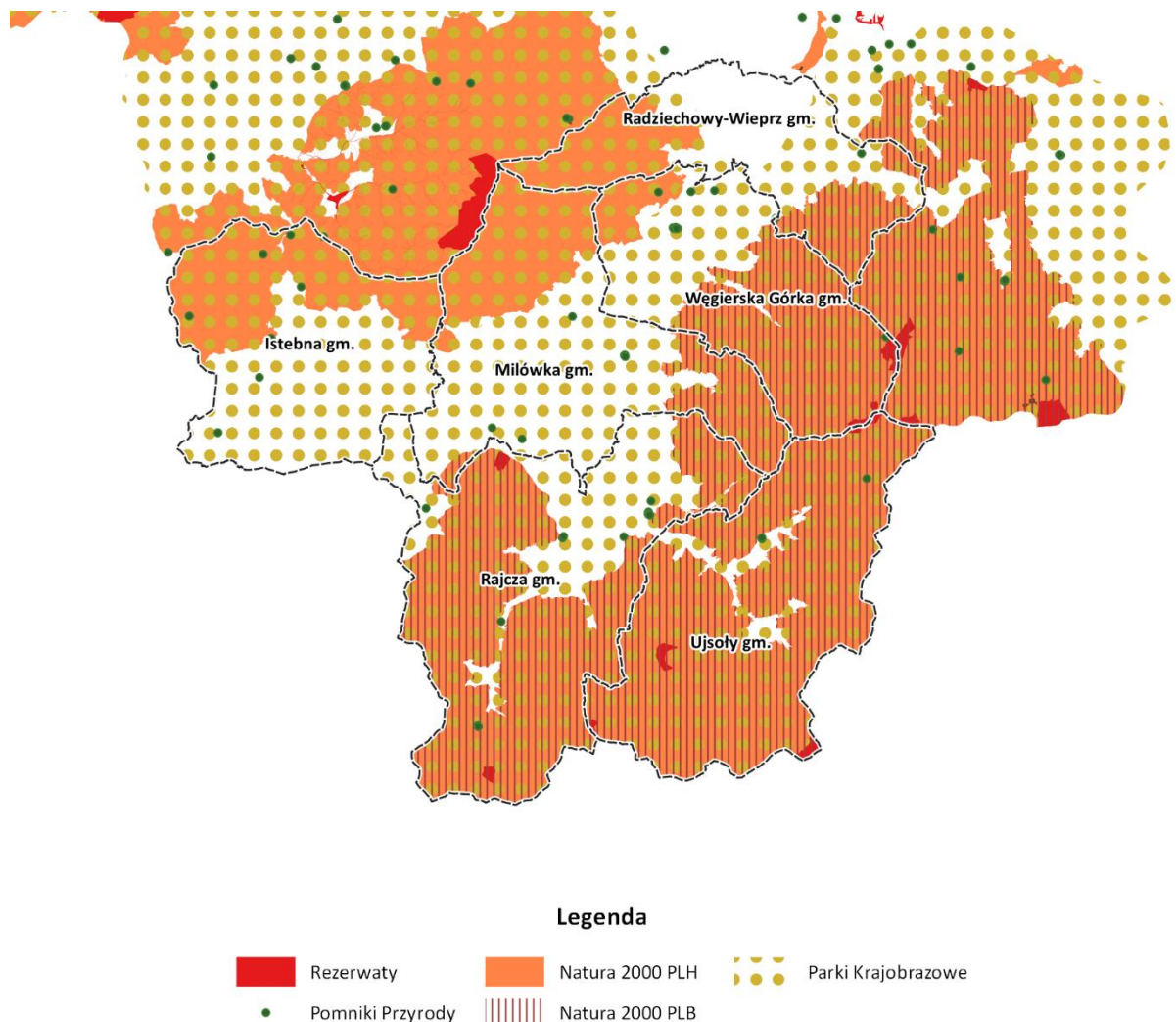
Zestawienie form ochrony przyrody na obszarze Partnerstwa w odniesieniu do regionu prezentuje tabela i mapa (poniżej).

Tabela 91. Obszary prawnie chronione na terenie Partnerstwa (2019 r.)

Nazwa Gminy	Obszary prawnie chronione [ha]	Powierzchnia Gminy [ha]	Procent obszarów chronionych
Istebna	3550	8425	42,1
Milówka	4113	9833	41,8
Radziechowy-Wieprz	2780	6594	42,2
Rajcza	9391,33	13119	71,6
Ujsoły	10160,07	10995	92,4
Węgierska Górka	4690	7706	60,9
Suma	34684,4	56672	58,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL.

ryc. 100. Formy ochrony przyrody na obszarze Partnerstwa.

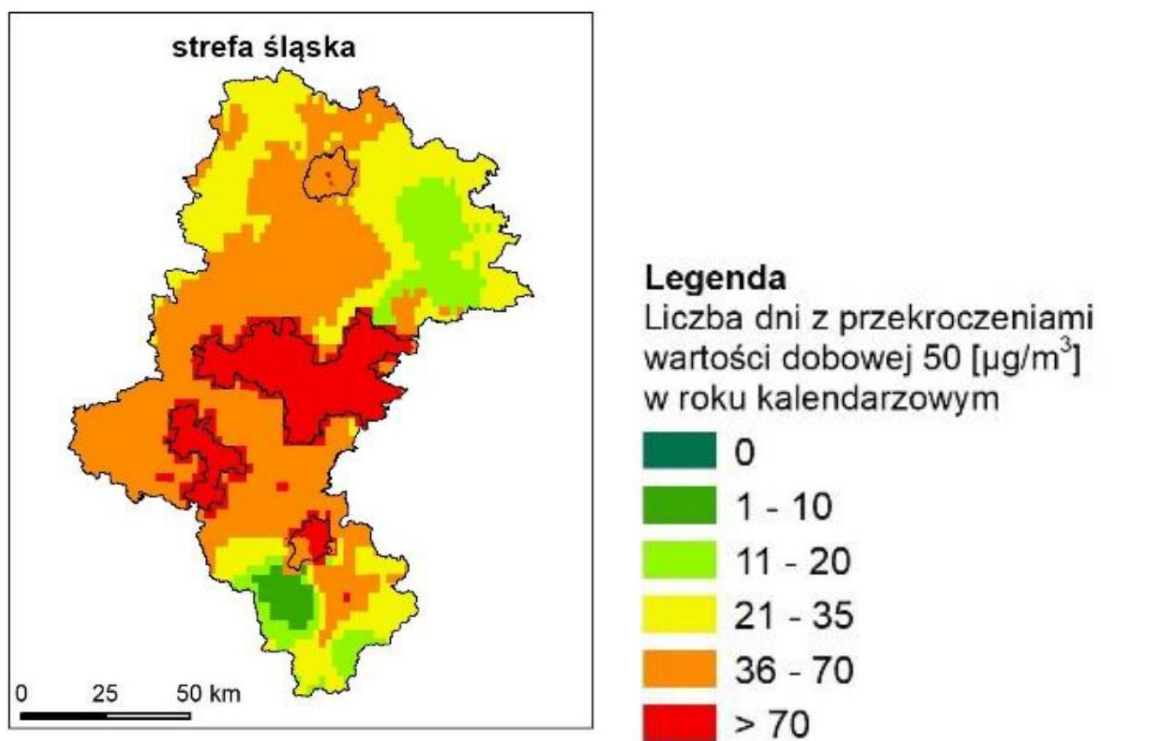
Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych GDOŚ.

Tereny zielone (lasy) są cennym zasobem naturalnym Partnerstwa. Jednakże **rodzaj i zakres ochrony prawnej terenów cennych przyrodniczo**: parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszaru Natura 2000 (ograniczenia w użytkowaniu, w tym zakazy zabudowy, zakazy inwestycyjne) zestawione z dużym nasyceniem Partnerstwa obszarami prawnie chronionymi **może wpływać negatywnie na rozwój gospodarczy Partnerstwa**.

2.4.3 Jakość powietrza na obszarze Partnerstwa

Jakość powietrza na terenie Partnerstwa kształtowana jest przede wszystkim przez rozkład przestrzenny i wielkość emisji zanieczyszczeń ze źródeł stacjonarnych i mobilnych, napływowych (transgranicznych) oraz przemian fizykochemicznych zachodzących w atmosferze. Na obszarze partnerstwa obserwujemy przekroczenia związane przede wszystkim z emisją pyłów PM 10 i PM 2,5 emitowanymi przez tzw. niską emisję i ruch komunikacyjny. Poniższa mapa przedstawia zasięg przestrzenny problemu.

ryc. 101. Liczba dni z przekroczeniami wartości dobowej 50($\mu\text{g}/\text{m}^3$)

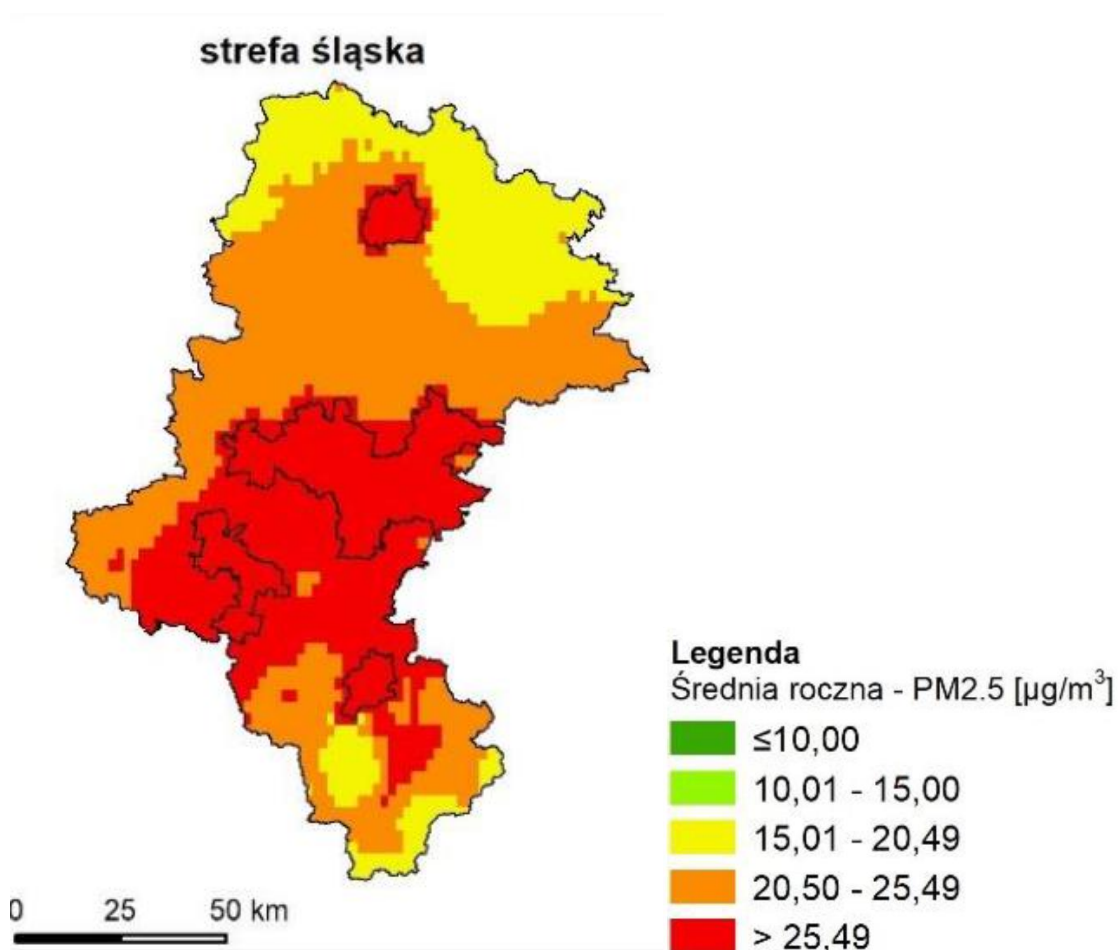

Źródło: „OCENA STANU ŚRODOWISKA w województwie śląskim w 2018 roku” Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

Wartości średniorocznego stężenia pyłu PM_{2.5} na obszarze województwa były bardzo wysokie i w większości przekraczały poziom 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (rysunek). Niewiele niższe stężenia wystąpiły na południu województwa na obszarze partnerstwa, gdzie średnio-roczna emisja pyłu PM_{2.5} zawierała się w przedziale od 20 do 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Przekroczenie tego wskaźnika jest szczególnie niebezpieczne dla zdrowia mieszkańców obszaru partnerstwa i może mieć bezpośrednie przełożenie na nad

reprezentatywność zachorowania na choroby onkologiczne i układu krążenia .
Wpływa także na pogorszenie się stanu zdrowia osób chorych na POCHP i astmę.

ryc. 102. Średnia roczna PM2,5 (ug/m3)

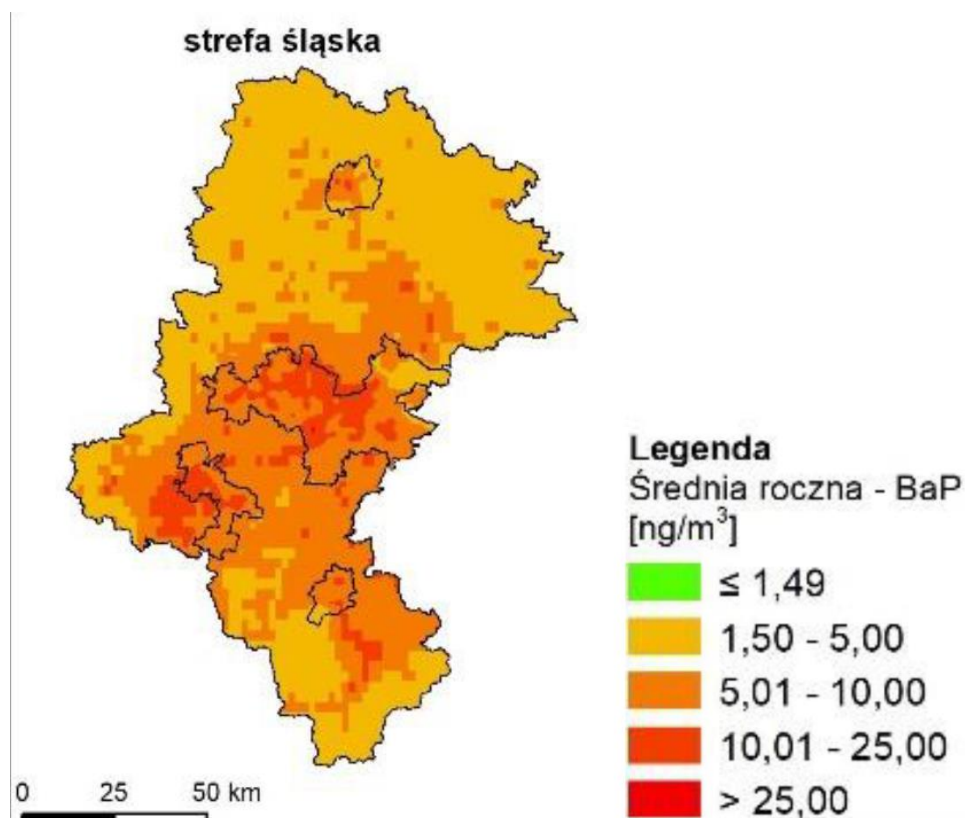
Źródło: „OCENA STANU ŚRODOWISKA w województwie śląskim w 2018 roku” Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

W 2018 roku średnie roczne stężenia benzo(a)pirenu w Województwie Śląskim przekroczyło wartość docelową 1 ng/m³ i wyniosło od 5 do 9 ng/m³, Najwyższe wskazania zanotowano w sezonie zimowym.

W latach 2010-2018 maksymalne stężenia wystąpiły w 2010 i 2017 roku, przekraczając poziom docelowy od cztero - do osiemnastokrotnie (rysunek 92).

Przekroczenia w powietrzu benzo(a)pirenu dotyczy całego województwa i stanowi ważny problem w obszarze partnerstwa. Natężenie tego zanieczyszczenia w okresach zimowych świadczy o spalaniu przez mieszkańców województwa słabej jakości paliw w tym śmieci i plastików.

ryc. 103. rozkład przestrzenny średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu. Przekroczenie poziomu docelowego występuje na całym obszarze województwa śląskiego i obejmuje 4,54 mln ludności.

Źródło: „OCENA STANU ŚRODOWISKA w województwie śląskim w 2018 roku” Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Departament Monitoringu Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska w Katowicach.

2.4.4 Infrastruktura służąca ochronie środowiska

Powaznym zagrozeniem dla środowiska naturalnego są wytworzone przez człowieka odpady i nieczystości. W 2019 r. każdy mieszkaniec obszaru Partnerstwa wytworzył średnio 101 kg odpadów komunalnych, przy czym najwięcej tego typu odpadów pojawiło się na terenie gminy Węgierska Górka (126,2 kg na osobę), natomiast

najmniej Gminy Radziechowy Wieprz (63,4kg na osobę). Suma odpadów komunalnych zebrana ogółem na terenie). W większości gmin ilość odpadów w przeliczeniu na poszczególne lata wzrasta.

W ramach gospodarki wodno-ściekowej rozpatrywana jest m.in. wielkość poboru wody oraz sprawność systemu oczyszczania ścieków. Na obszarze partnerstwa notujemy wzrost zapotrzebowania na wodę zarówno w do celów gospodarczych jak i komunalno-bytowych. Wraza także wskaźnik ścieków wymagających oczyszczenia. Gminy z obszaru partnerstwa podjęły intensywne starania w celu poprawy sytuacji gospodarki ściekowej w regionie, realizując szereg inwestycji zmierzających do całkowitego wyeliminowania ścieków nieoczyszczonych. Działania w tym zakresie samorządy podejmują w partnerstwie i samodzielnie. W konsekwencji gminy mogą się poszczycić bogatą infrastrukturą służącą oczyszczaniu ścieków:

Gmina Ujsoły: Długość sieci kanalizacyjnej: 80,65 km, ilość przyłączy 1330

Gmina Węgierska Górka: Kanalizacja: Długość sieci bez przyłączy: 115,32 km

Ilość przyłączy: 3 858 szt. przyłączy x 20 m (średnia długość przyłącza)= 77,16 km

Gmina Istebna- jest na etapie rozbudowy 2 oczyszczalni ścieków. Procent oczyszczonych ścieków w gminie za 2020 r- 95,90 %. Długość sieci kanalizacji 65,6 km. Liczba budynków przyłączonych do sieci kanalizacyjnej 1264 budynków

Gmina Rajcza: Gmina wraz ze Związkiem Międzygminnym Ds Ekologii w Żywcu w latach ubiegłych realizowała budowę sieci kanalizacyjnej, która zakresem objęła obszar całej gminy. Wykonano **123 882,95** m sieci na łączną kwotę: 67.600 666,05 zł. Łączna ilość przyłączy w ramach kontraktu **2120szt.**

Milówka- w ramach wspólnych działań ze Związkiem Międzygminnym ds. Ekologii w Żywcu, Gmina wybudowała kilkaset kilometrów sieci na swoim terenie.

Radziechowy Wieprz- zrealizowała inwestycje pozwalające podłączyć do sieci kanalizacyjnej większość mieszkańców.

ryc. 104. Zużycie wody na obszarze partnerstwa.

Rok	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w ciągu roku na 1 mieszkańca	75,7	74,3	73,3	74,1	82,8	80

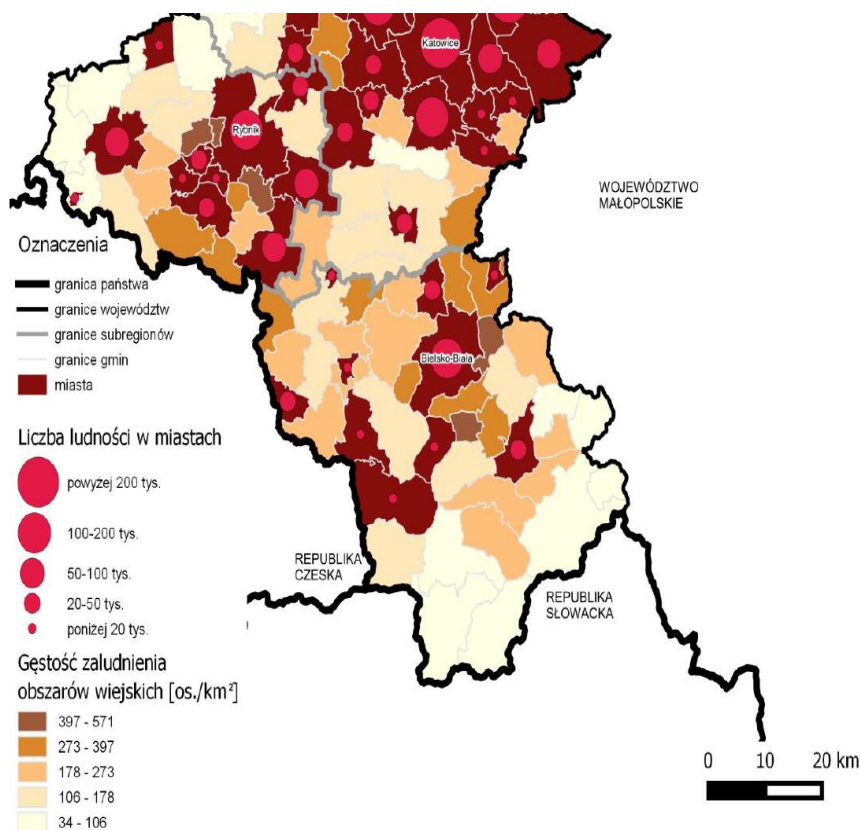
Źródło: Analizy-Monitor Rozwoju Lokalnego

2.4.5 Ład i struktura przestrzenna obszaru

Administracyjnie obszar Partnerstwa tworzą sześć gmin, 32 sołectwa (w tym: w Gminie Rajcza 7, Radziechowy Wieprz 6, Istebna 3, Milówka 5, Węgierska Górką 4, Ujsoły 4)Obszar Partnerstwa jest **słabo zaludniony** – w 2019 r. 1 km² powierzchni obszaru zamieszkiwało średnio 131osoby. Największą gęstość zaludnienia odnotowała w 2019 r. Gmina Radziechowy Wieprz (201 osób na 1 km²) i Węgierska Górką (197 osób na 1 km²). Najmniej zaludniona jest Gmina Ujsoły (41 osób na 1 km²). Gęstość zaludnienia na terenie partnerstwa nieznacznie wzrosła od 1995 r., co ma przede wszystkim związek ze wzrostem liczby mieszkańców. Gęstość zaludnienia na tle okolicznych gmin przedstawia poniższy rysunek.

ryc. 105. Gęstość zaludnienia.

Mapa 1. Rozmieszczenie ludności w województwie śląskim. Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych 2014r., GUS.

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

2.4.5.1 Ład przestrzenny obszaru

Ład przestrzenny zapewniany jest przez system planowania przestrzennego, którego głównymi instrumentami są: studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Pod względem stosowania instrumentów planowania przestrzennego Partnerstwo jest **liderem w skali kraju** (pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego obszarów gmin wchodzących w skład Partnerstwa w większości obejmuje cały obszar. Pięć gmin 100% Radziechowy Wieprz 63,3). W skali kraju pokrycie planami zagospodarowania przestrzennego wynosi 31,2%). Poszczególne plany zagospodarowania przestrzennego były także konsultowane z sąsiadującymi gminami i samorządami powiatowymi i wojewódzkimi.

2.4.6 Dostępność komunikacyjna Partnerstwa

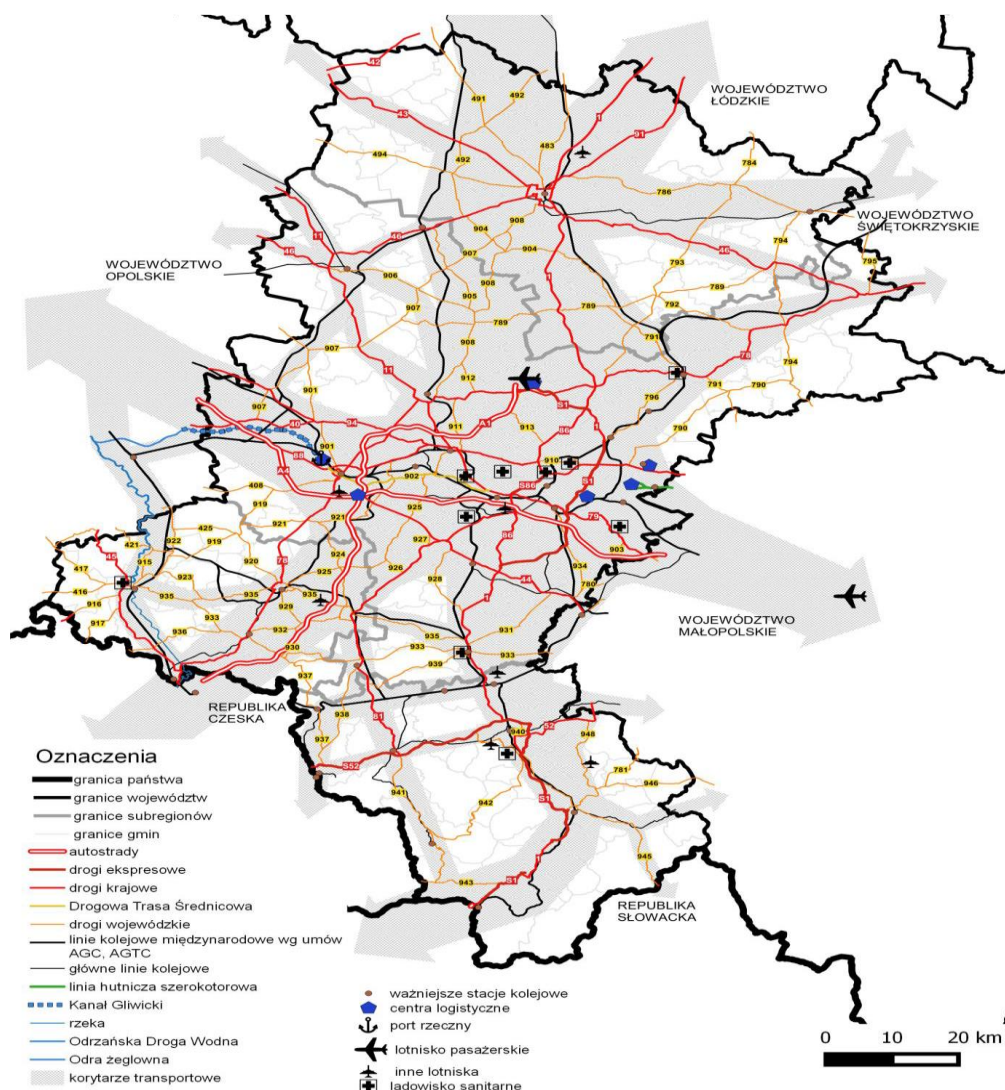
Dostępność komunikacyjna Partnerstwa rozpatrywana jest w dwóch aspektach: dostępności drogowej (skorelowanej z infrastrukturą drogową Partnerstwa , opisywanej z perspektywy poziomu życia mieszkańców i z poziomu atrakcyjności inwestycyjnej) oraz dostępności komunikacyjnej w systemie zbiorowego transportu publicznego. Uzpełnieniem diagnozy są informacje dotyczące występującej na obszarze partnerstwa infrastruktury komunikacyjnej i jej jakości.

2.4.6.1 Infrastruktura komunikacyjna Partnerstwa

Infrastruktura komunikacyjna Partnerstwa składa się z układu drogowego i układu kolejowego . W skład tej infrastruktury wchodzi przejścia graniczne, zarówno drogowe, kolejowe jak i turystyczne. Przez teren partnerstwa przebiegają dwa strategiczne połączenia transportowe (droga ekspresowa S1 i linia kolejowa nr 139 Katowice-Zwardoń) , które stanowią fragment korytarza europejskiego „Bałtyk-Adriatyk”. Droga Ekspresowa S1 pozwala na szybką komunikację zarówno z Czechami w kierunku Pragi jak i ze Słowacją w kierunku Bratysławy. Droga ekspresowa S1 o docelowej długości łącznej ok. 142 km, położona na obszarze województwa śląskiego. Zgodnie z planami łączy Pyrzowice (A1) z granicą ze Słowacją w Zwardoniu oraz ze słowacką autostradą D3. Linia kolejowa 139 biegnąca przez obszar partnerstwa, w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1315/2013 z dnia 11 grudnia zakwalifikowana do transeuropejskiej sieci transportowej przeznaczonej do rozbudowy. 6 czerwca 2017 PKP Polskie Linie Kolejowe podpisały umowę na rewitalizację linii nr 139 na odcinku Bielsko-Biała Lipnik – Wilkowice Bystra. 11 czerwca 2017 na odcinku

Bielsko-Biała – Zwardoń przywrócono kursowanie pociągów dalekobieżnych. 29 maja 2018 PKP Polskie Linie Kolejowe podpisały umowę na rewitalizację odcinka Żywiec – Węgierska Górka. Umowa obejmuje m.in. przebudowę peronów na przystankach Radziechowy Wieprz, Cięcina Dolna i Cięcina, wymianę nawierzchni na 10 przejazdach kolejowo-drogowych, wymianę ok. 8 km torów i 9 km sieci trakcyjnej oraz remont 21 obiektów inżynierskich (w tym 7 mostów)⁹

ryc. 106. Sieć strategicznych dróg i linii kolejowych na obszarze Partnerstwa.

Źródło: : Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020

Układ drogowy Partnerstwa tworzą: drogi ekspresowe i krajowe drogi wojewódzkie, drogi powiatowe, drogi gminne i drogi wewnętrzne.

⁹ Źródło: https://pl.wikipedia.org/wiki/Linia_kolejowa_nr_139

W 2019 r. łączna długość dróg powiatowych i gminnych na terenie Partnerstwa wyniosła .... km w tym wymaga napraw i remontów.

ryc. 107. Długość dróg na obszarze Partnerstwa.

Gmina/Drogi w km	Drogi krajowych/wojewódzkie	Drogi Powiatowe	Drogi Gminne i w zarządzie Gmin	Ścieżki rowerowe
Ujsoły		33,1	66,89	
Węgierska Górka	7,5	32	114,7	30
Milówka	3	44,518	83,688	4
Istebna				
Radziechowy Wieprz				
Rajcza	-	46,4	Drogi Gminne 6km w zarządzie Gminy126 km	8,5 km

Źródło: Gminy Partnerstwa

Na Terenie obszaru Partnerstwa w trzech gminach są następujące przejścia graniczne:

Tabela 92. Przejścia graniczne na obszarze partnerstwa

Przejścia graniczne na obszarze Partnerstwa	
Gmina	Przejścia Graniczne Drogowe
Ujsoły	Ujsoły - Glinka-Novot
Rajcza	Przejście drogowe/kołowe – Zwardoń-Myto – Skalite (droga S1)
Rajcza	Przejście turystyczne – Sól (Sól-Bór) – Oszczadnica (można poruszać się samochodem)
Rajcza	Przejście kolejowe Zwardoń –Skalite
Istebna	Przejście Graniczne na Jasnowicach
Istebna	Przejście Graniczne na Łupienie
Istebna	Przejście Graniczne na Trójstyk
Istebna	Przejście Graniczne w Czadeczce

2.4.6.2 Dostępność drogowa i dostępność w systemie zbiorowego transportu publicznego Partnerstwa

Obszar partnerstwa charakteryzuje się **wysoką** (choć zróżnicowaną) **dostępnością drogową z perspektywy atrakcyjności inwestycyjnej** (czyli dostępnością do ośrodków zapewniających zaspokojenie potrzeb usługowych). Najlepsza dostępność cechuje gminy wzdłuż oddziaływania drogi ekspresowej S1

Dostępność drogowa miast powiatowych (Żywiec, Cieszyn) dla mieszkańców powiatów w transporcie drogowym zależy głównie od położenia gmin - miejsc zamieszkania mieszkańców oraz klasy dróg jakie przebiegają przez te miasta lub w ich pobliżu. Dostępność drogowa miast powiatowych (traktowanych jako centra usług subregionalnych) kształtuje się na wysokim poziomie (dojazd do miasta powiatowego nie zajmuje w większości przypadków więcej niż 45 minut). Jednakże ze względu na przewagę terenów górskich na obszarze partnerstwa w okresie zimowym występują częste utrudnienia komunikacyjne związane z warunkami atmosferycznymi.

Dostępność komunikacyjna obszaru Partnerstwa w systemie zbiorowego transportu publicznego jest dość niska. Przez teren Partnerstwa przebiegają wprawdzie linie autobusowe zapewniające komunikację między największymi ośrodkami obszaru Partnerstwa oraz z regionem i krajem, ale ich liczba jest niewystarczająca co potwierdzają badania mieszkańców i młodzieży.

linia kolejowa nr 139 na odcinku Żywiec – Zwardoń na obszarze Partnerstwa wykorzystywana jest w niewielkim stopniu.

Problem na tym 37-kilometrowym jednotorowym odcinku do granicy państwowej stanowią nierównomierne czasy jazdy pomiędzy mijankami oraz brak jednoczesności

wjazdów na większości stacji. Utrudnia to skonstruowanie cyklicznego rozkładu jazdy

oraz powoduje powstawanie wydłużonych postojów na stacjach. W niektórych przypadkach postoje są wydłużone nawet o kilkadziesiąt minut w stosunku do zakładanych. Prędkość szlakowa wynosi zaledwie 50 km/h. Czynniki te w znaczący sposób obniżają atrakcyjność oferty przewozowej w relacji Katowice - Zwardoń.

Należy też pamiętać, że linia do Zwardonia to ważny korytarz dla transportu towarów

w relacji ze Słowacją i krajami na południe od Polski. Prace na linii kolejowej nr 139 na odcinku Czechowice Dziedzice - Bielsko Biała - Żywiec - Zwardoń (granica państwa) PKP PLK zaplanowała w perspektywie 2021-2027¹⁰

Dostępność komunikacyjna w systemie zbiorowego transportu publicznego miast powiatowych dla okolicznych miejscowości (mierzona liczbą połączeń bezpośrednich ze stolicą powiatu) jest zróżnicowana na obszarze Partnerstwa. Istnieją zarówno ośrodki dobrze skomunikowane z powiatem, jak i takie, które nie mają żadnych bezpośrednich połączeń komunikacją publiczną z miastami powiatowymi.

Z uwagi na niski poziom dostępności komunikacyjnej Partnerstwa w systemie zbiorowego transportu publicznego, przewóz osób na terenie Partnerstwa odbywa się przede wszystkim **przy wykorzystaniu prywatnych środków transportu**¹¹ (od 2009 r. do 2019 r. liczba osobowych samochodów na 100 mieszkańców wzrosła z 40 w roku 2009 do 57 w 2019.), co potwierdzają opinie mieszkańców Partnerstwa.

87,5% mieszkańców Partnerstwa biorących udział w badaniu ankietowym twierdzi, że najczęściej korzysta z prywatnych środków transportu. Ze zbiorowych środków komunikacji publicznej (autobusy, busy) – jako środka pierwszego wyboru - korzysta jedynie **7%**, a z kolei – **10%**. Ze wskazanych wyżej środków transportu zbiorowego nie korzysta nigdy **53,75%** badanych.

Komunikacja i transport zbiorowy jest słabą stroną i czynnikiem

---

¹⁰ PKP POLSKIE LINIE KOLEJOWE S.A. - zamierzenia inwestycyjne na lata 2021-2030 z perspektywą do 2040 roku Warszawa 2020.

¹¹ Wyniki badania ankietowego gmin wchodzących w skład Partnerstwa w lutym 2021 r.

2.4.7 Podsumowanie

Pogłębiona analiza poszczególnych obszarów, tworzących wymiar środowiskowo-przestrzenny wykazała zaprezentowane niżej zjawiska, deficyty i potencjały Partnerstwa .

Tabela 93: Zjawiska, deficyty i potencjały Partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym

Obszar analizy	Zjawiska
Lokalne środowisko przyrodnicze	Duży odsetek obszarów prawnie chronionych w strukturze terenów zielonych Duży odsetek terenów zielonych Potencjalnie wysoka emisja pyłów zawieszonych w powietrzu PM 10 i PM 2,5
Ład i struktura przestrzenna	Wysokie pokrycie MPZP obszaru Partnerstwa Niska zwartość obszaru
Dostępność komunikacyjna	Istniejąca infrastruktura drogowa, kolejowa, która wymaga remontu. Utrudniona, ze względu na uwarunkowania geograficzne dostępność komunikacyjna obszaru niektórych terenów Nierównomiernie rozłożona sieć drogowa Słaby system komunikacji publicznej Niska jakość infrastruktury – drogi, przystanki, stacje kolejowe

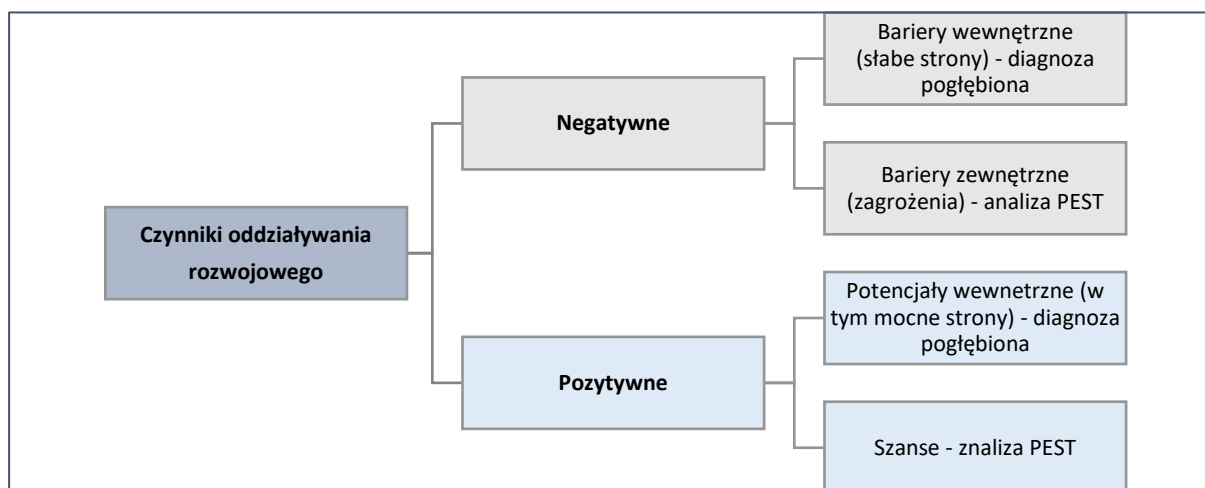
Źródło: opracowanie własne

3 POTENCJAŁY, BARIERY I POTRZEBY ROZWOJOWE OBSZARU PARTNERSTWA

Diagnoza pogłębiona obszaru Partnerstwa oraz analiza otoczenia zewnętrznego pozwoliła na zidentyfikowanie czynników oddziaływania na kierunki strategiczne: negatywnych (czynniki mają wówczas charakter destymulanty rozwojowej) i pozytywnych (będących stymulantami rozwojowymi).

Podział czynników oddziaływania na rozwój prezentuje poniższy schemat.

ryc. 108. Czynniki oddziałujące na rozwój obszaru Partnerstwa

Źródło: opracowanie własne

Określenie czynników rozwojowych pozwoliło na wskazanie potencjałów, jak i barier rozwojowych Partnerstwa i wybór obszarów strategicznej interwencji oraz wyzwań i determinantów rozwojowych.

Potencjały Partnerstwa

Potencjał Partnerstwa to możliwości rozwoju, zbudowane na kompetencjach, sprawnościach i posiadanych zasobach Partnerstwa, a także na umiejętnym korzystaniu z zasobów otoczenia, które mają służyć osiągnięciu określonych celów lub kierunków rozwojowych.

Zidentyfikowane w procesie diagnozy pogłębionej czynniki wewnętrzne mające istotny, pozytywny wpływ na realizację kierunków rozwojowych są potencjałami wewnętrznymi (w tym mocnymi stronami) obszaru Partnerstwa.

Opis czynników wewnętrznych oraz wykaz potencjałów Partnerstwa, opartych na zasobach i produktach Partnerstwa prezentuje poniższa tabela.

Tabela 94. Wewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu pozytywnym

Czynniki wewnętrzne	Opis potencjału	Zidentyfikowane zasoby/ zdolności/kompetencje
<p>Społeczne</p> 	<p>Wskazuje na cechy demograficzne i społeczne populacji, a także zasoby wiedzy, umiejętności populacji (kapitał ludzki) określające zdolności do adaptacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań.</p>	<p>Niższa dynamika niekorzystnych zmian demograficznych</p> <p>Więzi rodzinne</p> <p>Więzi społeczne, kulturowe</p> <p>Wielokulturowość historyczna</p> <p>Relatywnie niski poziom przestępczości</p> <p>Potencjalna duża samodzielność socjalna mieszkańców</p>

Czynniki wewnętrzne	Opis potencjału	Zidentyfikowane zasoby/ zdolności/kompetencje
<p>Przestrzenne i infrastrukturalne</p> 	<p>Wskazuje na cechy przestrzenne obszaru (położenie, w tym gospodarcze, sieć osadnicza, obszary o określonej funkcji, tereny inwestycyjne), a także warunki technologiczne (infrastruktura techniczna, sieć dróg i kolei, połączenia komunikacyjne) określające zdolności obszaru do rozwoju.</p> <p>Lokalizacja w pobliżu dużej aglomeracji</p>	<p>Usytuowanie wzdłuż ważnych europejskich szlaków komunikacyjnych (droga ekspresowa S1 i linia kolejowa nr 139 Katowice-Zwardoń)</p> <p>Powiązania funkcjonalne</p> <p>Bliskość ośrodków subregionalnych (Żywiec, Cieszyn, Bielsko-Biała)</p> <p>Przestrzeń przyrodnicza (parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, rezerваты, obszary Natura 2000)</p> <p>Istniejąca infrastruktura drogowa</p> <p>Istniejąca infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa (szlaki turystyczne, trasy rowerowe)</p> <p>Istniejąca infrastruktura społeczna (liczba miejsc w przedszkolach powyżej grupy porównawczej)</p> <p>Usytuowanie obszaru partnerstwa w obszarze przygranicznym trzech państw</p> <p>Tereny inwestycyjne</p>
<p>Środowiskowe i kulturowe</p> 	<p>Wskazuje na cechy środowiska naturalnego (zasoby przyrodnicze, uwarunkowania przyrodnicze) a także dziedzictwa kulturowego obszaru (zabytki, infrastruktura) i uwarunkowania przyrodnicze (nasłonecznienie) określające zdolności obszaru do rozwoju.</p>	<p>Wysoki udział obszarów unikalnych środowisko (rezerваты, parki krajobrazowe, obszary Natura 2000) w ogólnej powierzchni obszaru</p> <p>Istniejąca sieć hydrologiczna (Rzeki i strumienie)</p> <p>Dobry stan środowiska naturalnego</p> <p>Wysokie nasłonecznienie obszaru</p>

Czynniki wewnętrzne	Opis potencjału	Zidentyfikowane zasoby/ zdolności/kompetencje
		<p>Dziedzictwo kulturowe</p> <p>Zabytki</p> <p>Rozwinięty monitoring środowiskowy</p>
<p>Gospodarcze</p> 	<p>Wskazuje na cechy gospodarki obszaru (struktura sektorów gospodarki, powiązania gospodarcze, dobrze rozwinięte branże, zasoby demograficzne - grupy funkcjonalne ludności) a także zasoby wiedzy i umiejętności (kadry dla gospodarki) i postaw (poziom przedsiębiorczości) określające możliwości kreowania konkurencyjnych rozwiązań</p>	<p>Istniejące powiązania gospodarcze wewnątrz obszaru</p> <p>Rozwinięty sektor rolnictwa i leśnictwa</p> <p>Rozwinięty sektor usługowy (przede wszystkim turystyczny)</p>
<p>Instytucjonalne</p> 	<p>Przenikają przez wszystkie potencjały wymienione wcześniej. Oznaczają cechy organizacji (sposób zarządzania, przywództwo, kultura organizacyjna, zdolności finansowania rozwoju) a także zasoby wiedzy, postawy i umiejętności pracowników (kapitał ludzki) określające zdolności do współpracy, adaptacji organizacji do zmian w otoczeniu oraz możliwości kreacji nowych rozwiązań.</p>	<p>Struktura organizacyjna Partnerstwa oparta na współpracy ze Stowarzyszeniem Aglomeracja Beskidzka mającym doświadczenie w realizacji wspólnych projektów przez samorzady oraz w kształtowaniu wspólnej polityki rozwoju</p> <p>Zdolność do współpracy (doświadczenia we współpracy)</p> <p>Zdolność do absorpcji środków zewnętrznych w tym z UE</p>

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wywiady pogłębione z przedstawicielami JST wchodzącymi w skład Partnerstwa oraz badania ankietowe mieszkańców liderów i młodzieży.

Do potencjałów Partnerstwa mieszkańcy obszaru zaliczyli czynniki środowiskowo-kulturowe:

- Atrakcyjność turystyczną: przyrodniczą i kulturową, zabytki **(66,75%)**

oraz społeczne:

- Więzy i tradycje rodzinne **(68%)**
- Relacje z przyjaciółmi, znajomymi **(60,5%)**
- Bezpieczeństwo **(50%)**
- Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni) – **(39%)**

Podobne zdanie miała młodzież z ostatnich klas szkół ponadpodstawowych, uznając za potencjały Partnerstwa :

- Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni) – **(46,44%)**
- Atrakcyjność turystyczną: przyrodniczą i kulturową, zabytki **(68,8%)**
- Więzy rodzinne **(80,44%)**
- Relacje z przyjaciółmi, znajomymi **(75,43%)**
- Bezpieczeństwo **(65,85%)**
- i dodatkowo: lokalny patriotyzm, historię **(60,44%)**.

Zasoby i czynniki zewnętrzne (czynniki otoczenia: polityczne, ekonomiczne, społeczno-kulturowe i technologiczne) oddziałujące pozytywnie na kierunki rozwojowe Partnerstwa zidentyfikowano przy wykorzystaniu analizy PEST. Opis czynników zewnętrznych oddziałujących pozytywnie na kierunki rozwojowe (tj. szans) Partnerstwa prezentuje tabela poniżej.

Tabela 95. Zewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu pozytywnym

Czynniki zewnętrzne	Zidentyfikowane szanse
Polityczne	<p>Polityka socjalna państwa (nowe rozwiązania umożliwiające zwiększenie lokalnej skuteczności instytucjonalnej oraz wsparcie rozwoju aktywności społecznej mieszkańców)</p> <p>Dostępność środków zewnętrznych (m.in. Krajowy Plan Odbudowy, Regionalne Programy Operacyjne) na finansowanie określonych zamierzeń</p> <p>Polityka UE w zakresie ochrony środowiska naturalnego</p>

Ekonomiczne	Dostępność źródeł finansowania (pożyczki, kredyty, poręczenia) Aktywność zawodowa osób w wieku poprodukcyjnym Trendy globalne: zjawisko „green office”, łączące mieszkanie poza centrami dużych ośrodków miejskich/aglomeracji z niezakłóconą pracą zdalną w spokojnym, zielonym otoczeniu Rosnące zainteresowanie turystyką medyczną, zdrowotną, kulturową, ekoturystyką
Społeczno-kulturowe	Moda na zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną i balans między pracą a życiem prywatnym Wzrastająca średnia długość życia
Technologiczne	Rozwój masowych środków komunikacji (internet)

Źródło: opracowanie własne

3.1 Bariery rozwojowe obszaru Partnerstwa

Bariery rozwojowe to zjawiska lub czynniki (wewnętrzne i zewnętrzne), które uniemożliwiają lub utrudniają realizację kierunków lub celów rozwojowych. Czynniki wewnętrzne mające istotny, negatywny wpływ na realizację kierunków rozwojowych to wewnętrzne bariery rozwojowe (słabe strony). Podzielono je na pięć grup, tożsamych rodzajowo z potencjałami, tj. społeczno-kulturowe, przestrzenne i techniczne, środowiskowe, gospodarcze i instytucjonalne. Opis czynników wewnętrznych negatywnie oddziałujących na kierunki rozwojowe oraz wykaz zidentyfikowanych barier obszaru Partnerstwa prezentuje poniższa tabela.

Tabela 96. Wewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu negatywnym

Czynniki wewnętrzne	Opis czynnika	Zidentyfikowane bariery
Społeczno-kulturowe 	Związane z niewystarczającym poziomem wiedzy i umiejętności mieszkańców, brakami w aktywności społecznej, niskim poziomem integracji i kultury	Niska aktywność społeczna mieszkańców Niska jakość edukacji

Czynniki wewnętrzne	Opis czynnika	Zidentyfikowane bariery
	społeczności lub niekorzystnymi cechami lub zjawiskami demograficznymi populacji (wysoka śmiertelność, niekorzystna struktura wiekowa mieszkańców, starzenie się społeczeństwa)	Niska dostępność do specjalistycznych usług zdrowotnych Migracje ludzi młodych
Przestrzenne i techniczne 	Wskazuje na ograniczenia wynikające z położenia obszaru, nieodpowiedniej sieci połączeń komunikacyjnych, przestrzennych ograniczeń inwestycyjnych (związanych m.in. z formami ochrony przyrody) oraz braki w infrastrukturze technicznej.	Ograniczenia inwestycyjne związane z istnieniem form ochrony przyrody Niedostosowana do potrzeb mieszkańców i turystów infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa Infrastruktura społeczna (w tym zdrowotna) niskiej jakości Utrudniona, ze względu na ukształtowanie geograficzne, dostępność komunikacyjna obszaru słabo rozwinięty transport zbiorowy Teren górski
Środowiskowe 	Wskazuje na ograniczenia wynikające z braku lub niedostatecznej jakości zasobów naturalnych oraz nieodpowiedniej jakości zasobów dziedzictwa kulturowego (zabytków, infrastruktury)	Zaniedbana sieć hydrologiczna Niska jakość powietrza (niska emisja)

Czynniki wewnętrzne	Opis czynnika	Zidentyfikowane bariery
<p>Gospodarcze</p> 	<p>Wskazuje na przeszkody lub ograniczenia związane z niedostatecznym poziomem produkcji regionalnej, bezrobociem, niskim poziomem przedsiębiorczości, kapitału ludzkiego (struktura wiekowa, poziom kwalifikacji), niedoinwestowaniem gospodarki regionalnej, brakiem środków finansowych lub rzeczowych.</p>	<p>Niski poziom aktywności gospodarczej</p> <p>Brak wsparcia JST dla przedsiębiorców</p> <p>Stan finansów lokalnych JST tworzących Partnerstwo</p> <p>Niedostateczne zaplecze badawczo-rozwojowe</p> <p>Ograniczenia inwestycyjne związane z istnieniem form ochrony przyrody</p>
<p>Instytucjonalne</p> 	<p>Wskazuje na ograniczenia związane ze sposobem zarządzania, nieprawidłowości instytucjonalno-organizacyjne lub związane z kwalifikacjami pracowniczymi, a także bariery technologiczne ograniczające lub uniemożliwiające współpracę</p>	<p>Brak systemów integracji danych</p> <p>Niski poziom cyfryzacji</p>

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wywiady pogłębione z przedstawicielami JST wchodzącymi w skład Partnerstwa

Za podstawowe bariery Partnerstwa mieszkańcy obszaru Partnerstwa i młodzież z ostatnich klas szkół ponadpodstawowych uznała:

- Oferty pracy, rynek pracy – odpowiednio **75,75%** i **65,36%** oraz związana z nim wysokość zarobków i płac – odpowiednio **72,75%** i **73,22%**,
- Komunikację i transport zbiorowy – odpowiednio **59,25%** i **57%**,
- Warunki do prowadzenia i otwarcia własnej firmy – odpowiednio **50,75%** i **54%**,
- Ofertę usług społecznych (zdrowotnych, opiekuńczych, edukacyjnych) – odpowiednio **67,25%** i **56,76%**
- Ofertę kulturalno-rozrywkową – odpowiednio **66,75%** i **44,47%**
- Możliwości kontynuowania nauki, kształcenia się- odpowiednio **77,50%** i **70,27%**

Ponadto mieszkańcy Partnerstwa uznali, że deficytem obszaru są także: Dostępność i ceny mieszkań (57,75%) oferta i Jakość i czystość środowiska naturalnego (powietrza, wody, zieleni) (50%)

Bariery zewnętrzne (czynniki otoczenia: polityczne, ekonomiczne, społeczno-kulturowe i technologiczne) o oddziaływaniu negatywnym zidentyfikowano przy wykorzystaniu analizy PEST. Opis czynników negatywnych zewnętrznych (tj. zagrożeń) Partnerstwa prezentuje tabela poniżej.

Tabela 97. Zewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu negatywnym

Czynnik zewnętrzny	Zidentyfikowane zagrożenia
Polityczne	Decyzje „centralne” dotyczące priorytetów rozwoju infrastruktury np. drogowej oraz medycznej Ograniczenia prawne krajowe – inwestycyjne wynikające z przepisów ochrony środowiska Zasady kontraktowania świadczeń opieki zdrowotnej przez NFZ Nieodpowiadający potrzebom poziom nakładów na naukę (subwencja oświatowa nierównoważąca wydatków Zmiany władzy wykonawczej lub uchwałodawczej w JST
Ekonomiczne	Jakość i „przepustowość” systemu drogowego, łączącego ośrodki miejsko-powiatowe partnerstwa z drogami wojewódzkimi i krajowymi/międzynarodowymi
Społeczno-kulturowe	Marginalizacja społeczna obszaru Partnerstwa spowodowana peryferyjnym położeniem w regionie
Technologiczne	Polityki operatorów sieci komórkowych w zakresie zapewnienia dostępu do internetu

Źródło: opracowanie własne w oparciu o wywiady pogłębione z przedstawicielami JST wchodzącymi w skład Partnerstwa

3.2 Obszary strategicznej interwencji

Obszary strategicznej interwencji określono w drodze analizy strategicznej – SWOT poprzez badanie wzajemnych zależności między słabymi i mocnymi stronami, szansami i zagrożeniami. W tym celu wybrano najistotniejsze potencjały, szanse, słabe strony i zagrożenia¹² dla rozwoju Partnerstwa (tabela nr 25). Następnie

¹² W drodze rangowania dokonanego przez grupę zadaniową i Radę Partnerstwa

dokonano analizy zależności między nimi¹³, a wyniki zamieszczono w macierzy (tabela nr 26) opisując zależności w następujący sposób: **0**-brak związku, **1**-słaby związek, **2**-silny związek.

Tabela 98. Słabe i mocne strony, szanse i zagrożenia

Mocne strony (S)	Słabe strony (W)
S1 - Liczebność populacji	W1 – Migracje ludzi młodych
S2 - Dziedzictwo kulturowe Żywiecczyny	W2 – utrudniona, ze względu na uwarunkowania geograficzne, a dostępność komunikacyjna obszaru
S3 - Przestrzeń przyrodnicza (parki narodowe, obszary chronionego krajobrazu) i „wolnego czasu	W3 - Niedostosowanie oferty szkół do potrzeb rynku pracy
S4 - Istniejąca infrastruktura społeczna (w tym zdrowotna)	W4 - Niedostosowana do potrzeb mieszkańców i turystów infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa
S5 - Połączenia komunikacyjne (np. istniejąca sieć drogowa, istniejąca sieć kolejowa trasa szybkiego ruchu S 1)	W5 - Niska jakość powietrza (niska emisja)
S6 - Dobry stan środowiska naturalnego	W6 -Brak systemów integracji danych
S7 - Rozwinięty sektor usługowy (w tym turystyczny)	W7 - Niski poziom cyfryzacji
S8 - Istniejąca infrastruktura sportowo-rekreacyjna i wypoczynkowa	W8 - Niska dostępność odpowiadających potrzebom rynku pracy pracowników (szczególnie w branżach medycznych)
S9- Istniejąca sieć hydrologiczna, jeziora, rzeki, kanały	W9 - Niski poziom aktywności gospodarczej
Szanse (O)	Zagrożenia (T)

¹³ W trakcie warsztatów strategicznych z Radą Partnerstwa

<p>O1 - Rosnące zainteresowanie turystyką medyczną, zdrowotną, kulturową, ekoturystyką</p> <p>O2 - Aktywność zawodowa osób w wieku poprodukcyjnym</p> <p>O3 - Moda na zdrowy tryb życia i aktywność fizyczną i balans między pracą a życiem prywatnym</p> <p>O4 - Wzrastająca średnia długość życia</p> <p>O5 - Dostępność środków zewnętrznych finansowych</p> <p>O6 - Polityka UE w zakresie ochrony środowiska naturalnego</p>	<p>T1 - Ograniczenia prawne – inwestycyjne wynikające z przepisów ochrony środowiska</p> <p>T2 - Zasady kontraktowania świadczeń opieki zdrowotnej przez NFZ</p> <p>T3 - Nieodpowiadający potrzebom poziom nakładów na naukę (subwencja oświatowa nierównoważąca wydatków)</p> <p>T4 – Jakość i „przepustowość” systemu drogowego, łączącego ośrodki miejsko-powiatowe partnerstwa z drogami wojewódzkimi i krajowymi /międzynarodowymi</p> <p>T5 - Słaby dostęp do szerokopasmowego internetu (wynikający z polityki operatorów sieci komórkowych)</p> <p>T6 - Marginalizacja społeczna obszaru Partnerstwa spowodowana peryferyjnym położeniem w regionie</p>
---	---

Źródło: opracowanie własne na podstawie rangowania czynników dokonane przez Grupę Zadaniową i Radę Partnerstwa

Tabela 99. SWOT - Matryca zależności

		MOCNA STRONA									SŁABA STRONA								
		S1	S2	S3	S4	S5	S6	S7	S8	S9	W1	W2	W3	W4	W5	W6	W7	W8	W9
SZANSE	O1	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	2	1	2	1	2	2	2	2
	O2	0	1	1	1	1	0	1	1	0	2	0	1	0	0	0	0	2	1
	O3	0	2	2	2	2	2	2	2	2	0	1	1	2	2	1	0	1	1
	O4	1	1	2	2	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0
	O5	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	1	1	0	1
	O6	0	1	2	0	1	2	1	0	2	0	2	0	0	2	0	0	0	0
ZAGROŻENIA	T1	0	2	2	1	2	2	1	1	2	0	2	0	2	2	0	1	0	1
	T2	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0
	T3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	T4	0	2	1	1	1	1	2	2	1	0	2	0	1	1	0	0	0	0
	T5	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	2	2	0	0
	T6	2	0	0	2	1	0	0	0	0	2	2	0	2	0	0	0	2	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie warsztatów z Radą Partnerstwa

Obszary oznaczone liczbą „2” dały podstawę do identyfikacji obszarów strategicznej interwencji Partnerstwa i określenia ich jako:

- Jakość infrastruktury (społecznej, turystyczno-wypoczynkowej, drogowej)
- Dostępność komunikacyjna i cyfrowa obszaru
- Dostępność usług społecznych (edukacyjnych, zdrowotnych)
- Jakość środowiska naturalnego
- Aktywność mieszkańców
- Dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy

Ponadto zidentyfikowano (w oparciu o wyniki badań ankietowych i badań kultury organizacyjnej Partnerstwa) trzy obszary strategicznej interwencji instytucjonalnej Partnerstwa określając je jako:

- Współpraca między członkami Partnerstwa
- Adaptacyjność (elastyczność) Partnerstwa
- Integracja baz danych

Analiza celów strategicznych JST wchodzących w skład Partnerstwa

Analiza celów strategicznych JST wynikających z ostatnio obowiązujących i aktualnych strategii wykazała istnienie kierunków strategicznych wspólnych dla wszystkich lub większości gmin z obszaru Partnerstwa (wykres poniżej). Kierunkami (zawierającymi zdefiniowane w różny sposób cele), które zostały ujęte w strategiach wszystkich respondentów były: rozwój przedsiębiorczości i ochrona środowiska naturalnego, a większości przypadków - poprawa dostępności komunikacyjnej, rozwój turystyki i infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej.

ryc. 109. Wspólne kierunki strategiczne w dokumentach strategicznych Partnerstwa

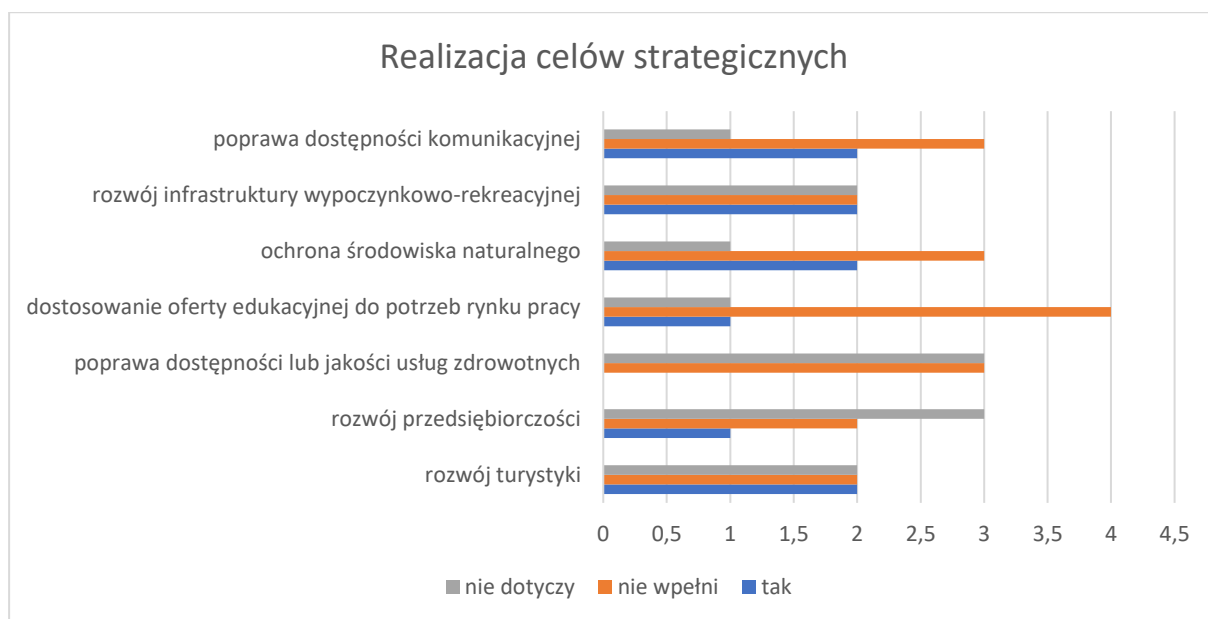

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania członków Partnerstwa

Kierunki, które zostały ujęte w strategiach wszystkich lub większości członków Partnerstwa wpisują się w obszary strategicznej interwencji, zidentyfikowane w drodze analizy strategicznej.

Większość Partnerów - w zależności od kierunków- zrealizowała przyjęte w ramach kierunków cele strategiczne w niepełnym zakresie bądź nie w pełni.

ryc. 110. Realizacja celów strategicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie badania członków Partnerstwa

Główną przyczyną uniemożliwiającą lub utrudniającą pełną realizację celów był brak środków finansowych na realizację zadań rozwojowych, który jest **konsekwencją istnienia barier rozwojowych oraz niepełnego wykorzystania potencjału instytucjonalnego Partnerstwa** w zakresie pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania.

Współpraca w ramach Partnerstwa, wykorzystująca zasoby wiedzy i doświadczenia członków Partnerstwa zwiększy prawdopodobieństwo realizacji zamierzeń strategicznych w całości lub większym zakresie niż dotychczas.

3.3 Wyzwania rozwojowe Partnerstwa

Diagnoza pogłębiona obszaru Partnerstwa i analiza SWOT pozwoliła na zidentyfikowanie kluczowych problemów oraz wyzwań rozwojowych, czyli działań, jakie Partnerstwo powinno podjąć, by zniwelować lub ograniczyć skutki zidentyfikowanych problemów.

Zestawienie kluczowych problemów i wyzwań rozwojowych Partnerstwa prezentuje poniższa tabela.

Tabela 3.10: Problemy i wyzwania rozwojowe

Problemy	Wyzwania rozwojowe w obszarach strategicznej interwencji
Wymiar społeczno-kulturowy	
<p>Starzejące się społeczeństwo</p> <p>Wysoki odsetek zachorowań i zgonów na nowotwory i choroby układu krążenia</p> <p>Niska jakość infrastruktury społecznej</p> <p>Niska aktywność społeczna mieszkańców</p> <p>Niska oferta usług związanych z kulturą i sportem</p>	<p>Rozwój usług społecznych</p> <p>Dostępność usług medycznych</p> <p>Integracja usług społecznych i zdrowotnych</p> <p>Poprawa stanu infrastruktury społecznej, programy diagnostyczne i edukacyjne</p> <p>Rozwój infrastruktury związanej z kulturą i sportem, rozwój oferty w tym zakresie</p>
Przestrzenne i techniczne	
<p>Niewystarczająca dostępność komunikacyjna (w szczególności na obszarach peryferyjnych wewnątrznie)</p> <p>Niska jakość dróg lokalnych</p> <p>Niska jakość infrastruktury wypoczynkowo- rekreacyjnej (ścieżki rowerowe)</p>	<p>Poprawa dostępności komunikacyjnej (poprzez budowę nowych/modernizację połączeń komunikacyjne wewnątrz obszaru i z otoczeniem zewnętrznym)</p> <p>Poprawa jakości dróg lokalnych</p> <p>Poprawa systemu komunikacji publicznej</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej</p>
Środowiskowe	
<p>Zanieczyszczenie powietrza - niska emisja</p> <p>Niepełne wykorzystanie uwarunkowań przyrodniczych dla prowadzenia działań rozwojowych</p>	<p>Wykorzystanie istniejących uwarunkowań przyrodniczych i środowiska naturalnego w celu zapewnienie czystej energii</p> <p>Podejmowanie działań ograniczających niską emisję i dewastację terenów naturalnych</p>
Gospodarcze	
<p>Brak synergii między rynkiem pracy a rynkiem edukacji</p>	<p>Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości</p>

Niski poziom przedsiębiorczości Brak systemu wsparcia przedsiębiorczości Brak integracji usług: turystycznych, edukacyjnych	Skorelowanie rynku edukacji i potrzeb pracodawców Specjalizacja usług turystycznych Promocja obszaru
Instytucjonalne	
Brak systemu integracji baz danych Brak integracji usług publicznych Niewystarczająca efektywność Partnerstwa w korzystaniu z pojawiających się szans rozwojowych	Zwiększenie poziomu deinstytucjonalizacji, delegowanie części zadań do organizacji społecznych. Wdrożenie dobrych praktyk związanych z współzrządzeniem Realizacja przyjętej wizji rozwoju Partnerstwa niezależnie od zmian władz JST wchodzących w skład Partnerstwa lub władz Partnerstwa Współpraca publiczno-publiczna Integracja baz danych Rozwój e-administracji

Źródło: opracowanie własne

3.4 Determinanty rozwoju Partnerstwa

Po przeanalizowaniu słabych i mocnych stron oraz szans i zagrożeń, wzięwszy pod uwagę zidentyfikowane obszary strategicznej interwencji i kierunki rozwojowe wybrano **determinanty rozwoju Partnerstwa, czyli czynniki, które warunkują zrealizowanie tych kierunków, stanowiąc jednocześnie o przewadze konkurencyjnej obszaru Partnerstwa.**

Tabela poniżej wskazuje determinanty, a także powiązane z nimi wyzwania rozwojowe (działania, które należy podjąć by determinanta była jednocześnie stymulantą rozwojową).

Zaprezentowane zestawienie stanowi podstawę do identyfikacji celów rozwojowych Partnerstwa.

ryc. 111. Determinanty rozwoju Partnerstwa

Determinanty	Wpływ determinanty na rozwój obszaru	Wyzwania rozwojowe
Dostępność komunikacyjna i cyfrowa	<p>Poprawa dostępności komunikacyjnej i cyfrowej jest warunkiem wzmocnienia powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Partnerstwa i przyczyni się do stworzenia policentrycznego obszaru funkcjonalnego.</p> <p>Ułatwi ona specjalizację usług edukacyjnych, społecznych i zdrowotnych. Efektem poprawy dostępności komunikacyjnej obszaru będzie podniesienie jakości życia mieszkańców, rozwój przedsiębiorczości (szczególnie turystyki), zmniejszenie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego gmin wchodzących w skład Partnerstwa oraz zwiększenie konkurencyjności obszaru.</p>	<p>Poprawa dostępności komunikacyjnej (poprzez budowę nowych/modernizację połączeń komunikacyjne wewnątrz obszaru i z otoczeniem zewnętrznym)</p> <p>Poprawa jakości dróg lokalnych</p> <p>Poprawa systemu komunikacji publicznej</p>
Aktywni i zintegrowani mieszkańcy	<p>Zwiększenie integracji i aktywności, zarówno społecznej, jak i gospodarczej mieszkańców będzie oddziaływać na ograniczenie zjawiska migracji i poprawę stanu gospodarki obszaru.</p>	<p>Stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości</p> <p>Skorelowanie rynku edukacji i potrzeb pracodawców</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym medycznej</p>
Integracja i specjalizacja usług publicznych	<p>Integracja i specjalizacja usług publicznych (zdrowotnych, społecznych, edukacyjnych – szczebla ponadpodstawowego) oraz przedstawienie spójnej oferty dla</p>	<p>Współpraca publiczno-publiczna</p> <p>Rozwój e-administracji</p>

Determinanty	Wpływ determinanty na rozwój obszaru	Wyzwania rozwojowe
	mieszkańców w tym zakresie będzie skutkować wzrostem efektywności usług w wymiarze ekonomicznym, jak i wykorzystania istniejących zasobów. Integracja usług przyczyni się do wzmocnienia powiązań funkcjonalnych wewnątrz obszaru Partnerstwa.	<p>Adaptacyjność Partnerstwa do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym medycznej</p> <p>Zapewnienie odpowiadających potrzebom rynku pracy kadr</p>
Wysokiej jakości infrastruktura społeczna (w tym zdrowotna)	Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury społecznej (w tym zdrowotnej) jest warunkiem podniesienia poziomu jakości życia mieszkańców oraz sprzyja rozwojowi gospodarczemu obszaru (poprzez powiązanie turystyki z ofertą w zakresie ochrony zdrowia, w szczególności osób starszych). Rozwój usług społecznych i zdrowotnych zależy m.in. od jakości infrastruktury.	<p>Współpraca publiczno-publiczna</p> <p>Rozwój e-administracji</p> <p>Adaptacyjność Partnerstwa do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury społecznej, w tym medycznej</p> <p>Zapewnienie odpowiadających potrzebom rynku pracy kadr</p>
Wysokiej jakości infrastruktura wypoczynkowo-rekreacyjna	Zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej jest warunkiem rozwoju gospodarczego obszaru opartego na endogennych potencjałach (turystyka kulturowa, ekoturystyka, turystyka zdrowotna). Jednocześnie wysoka jakość infrastruktury sprzyja podniesieniu jakości życia mieszkańców	<p>Współpraca publiczno-publiczna</p> <p>Adaptacyjność Partnerstwa do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych</p> <p>Rozwój/poprawa stanu infrastruktury wypoczynkowo-rekreacyjnej</p> <p>Zapewnienie odpowiadających potrzebom rynku pracy kadr</p>
Wysoka jakość środowiska naturalnego	Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego (poprzez ograniczenie niskiej emisji i zniwelowanie degradacji środowiska naturalnego) jest warunkiem rozwoju gospodarczego	<p>Współpraca publiczno-publiczna</p> <p>Rozwój e-administracji</p> <p>Integracja baz danych</p>

Determinanty	Wpływ determinanty na rozwój obszaru	Wyzwania rozwojowe
	obszaru opartego na endogennych potencjałach (turystyka kulturowa, ekoturystyka, turystyka zdrowotna)	Wykorzystanie istniejących uwarunkowań naturalnych obszaru Podejmowanie działań ograniczających niską emisję i dewastację terenów naturalnych
Dostępność odpowiadających potrzebom rynku pracy pracowników	Dostępność odpowiadających potrzebom rynków pracy pracowników jest warunkiem utrzymania/wzrostu poziomu gospodarczego obszaru. Wpływa ona również – pośrednio – na podniesienie jakości życia mieszkańców, a także zahamowanie lub ograniczenie zjawiska migracji.	Skorelowanie rynku edukacji i potrzeb pracodawców Specjalizacja usług edukacyjnych Współpraca publiczno-publiczna
Współpraca między członkami Partnerstwa	Współpraca między członkami Partnerstwa jest niezbędna dla zapewnienia integracji, a jednocześnie specjalizacji usług publicznych, jak również realizacji zamierzeń strategicznych przez Partnerstwo.	Zmiana kultury organizacyjnej większa integracja regionu Realizacja przyjętej wizji rozwoju Partnerstwa niezależnie od zmian władz JST wchodzących w skład Partnerstwa lub władz Partnerstwa Integracja baz danych
Adaptacyjność Partnerstwa do zmieniających się uwarunkowań zewnętrznych i wewnętrznych	Adaptacyjność jest warunkiem skorzystania przez Partnerstwo z pojawiających się możliwości w celu jak najpełniejszej realizacji wizji rozwoju obszaru.	Zmiana kultury organizacyjnej (zwiększenie udziału typu kultury adhokracyjnej) Współpraca publiczno-publiczna

Źródło: opracowanie własne

Spis rysunków

Ryc. 1 Proces diagnozy – metodyka	11
Ryc. 2 Kierunki rozwojowe Partnerstwa	11
Ryc. 3 Obszar Partnerstwa	14
Ryc. 4 Mapa walorów przyrodniczych Województwa Śląskiego	17
Ryc. 5 Obszar strategicznej interwencji w Województwie Śląskim	18
Ryc. 6 Formy ochrony przyrody na obszarze partnerstwa.....	20
Ryc. 7 Przebieg drogi ekspresowej S1 i linii kolejowej Katowice Zwoleń.....	21
Ryc. 8 Klasyfikacja gmin.....	22
Ryc. 9. Usługi w Partnerstwie według dostępności i miejsca korzystania	25
Ryc. 10 Funkcje Partnerstwa	33
Ryc. 11 Ogólny wskaźnik rozwoju Partnerstwa.....	36
Ryc. 12 Ogólny Wskaźnik Rozwoju Partnerstwa	37
ryc. 13. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)	37
Ryc. 14 Wskaźnik rozwoju w obszarach na początku i końcu badanego okresu	39
Ryc. 15 Wymiar społeczny diagnozy Partnerstwa.....	40
Ryc. 16 Wskaźnik rozwoju Partnerstwa- wymiar społeczny	40
ryc. 17. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary)	41
Ryc. 18 Wskaźnik rozwoju w obszarach wymiaru społecznego na początku i końcu badanego okresu	42

Ryc. 19 Liczba ludności na obszarze partnerstwa 1995-2019.....	45
Ryc. 20 Wskaźnik porównawczy sytuacji demograficznej partnerstwa na tle grup porównawczych.....	46
Ryc. 21 Rozkład wartości dla wskaźników w obszarze demografia	46
ryc. 22. Wskaźnik syntetyczny (porównawczy) sytuacji demograficznej partnerstwa na tle grup porównawczych w poszczególnych gminach.....	47
Ryc. 23. Liczba mieszkańców w wieku 25-34 lat na 1000 mieszkańców.	48
ryc. 24. Różnica liczby mieszkańców w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców.....	48
Ryc. 25. Urodzenia na 1.000 mieszkańców, Wskaźnik porównawczy, na tle grup porównawczych.....	49
Ryc. 40. Urodzenia żywe na obszarze partnerstwa. Wartość bezwzględna	49
Ryc. 26. Dynamika zgonów w poszczególnych gminach partnerstwa	50
Ryc. 27. Przyrost naturalny na obszarze Partnerstwa w latach 2009-2019.....	50
ryc. 28. Liczba kobiet w wieku prokreacyjnym.	51
ryc. 29. Wskaźnik dzietności kobiet	51
Ryc. 30. Saldo migracji.....	52
ryc. 31 Saldo migracji na 1000 osób (średnia 3-letnia)	53
Ryc. 32. Saldo migracji w poszczególnych gminach.	54
Ryc. 33. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat na 1000 osób (wskaźnik porównawczy na tle grupy porównawczej).....	54
Ryc. 34. Saldo migracji osób w wieku 15-39 lat w poszczególnych gminach.....	55
Ryc. 35. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	56
ryc. 36. Ludność w wieku produkcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	56
ryc. 37. Ludność w wieku poprodukcyjnym w poszczególnych gminach obszaru Partnerstwa.	57
Ryc. 38 Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym.	57
Ryc. 41. Wskaźnik porównawczy dla obszaru dostępność i jakość infrastruktury i usług na obszarze partnerstwa w latach 2014-2019.	58
Ryc. 39. Dostępność i jakość zasobów mieszkaniowych na obszarze Partnerstwa.	62
Ryc. 40. Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców w gminach obszaru Partnerstwa.	62
ryc. 41. Liczba lokali mieszkalnych sprzedawanych w ramach transakcji rynkowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	63
Ryc. 42. Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców w gminach obszaru Partnerstwa.	63
Ryc. 43. Liczba mieszkań oddanych do użytkowania.	64
ryc. 44. Powierzchnia mieszkania jaką można kupić za przeciętne wynagrodzenie brutto. ...	65
Ryc. 45. Atrakcyjność miejsca zamieszkania	66
ryc. 47. Zgony z powodu zachorowania na nowotwory i choroby układu krążenia	67
ryc. 48. Wskaźnik porównawczy, na tle grup porównawczych, wydatki na kulturę fizyczną, sport i rekreację przypadające na 1 mieszkańca.....	69

ryc. 48. Bezpieczeństwo osobiste na obszarze partnerstwa na tle gmin porównawczych	70
Ryc. 49. Rozkład wartości wskaźników w podobszarze bezpieczeństwo osobiste.....	72
Ryc. 50. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne. Wskaźnik porównawczy na tle grup porównawczych.....	74
Ryc. 51. Kwota wydatków na dotacje bieżące dla organizacji pożytku publicznego.....	75
Ryc. 52. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców.....	75
Ryc. 53. Liczba członków klubów sportowych.....	76
Ryc. 54. Uczestnicy zajęć centrów, /domów i Ośrodków na 10 tys. mieszkańców	76
Ryc. 55. Kwota dotacji do zadań wykonywanych przez organizacje pozarządowe.....	77
ryc. 59. Udział wydatków na szkolenia i rozwój zawodowy pracowników w wydatkach budżetowych	78
Ryc. 57. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.....	84
Ryc. 58. Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców....	86
Ryc. 59. Wymiar gospodarczy diagnozy Partnerstwa	90
Ryc. 60. Wymiar gospodarczy. Wskaźnik porównawczy Partnerstwa na tle grup porównawczych.....	90
Ryc. 61. Wykres dynamiki zmian gospodarczych w poszczególnych obszarach.....	92
Ryc. 62. Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców. Wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.....	94
Ryc. 63. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON.....	96
Ryc. 64. Dynamika poszczególnych rodzajów działalności zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD).....	98
Ryc. 65. Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców, wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.....	100
Ryc. 66. Miejsca noclegowe w hotelach, motelach i innych obiektach hotelowych na 1000 mieszkańców. Wartość standaryzowana na tle grupy porównawczej (dane powiatowe)....	102
Ryc. 67. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)	103
Ryc. 68. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Wartość porównawcza na tle grup porównawczych. (dane powiatowe).....	104
Ryc. 69 Kryteria klasyfikacji funkcji turystycznej obszarów	105
ryc. 70 Stopień rozwoju funkcji turystycznej w poszczególnych powiatach w 2019 roku	106
Ryc. 69. Wykres dynamiki ofert pracy zgłaszanych przez pracodawców do PUP, w poszczególnych latach.....	117
ryc. 70. Wpływy JST z tytułu udziału we wpływach BP z PIT.....	118
Ryc. 71. Dynamika wskaźnika syntetycznego przeciętnego wynagrodzenia brutto, w poszczególnych latach na obszarze partnerstwa.....	119
Ryc. 72. Wykres graficzny wskaźników demograficznych rynku pracy na przestrzeni lat.	123
Ryc. 73. Relacje poszczególnych grup wiekowych.....	125
Ryc. 74. Wykres wskaźników demograficznych wpływających na rynek pracy.....	126

ryc. 75. Wskaźnik syntetyczny Partnerstwa w latach 2015-2019, na tle grup porównawczych .	138
ryc. 76. Rozkład wartości dla podobszarów stanu finansów lokalnych, na tle grup porównawczych.....	139
ryc. 77. Rozkład wartości dla podobszaru Równoważenie elementów budżetu.....	141
ryc. 78. Kwota nadwyżki operacyjnej pomniejszona o spłaty długu na 1 mieszkańca.	143
ryc. 79. Wysokość i struktura dochodów Partnerstwa.	145
ryc. 80. Dochody własne JST z obszaru partnerstwa.	146
ryc. 81. Dynamika udziału w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT w gminach partnerstwa.....	147
ryc. 82. Dochody własne przypadające na 1 mieszkańca.....	147
ryc. 83. Spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych.	148
ryc. 84. Dynamika oraz średnia (z ostatnich 5 lat) wydatków majątkowych obszaru Partnerstwa w poszczególnych gminach.	150
ryc. 85. Wykres graficzny relacji kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem. ..	151
ryc. 86. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej.....	152
ryc. 87. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem, wskaźnik porównawczy, na tle grupy porównawczej w poszczególnych gminach.	152
ryc. 88. Suma zobowiązań do spłaty przypadająca na 1 mieszkańca w gminach obszaru. ...	153
ryc. 89. Wymiar środowiskowo-przestrzenny.....	156
ryc. 90. Wskaźnik porównawczy rozwoju Partnerstwa- wymiar środowiskowo-przestrzenny na tle grup porównawczych.	157
ryc. 91. Dynamika zmian wskaźnika rozwoju Partnerstwa – wymiar środowiskowo-przestrzenny.....	157
ryc. 92. Klasy pokrycia terenu	159
ryc. 93. Przestrzeń- zrównoważone wykorzystanie środowiska naturalnego.	160
ryc. 94. Obszar narażony na niebezpieczeństwo powodzi.....	161
ryc. 95. Strefy wietrzności w Polsce	162
ryc. 96. Formy ochrony przyrody na obszarze Partnerstwa.	164
ryc. 97. Liczba dni z przekroczeniami wartości dobowej 50(ug/m3)	165
ryc. 98. Średnia roczna PM2,5 (ug/m3).....	166
ryc. 99. rozkład przestrzenny średniorocznego stężenia benzo(a)pirenu. Przekroczenie poziomu docelowego występuje na całym obszarze województwa śląskiego i obejmuje 4,54 mln ludności.	167
ryc. 100. Zużycie wody na obszarze partnerstwa.	168
ryc. 101. Gęstość zaludnienia.....	169
ryc. 102. Sieć strategicznych dróg i linii kolejowych na obszarze Partnerstwa.	171
ryc. 103. Długość dróg na obszarze Partnerstwa.	172
ryc. 104. Czynniki oddziałujące na rozwój obszaru Partnerstwa	176

ryc. 105. Wspólne kierunki strategiczne w dokumentach strategicznych Partnerstwa	188
ryc. 106. Realizacja celów strategicznych	189
ryc. 107. Determinanty rozwoju Partnerstwa.....	192

Spis tabel

Tabela 1 Dane statystyczne obszaru Partnerstwa, liczba mieszkańców w poszczególnych gminach.....	13
Tabela 2 Wspólne projekty realizowane przez Gminy Partnerstwa	15
Tabela 3 Grupy F i G delimitacji.....	23
Tabela 4. Usługi zbilansowane wewnętrznie. Analizę przeprowadzono na podstawie opinii JST wchodzących w skład Partnerstwa.	26
Tabela 5 Usługi zbilansowane z importem lub dużym importem spoza Partnerstwa.....	27
Tabela 6 Usługi importowane spoza Partnerstwa	28
Tabela 7 miejsce aktywności zawodowej mieszkańców partnerstwa	29
Tabela 8 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Regon w poszczególnych latach.....	30
Tabela 9 Funkcje gmin w zakresie zaspakajania indywidualnych i zbiorowych potrzeb mieszkańców	31
Natomiast efektywność realizacyjna Partnerstwa kształtuje się na średnim poziomie. Poziom ten jest wypadkową dwóch wymiarów efektywności: adaptacyjności (dostosowania się Partnerstwa do pojawiających się szans rozwojowych) i orientacji na otoczenie (dążenia Partnerstwa do kształtowania pozycji w otoczeniu zewnętrznym). Nie bez znaczenia dla obszaru partnerstwa jest przynależność do Stowarzyszenia Aglomeracja Beskidzka, które aktywnie i kreatywnie organizuje wspólne przedsięwzięcia i stymuluje rozwojowo nie tylko gminy partnerstwa ale całą Aglomerację Beskidzką (Patrz rozdział 2 , Tabela 10). Wspólne projekty realizowane przez Gminy Partnerstwa).....	34
Tabela 11. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary).....	38
Tabela 12. Wskaźnik rozwoju w latach (obszary).....	41
Tabela 13 Liczba ludności obszaru Partnerstwa w poszczególnych latach.....	43
Tabela 14. Wskaźnik porównawczy „Saldo migracji w poszczególnych gminach”, na tle grup porównawczych.....	53
Tabela 15. Rozkład wartości syntetycznych w podobszarach w ramach obszaru zasoby instytucjonalne, integracja i kapitał społeczny gminy w Żywcu w 2018 roku.	59
Tabela 16. Badania mieszkańców.....	60
Tabela 17. Wyniku Egzaminu Ósmoklasisty na terenie partnerstwa.....	61
Tabela 18. Liczba mieszkań komunalnych na 1000 mieszkańców Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej.	64
Tabela 22. Wielkość wydatków na ochronę zdrowia na 1000 mieszkańców.	67
Tabela 23. Liczba porad lekarskich na 1000 mieszkańców w 2018 roku.	68
Tabela 24. Wydatki na kulturę fizyczną i sport.	68

Tabela 25. Wskaźnik syntetyczny obszarów bezpieczeństwa.....	70
Tabela 26. Rozkład wartości wskaźników w podobszarze bezpieczeństwo osobiste na przełomie lat.....	71
Tabela 27. Nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne. Wskaźnik porównawczy na tle grup porównawczych.....	74
Tabela 28. Kwota wydatków na dotacje bieżące dla organizacji pożytku publicznego.....	75
Tabela 29. Liczba uczestników imprez kulturalnych na 1000 mieszkańców.....	76
Tabela 27. Kwota dotacji do zadań publicznych wykonywanych przez organizacje pozarządowe	77
Tabela 30. Frekwencja w drugiej turze wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r.	78
Tabela 31. Frekwencja w pierwszej turze wyborów burmistrzów, wójtów, prezydentów miast.....	79
Tabela 32. Badania mieszkańców dotyczące aktywności społecznej.	80
Tabela 33. Badania mieszkańców dotyczące aktywności społecznej.	80
Tabela 34. Badania liderów dotyczące aktywności społecznej.....	80
Tabela 35. Badania liderów dotyczące aktywności społecznej.....	80
Tabela 36. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.	81
Tabela 37. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.....	81
Tabela 38. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej.....	82
Tabela 39. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej. Lokalny patriotyzm, dziedzictwo i historia.....	82
Tabela 40. Tabela 41. Badania młodzieży dotyczące aktywności społecznej. Lokalny patriotyzm, sentyment i historia.....	82
Tabela 42. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców.	84
Tabela 43. Wskaźnik syntetyczny na tle grupy porównawczej, osoby korzystające z pomocy społecznej na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach.....	84
Tabela 44. Osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej na obszarze partnerstwa.....	85
Tabela 45. Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców.	86
Tabela 46 Wskaźnik, liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach.	86
Tabela 47. Liczba przyznanych dodatków mieszkaniowych na obszarze partnerstwa.....	87
Tabela 48. Tabela podsumowująca rozdział trzeci.	88
Tabela 49. Wskaźnik ogólny (porównawczy) ,wymiar gospodarczy w gminach na tle grupy porównawczej.	91
Tabela 50. Dynamika zmian gospodarczych w poszczególnych obszarach	91
Tabela 51. Badania mieszkańców, rynek pracy.....	93

Tabela 52. Badania młodzieży, rynek pracy	93
Tabela 53. Wskaźnik syntetyczny w rozbiciu na gminy: Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców, na tle grupy porównawczej	94
Tabela 54. Podmioty gospodarcze w rejestrze REGON.....	95
Tabela 55. Dynamika poszczególnych rodzajów działalności zgodnych z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD).....	97
Tabela 56. Liczba podmiotów gospodarczych świadczących usługi na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach, wskaźnik syntetyczny na tle grup porównawczych.....	101
Tabela 57 . Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców (dane powiatowe)	102
Tabela 58. Liczba udzielonych noclegów na 1000 mieszkańców. Wartość porównawcza na tle grup porównawczych (dane powiatowe).....	103
Tabela 59. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcjach powiązanych z usługami turystycznymi.	107
Tabela 60. Wszystkie Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON według sekcji.	108
Tabela 61. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi.....	109
Tabela 62. Podmioty turystyczne wykazane przez Gminy Partnerstwa.	109
Tabela 63. Badania Liderów silne i słabe strony gminy w obszarze turystyki.....	110
Tabela 64. Badania mieszkańców silne i słabe strony gminy w obszarze turystyki.....	110
Tabela 65. Badania Liderów, mieszkańców i młodzieży. Zakres oczekiwanych działań w obszarze turystyki.....	111
Tabela 66. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON związane z rolnictwem i leśnictwem.	113
Tabela 67. Oferty pracy zgłaszane przez pracodawców do PUP, w poszczególnych latach..	116
Tabela 68. wykres 2.3.20 Wpływy JST z udziału we wpływach Budżetu Państwa z PIT.	117
Tabela 69. wskaźnik syntetyczny przeciętnego wynagrodzenia brutto.....	118
Tabela 70. Wykaz zawodów deficytowych i nadwyżkowych w Powiecie Żywieckim w 2018r.	120
Tabela 71. Demografia i rynek pracy.....	123
Tabela 72. : Różnica liczby mieszkańców na obszarze partnerstwa w wieku 10-24 i 50-64 lat na 1000 mieszkańców gminy 2019 na tle grupy porównawczej.....	124
Tabela 73. Dane demograficzne dotyczące rynku pracy.....	124
Tabela 74. Wskaźniki bezrobocia.	127
Tabela 75. Badania liderów, rynek pracy.	128
Tabela 76. Badania mieszkańców, rynek pracy.....	128
Tabela 77. Badania młodzieży, rynek pracy.	128
Tabela 78. Badania mieszkańców dotyczące aktywności zawodowej.	129
Tabela 79. Badania młodzieży dotyczące rynku pracy	130
Tabela 80. Miejsce pracy mieszkańców obszaru Partnerstwa.....	132

Tabela 81. Wykaz miejscowości spoza obszaru partnerstwa, w których mieszkańcy podejmują pracę zawodową.	133
Tabela 82. Liczba mieszkańców pracujących na obszarze partnerstwa poza gminą zamieszkania.	135
Tabela 83. Rozkład wartości dla podobszarów stanu finansów lokalnych, na tle grup porównawczych.....	139
Tabela 84. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej do kwoty dochodów bieżących.	141
Tabela 85. Relacja kwoty nadwyżki operacyjnej NO pomniejszonej o spłaty długu do dochodów bieżących [w %]	142
Tabela 86. Wartość nominalna Wyniku Operacyjnego Netto poszczególnych gmin	144
Tabela 87. Udziały w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT w gminach partnerstwa.....	146
Tabela 88. Spłata kredytów, pożyczek i wykup papierów wartościowych	148
Tabela 89. Okres spłaty długu wg stanu w danym roku za pomocą średniej kwoty pełnej NO z ostatnich 3 lat.....	149
Tabela 90. Wydatki majątkowe w poszczególnych latach (z ostatnich 5 lat)	149
Tabela 91. Relacja kwoty zadłużenia w danym roku do dochodów ogółem.	151
Tabela 92. Lesistość poszczególnych gmin Partnerstwa	162
Tabela 93. Obszary prawnie chronione na terenie Partnerstwa (2019 r.).....	163
Tabela 94. Przejścia graniczne na obszarze partnerstwa	172
Tabela 95: Zjawiska, deficyty i potencjały Partnerstwa w wymiarze środowiskowo-przestrzennym.....	175
Tabela 96. Wewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu pozytywnym.....	177
Tabela 97. Zewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu pozytywnym	180
Tabela 98. Wewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu negatywnym	181
Tabela 99. Zewnętrzne czynniki rozwojowe o oddziaływaniu negatywnym	184
Tabela 100. Słabe i mocne strony, szanse i zagrożenia.....	185
Tabela 101. SWOT - Matryca zależności	187

